

image
et si con
z relin
ne. cū
in ma
hoc inf
quē
on
Hul
die
ebus

age
con
lin
cū
ma
fuf

aul
die
ous

Episcopi tanti sunt Iure
suo male uti

ut sint cornuti no du
ant cornibus ut

ad thimo p Regi seculoru
immortal et indivisibili soli
deo honor et gla in secula
seculorum amen

Qui no effugit stult
clauduntur est et
vixit in seculis
dum semper

Qui stultus est in
cupa sapienter
in penam

Vixit hunc vestitus in
vestibus bonis perit
vestitus a mille
dedit quia non videtur
in ille

Inv.
Anq quidqt ferero deus
assistit va pte spectanti
in pectoris animis roga
tiam Interiorum et actionum
Enqz hic delicta fosi
dura timore patitur in
genti rubore confusio
qz illis ubiqz presente
et aia oculis meis vi
dentibz intus cor

Cum quid Europe facis me
spectante Europe
Cur spectante deo no in
Ois ipse rubes

Pro
Sta
Re

VIR TVTVM

Albertus, Coronatus
vitiiorumque ex-

p 12 gl
empla, ex vniuerse diuine scriptu-
re promptuario desumpta, per

R. Patrem D. Nicolai Has-

napum, Patriarcham

olim Hierosoly-

mitanum.

~~De~~
IOAN. XIII.

Qui habet mandata mea, & ser-

uat ea: ille est qui diligit me.

Pro Bibliotheca Conuenty

Stamueliensis

Reformator ad S. Lucaem

ANTVERPIAE.

In aedibus Ioannis Steelij.

1550.

~~...~~

~~...~~

MVTIV

CANDIDO LE-

ctori S.

EN damus tibi, candide Le-
ctor, aureum hunc libellum
multo emaculatus quam an-
tea excusum: qui quam sit sacrarum
literarum studiosis futurus & com-
modus & utilis, non est ut impræsen-
tiarum multis verbis ineptientes in-
dicemus (non opus est vino ven-
dibile suspensa hedera,) ipse
semet qualis sit faci-
le proditurus
est. Vale.

14069

19256 1937

CATALOGVS

TAM ILLVSTRIVM

quàm obscurorum virorum

mulierumq; vtriusq;

Testamenti.

VIRI ILLV. Iehosua

stres Vet. Test. Caleb

Adam Othoniel

Abel Aioth

Seth Sangar

Enos Gedeon

Enoch Thola

Noha Iayr

Thare Iepte

Abraham Abessan

Isaac Ahialon

Iacob Abdon

Ioseph Samson

Moses Efron, &c.

Aaron Helchana

Iethro Samuel

Eleazar Nathan

Phinees David

A 2

CATALOGVS.

Salomon	Septem fratres
Ahias	Baruch
Hieu propheta	VIRI ILLV-
Helias	stres testamen-
Micheas	ti Noui.
Heliseus	Matthæus
Hieu rex	Ioseph
Ezechias	Ioannes Baptista
Iofias	Marcus
Zorobabel	Zacharias
Iesus sacerdos	Apostoli Christi
Esdra	Ioseph ab Arie
Tobias	mathia
Mardochæus	Ioânes Apostolus
Iob	Lucas
Naaman	Lazarus
Esaïas	Nicodemus
Hieremias	Paulus
Ezechiel	Gamaliel
Propheta. 12	Cornelius
Ieconias	Apollo
Abdemelech	Dionysius
Mathathias	Aquila
Eleazarus	Septem diacones
	Phi-

CATALOGVS

Philippus	Achas
Agabus	Manasses
Stephanus	Ammon
Ananias	Onan
Timotheus	Pharao
Titus	Adonisedech
Ioseph	Beniamita
Mathias	Filij Heli
Iofes	Filij Samuëlis
VIRI OBSCV-	Saul
ri veteris Testa-	Doech
menti.	Goliath
Cain	Agag
Gigantes	Nabal
Nemrod	Ioab
Cham	Baana
Hismael	Rechab
Esau	Abſchalon
Sichem	Ammôn
Her	Semër
Abia	Achitophel
Nadab	Siba
Achab	Robeam
Ochoſias	Hieroboam

CATALOGVS

Ioachim	Hymeneus
Sedechias	Ioannes
Iudices Susanne	Iambres
Sacerdotes Belis	Diotrephes
Phassur	Demetrius
Semeias	Ananias
Ismael	ILLVSTRES
Aman	mulieres Veteris Testamenti
Nabuchodonosor	Heua
Antiochus (sor)	Sara
Alchinus	Rebecca
Triphon	Rachaël
Andronicus	Lya
Giezi	Sephora
VIRI OBSCURI Testamenti Noui	Maria
Herodes	Delbora
Iudas	Ruth
Caiphas cū suis	Rachab
Pilatus	Bethsaba
Bariehu	Susanna
Simon	Iudith
Alexander	Esther
	Anna Helcanē
	Abi-

CATALOGVS

Abigail	ris testamenti.
Olda	Dalida
Regina Saba	Vxores Sasonis
Sunamitis	Iezabel
Sara Raguëlis	Athalia
	Vxor Putipharis
ILLVSTRES	Moabitides
mulieres Test.	Vxores & concu-
Noui.	binæ Salomo-
Maria mater	nis
Christi	Michol
Elizabeth	Vxor Tobia
Anna pphetissa	Vxor Iob
Martha	OBSCVRÆ
Magdalena	mulieres noui
Samaritana	Testamenti.
Syrophœnissa	Herodias
Lydia	Saphyra
Tabita	Babylon mere-
OBSCVRÆ	trix magna for-
mulieris Vete-	nicationum.

FINIS

A 4

IN-

INDEX SERIEM

CAPITULORVM DE-

monstrans.

CAP.

FOL.

- 1 De miraculis diuina potestate factis. 6
- 2 De prouidentia dei, & occultis eius iudiciis. 14
- 3 De benignitate dei ad seruos suos. 21
- 4 De consolatione diuina. 25
- 5 De benedictione, quam deus dat homini. 28
- 6 De maledictione, qua deus maledicit homini. 29
- 7 De benedictione, qua homo benedicit deum. 29
- 8 De benedictione, qua homo homini benedicit. 31
- 9 De maledictione, qua homo homini maledicit. 34
- 10 De seueritate dei erga delinquentes. 35
- 11 De ira vel furore dei. 38

Quod

CAP.	FOL.
12 Quod deus plus attendit ad o-	
perantem, quàm ad opus	41
13 Quod deus interdum probat ho-	
minem quum tentat	42
14 Quod homo non debet tentare	
dominum	43
15 De voto	45
16 De oratione	46
17 De lachrymis seu fletu	54
18 De Iuramento	60
19 De sabbati obseruatione	62
20 De reuerètia tēplo exhibēda	64
21 De adoratione & cultu dei	66
22 De idololatria	69
23 De blasphemia contra dñm	70
24 De preceptis dei, & obseruatione	
eorum	72
25 De obedientia & inobediētia	74
26 De scriptura sacra	77
27 De exhortatione & prædicatione	
verbi dei	79
28 De cōsiliis & persuasionibus ma-	
lis	84
29 De auditione verbi dei	86
A	De

- 30 De apparitionibus factis tempo-
ribus antiquis 88
31 De angelis bonis 94
32 De spiritibus malis 97
33 De immortalitate animæ ratio-
nalis 98
34 De fide quam homo debet ha-
bere ad deum 101
35 De fidelitate homini seruāda 104
36 De contemplatione mentis & il-
lustratione 106
37 De spe & longanimitate 110
38 De timore dei 111
39 De timore, quo mali timent bo-
nos 114
40 De dilectione dei 115
41 De dilectione proximi 116
42 De inuidia 121
43 De correptione fraterna 123
44 De compassione habenda ad
proximum 127
45 De hospitalitate exhibenda 131
46 De amicitia 133
47 De inimicitia & odio 135
De

CAP.

FOL.

48 De pace & concordia 137

49 De vnitate & cōmuni cons. 140

50 De discordia, lite, & rixa 142

51 De zelo bono cōtra peccatores 145

52 De zelo indisereto 147

53 De prudentia & discretiōe 149

54 De astutia & calliditate mala.

FOL.

213 154

55 De eruditione liberorum 159

56 Quòd bonis consiliis non acquiescere periculosum est. 160

57 De suspitione & falsa credulitate. 162

58 Quòd sancti viri permittunt aliqua fieri non libenter 164

59 De iustitia & æquitate 165

60 De iudiciis hominum rectis aut prauis 166

61 De pœnitentia 170

62 De honore parentum 172

63 De gratiis agendis pro beneficiis dei 174

64 De gratitudine & beneficiis ab hominibus acceptis 177

De

CAP.

FOL.

- 65 De ingratitude 180
 66 Quod veritas odium parit. 182
 67 De mendatio 184
 68 De prodicione 187
 69 De adulatione 189
 70 De derisione & conuitiis 191
 71 De detractoribus & maledi-
 cis 193
 72 De liberalitate, misericordia, &
 largitate 197
 73 De auaritia 201
 74 De paupertate 206
 75 De hypocrisi & simulat. 208
 76 De munerum acceptione 209
 77 De fortitudine & strenuit. 212
 78 De confidentia & magnanimi-
 tate 216
 79 De patientia & mansuetudine in
 iniuriis 220
 80 De perseuerantia & constantia in
 propositis 229
 81 De bello corporali & victoria vt
 plurimum dicitur, obtenta 231
 82 De impatientia & murm. 237
 De

83 De pusillanimitate	240
84 De fortitudine ad operandum mala	243
85 De homicidiis	244
86 De stragibus hoim diuersis	246
87 De abstinencia & sobrietate	248
88 De gula & ebrietate	253
89 De matrimonio	256
90 De castitate	258
91 De luxuria & incontinent.	260
92 De incauto aspectu	261
93 De silentio & loquacitate	262
94 De affectu carnali	265
95 De ira hominis per zelum	266
96 De ira hominis per vitium	267
97 De humilitate	270
98 De superbia	277
99 De iactantia	280
100 De electionibus	282
101 De bonis principibus & prala- tis	284
102 De malis princip. & pral.	292
103 De ambiciosiis	296
104 De tentatione diaboli	297
	De

CAP.

FOL.

- 105 De peccato in generali & variis
pœnis, quæ ex peccato consequi-
tur 299
- 106 De confessione peccati 300
- 107 De duritia & obstinatione ma-
lorum 302
- 108 De perversitate quorundam 303
- 109 De nequitia tyrannorum 306
- 110 De oppressione bonorum per
malos 309
- 111 De tribulationibus & earum
utilitate 312
- 112 De multitudine malorum 316
- 113 De bonis latentibus inter ma-
los 319
- 114 De mobilitate populi 321
- 115 De operatione bona 327
- 116 De recta intentione habenda in
opere 329
- 117 De acedia & negligentia 331
- 118 De pueris bonæ indolis 332
- 119 De societate bonorum 333
- 120 De societate malorum 335
- 121 De prosperitate bona 339
- De

INDEX

123	De curiositate mundana	342
123	De magna fide mulierum	343
124	De sapientia mulierum	345
125	De pietate mulierum	357
126	De fortitudine mulierum	349
127	De auditate mulierum	350
128	De fallaciis mulierum	352
129	De stultiloquio mulierum	353
130	De ornatu superfluo mulie-	
	rum	355
131	De morte generali	356
132	De sepulturis	358
133	De horrenda morte malo.	359
134	De pretiosa morte iustorum.	363

¶ Indicis primi finis.

INDEX ALIUS

alphabetico ordine digestus, quò
eo citus titulos quosuis
offendat Lector.

Abstinencia	248
Acedia	331
Adoratio & cultus dei	66
Adulatio	1189
Aequitas	

INDEX.

Aequitas	165
Affectus carnalis	265
Ambitiosus.	295
Amicitia	133
Angeli boni	94
Anima rationalis immortalis est	98
Apparitiones factae patribus anti-	
quis.	89
Aspectus incautus	261
Astutia	154
Auaritia	201
Auiditas mulierum	350
Auditio verbi dei.	86
Bellum corporale	231
Benedictio quā deus dat homini	28
Benedictio hominis ad hominem	31
Benedictio qua homo benedicit de-	
um	29
Benignitas dei ad seruos suos	21
Blasphemia contra dominum	70
Bona indoles	332
Bonus consiliis acquiescere nolle pe-	
riculosum	160
Boni latentes inter malos	319
	Bo-

I N D E X

Fo. 2.

Boni principes	284
Bonorum oppressio	309
Calliditas mala	254
Gastitas	258
Christi passio fuit turpissima & ig-	
nominiosissima	222
Compassio ad proximum	117
Concordia	137
Confessio peccati	300
Confidentia	216
Consiliis bonis non acquiescere pe-	
riculosum.	160
Consilia & persuasiones mala	84
Consolatio diuina	225
Constantia	229
Contemplatio mentis	106
Conuitia	191
Correptio fraternâ	123
Credulitas falsa	161
Curiositas mundana	342
Deus plus attendit ad operantem	
quàm ad opus.	41
Derisio	191
Detractio	192
B	Dia

INDEX.

Diaboli tentatio.	297
Dilectio dei.	115
Dilectio proximi.	116
Discordia.	142
Discretio.	149
Duritia malorum.	302
Ebrietas.	733
Electio.	282
Eruditio liberorum.	159
Exhortatio verbi dei.	79
Fallacia mulierum.	392
Falsa crudelitas.	162
Fides hominis ad deum.	101
Fides mulierum magna.	343
Fidelitas homini seruanda.	104
Fletus.	54
Fortitudo.	212
Fortitudo ad mala perpetranda.	243
Fortitudo mulierum.	349
Furor dei.	38
Gratitudo in beneficiis ab homine acceptis.	177
Gratiae agende p beneficiis dei.	174
Gula.	253
	Homi-

INDEX.

Fo. 2.

Homicidia	244
Homo non debet tentare dñm.	43
Honor parentum	172
Hospitalitas.	131
Humilitas.	270
Hypocrisis.	208
Incontinentia	280
Idololatria	69
Immortalitas animæ	98
Impatientia	237
Incautus aspectus	261
Incontinentia	260
Inimicitia.	135
Inobedientia	74
Intentionem operantis magis re-	
spicit deus quàm opus	41
Intentio recta	329
Ira dei.	38
Ira hominis per zelum	266
Ira hominis per vitium.	267
Ingratitudo	180
Inuidia.	121
Iudicio dei occulta.	14
Iudicia hoim recta aut praua.	166

B 2

Iuramen-

INDEX

Iuramentum	60
Iustitia	163
Lachrymæ	57
Largitas	197
Liberalitas.	197
Lis	143
Longanimitas	110
Loquacitas	262
Luxuria	260
Magnanimitas	216
Maledici	192
Maledictio qua Deus maledicit ho-	
mini	29
Maledictio qua homo homini male-	
dicat	34
Mali principes	292
Mansuetudo in iniuriis	220
Matrimonium	256
Mendacium	184
Miracula diuina potestate facta	6
Misericordia	197
Mobilitas populi	321
Mors	356
Mors malorum	359
Mors	

INDEX.

Fo. 3

Mors iustorum	363
Mulierum fides, pietas, &c.	343
347. & seq.	
Mulierū auiditas & fallaciæ.	350. 352
Mulierum stultiloquium	353
Multitudo malorum	316
Munerum acceptio	209
Murmur	237
Negligentia	331
Nequitia tyrannorum	306
Obedientia	74
Obstinatio malorum	302
Odium	135
Oppressio bonorum	309
Operatio bona	327
Oratio	46
Ornatus mulierum superfluous	355
Parentum honor	172
Passio Christi fuit ignominiosissima,	
acerbiss. & gratiosiss.	222
Patientia	210
Paupertas	206
Pax	137
Peccatum	299
B 3	Pec-

INDEX.

Peccatum	299
Peccati confessio	300
Perseuerantia in propositis.	229
Persuasio mala	84
Peruersitas	303
Pietas mulierum	347
Pœna peccatorum	299
Pœnitentia	170
Præcepta dei	72
Prædicatio verbi dei	79
Prælati boni	284
Prælati mali	292
Proditio	187
Prosperitas mund.	339
Prouidentia dei	14
Prudentia	149
Pueri bonæ indolis	332
Pusillanimitas	240
Recta intentio in opere	329
Rixa	142
○ Sabbati obseruatio	62
Sancti viri permittunt aliqua fieri	
non libenter	164
Sapientia mulierum	345
Scri-	

INDEX. Fo. 4

299	Scriptura sacra	77
300	Sepultura	358
229	Seueritas dei erga delinquentes	35
84	Silentium	262
303	Simulatio	208
347	Sobrietas	248
299	Societas bonorum	333
170	Societas malorum	335
72	Spes	110
79	Spiritus mali	97
284	Strages hominum diuersæ	246
292	Strenuitas	212
187	Stultiloquium mulierum	353
339	Superbia	277
14	Suspicio	162
149	Tentatio diaboli	297
332	Timor dei	111
240	Timor quo mali timent bonos	114
329	Tribulatio & eius utilitas	312
142	Tyranni	306
62	Veritas odium parit	182
geri	Verbum dei	79.84
64	Victoria	231
45	Votum	45

EXHORTATIO.

Vnanimitas 140

Zelus bonus cōtra peccatores. 145

Zelus indiscretus. 147

Indicis secundi Finis.

AD SACRARVM

LITERARVM STV-

dium exhortatio ex

sacris literis.

CHRISTVS AD PO-

pulum. Ioan. 5.

Scrutamini scripturas, quoniam illæ
sunt quæ testimoniū perhibēt de me.

Paulus Timotheo. 2. Tim. 3.

Omnis scriptura diuinitus inspirata,
vtilis est ad docendam, ad arguendū,
ad corripiendum, ad erudiendum in
iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad
omne opus bonum instructus.

Idem ad Romanos. Rom. 15.

Quæcunque scripta sunt ad nostram
doctrinam scripta sunt: vt per patien-
tiam

EXHORTATIO Fo. 5.

tiam & consolationem scripturarum
spem habeamus.

Salomon. Prouer. 30.

Omnis sermo Dei ignitus, clypeus
est sperantibus in se. Ne addas quicquā
verbis illius, & arguaris, inueniarisq;
mendax.

Moyse populo. Deut. 12.

Non facietis singuli quod vobis re-
ctum videtur, sed quod præcipio tibi,
hoc tantum facito domino: nec addas
quicquam aut minuas.

Dominus ipsi Iosue. Iosue. 1.

Non recedat volumen legis huius ab
ore tuo: sed meditaberis in eo diebus
ac noctibus, vt custodias & facias o-
mnia quæ scripta sunt in eo. Tunc di-
riges viam tuam, & intelliges eam.
Non declines à verbis legis huius ad
dexteram vel ad sinistram, vt intelli-
gas cuncta quæ agis.

Idem populo. Exod. 13.

Narrabis filio tuo in die illo dicens:
Hoc est quod fecit mihi dñs, quando

B 5

egressus

EXHORTATIO

egressus sum de Aegypto. Et erit quasi signum in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos, & vt lex domini semper sit in ore tuo. In manu enim forti eduxit te dominus de Aegypto.

Moyſes, Deut. 31.

Leges verba legis huius coram omni israel, audientibus eis, & in vnum omni populo congregato, tam viris quam mulieribus, paruulis & aduenis, qui sunt intra portas tuas: vt audientes discant, & timeant Dominum Deum vestrum: & custodiant, impleantque omnes sermones legis huius.

Eſaie. 48.

Clama, ne celfes, quasi tuba exalta vocem tua, & annuntia populo meo scelera eorum, & domui iacob peccata eorum.

Ezechielis. 13.

Vae prophetis insipientibus, qui se quuntur spiritum suum, & nihil vident.

D E

DE MIRA- Fo. 6

CVLIS DIVINA PO-

testate factis.

CAP. I.

Reatio rerum fuit ita mi-
rabilis, quòd eius noti-
tia, non nisi per reuela-
tionem venire potuit ad
hominem. Nam secun-
dum Gregorium, de præteritis Mo-
ses prophetavit, dicens: In princi-
pio creavit deus cælum & terram:
non quia prædixit ventura, se quia pro-
didit occulta.

Tempore diluuij saluauit domi-
nus Noë, cum vxore, & tribus fi-
liis suis, & vxoribus eorum: tum e-
tiam de cunctis animalibus mascu-
lum & fœminam fecit seruari per ar-
cam.

Præsumptionem hominum turrim-
vsq; ad cælum ædificare volentium,
repressit dominus, confundendo lin-
guas eorum.

Mira-

Greg. su-
per Ezech.
homil. 1.

Gene. 7.

Gene. 11.

DE MIRAC. DIVINA

Mirabiliter natus est Isaac, idē mirabiliter liberatus, quando debuit immolari, ariete inter vepres herente.

Gene. 21. Quam multa fecerit dominus mirabilia per Moysen, quum eduxerit filios Israël de Aegypto, pater.

Exo. 7. 8. Grande miraculum fuit qd nunquam defuit columna nubis per diē, nec columna ignis per noctē populo exeunti de Aegypto ad terram promissionis.

Exod. 14 Memorandum & terribile miraculum fuit in diuisione & exiccatione maris rubri, quando transferunt filij Israël sicco pede, Aegyptij verō in mediis fluctibus obuoluti.

Exod. 15. Per lignum Moysi ostensum, dulcorate sunt aquae.

Exod. 16. Misit dominus murmurāti populo coturnices. Et postea pluit illis manna ad manducandum, & aqua de petra in abundantia ad bibendum.

Num. 11. Murmurantibus, & desiderio carnis flagrantibus in deserto filijs Israël, misit deus carnes in abundantia.

Occa-

POTESTAT. FACTIS. Fo. 7

Occasione seditionis Chore & cō-
plicum suorum, multa miracula con-
tulerunt.

Percussi filij Israël à serpentibus i- Num. 21.
gnitis, & aspicientes serpentem æne-
um, curabantur.

Adduxit dominus filios Israel per Deut. 29.
desertum quadraginta annis, & non
sunt atrita vestimenta eorū, nec cal-
ceamenta vetustate consumpta.

Veniens Balaam ad maledicen- Num. 22.
dum populo dei, redargutus fuit ab
asina, cui insidebat.

Ingressis filius Israël fluuium Ior- Iosue. 3.
danis, intumesciebant aquæ superio-
res ad instar montis, inferiores in ma-
re mortuum descenderunt.

Post septem circumitus filiorum Is- Iosue. 7.
raël, muri Hiericho corruerunt.

Obediuit dñs voto Iosue, dicen- Iosue. 10.
tis, Sol cōtra Gabaon non mouearis.

Immisit dominus gladium in om- Iudic. 7.
nibus castris Madian, & mutua se ce-
de truncabant: sicq; per paucos multi
debella-

DE MIRAC. DIVINA
debellati fuerunt.

1.Reg. 5. Per arcam Domini à Philistæis captam multa fuerunt facta miracula.

1.Reg. 14. Ionathas & armiger eius tot de Philistæis percusserunt, quòd factum est miraculum, & turbata sunt castra.

1.Reg. 17. Magnum fuit & hoc, Dauid iuuenis inexpertus, inermis, præualuit aduersus Philistæum fortem, armatum Goliath.

1.Reg. 18. Helias legitur fecisse miracula, in
19. petendo fieri siccitatem, ita quòd non pluerit super terram annos tres, menses sex. Corui quoque detulerunt et panem & carnes bis in die.

Consequenter suscitauit filium matris familiæ. Postea ignem holocaustum mirabiliter consumentem, à domino precibus impetrauit. Demum post orationem eius facta est pluuia grandis.

4.Reg. 1. De hinc angelus domini panem & aquam ei ostendit. Item ad preces eius, duos quinquagenarios ignis de celo

caelo consumpsit: quinquaginta viri
similiter cum vnoquoq;

Tandem diuisit pallio aquas Iordanis, & in curru igneo receptus est
in celum. 4. Reg. 2.

Similia multa de Eliseo quoq;: Eliseus mulieris viduæ debitis obligatæ oleum augmentauit. 4. Reg. 4.

Idem mulierem Sunamitem filium habere fecit. Deinde eundem mortuum suscitauit.

Apposita farina in olla, prius amara olera dulcorauit. Et panes multiplicauit filiis prophetarum.

Sanauit idem à lepra Naaman Syrum. 4. Reg. 5.

Fecit super aquas natare ferrum.

Absens tanquam præsens multa cognouit. Currus igneos angelorum à puero suo videri fecit. 4. Reg. 6.

Exercitum regis Syriæ cæcitate percussit. 4. Reg. 6.

Idem multoties futura prædixit, ut patet. 7. 8. 13.

Cada.

DE MIRAC. DIVINA.

4. Re. 14. Cadaver hominis mortui tangens
ossa Elisei, defunctus resurrexit.

4. Reg. 19 Obsidente rege Sennacherib ciui-
tatem Lachis, percussi fuerunt vna no-
cte. 185000. tempore Hezechie.

2. Par. 20. Congregati sunt contra Iosaphat
filij Ammon & Moab, & de monte
Seir, quum canerent laudes deo Le-
uitæ in exercitu Iosaphat, aduersarij
in semetipsos versi, mutuis concide-
re vulneribus.

4. Re. 20. Mirabile fuit valde, quando ad pe-
titionem Hezechie Sol retrocessit,
per decē lineas in horologio Achaz.

Tob. 11. Tobias quatuor annis fuit cæcus,
& deinde iuxta consilium angeli ad-
linationem de felle piscis lumen re-
cepit.

Dan. 3. Memorandum fuit miraculum de
tribus sociis Danielis, de fornace ig-
nis ardentis tam magnificè liberatis.

Dan. 14. Tum etiam & quod Daniel ipse cum
leonibus septem diebus remansit il-
læsus.

Ocea

POTESTA. FACTIS. 9

Occasione Ionæ, mare fuit com- Ione. i. 2.
motum: quo projecto piscis eum glu-
tiuit, & per triduum ibi vixit, & po-
stea sanus exiuit.

Expertus est Heliodorus diuinam 2. Mac. 3.
virtutem, quando voluit spoliare tem-
plum, fuitq; à duobus iuuenibus gra-
uissimè verberatus.

Aduersus Galatas in Babylonia 2. Mac. 8.
6000. hominū perimerunt. 12000.
hominū, propter auxilium illis è cœ-
lo datum.

Angelus Domini apparuit Zacha Luc. 1.
riæ, nuntians ei ex parte Dei, quod
vxoꝝ eius Helisabeth sterilis & anus
pareret ei filium. Qui incredulus ad
verbum angeli, mutus effectus est, vs-
que ad circumcisionem pueri, & tunc
loquela restituta est ei.

Mirum, dulce, & pium valde fuit, Luc. 2.
quando ad salutationē beatæ Mariæ,
quæ nouiter conceperat saluatorem,
Ioannes in vtero matris existens, ex-
ultauit: beataque Helizabeth hoc co-
gnoscebat.

DE MIRAC. DIVINA

gnoscebat, exultavit, dicens: Benedicta
tu in mulieribus, &c.

Matth. 1. Idem & quod Magi venerunt ab
Oriente, stella duce, Hierosolymam.

Ioan. 1. Vocatus ad nuptias dominus Ie-
sus, initio signorum, aquam in vinum
vertit.

Luc. 4. Non fuit paruum domini miracu-
lum, quando illi de Nazareth ira re-
pleti, duxerunt eum ad superciliū mon-
tis, vt præcipitarent eum: ipse autem
transiens per medium illorum ibat.

Mat. 4. Circumibat Iesus, obtuleruntq; ei

Luc. 4. 6. omnes male habentes, & curavit eos.

Miracula Quantum ad miracula, quæ Sal-

Christi. uator noster cum hominibus conuer-
satus, dignatus est operari, ex euange-

Matth. 9. lica colligitur historia. Quia ipse tres

Mar. 5. mortuos suscitauit, videlicet filiam

Luc. 8. Archisynagogi, filium viduæ extra

Ioan. 11. portam ciuitatis delatum, tertium La-

Leprosi. zarum. Deinde leprosos vndecim.

De vno. **Matth. 8.** **Luc. 5.** De alijs

decem simul mundatis, **Luc. 17.**

nasse.

POTESTA. FACTIS. 10

Postea sex cecos legitur illumi- Cæci.
nasse. De duobus simul. Matth. 9. De
aliis duobus, Mat. 20. De vno alio.
Mar. 8. Veniunt Bethsaida, &c. De
cæco nato, Ioan. 9.

Dæmoniacos autem septem spe- Dæmo-
cialiter liberavit. De duobus, Matth. niaci.
8. quorum vnus, qui erat famosior, &
nomen sibi Legionem esse dicebat.
Tangitur id & Lucæ 8. De vno alio,
qui erat cæcus & mutus. Matthæi. 12.
De quodam lunatico, qui non pote-
rat liberari, nisi ieiunio & oratione,
Matthæi. 17. Marci. 9. Et de quodam
spiritu immundo, ab homine in syna-
goga Iudæorum eiecto tangitur. Mar-
ci. 1. Lucæ. 4. Et de filia mulieris
Chananæ ad instantiam matris sa-
nata.

Tum & secundum literam narra- Mat. 23.
tur Lucæ octauo, eiecisse septem dæ-
monia de Maria. Et hoc ipsum dici-
tur Marci. 16.

Quum socrus Simonis teneretur Mat. 8.

C 2 magnis

DE MIRAC. DIVINA

- Luc. 4. magnis febribus, imperavit Iesus fe-
bri, & cōtinuo surgēs, ministrabat eis.
- Matth. 9. Paralyticum per tegulas & tectum.
- Luc. 5. dimissum sanavit.
- Luc. 14. Hydropicū quoq;, dū sabbato in
domo Pharisei comederet, incurva-
tamque mulierem, nec sursum respi-
cere valentem erexit.
- Mat. 12. Hominem manum aridam haben-
tem, extendere fecit.
- Marc. 1. Sanavit quoq; verbo servū Cen-
turionis, qui iacebat paralyticus.
- Mat. 8.
- Mar. 7. Item, surdum fecit audire, & mu-
tum loqui.
- Ioan. 4. Filium reguli de Capernaum, in-
cipientem mori, ad vitam reduxit.
- Matth. 9. Fluxū sanguinis in muliere Hemor-
rhoisā cessare fecit tactu fimbriæ.
- Mar. 5.
- Matth. 8. Tēpestare valida, in mari, ipso dor-
miente cōmota, imperavit ventis, sta-
timq; venti & mare obediunt ei.
- Mar. 5.
- Luc. 8. Ambulavit discipulis admirātibus
- Mat. 14. supra mare, & Petrum ambulare fecit
super eodem, & incipiente mergi, ma-
nu extensa,

POTESTA. FACTIS. II

nu extensa, saluauit.

Pulehrū miraculū ostendit illis tri Mar. 9.
bus discipulis in sua transfiguratione. Luc. 9.

Item de quinque panibus & duo- Mat. 14.
bus piscibus quinq; milia hominum, Mar. 6.
satiavit, & sublati fuerunt duodecim Luc. 9.

cophini. Ioan. 6.
Quatuor milia hominum alia vice Matt. 15.

refecti de septem panibus & paucis pi-
sciculis, superfuerunt septem sportæ.

Idem ficū habentē folia sine fructu Mar. 8.
maledixit, & continuò aruit. Mat. 21.

Auriculam per Petrum seruo prin Mar. 8.
cipis amputatam, benignè restituit, & Ioan. 18.
Petrum super hoc increpauit.

Quum autem Saluator pēderet in Mat. 28.

cruce, a sexta hora diei vsq; ad horam
nonam tenebræ factæ sunt per vniuer-
sam terram, Luna existente 15. & in
parte cœli opposita, quod Sol per il-
lam Lunam nullatenus poterat eclip-
sari. Et velum templi scissum est, &
monumenta aperta.

Resurgēte Domino, & terram o- Ibidem.

DE MIRAC. DIVINA

tus factus est magnus. Angelus domini descendit de cœlo, & accedens, reuoluit lapidem, &c. Præ timore autē exterriti sunt custodes.

Ioan. 20. Deinde apparuit discipulis ianuis clausis.

Ioan. 21. Et ad mare Tiberiadis, vbi ad præceptum eius mittētes rete in mare, impletum est magnis piscibus, centum quinquagintaribus: & quum tanti essent, non est scissum rete.

Luc. 22. Tādē quadraginta dies post resurrectionem suam apparens discipulis: & eos increpans & instruens: videntibus illis, atque admirantibus illis, eleuatus est in cœlum, & nubes suscepit eum ab oculis eorum.

Ioan. 20. Prædicta miracula in speciali tanguntur: alia verò plurima fuisse facta in generali legūtur, sicut apparet in diuersis locis, in Matthæo, Marco, Luca. Vnde Ioanues: Multa quidem alia signa fecit Iesus, quæ si scriberentur, totus mundus nō caperet libros, &c.

Miro

POTESTA. FACTIS. II

Miro modo fuit magnū miracu A^{ctu. 2.}
lum de effusione spiritus sancti super
discipulos in die Pentecostes. Vnde
fuerunt ita roborati, consolidati & il-
lustrati.

Videns Petrus hominē claudū iu- A^{ctu. 3.}
sta portā speciosā tēpli, In nomine
Iesu, dixit: Surge, & ambula: & appre-
hensa manu eius dextera, alleuauit eū,
& cōsolidatæ sunt basēs eius & plātē.

Princeps sacerdotū, & qui cū illo A^{ctu. 4.}
erant, iniecerunt manus in apostolos,
posueruntq; eos in custodia publica.
Angelus autem domini per noctem
eduxit, & carcerem reclusit.

In plateis ponebant infirmos in le- Ibidem.
ctis & grabbatis, vt veniēte Petro, sal-
tē vmbra illius obumbraret quēquā
illorū. Concorrebat autem multitudo
vicinarum ciuitatū, & sanabat omnes.

Prædicante Philippo in Samaria, A^{ctu. 8.}
multi qui habebāt spiritus immūdos,
clamantes exibant: multi etiam para-
lytici & claudi curati sunt.

DE MIRAC. DIVINA

Actu. 9. Aeneā paralyticū ab annis septem iacentē in grabbato Petrus sanauit, dī cēdo: Aenea, sanet te dominus Iesus.

Ibidem. Eiectis omnibus foras Petrus pōnēs genua orauit, & cōuersus ad corpus Thabitę mortuum, dixit: Thabita surge. At illa aperuit oculos, & viso Petro resedit.

Ibidem. Mirabile & amabile factum fuit q̄ Saulus dum iret Damascū ad capiendū Christi discipulos, cœlesti lumine circumfultus, in terram prostratus est: sed interior illustratus, quamuis extra occæcatus.

Actu. 12. Petrum incarceratū, cathenis duabus vinctū & sedecim militibus diligentissimē custoditū, angelus domini solutum eduxit, & porta ferrea vtrō aperta est eis.

Actu. 13. Elymam magum, pseudopphetam, Iudæum Paulus priuauit lumine oculorū, eo q̄ ipse procōsulem Paulū à fide auertebat, & Apostolis verbum Dei prædicantibus resistebat.

Ciuitate

Ciuitate Lystris erat quidam vir claudus ex vtero matris sue, qui nunquam ambulauerat. Quē intues Paulus dixit voce magna: Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit & ambulauit. Actu. 14.

Quædam puella habens spiritum Pythonem, magnum quæstum præstabat dominis suis diuinando. Hæc sequebatur Paulum & Lucā, clamās, & dicens: Isti homines serui Dei excelsi sunt. Paulus autem dixit spiritui: Præcipio tibi nomine Iesu exire ab ea. Et exiuit eadem hora. Actu. 16.

Quū essent Paulus & Silas in carcere laudantes dominum, subito terræmotus factus est magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris: & statim aperta sunt ostia omnia, & vniuersorum vincula soluta sunt. Ibidem.

Virtutes nō modicas faciebat Deus per manus Pauli, ita vt etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria, vel semicinctia: & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam. Actu. 19.

DE MIRAC. DIVINA
egrediebantur.

Actu. 19. Quidam Iudei tentauerunt inuocare super eos, qui habebant spiritus malos, nomen domini Iesu Christi, dicētes: Adiuro vos per Iesum, quem Paulus prædicat. Respondens spiritus, dixit: Iesum noui, & Paulum scio, vos autem qui estis? Et insiliens homo, in quo erat dæmoniū, dominatus est eorū ita vt nudi & vulnerati effugerent.

Actu. 20. Vna sabbati Paulus disputans, protulit sermonem vsq; ad mediam noctem. Sedens autē quidam adolescens super fenestram, quum vrgeretur somno graui, cecidit de cœnaculo tertio deorsum, & sublatus est mortuus. Ad quem quum descendisset Paulus, incubuit super eū. Adduxerunt autem puerum viuētem, & consolati sunt nimis.

Actu. 28. Tempore hyemali, quum euasissent Paulus & socij eius de contracta nauī, & calefacerent se ad ignem, vipera à calore procedens inuasit manum Pauli:

POTESTA. FACTIS. 14

Pauli : quam ille excutiens in ignem,
nihil mali passus fuit, quū tamen cre-
deretur ab hominibus regionis illius
ilico moriturus.

Patrem Publij febribus, & dysen- Ibidem.
teria laborantem Paulus facta oratio-
ne, & manuum impositione sanauit.
Quo facto omnes qui in insula illa ha-
bebant infirmitates, accedebant & cu-
rabantur.

CAP. II.

¶ De prouidentia Dei, & oc-
cultis eius iudiciis.

Sciebat dominus hominem peccat Gene. 1.
turum, & tamen ipsum peccabilem
fecit, quum impeccabilem facere po-
tuisset. Sed sciebat quantum bonum
occasione illius culpæ elici debuisset.

Filij Iacob vndecim, fratrē Ioseph Gene. 38.
extinguere decreuerūt, sed Deo dispo & 41.
nēte, ipsum super seipsos exaltauerūt.

Mirante Ioseph, & caussam igno- Gen. 48.
rante, Iacob in filiorum benedictione
eius, super Ephraim posuit manū de-
xtram super Manasse sinistram.

Postquam

DE PROVID. DEI ET

Exo. 2. 3. Postquam Moses percusserrat Aegyptū, & offenderat corripiēdo quemdam Iudæū, fugit à facie Pharaonis, & exulavit in terra Madiā multis annis, ita quod videbatur, ne de cætero auderet comparere in terra Aegypti. Et tandem ibi pascendo oues soceri sui, habuit maiores occasiones vacandi Deo, & vidit visionem illam grandem, ac missus fuit à Deo ad filios Israel, & ad Pharaonem.

Exo. 5. 6. Sciebat dominus Pharaonem non obediturum mandatis suis, & tamen ipsum per Moysen faciebat requiri.

Exo. 1. Anteq̃ educeret dñs filios Israel, in Aegypto, longo tempore, & multoties eos affligi & flagellari permisit.

Exod. 7. Magi & malefici Pharaonis Deo permittente fecerunt signa in Aegypto, sicut Moyses, quo ad plura.

Exod. 9. Permittit dñs reprobos indurari, & electos affligi, vt supra eos aliqua miraculosa operetur, & inde cognoscatur amplius, & laudetur.

Toties

OCCULTIS EIVS IVD. 115

Toties promisit dominus filiis Is- Nu. 14.
raël terram illam lacte & melle ma-
nantem, & tamē duo tantum de illis,
qui viginti annos habebāt Caleph &
Iosue, ad illā peruenerunt, reliqui ve-
rō non, sed tantum paruuli eorum.

Moyſes qui toties populum pec- Nu. 20.
cantem reconciliauit Deo, peccauit
ſemel ad aquas contradictionis, & nō
obtinuit pro ſeipſo, vt intraret terram
promiſſionis.

Hoc ipſo, quōd filij Iſraël propter Iosue. 1.
peccata ſupermaſerunt quadraginta
annis in deſerto & amplius, magnifi-
catus eſt Deus qui eos tādiu pauit, &
eorū veſtimenta à conſumptione ſer-
uauit, & tandem eos in terram pro-
miſſionis miſerabiliter introduxit.

De Gentibus qui habitabant in Iosue. 11.
terra promiſſionis dicitur. Domini
ſententia fuerat, vt indurarentur cor-
da eorum, & pugnarent contra Iſraël
& caderent, & non mererentur vllam
clementiam & perirent.

Postquam

DE PROVID. DEI ET

Iudic. 8. Postquam Gedeon tam mirabilem victoriā de inimicis habuerat, & dominari populo recusauerat, fecit Ephoth, quod factum est ei & domui eius in ruīnam.

Iudic. 10. Iratus dominus filiis Israel propter peccata eorum, dixit eis: Nō addā, vt vltra vos liberem: ite & inuocate Deos, quos elegistis. Dixeruntq; ad dominum: Peccauimus. Et sequitur, Quod doluit super miseriis eorum.

Iudic. 16. Samson, angelo nuntiante, de sterili matre cōceptus, postea fuit pluries per mulierem deceptus, & ad vltimā ruina domus depressus.

Iudi. 20. Filij Israel contra filios Beniamin de cōsilio & voluntate Domini preliantes, bis debellati fuerunt, sed illos postea penitus deleuerunt.

1. Reg. 6. Permisit Deus arcam capi ab incircuncisis, vbi multa miracula fecit. Et quum reduceretur, Bethsamitæ cū gaudio receperunt eam. Quia verò viderunt eam, percussit dominus septuaginta

OCCULTIS EIVS IVD. 16
ptuaginta viros de principibus, &
30000. plebis.

Saulc melior non erat in populo, 1. Reg. 13.
quando fuit à domino signanter ele-
ctus: & tamen citò post peccauit, &
fuit à Deo proiectus.

Dauid erat minimus inter fratres, 1. Reg. 16
& quasi nullius reputatiõis inter eos.
Vnde quãdo vocati fuerunt filij Isai,
iste neglectus vel contemptus fuit, ta-
men per illum domnius totum popu-
lum gubernauit, & totam illius pro-
geniem sublimauit.

Satis est mirabile, quando Samuel 1. Reg. 28
Propheta à muliere Phytionissa legi-
tur suscitatus. Augustinus libro de do-
ctrina Christiana dicit: Quod fuit i-
mago Samuelis, non ipse Propheta
vel anima eius: apparuerit verò arte
demonum sacrilega.

Notandũ, quam expresse, loquutus 2. Reg. 3.
est Deus ad Nathan de bonitate Da- 4. & 2.
uid, & filij eius, qui ædificaturus e-
rat templum, & tamen ambo in pec-
catum

DE PROVID. DEI, ET
catum tam turpiter corruerunt.

2. Reg. 3. Moriturus Dauid ordinatione fecit satis mirabilem, sed quia scriptura ita commendat eum, supponendum est: quod licet crudelis in parte fuerit, non tamen iniusta ratione fecisse, aut factum fuisse.

3. Reg. 11. Salomoni dedit dominus tantam prosperitatem & pacem, quod non erat sathan in occursum. Sapientiam quoque & gloriam præ cunctis regibus: & tandem permisit eum dominus infatuari, deprauari, & ei multiplices aduersarios suscitari.

Ibidem. Præcepto domini per Esaiã Prophetam, præfectus est Hieroboam super decem tribus, qui tamen populum ad idololatriam malitiose induxit.

3. Reg. 13. Occidit leo virum Dei, qui prædixit Hieroboam destructionem altaris, & de carnibus ipsius mortui non comedit.

3. Reg. 22. Quum esset Achab sceleratissimus, & audiret poenam sibi pro crimini-

minibus infligendam, cepit exterius humiliari, & Dominus poenitentiam infligere prorogavit.

Terribile fuit, quod duos principes quinquagenarios, cum quinquaginta viris, fecit Helias igne descendente desuper subito deuorari. 4. Reg. 1.

Iehu rex Israel maximo zelo persequutus est Baal cultores, ita quod dominus ipsius opera commendauit, & tamen ab idololatria vitulorum Ieroboam, non recessit. 4. Reg. 10.

Manasses rex in Hierusalem terribilia facinora perpetravit, postea cathenis vinctus, & in Babylonem ductus, poenitentiam agens orauit Dominum, & exauditus fuit. 2. Par. 33.

Iosias rex Iuda quum sanctissimam vitam duxisset, tandem perrexit ut dimicaret contra Necho regem Aegypti, dicentem ei: Desine aduersus Dominum facere, qui mecum est, ne interficiat te. Non acquieuit sermonibus Necho ex ore DEI, & male successit. 2. Par. 35.

D

ei, sa-

DE PROVIDEN. DEI, ET
ei sagittis fixus perit.

Ciuitatem sanctam, electam, specialiter dilectam, peculiarem populum, quem de Aegypto mirabiliter eduxerat per desertum, in terram promissionis introduxerat, permisit Deus per Chaldaeos & Assyrios deuastari & mirabiliter captuari, videbaturq; quod de illis penitus non curaret: dicitur autem Tob. 13.

Tob. 13.

Confitemini Domino filij Israel, quoniam ideo dispersit vos inter gentes quæ ignorant Deum, vt enarretis mirabilia eius, & faciatis scire eos, quia non est alius Deus præter eum.

Tob. 2.

Tobias post eam pia opera misericordie, quibus sollicitus erat, excæcatus est, cuius causam non intelligentes amici eius scandalizati, insultabant ei.

Iudic. 2. 3.

Satis mirabile potuit reputari, quare tot regna permisit Deus ab Holoferne nequissimo subiugari.

Hest. 5.

Itē de Amā qui fuit superbissimus & crudelissimus, & tamē fuit post regem

OCCELTIS EIVS IVDI. 18

gem super cūctos principes exaltatus. Iob. 1. 2.

Mirabantur & scandalizabantur amici Iob super eum, quòd videbant tam grauibz flagellis affliktum.

Diuina iustitia punit interdum malos homines per peiores, sicut filios Israel & Iudā per Nabuchodonosor, & Chaldaeos. Vnde Esaiā. 10. Vā Esā. 10. Assur virga furoris mei, &c. Non solum super populum fidelem & bonū instituit Dominus principem, vel prelatum, verumetiam super omnes. Nō enim est potestas nisi à Deo. Rom. 13.

Præcepit Dominus Ionæ, vt prædicaret, Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur: Et tamen sciebat Dominus Niniuitas pœnitentiā acturos, & non taliter puniendos.

Permisiuit Dominus vt Antiochus i. Mac. 1. profanaret illud venerabile templū, & succenderet ciuitatem sanctam, & faceret ibi innumeras cædes innocentium.

Tépore Antiochi Epiphanius, qui i. Mac.

DEI PROVIDENTIA DEI, ET

templum Hierusalē destruxit, prophetauit, multos Iudaeos torisit crudeliter, & occidit poterat videri multis, quod magna confusio erat, & deordinatio in regimine vniuersi: veruntamen ex illis malis elicuit dominus malorum punitionem, quorundam correptionem: multorum etiam interfectionem: virtutes & merita fuerunt multipliciter augmentata.

Obscuro autē eos qui hoc audiūt,

2. Mac. 9. Quomodo Iudas Machabeus, Ionathas, & Simon fratres eius, fuerint viri quo ad Deū & homines fidelissimi & strenuissimi, & tamen satis miserabiliter mortui. Nam Iudas in bello contra Bacchidem cecidit, Ionathan vero eum duobus filiis Tryphio

2. Mac. 12. occidit, Simonem autē & duos filios eius Ptolemæus filius Sabolci inebriatos proditorie iugulauit.

2. Mac. 6. Mirum fuisse videtur, quod Eleazarus & 7. vir etate prouectus, & illi septē fratres tam crudelia sustinuerūt pro diuina lege

OCCVLTIS EIVS IVDI. Iſ-
ge tormenta, nec tamen Deus ibi ali-
quā vindictam in tyrannos ostendit.

Voluit Dominus, puer exiſtens in Mat. 2.
A Egyptum deſerri à facie Herodis:
& permisit loco ſui, innocentes occi-
di. Sed in hoc iſtis infantibus melius
providit. Nunquam enim tantum ho-
num proueniſſet eis, ſi Herodes eos
honorare curaſſet, quantum prouenit
eis ex hoc, q̃ eos occidi mandauit.

Audita fide Centurionis miratus eſt Mat. 8.
Dominus, & ſquētibz ſe dixit: Mul-
ti venient ab Oriente & Occidente,
& recumbent cum Abraham, Iſaac &
Iacob, in regno cœlorum, filij autem
regni huius euicientur foras in tene-
bras exteriores.

Quidā Scriba obtulit ſe ad ſequen- Luc. 9.
dum Dominū, & non fuit admiſſus. Mat. 8.
Aliū verò inuitauit ad ſequendū, quī
non voluntariū videbatur, vnde di-
xit: Permite me ſepelire patrem meū.

Fecit Dominus virtutes in Choro- Mat. 11.
zain & Bethſaida, vbi parū profun-

DE PROVIDEN. DEI, ET
& non fecit in Tyro & Sidone, ubi si
fecisset, multum profuisset.

Mar. 6. Permisit deus Ioannem Baptistā,
exēplar totius sanctitatis, ab Herode
vilissimo adultero decollari. Stupo-
rem autē auget, quia hoc factū fuit ad
instantiam meretricis, nec aliqua vin-
dicta legitur in Euangelio subsequen-
ta, non in puellam, non in adulteram,
nec in ipso Herode Tetrarcha.

Act. 13. In dominica passione per scelera-
tissimam hominum iniquitatem, im-
pleuit deus circa redemptionem hu-
mani generis suam benignissimam vo-
luntatem, vnde dixit Paulus: Quia
prænūciauit per os oīm Prophetarū,
pati Christum suum sic impleuit &c.

Ioan. 18. Petrus princeps Apostolorum &
caput Ecclesiæ, ipso permittente, ter
Christum negavit.

Ioan. 11. Thomas, qui tam cōfidenter dixe-
rat, eamus & nos: & moriamur cum
eo de resurrectione dominica dubita-
uit, ex quibus sequutū est qd Petrus
fuit

OCCULTIS EIVS IVDI. 20

fuit mitior erga peccatores & fuerūt in fide solidati fideles, vel in fide trepidātes. Habetur etiā ex hoc quod nullus debet de sua firmitate præsumere. Et quod, siue quis ceciderit à fide, siue dubitauerit, nō debet de dei misericordia, & consequenda venia desperare. Ex hoc qđ Iudas apostolus & dispensator dñi in enorme peccatū cecidit nec resurrexit, retūditur oīs presumptuosa securitas, qua nullus pro statu quē habeat, vel pro actu quē faciat, debet altū sapere, sed timere. Quoniā Apostoli duces fidelis populi fuerunt, tamen in carcere cum diligentia custoditi.

Poterat videri aliquibus infirmis, A. 4. quod deus tempore nouellæ fidei, nō debeat talia permisisse, sed ex hoc ipso fideles fuerūt mirabiliter consolati, & aduersarij fidei confutati. Simile ac A. 12. cecidit de solo Petro quando fuit ab Herode captus, & incarceratus & per angelum miraculose eductus.

Magna fuit iniquitas Stephanum A. 7.

DE PROVIDEN. DEI, ET
lapidare, & tamen inde multa bona
superna providente clementia, pro-
uenerunt, nam ipse fuit in cœlo glo-
riose coronatus, in terra abundantius
honoratus: oratio autē sua quā ibi fe-
cit, nobis Paulum acquisiuit, & omni-
bus posteris reliquit miræ patientiæ
& charitatis exemplum.

Act. 8.

Lapidato Stephano, facta est magna
persecutio in ecclesia, quæ erat Hiero-
solyms, & oēs dispersi sunt per regio-
nes Iudææ & Samariæ, præter Apo-
stolos, ita quod videbatur ad cultum
Christianæ religionis ingerere detri-
mentum, sed dispersi discipuli euan-
gelizabant verbum dei, ita quod hoc
ipso ecclesia fuit amplius dilatata.

Act. 13.

Prædicantibus Paulo & Barnaba Ju-
dæis, & illis repellentibus verbū Dei,
assumpserunt ipsi occasionem genti-
bus prædicandi.

Act. 15.

Facta est dissensio inter Paulum &
Barnabam propter Ioannē Marcum,
quē Paulus nolebat recipere, eo quod
de-

CCCULTIS RIVS. IVDI 21
defecisset ab eis. Barnabas autē vole-
bat illum secum assumere, ita quod ab
inuicem decesserunt, ex quo videba-
tur scandalum debere sequi. Sed di-
sponente Deo magnus secutus est fru-
ctus, quia pluribus prædicatum est
verbum dei.

Grandia facinora committebant illi
qui egregium doctorem Paulum in-
carcerabant, & prædicatione ipsum ces-
sare cogeant poterat etiam multis vi-
deri, quod hoc magnum inconueni-
ens erat, & quod Deus hoc permitte-
re nō debeat. Et tamē notandum est
valde, quod ex tantis impedimentis,
& damnis diuina prouidentia multas
utilitates ostēdit & effecit. Nam inde
meritum Pauli creuit, sic etiam maio-
ra virtutum exēpla reliquit, & melius
docuit per opera, q̄ prius fecisset per
verba. Puta, in carcerem positus scri-
psit absentibus & remotis, nec tantum
profuit Ecclesiæ prædicando, quan-
tum profuit epistolas transmittendo.

DE BENIGNITATE DEI

Vnde si in vna ciuitate, vel prouincia
fuiſſet ab omnibus honoratus, & libe-
ter auditus, non habuiſſet occaſiones
ad diuerſos populos tranſeundi, quan-
do ergo perſequebantur eum Iudæi,
vel quicumque alij, de ciuitate in ciui-
tatem verbum dei pluribus prædica-
bat. Quando in carcere tenebatur, e-
piſtolas faciebat. Quando reſiſtebant
ei Iudæi, ad gentes conuertebatur. Vt
Act. 13. Quomodo repellis &c. ecce
conuertimur ad gentes.

Act. 25.

Rurſus etiam, quia in Syria Feli-
cem & Feſtū iudices habuit iniquos,
compulſus eſt Caſarē appellare, ſicq;
Romam venit, quam ſua prædicatione,
& doctrina ſalubriter illuſtrauit &
paſſione feliciter decorauit.

CAPVT III.

¶ De benignitate dei ad ſeruos ſuos.

Gen. 18.

Abraham loquens cū domino, &
petens vt parceret Sodomitis, mi-
raſiduca utebatur, & viſus fuiſſet a-
pud homines importunus; ſed domi-
nus ei

mus ei semper benigne respondit, &
quod petebat concessit.

Fugienti Iacob iram fratris, domi- Gen. 31.
nus clementer apparuit, & tunc ipsum & 33.
redeuntem ad fratrem suum, ab insecutione soceri sui liberauit.

Magna fiducia vsus est Iacob ora- Gen. 32.
do dominum dicens, Non dimittam
te nisi benedixeris mihi.

Ait dñs ad Moysen, Cerno qđ popu Exo. 32.
lus iste dure ceruicis sit, dimitte me vt
irascatur furor meus, cōtra eos. Quasi
diceret, tu me tñes nec possum hos
peccatores cōterere, nisi dimittas me.

Loquebatur dominus ad Moy- Exo. 33.
sen, sicut loqui solet homo ad amicū Num. 12.
suum, ipsumq; ab æmulis suis & de- & 15.
tractoribus defendebat.

Obediuit dominus voci Iosue dicē Iosue. 10.
ti, Sol contra Gabaon non mouearis.

Balach vocauit Balaam, vt maledi Num. 23.
ceret filiis Israel, sed dominus è con-
trario per illum benedixit eis, vt reci-
zatur Iosue. 24.

Cede-

DE BENIGNITATE DEI

Iudic. 6. Gedeon à Domino, bis petiit signum in vellere, utrum deberet victoriam de hostibus obtinere.

1. Reg. 8. Mirum fuisse dicitur de hoc quod Dominus non fuit indignatus in abiectione sui, sed contemptu seruorum Dei, ipse reputauit se contemni, ut patet in Samuele, non te abiecerunt, sed me dicit dominus.

2. Reg. 7. Nota etiam quàm pie locutus sit Dominus ad Nathã de David & domo eius in futurum.

3. Reg. 12. Quauis posterì David multipliciter, & grauius peccauerunt, tamen opera eius bona frequenter memoratur, & propter illa multoties pepercit Dominus peccatis illorum.

3. Reg. 17 Ex præcepto Dñi corui deferebant panẽ & carnes Helie, & postea angelus Dñi panẽ & aquã eidem ostedit.

1. Par. 30. Ezechia rex Iuda dixit, Dñs bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt dominum, & non imputabit eis quod minus sanctificati sunt.

Mist

Misit Dominus angelū suū qui Tob. 3.

Tobiam iuniorē duxit & reduxit,
demoniū ab eius vxore compescuit,
gaudiū parentibus eius fecit, seniore
Tobiam à cecitate curauit, & totam
domū eius omnibus bonis repleuit.

Videbatur quasi dominus timere of Hier. 7.

sentiam Hieremie, quum vellet popu-
lum propter peccata sua omnino de-
lere, dicebat enim cap. 7. Proiciā vos
à facie mea &c. Tu ergo noli orare
pro populo hoc, nec assumes pro eis
laudem & orationem, & non obstitas
mihi quoniam non exaudiam te.

Planū est, quod Deus est cū seruis Dan. 3.

suis in tribulatione, Vnde Nabucho-
donosor vidit cū Azaria & sociis su-
is, simile filio Dei in fornace cādenti.

Quum Daniel esset in Babylone in Dan. 14.

lacu leonum misit ei de longinquo,
scilicet de Iudæa prandium per Ha-
bacuc prophetam.

Exaudiuit Dominus vocem Susan- Dan. 13.

ne, & quia per impudicos senes pres-
by-

DE BENIGNITATE DEI

byteros iniuste fuerat condemnata,
per continentem puerum, fuit iusto iu-
dicio liberata.

Iona. 2.

Præparauit dominus piscem gran-
dem vt deglutiret Ionam, qui tamen
propter inobedientiam videbatur iu-
ste meruisse poenam.

2. Ma. 10.

& 12.

Machabeus, & qui cum eo erant,
pugnantes contra Timotheum, ha-
buerunt manifeste de cælo auxiliū,
apparuerūt enim viri quinq; in equis
&c. postea vero alia vice euntes ad
prælium contra Lyfiam, apparuit præ-
cedens eos eques in veste candida, ar-
mis aureis hastam vibrans.

Mar. 4.

Luc. 8.

Mira erat benignitas in Saluatore,
circuibat sanans omnem languorem,
& omnem infirmitatem: qui nisi fecis-
set, multi infirmi accedere ad eum nō
potuissent.

Mat. 8.

Leproso dicenti, Domine, si vis,
potes me mūdare: pie respondit & be-
nigne fecit: extendens enim Iesus ma-
num tetigit dicens, volo, mūdare:

Sacer-

Sacerdotes autem huiusmodi homines habebant horrore.

Statim post vocationem Matthæi Mat. 9. discubuit dominus in domo eius.

Quum secessisset dominus in deser Mat. 5. tum, vidit turbam multam, & miser-
tus est eius, & curauit languidos eorum vespere autem facto, dixerunt discipuli, Dimitte turbam: Iesus autem Mat. 14. tanquam liberalissimus, ait illis, Date eis vos manducare.

Petrus incipiēs mergi, clamauit discipulus, Domine saluum me fac, & continuo Iesus extendens manum apprehendit eum.

Mariam Magdalenam pie defendit Luc. 7. 39. dominus cōtra Pharisæū, male de ea cogitātem, & contra sororem propriam de illa conquerentem: Item & cōtra discipulos propter effusionem vnguenti in eam frementes.

Ineffabilis pietas dei multum ostēditur, in exemplo de filio prodigo, vbi dicitur, Quum adhuc longe esset filius,

DE BENIGNITATE DEI

filius, vidit illum pater suus, & miserī cordia motus est, & occurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Idem petebat fieri sicut vnus de mercenariis, pater interrupit verba, & recepit eum in filium.

Ioan. 9. De facili Dominus recipit illos quos mudus eiecit, vnde cæcus ille natus, à Domino illuminatus postquam fuit à synagoga eiectus, statim à Domino receptus est.

Luc. 19. Mira fuit Christi benignitas, quando ad domum publicani Zachari, qui eum videre cupiebat seipsum inuitauit, & eiusdem domui benedixit.

Ioan. 13. Quum protulisset Dominus indistincte, vnus ex vobis me tradet, sequitur, Quū recubisset Ioānes super pectus Iesu, ait, Domine quis est? ecce quā magna benignitas & familiaritas.

Act. 2. Promisit saluator discipulis, de suo recessu contristatis, quia, Pater alium paracletum daret eis, quod adimpletum optime die pentecostes, quando spiritus

DE CONSOLA. DIVINA. 25

spiritus sanctus eos taliter roboravit,
consolatus est, illustravit, vel docuit.

Venientibus ad capiendum Do- **Ioan. 18.**
minum in iustis pontificum dici-
tur eis, Si me queritis finite hos abi-
re. Sciebat enim quod non erant pa-
rati ad martyrium sustinendum, Ideir-
co clementer infirmitati eorū conde-
scendens, voluit quod parceretur eis.

Petit latro vt Dominus meminif **Luc. 22.**
set eius quum venisset in regnum su-
um. Dominus autem plus concessit
quàm ille peteret, dicens, hodie me-
cum eris in paradiso.

Magna fuit Christi pietas, qui nec **Ioan. 20.**
Petrum qui ter eum negavit, repulit,
sed benigne respexit, nec Thomam in
dubitatione reliquit, sed se palpandum
manifeste exhibuit.

Item Paulum in actu persecutio- **Act. 9.**
nis existentem excecavit, prostravit,
vocavit, & conuertit.

Dum lapidaretur Stephanus, vi **Act. 7.**
dit dominum in cœlis stantem, tan-
quam

DE CONSOLA. DIVINA.
quam paratum ad ipsum fortiter ad-
iuuandum.

Apoc. 1.
& per to-
tum.

Beato Ioanni in insula Pathmos
exulanti, multam benignitatem domi-
nus ostendit, aperiendo ei, & angelū
suum mittendo, qui eum multiplici re-
uelatione consolatus est.

CAPVT IIII.

¶ De consolatione diuina.

Gen. 12.
15. 18.

Postquam Abraham exiuit de ter-
ra sua, ad mandatum domini, ipse
dominus consolatus est eum, diuersis
apparitionibus & reuelationibus.

Gen. 28.

Fugiente Iacob à facie fratris sui,
& super lapidem dormiente, apparuit
dominus, & ei magnam consolatio-
nem infudit.

Exo. 3.

Apparuit dñs Moyfi exulanti &
oues pascēti, quod nō accidit ei quan-
diu nutriebatur in domo Pharaonis.

Exo. 17.

Filiis israel pluit manna in deserto
ē cœlo, carnes quoque & aquam plu-
ries dominus miraculose dedit.

Exo. 34.

Moyſes in monte exiſſes quadra-
ginta

DE CONSOLA. DIVINA. 26
ginta diebus & totidem noctibus, nō
manducauit nec bibit, reficiebatur e-
nim diuino eloquio.

Dixit dominus ad Iosue, non di- Iosue. 1.
mittam nec reliquam te, confortare, &
esto robustus.

Præcepit dominus, vt corui porta 3. Re. 17.
rent bis in die panem & carnes Helię.

Post hoc apparuit dominus ei, 3. Reg. 19
quum fugeret Iezabel, cuius prophe-
tas fecerat occidi.

Efficaciter dominus consolatus est 4. Re. 19.
Hezechiam regem per prophetam &
per angelum, qui occidit. 185000.
de exercitu regis Assyriorum.

Exaudita sunt eodem tempore ora Tob. 3.
tiones Saræ & Tobie, & missus est
angelus domini qui curaret ambos,
Saram videlicet à dæmonio, viros il-
lius interficiente, & Tobiam senio-
rem à cæcitate & paupertate.

Populum Israel existentem in an- Iudith. 1.
gustia & timore, præ exercitu Holo-

fernis.

DE CONSOLA. DIVINA.
fernis dignatus est dominus per ma-
num vnus foeminae mirabiliter con-
solari.

Esth. 9. Conuertit Dominus luctum Iu-
daeorum in gaudium, quando ipsi pro-
curante Esther hostes suos, qui ad ru-
gulationem illorum se parauerant oc-
ciderunt.

Notabile est quod quando popu-
lus Israel fuit in magna afflictione, sci-
licet tempore captiuitatis Babylonie,
plures habuit prophetas, quam tem-
pore Salomonis, quando fuit in maxi-
ma prosperitate. Na Hieremias fuit in
Iuda, Ezechiel & Daniel in Chaldea.

Dan. 13. Angelus Domini descendit cum
Azaria & sociis eius in fornacem, &
excussit flammam ignis de fornace, &
fecit medium fornacis quasi ventu ro-
ris flantem. Per quod apparet, quod
omni loco, omni tempore parata est
diuina pietas hominem confortare.

Dan. 6. Danclem bis positu in lacum leo-
rum consolatus est dominus. Primo
mitten-

DE CONSOLA. DIVINA. 27

mittendo angelum, qui leonum ora
conclufit. Secundo per Habacuc pro
phetam, quem de Iudaea in Chaldeam
cum cibo per angelum transportauit.

Sufannam calumniofe damnatam Dan. 13.
eripuit Deus ex inspirato per puerum
Danielem.

Machabeus & qui cum eo erant vi- 1. Ma. 17.
dentes adiutorem à deo sibi miffum,
benedixerunt misericordem dominum
& conualuerunt animis.

Bene impleuit dñs promiffionē A- A. 2.
postolis factā, quando dixerat eis, aliū
se miffurū paracletū, quando miffit eis
spiritum sanctum, qui eos tam copio
se docuit, cōsolatus est, & roborauit.

Felix Paulus in hac vita, qui di- 2. Cor. 1.
cebat secure. 2. Cor. 1. Sicut abun- 4. 7.
dāt passiones Christi in nobis ita per
Christum abundat consolatio nostra.

Ecclesia habebat pacem, & ædifi- A. 10.
cabatur ambulās in timore dñi, & cō
olatione spiritus sancti replebatur.

Petro in carcere Herodis victo, A. 10.

DE CONSOLA. DIVINA.

misit dominus angelū suū, qui de manu Herodis & Iudeorū liberauit eū.

Act. 10. Paulo & Sila laudantibus deum in carcere, subito terræmotus factus est magnus, & aperta sunt ostia, & omnium vincula sunt soluta.

Act. 18. Dixit dominus per visionem nocte Paulo quū prædicaret Corinthi, Noli timere, sed loquere & ne taceas, propter quod ego sum tecum.

Act. 23. Quum esset Paulus in custodia Claudij Tribuni detētus, nocte assistens ei dñs ait, Cōstans esto Paule, si cut enim testificatus es deū in Hierusalem, ita oportet te & Romę testificari.

Act. 27. Confortare volēs eos Paulus qui secum in naui erant ait, Astitit mihi hac nocte angelus dei dicens, Ne timeas Paule, Cæsari oportet te assistere, & ecce donauit tibi deus omnes qui nauigent tecum.

Apoc. 1. Quum beatus Ioānes apostolus esset in Pathmos insulā relegatus, diuina reuelatione fuit multipliciter consolatus.

DE S. Q. DEVS D. NO. 28
solatus. CAPVT V.

¶ De benedictione quam deus
dat homini.

Creavit dominus hominē ad ima *Gen. 1.*
ginem & similitudinem suam, ma
sculum & foeminam creauit illos, be-
nedixitque eis, & ait, Crescite & mul-
tiplicamini, & replete terram.

Benedixit dñs Noë, & filiis, & di- *Gen. 9.*
xit ad illos, Crescite, &c. terror vester
&c. sit super cuncta animalia, &c.

Dixit dñs ad Abraham, Egredere *Gen. 12.*
de terra tua, benedicā tibi & magni-
ficabo nomen tuū, erisq; benedictus.

Super Hismael exaudiui te dixit *Gen. 17.*
dominus ad Abrahā, Et ecce benedi-
eam ei, & augebo, & multiplicabo eū
valde, Dominus benedixit Isaac & lo *Gen. 26.*
cupletatus est & ibat proficiens.

Loquens Iacob domino & auun- *Gen. 30.*
culo suo Laban ait, Modicum habu-
isti antequam venirem ad te, & nunc
diues es effectus, benedixitque tibi
dominus, ad introitum meum.

Gen. 31. Iacob in oratione luctans cum angelo ait, non dimittam te, nisi benedixeris mihi: sequitur, Et benedixit ei in eodem loco.

Gen. 39. Benedixit dñs domui Aegypti propter Ioseph, & multiplicauit ea in ædibus q̄ agris cunctam substantiā eius.

2. Reg. 6. Habitauit arca domini, in domo Obededom Gethæi tribus mensibus & benedixit dominus Obededom & omnem domum eius.

Iob. 1. Operibus manuum eius benedixisti, & possessio eius creuit in terra.

Iob. 42. Dominus benedixit Iob, in nouissimis magis quàm in principio.

Luc. 24. Ascensurus in cœlū Saluator, eduxit discipulos suos in Bethaniam, & eleuatis manibus suis benedixit eis.

Mar. 13. Desideranda est illa benedictio, quam dabit dñs electis in die iudicii, quādo dicturus est, Venite benedicti patris mei.

CATVTVI.
De maledictione qua deus maledicit homini.

Ser-

Serpens primo legitur, à deo maledictus fuisse, Maledictus eris in Gen. 3.
ter omnia animantia & bestias terræ,
super pectus tuum gradieris, &c.

Ad pœnam hominis dictum est, Gen. 4.
Maledicta terra in opere tuo.

Lamētans Hieremias excidiū ciuitatis Hierusalem, dixit, repulit dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ. Thre. 2.

Daniel in oratione sua dicebat, stil Dan. 9.
lauit super nos maledictio. Et nota
quod maledictio super peccatores dicitur stillare, sed super iustos benedictio inundare. Eccl. 39. Benedictio illius quasi fluminis inundabit.

Sacerdotibus malis loquēs dominus per Malachiam prophetā, dixit, Mala. 2.
Maledicam benedictionibus vestris.

Ficus habens folia sine fructu, maledicta fuit à dño, & continuo aruit. Mat. 22.

Nimis erit terribilis illa maledictio, Mar. 11.
contra reprobos proferenda, in die iudicij. Ite maledicti in ignem æternū. Mat. 25.

DE BENEDICTIONE QVA

CAPVT VII.

¶ De benedictione qua ho-
mo benedicit
deum.

Gen. 14. **M**Elchisedec rex Salem occurres
Abraham reuertenti à caede, ait,
Benedictus dominus excelsus, quo
protegente, hostes in manibus tuis
sunt.

Iudith. 5. Obtenta victoria de Sisara, Delbo-
ra & Barach cecinerunt dicētes, Qui
sponte obtulistis de Israel animas ve-
stras ad periculum, benedicite do-
mino.

1. Reg. 17. Post victoriam quā dedit deus Da-
uid de Goliath Philistæo, dicitur fe-
cisse psalmū, Benedictus dñs deus me-
us, qui docet manus meas ad preliū.

3. Reg. 5. Quum audisset Hyran verba Salo-
monis, lætatus est valde, & ait, Bene-
dictus deus qui dedit David filium
sapientissimū super populum hunc.

3. Reg. 8. A Edificato templo dixit Salomō
ceram vniuerso populo, Benedictus
deus

HOMO BENEDI. DEVM. 30
deus Israel, qui loquutus est ex ore
suo ad Dauid: patrem meum.

Fecit Dauid principem ad confi- 1. Par. 16.
tendum Domino, Asaph, & fratres
eius: sequitur, Benedictus Dominus
Deus Israel ab æterno vsque in æter-
num extremum, & dicat omnis popu-
lus, Amen.

Dauid rex letatus est gaudio ma- Ibidem.
gno, & benedixit domino coram uni-
uersa multitudine.

Videns Esdras animum Artaxerxis 1. Esd. 7.
bonum erga Iudæos, dixit: Benedi-
ctus deus patrum nostrorum, qui de-
dit in corde regis, vt glorificaret do-
mum domini.

Completo muro ciuitatis Hieru- Nehe. 9.
salem sub Esdra, & Nehemia dixerunt
Leuitæ: Surgite & benedicite Deo
nostro ab æterno & vsq; in æternum.

Quñ aperuisset Esdras librū legis, Nehe. 8.
stetit omnis populus, & benedixit
Esdras domino Deo voce magna, &
respondit omnis populus, Amen.

Sara

DE BENEDICTIONE QVA

- Tob.3.** Sara filia Raguelis quū compleret orationem, dixit: Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum.
- Tob.4.** Filium suum instruens Tobias dixit inter cetera: Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo, ut vias tuas dirigat.
- Tob.8.** Raguel & vxor eius videntes, quod Tobiam iuniorem non laeserat demonium, dixerunt: Benedicimus te Domine Deus Israel, quia contigit nobis quemadmodum putabamus.
- Tob.12.** Sollicitè monuit Tobias, & filiū eius Raphael ut benedicerent Deum cœli, & narrarent oīa mirabilia eius.
- Tob.16.** Recuperato visu & auditis sermonibus Raphaelis, aperiens Tobias os suum, benedixit Dominum & dixit: Magnus es Domine in eternū, &c.
- Indith.13.** Oſias princeps populi Israel, videns Iudith cum capite Holofernis, dixit benedictus Dominus, qui creauit cœlum & terram.
- Dan.2.** Daniel nocte per visionem myste-

HOMO BENEDI. DEVM. 37
sterium reuelatum est, & benedixit
Deo cœli, & ait: Sit nomen domini
benedictum à seculo, quia sapientia &
fortitudo eius sunt, & ipse mutat tem-
pora & ætates.

Ananias & socij eius missi in cami-
num ignis, ambulabant in medio flam-
mæ laudantes & benedicentes domi-
no. Et rex Nabuchodonosor postea
viso tanto miraculo, ait: Benedictus
deus, Sydrach, Misach, &c.

Obtenta de hostibus victoria, & re-
dificato altari sub Iuda Machabæo, fi-
lij Israel adorauerunt, & benedixerunt
in cœlo deum, qui prosperauit eos.

Propter Heliodorum volentē spo-
liare templum domini, diuina virtute
terribiliter flagellatum, Benedixerunt
omnes Deum, quia magnificabat lo-
cum suum, &c.

Machabeus & qui cum eo erant,
videntes auxilium à deo sibi missum
Benedixerunt simul misericordē do-
minum, & conualuerunt animis.

Nato.

DE BENEDICTIONE QVA

Luc. 7.

Nato Ioāne Baptista, apertum est os Zachariæ, & prophetauit, dicens: Benedictus dominus deus Israel.

Luc. 2.

Quum induceren puerum Iesum parentes eius in templum, Simeon accepit eum in vlnas, & benedixit deū, dicens: Nunc dimittis seruum tuum domine, &c.

Luc. 24.

Post ascensionē domini erāt in templo laudantes & benedicentes deum.

2. Cor. 1.

Tribulationes patiens Paulus dicebat: Benedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi.

1. Pet. 1.

Similiter Petrus, Benedicere deū, est quasi opus, vel officium paradisi.

Apoc. 5.

Omnes audiui dicentes: Sedit in throno & agno, benedictio & honor & potestas in secula seculorum.

CAPITULUM VIII.

¶ De benedictione, qua homo homini benedicit.

Gen. 14.

Melchisedec Rex Salem, occurrit Abrahae benedicēs, & ait: Benedictus

VERBO HOMINI BENDI. 32
dictus Abraham Deo excelfo, &c.

Benedixit Isaac Iacob, dicens: Det tibi Deus de rore cœli & pinguedine terræ, abundantiam frumenti & vini. Gen. 28.

Quum Esau eiulatu magno flet, Isaac dixit ad eum: In pinguedine terræ & rore cœli desuper erit benedictio tua, viues in gladio, & fratri tuo seruius. Ibidem.

Introduxit Ioseph patrem suum Iacob ad Pharaonem, qui benedicens illi, & interrogatus ab eo quot sunt dies annorum vitæ suæ. Gen. 47.

Benedixit Iacob filio suo Ioseph, & ait: Deus in cuius conspectu ambulauerunt patres mei, benedicat pueris istis: loquebatur de Manasse & Ephraim, quos pater eorum rogauerat per patrem benedici. Postmodum etiam benedixit Iacob singulis filiis suis benedictionibus propriis. Gen. 49.

Loquutus est dominus ad Moysen, dicens: Sic benedicetis filiis Israel: benedicat tibi dominus & custodiat Num. 6.

DE BENEDICTIONE QVA
diat te, ostendat tibi dominus faciem
suam.

Leuit. 9. Extendens Aaron manum ad po-
pulum, benedixit eum.

Num. 23. Dixit Balaam filius Beor ad Ba-
lach, ad benedicendum adductus sum,
benedictionem prohibere non valeo.

Deut. 24. Non pernoctabit apud te pignus
pauperis, sed statim reddes ei ante so-
lis occasum, vt dormiens in vestimen-
to suo benedicat tibi.

Deut. 33. Moyses homo dei benedixit filiis
Israel ante mortem suam, & ait: Do-
minus de Syna venit, & de Seir or-
tus est nobis.

Iosue. 22. Vocauit Iosue Rubenitas & Gad-
ditas, & dimidiam tribum Manassen,
dixitque ad eos: Fecistis omnia quae
vobis praecipit Moyses, benedixitq;
eis, & dimisit eos.

Iud. 5. In cantico pro victoria habita de
Sifara dicitur: Benedicta inter mulie-
res Iahel vxor Aber Ginnai, & bene-
dicatur in tabernaculo suo.

Noemi

HOMO BENED. DEVM. 33

Noemi videns Ruth nurum suam Ruth. 2.
à Booz fuisse honoratam, dixit: Be-
nedictus sit à Domino, quoniam ean-
dem gratiam quam præbuerat viuis,
seruauit mortuis.

Commendauerat & Booz Ruth, Ruth. 3.
quæ ad Deū Israel confugerat, & ait:
Benedicta es à dño filia, quia priorē
misericordiam posteriore superasti.

Hel benedixit Elcanæ & vxori e- 1. Reg. 2.
ius, dixitque ei: Reddat tibi dominus
semen de muliere hac pro scœnore
quod commodasti domino.

Nuntiauerunt Ziphæi Sauli, quòd 1. Reg. 23
Dauid latitaret apud eos: Dixitque
Saul: Benedicti vos à Domino, quia
dolulistis luctum meum.

Nuntiatum est Dauid q̃ viri Ia- 2. Reg. 2.
bes Galaad sepelissent Saul, dixitque
ad eos: Benedicti vos à domino, qui
fecistis hanc misericordiam cum do-
mino vestro Saul & sepelistis.

Conuertit rex Salomon faciē suā, 3. Reg. 8.
& benedixit omni Ecclesiæ Israel:

F Omnis

DE BENEDICTIONE QVA

Omnis autem Ecclesia Israel stabat.

2. Para. 16 Quum complexset Dauid, offerens holocausta & pacifica, benedixit populo in nomine domini, & dimisit vniuersis per singulos à viro vsque ad mulierem tortam panis.

Tob. 7. Apprehendens Raguel dextram filiae suae dextrae Tobie tradidit, dicens: Deus Abraham, Isaac, Iacob, vobiscum sit, & ipse coniungat vos impleatque benedictionem suam in vobis. Osculatus est Tobiam, & plorans super collum eius dixit: Benedictio tibi sit fili mi, quia boni & optimi viri filius es.

Tob. 9. Gabelus ingressus domum, inuenit Tobiam & fleuit, dicens: Benedicat te dominus Israel, quia filius es viri optimi & iusti, timentis Deum.

Iudith. 13 Ozias princeps populi Israel, dixit ad Iudith: Benedicta es tu filia à domino deo excelsio, pra omnibus mulieribus super terram.

Iudith. 15 Et postea vniuersi presbyteri omnes vna voce dicentes: Tu gloria Hierusalem, tu letitia

HOMO HOM. BENED. 34
titia Israel, &c.

Factum est quū audiret salutatio-
nē Mariæ Elisabeth, exclamauit & di-
xit: Benedicta tu inter mulieres, &c. Luc. 2.

CAPVT IX.

¶ De maledictione, qua homo
homini maledicit.

Primus inter homines Noë legitur
maledixisse Chanaan nepoti suo,
pro eo q̄ Cham pater eius nuditatem
ipsius Noë cæteris fratribus nūtiavit,
quum magis eam tegere debuisset. Gene. 9.

Inter verba benedictionis, quæ de-
dit Isaac Iacob filio suo: Qui maledi-
xerit tibi, sit ille maledictus. Gene. 27.

De Simeon & Léui dixit Iacob
patri eorum: Maledictus furor eorū,
quia pertinax: & indignatio eorum,
quia dura. Gen. 49.

Balach misit nuntios ad Balaam, Num. 22.
vt veniret & malediceret populo Is-
rael: audierat enim, quod maledictus
erat: in quem maledictio deuenisset.

DE MALEDICTIONE, QVA

Leui. 20. Qui maledixerit patri, aut matri,
morte moriatur.

Deut. 17. Multas maledictiones ponit Mo-
ses in eos, qui transgredierentur tradi-
ta illis diuina mandata.

Iosue. 6. Diruta ciuitate Hiericho impreca-
tus est Iosue dicens: Maledictus vir
coram domino, qui suscitauit & adi-
ficauit Hiericho.

Iudic. 9. Sichemitarum inter epulas & pocula
maledicebant Abimelech.

1. Reg. 17. Goliath Philistæus maledixit Da-
uid in diis suis.

1. Re. 14. Saul volens persequi Philistæos,
adiurauit populum, dicēs: Maledictus
vir qui comederit panem, vsq; ad ve-
speram, donec ylciscar de inimicis.

2. Reg. 16. Semei procedebat egrediēs & ma-
ledicebat, mittebatque lapides contra
Dauid, & dicebat: Egredere vir san-
guinum, & vir Belial.

4. Reg. 2. Eliseus maledixit pueris illudenti-
bus ei, & dicentibus: Ascende calue,
ascende. Et lacerati sunt quadraginta
duo

duo pueri à duobus vrsis.

Quum Iudas Machabeus obside- 1. Mac. 19
ret quoddam prædium, illi qui intus
erant, supra modum maledicebant, &
sermone nefandos iactabant.

Pharisæi maledixerunt cæco nato, Ioan. 9.
per dominum Iesum illuminato, & di-
xerunt: Tu discipulus illius sis.

Arguebant Iudæi Paulum, dicen- Actu. 23.
tes: Summo sacerdoti dei maledicis?
Sed ille excusauit se, & dixit: Nescie-
bam fratres quod princeps esset.

CAPVT. X.

¶ De Seueritate Dei erga
delinquentes.

GRauiter puniuit Deus peccatum Gene. 4.
primorum parentū, quod ipsi cre-
debant veniale, nec ita durè punien-
dum fore.

Originali mundo Deus non pe- Gene. 7.
percit, sed ipsum penè totum diluuij
inundatione deleuit.

Quinq; ciuitates propter peccatū Gene. 19.
Sodomiticum, fœtente ignis confla-

DE SEVERITATE DEI
gratione consumptæ sunt per angelos
a Deo missos.

Exod. 14. Aegyptij persequētes filios Israel,
15. submersi sunt iubēte Deo quasi plum-
bum in aquis vehementibus.

Exod. 17. Quia populus Amalech voluit im-
pedire filios Israel euntes in terram
promissionis, dixit dominus ad Moy-
sen : Delebo memoriam Amalech de
sub cælo.

Exod. 32. Propter vitulum, quem adoraue-
rūt, populi ceciderūt vna die. 13000.
hominum.

Leuit. 10 Egressus est ignis à domino, &
deuorauit Nadab & Abihu filios
Aaron, quia arreptis thuribulis ignem
alienum & incensum desuper posue-
runt, & coram domino obtulerunt.

Leuit. 24. Iussit dominus puerum blasphemum
extra castra educi, & ab vniuerso
populo lapidari.

Num. 11. Carnibus quas miserat dominus
videntibus filiis Israel, adhuc existen-
tibus in dentibus eorum, percussit
dominus

dominus populum plaga magna nimis.

Percussit dominus Mariam lepra, Num. 12.
quia loquuta est contra Moysen.

De sexcentis milibus virorum, qui Num. 14
numerati sunt, nullus intrauit terram
promissionis propter eorum peccata,
præter Caleb & Iosue, sicut minatus
est dominus.

Ligna colligens in sabbato, fuit Num. 15.
præcepto domini lapidatus.

Terribili morte occidit Dominus Num. 16.
Chore, & complices eius.

Hæsitantē ad aquas contradictio- Num. 20
nis Moysen dominus durè puniuit,
quum tamen vsque tunc tam sanctè
& fideliter se gessisset, supple, tam ad
Deum, quàm ad populum.

Misit Dominus serpentes ignitos Num. 21.
in populum, quia tæduerat eos itin-
eris & laboris, & dixerant: Cur edu-
xisti nos de Aegypto, &c.

Acham filius Charmi, cum tota su- Iosue. 7.
pellestile sua perit, quia abstulerat
de

DE SEVERITATE DEI
de anathemate Hiericho.

Iudi. 20. Pro peccato in vxore Leuitæ commisso, tota tribus Benjamin, exceptis sexcentis hominibus, fuit domino iubente, deleta.

1. Reg. 2. Heli peccantes filios corripuit, sed leuiter: propter quod ipse in eis & cū eis punitus fuit. Quid ergo de illis, qui filios suos non corripiunt, sed incitant ad malum verbis & exemplis.

1. Reg. 13. Quia Saul obtulit holocaustū contra mandatum Samuelis, reprobatus fuit. Et quia regem Agag, Amalech, & greges ouium reseruauerat.

2. Reg. 21. Propter peccatum Saul puniti sunt illi de domo sua, etiā post mortē eius: & propter eos facta est fames in terra.

3. Reg. 6. Adducente Dauid arcam domini super plaustrū, Oza tenuit eam ne caderet, quia bos lasciuens inclinauerat eam: & percussit eum dominus super temeritate, & mortuus est ibi.

2. Reg. 24. Septuaginta duo millia hominum mortui sunt propter elationem Dauid,

uid, quando fecit populum numerari.

Vir Dei, qui venit de Iuda, & nun- 3.Reg.13.
tiauit Hieroboam successorem offi-
ciorum sacerdotum eius, occisus fuit
à leone, eò quòd contra imperiũ do-
mini comedit panem in domo eiuſ-
dam prophete.

Quadragintaduo pueri, à duobus 4.Reg.2.
vrsis lacerati, pro eò quòd illuſerant
Eliſeo, dicentes: Aſcende calue.

Si tā grauitè punitum fuit Gihezi 4.Reg.5.
peccatum, qui accepit munera à Naa-
man, ſatis ei voluntariè data, quid erit
de illis, qui accipiunt multa fraudulen-
ter exacta, vel violenter extorta?

Ozia rex Iuda cepit thuribulum, 2.Par.25.
& more ſacerdotũ voluit adolere in-
ceſum, ſtatimq; eſt orta lepra in frõte.

Quia Hezechias oſtendit theſau- 4.Re.20.
ros ſuos nũtis regis Babylonis, ami-
ſit eos, quum tamen illi de terra lon-
ginqua veniſſent, & videbatur quòd
ſecurè recipi debuiffent.

Populum peculiare & dilectũ tra- 4.Reg.25.
didit

DE SEVERITATE DEI

didit dominus in manus Nabuchodonosor, qui totā gentē crudeliter captiuaui, sanctam ciuitatem cōbussit, & templum destruxit.

Esaia. 3. Pro eo quòd eleuate sunt filie Sio &c. erit pro suauī odore fœtor, pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio.

Esaie. 14. Reges Babylonis filios Israel, crudeliter tractauerunt, postea etiam ipsi &c. **30.** cum incluta ciuitate sua fuerunt destructi, sicut minatur dominus.

2. Mach. 3 Heliodorus fuit grauius flagellatus, eo quòd viduarum & pupillarū deposita voluit apportare.

2. Mac. 9. Antiochus rex fuit tam graui plaga percussus, vt de corpore impij, vermes scaturirent, odore etiam illius ac fœtore, exercitus grauaretur.

Mat. 18. Seruum nequam, qui noluit dimittere conseruo centum denarios, Dominus iratus tradidit tortoribus, quoadusque redderet vniuersum debitum.

Inuiti-

Inutilem seruum, qui traditum sibi Matt. 25.
non studuit multiplicare talentum,
præcepit dominus illo quod habue-
rat spoliari, & in tenebras exteriores
eici.

Fraus illa, quam commisit Ana- Actu. 5.
nias, conscia Saphira vxore sua, graui
fuit ultione punita.

Herodes vestitus veste regali, se- Actu. 12.
det pro tribunali, populus autem ac-
clamabat: Dei voces, & non homi-
nis. Confestim ergo percussit eum
angelus, eo quod non dedisset hono-
rem Deo: & consumptus à vermi-
bus, expirauit.

CAPVT XI.

De ira & furore Dei.

Attende quod secundum Augu- Augu. 15.
stinum decimoquinto de ciuitate de ciuita.
Dei, Ira Dei, non perturbatio animi dei. ca. 25.
eius est, sed iudicium, quo irrogatur
pœna peccato: cogitatio verò eius &
recogitatio mutandarum rerum, est im-
mutabilis ratio. Neq; enim, videlicet,
sicut

DE IRA ET

sicut hominem iratum ita Deum facit. Si sui poenitet, cuius est de omnibus omnino rebus tam fixa sententia, quam certa praescientia. Sed si non viatur scriptura talibus verbis, non se quodammodo familiarius insinuat omni generi hominum, quibus vult esse consultum, ut & perterreat superbientes, & excitet negligentes, & exerceat quærentes, & aliat intelligentes: quod non faceret, si non se prius inclinaret, & quodammodo descenderet adiacentes.

Exod. 4. Quod Moyses ducatum populi recipere, iubente domino, multoties recusavit, iratus est dominus in Moysen.

Exod. 15. Iratus est dominus in Aegyptios qui detinuerunt & afflixerunt populum suum, & tandem voluerunt persequi recedentes. Sequitur, misisti iram tuam.

Exod. 32. Moyses orabat dominum, dicens: Cur, domine, irascitur furor tuus contra populum tuum? Videlicet, propter vitulum conflatilem, cui obtulerat holocausta.

Flagrauit

Flagrauit populus desiderio car-
nium sedens & flens. Sequitur: Iratus
est furor domini valde. Num. 11.

Occasione seditionis Chore, &
complicum eius, dixerunt Moyfes &
Aarō ad dominum: Fortissime Deus
spirituum, num vno peccante contra
omnes ira tua defœuier? Num. 16.

Murmurauit omnis multitudo fi-
liorum Israël contra dominum, Moy-
sen & Aaron, dicens: Vos interfecistis
populum domini. Sequitur: Egressa
est ira à domino, & plaga defœuit. Ibidem.

Fornicatus est populus cum filia-
bus Moab. Sequitur: Iratus dominus
dixit ad Moysem: Tolle cunctos prin-
cipes populi, & suspende illos. Num. 25.

Propter hæsitatiōē ad aquas con-
tradictionis, iratus est dominus con-
tra Moysem, sicut ipse dicit Deuter. 1.
Mihi iratus est dominus, (scilicet
Moyfi) propter vos dixit mihi: Non
ingredieris illuc, scilicet, in terram
promissionis. Num. 20.

Cauete

Deut. 11. Cauete, dixit Moyses, ne fortè decipiat cor vestrū, & ne recedatis à domino, seruatisq; diis alienis, & adoretis eos, iratusque dominus claudat cœlum.

Iosue. 7. Filij Israel præuicati sunt mandatum, & vsurpauerunt de anathemate. Sequitur: Iratusque contra filios Israel dominus, propter peccatum Achan.

1. Par. 13. Iratus est dominus contra Ozam, & percussit eum, eo quod tetigisset arcam Dei.

3. Reg. 12. Iratus est dominus Salomoni, eo quod auersa esset mens eius à domino.

4. Reg. 13. Iratus est furor domini contra Israel, & tradidit eos in manu Hazaëlis regis Syriæ: & hoc propter peccatum idololatriæ, quia adorabant vitulos quos fecerat Hieroboam.

2. Reg. 24. Addidit furor domini irasci contra Israel, commouitque Dauid in eis dicentem ad Ioab: Vade numera Israel & Iudam, &c.

[Post

Post idololatriam, & auguria, & 4. Reg. 17
alia peccata diuersa irritauerunt do-
minum filij Israel. Iratusque est do-
minus vehementer Israeli, & abstulit
eos de conspectu suo.

Propheta Iehu dixit Iosaphat regi 2. Par. 19.
Iuda, qui venerat ad prælum cum
Achab rege Israel: Impio præbes au-
xilium, & is qui oderunt dominum,
amicitia iungeris: & idcirco irâ do-
mini merebaris, sed bona opera in-
uenta sunt in te.

Toas rex Iuda, & principes eius 2. Par. 24
seruierunt lucis & sculptilibus: &
facta est ira domini contra Iudâ, pro-
pter peccatum hoc.

Amasias rex Iuda, diuino fretus 2. Par. 15.
auxilio, Idumæos superauit in bello,
& attulit Deos eorum, & adorauit
eos: quamobrem iratus est dominus
contra eum.

Hezechias nō iuxta beneficia, quæ 2. Par. 32.
acceperat à domino, retribuit, quia
euectum est cor eius & facta est ira
con-

DE IRA ET

contra eum, & contra Hierusalem.

2. Par. 34. Magnus furor domini stillauit super vos, eo quod non custodierunt patres vestri verba domini, dixit Iosias rex Iuda, auditis verbis quae scripta erant in libro legis.

2. Esdr. 9. Comederunt & saturati sunt, & impinguati, & abundauerunt in delictis, in bonitate tua maga, prouocauerunt autem te ad iracundiam.

1. Esdr. 7. Omnia secundum Dei legem fiat Deo altissimo, ne forte exurgat ira in regno regis & filiorum. Ita praecepit Artaxerxes gentilis.

Iob. 42. Dixit dominus ad Eliphat Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non estis loquuti coram me rectum.

Hiere. 50. De Babylone dicitur: Ecce erit nouissima in gentibus, & deserta, inuisa, & arens, ab ira domini non habitabitur, sed tota redigetur in solitudinem.

2. Mac. 8. Machabaeus Iudas congregata multitudo, intolerabilis gentibus efficiebantur.

batur. Ira enim domini in misericordiam versa est.

In parabola de seruo nequam, qui Mat. 18. noluit misereri conseruo suo, dicitur: Iratus dominus eius tradidit eum tormentibus.

Contra illos, qui se excusauerunt Luc. 14. ne irent ad cenā, dicitur: Tunc iratus paterfamiliās, dixit seruo suo, &c.

Qui credit in filium Dei, habet Ioan. 3. vitam æternam: qui verò incredulus est filio, nō videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.

Multū timenda est ira, quæ ostenditur in die iudicij. De qua Apocalypsis: Reges terræ, & principes, &c. Sequitur: Dicent montibus & petris: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis in throno, & ab ira Agni.

CAPVT XII.

¶ Quòd Deus plus attendat ad operantis intentionem, quàm ad opus.

G

Cain

Q. DEVS INTENDIT AD

Gene. 4.

Cain obtulit de fructibus terræ munera domino. Abel quoque obtulit de gregibus suis. Sequitur: Respexit dominus ad Abel, & ad munera eius: ad Cain verò & ad munera illius non respexit.

Gene. 15.

Promisso Abrahæ filio de Sara na & 18. scituro, risit Abraham, risit & Sara. Risus autem Saræ fuit reprehensus à domino, Abrahæ non.

Exod. 7.

Quum facerent mirabilia quædam coram Pharaone Moyse & Aaron, legitur quòd fecerint similiter malefici Aegyptiorum incantationibus suis.

Num. 16.

Talia thuribula habuerunt Chore & illi de globo suo, sicut Aaron, & fortè de æquè bono vel meliore metallo, verum Deus non æqualiter acceptauit incensionem eorum.

1. Reg. 6.

Eleuantes oculos Bethsāmītæ, viderunt arcam domini, & gauisi sunt, & obtulerunt domino holocaustum. Quauis autem bonū opus facere viderentur, percussit eos dominus graui pla-

OPERANTIS INTEN. 42

ui plaga, eo q̄ viderunt arcam, quam
videre non debebant.

Saul quando fuit inter prophetas, 1. Reg. 9.
expoliavit se, & prophetare cepit. Sed
parum ei profuit.

Oza extendens manum tenuit ar- 1. Par. 13.
cam ne caderet. Qui statim percussus
à domino, mortuus est.

Licet offerre incensum domino sit 2. Par. 29.
bonum, non tamen competit omni
homini. Vnde Ozias rex Iuda per-
cussus est lepra à domino, eo quòd
ipse voluit incensum thymiamatis a-
dolere.

Reprobat dominus per Esaïam
oblationes, quas offerri instituit, &
hoc propter offerentium prauitates.

Quo mihi multitudinem victima-
rum vestrarum, dicit dominus? Se-
quitur: Manus enim vestrae sanguine
plenae sunt.

Prætulit dominus oblationem vi- Luc. 11.
duæ quæ posuit duo æra minuta in ga-
zophilacium, muneribus diuitum.

Luc. 23.

QVOD DEVS INTERD.
Herodes cupiebat videre Iesum,
& viso eo gaudius est valde: sed nullū
fructum assequutus est inde, quia cu-
riositas, vel vanitas erat in causa, non
pietas vel charitas.

CAPVT XIII.

QVOD Deus interdum pro-
bat homines.

Cene. 22.

TEntauit Deus Abraham, & dixit
ad eum: Tolle filium tuum.

Exod. 16.

Dixit dñs ad Moysen: Ecce ego
pluam vobis panes de cœlo, egre-
diatur: populus & colligat, &c. Se-
quitur: Vt tentem eum, vtrum ambu-
let in lege mea vel non.

Exo. 20.

Loquente domino cum Moysē,
cunctus populus audiebat voces &
lampades, & sonitum buccinæ, mon-
temque fumigantem: & perterriti ac
pauore percussi, dixerunt Moyfi: Lo-
quere tu nobis, &c. Et ait Moyses:
Nolite timere, vt enim probaret vos,
venit Deus: & vt terror illius esset in
vobis, & non peccaretis.

Non

PROBAT HOMINES. 43

Non deleuit dominus penitus gentes omnes de terra promissionis, vt in ipsis experiretur Israel, vtrum custodiret eius mandata. **Iudic. 2.**

Dereliquit dominus Hezechiã vt tentaretur, & nota fierent omnia quæ erant in corde eius, quando venerant nuntij regis Babylonis ad eum.

Postquam Tobias fuerat excæcatus: dicitur ibi: Hanc autem tentationem ideo Deus fieri permisit, vt posteris daretur exemplũ patientiæ eius. **Tob. 2.**

Dixit Iudith, loquens de filiis Israel quos illo tẽpore Holofernes destruere cogitabat: Memores esse deberent, quia tentati sunt patres nostri, vt probarentur, si verè colerent Deum. **Iudith. 8.**

Propter grauissimas tribulationes quas passus est Iob, ipse dicebat de se ipso: Probauit me quasi aurum, quod per ignem transit. **Iob. 23.**

Petebat Dauid à domino, dicens: Psal. 138. Proba me domine, & tenta me. Domine & 65. Probasti me, &c.

Q. HOMO NON DEBET

Mat. 14.

Ambulās dominus Iesus super aquas iussit Petrum venire ad se. Vidēs autem ventum validum, timuit.

Ioan. 6.

Dixit dominus ad Philippū: Vnde ememus panes, vt hi manducēt? Hoc autem dicebat tentans eum.

1. Pet. 4.

Petrus ait: Ne miremini, dum velut aurū per ignem exploramini: quas res ad experimentum vestri sit.

CAPVT XIII.

¶ Quòd homo non debet tentare Deum.

Genē. 12.
& 20.

Abraham ingrediens Aegyptum, prudenter tacuit Saram esse uxorem suam ne si hoc dixisset, seipsum & illam discrimini commisisset.

Genē. 26

Et Isaac similiter. Nisi autem sic fecisset, dominum quodammodo tentasset, vt dicit Augustinus.

Num. 14

Multoties tentauerunt dominum filij Israel in deserto.

1. Reg. 4.

Superati in bello filij Israel à Philistæis, dixerunt: Quare percussit nos Deus coram Philistinis? Et duxerunt secum

secum arcam domini ad prælium: quæ
capta fuit, & illi magna plaga percussi.

Sciebat Dauid se esse vinctum in 1. Reg. 22
regem, & quòd deberet regnare post
Saul, iuxta id quod promiserat Sa-
muel, non tamen committebat se di-
scrimini, sed faciebat ad sui custodiam
quod poterat.

Quum magnus piscis inuasisset Tobia. 3.
Tobiam, non expectauit quod ange-
lus eum liberaret: qui tamen veloci-
ter hoc facere potuisset, sed apprehen-
dit branciam eius, & traxit eum in
siccum.

Ozias statuit cū populo, vt trans- Iudith. 8.
actis quinque diebus nisi veniret ad-
iutorium, traderent se Holoferni. Di-
xit autem Iudith presbyteris ciuitatis:
Et qui estis vos, qui tentatis dominū?
Non est iste sermo qui misericordiā
prouocet.

Tentatus dominus à diabolo, vt Matth. 4.
ipse se de pinnaculo templi præcipi- Luc. 4.
saret, respondit: Non tentabis domi-

HO. NON DEB. TEN. DE
num Deum tuum. Poterat enim ali-
ter descendere.

Mat. 22. Pharisei volentes capere Iesum in
sermone, fecerunt ab eo quæri. Vtrū
liceret dare tributa Cæsari an non.
Cognita Iesus nequitia ait: Quid me
tentatis hypocritæ, &c.

Luc. 11. Quum eiecisset dæmoniū domi-
nus, & loqueretur mutus, quidā ten-
tantes, signū de cœlo querebāt ab eo.

Actu. 5. Dure increpando dixit Petrus Sa-
phiræ vxori Ananiæ: Quid conspi-
raſtis inter vos, vt tentaretis spiritum
domini?

Actu. 9. De re, quam Paulus potuit per hu-
manā industriā facere, nolebat mira-
cula expectare. Vnde apud Damascū,
quum insidiarentur ei Iudæi, fecit se
per murum in sporta dimitti.

Actu. 22. Item quum astrictum loris vellet
23. & 25. tribunus eum facere torqueri, dixit
se esse ciuem Romanum. Rursum di-
xit se esse Phariseum, vt poneret dis-
ensionem inter Iudeos. Et quum ha-
beret

beret iniquum iudicem, Cęsarem appellavit.

CAPVT XV.

¶ De voto.

Iacob vadens ad dominum Laban Gene. 27.
auunculi sui, post ostensam sibi à domino visionem, vouit votum, dicens:
Si fuerit dominus mecum.

Rex Arad pugnavit contra Israel, Num. 21.
& victor existens tulit ex eo prædam.
At Israel voto se obligavit domino,
& postea vicit eum.

Pugnaturus Iephthē, contra filios Iudic. XI.
Ammon, votum vouit domino, dicens:
Si tradideris filios Ammon in manus meas.

Orauit Anna dominum flens larg. 1. Reg. 1.
giter, & votum vouit, dicens: Domine exercituum, si dederis mihi sexum virilem, dabo eum domino.

Abšalon volens rebellare patri suo 1. Reg. 15.
Dauid, dixit ad Dauid: Vadā & redam vota mea, quæ voui domino in Hebron. Vouens vouit seruus tuus,

G 5 quum

DE VOTO.

quum esset in Gessor Syriæ dicens:
Si reduxerit me dominus in Hierusa-
lem, sacrificabo domino.

2. Par. 15. Afa rex Iuda, ea quæ vouerat pa-
ter suus, obtulit in domum domini,
argentum, aurum, vasorumque di-
uersam supellectilem.

1. Par. 29. Lætatus est populus, quum vota
sponte promitteret, quia corde toto
offerebant ea domino, sed & David
rex lætatus est.

1. Para. 31 Filij Israel & Iudæ obtulerunt de-
cimas, quas vouerant domino.

1. Esdr. 7. Rex Artaxerxes præcepit Esdræ &
populo, vt ferrent munera domino
Deo Israel, quæ vouerant, &c.

Judith. 16. Omnis populus post victoriam,
venit in Hierusalem adorare domi-
num, & obtulerunt omnes holocau-
sta, vota & promissiones suas.

Ionæ. 1. Viri qui erant in naui, vbi fuit Io-
nas propheta, timuerunt timore ma-
gno, & immolauerunt hostias dño.

2. Mach. 3. Heliodorus volens ærarium spo-
liare, &

liare, & deposita de templo auferre,
fuit virtute diuina grauiter flagella-
tus. Deinde sanatus per orationem
Onie, hostia Deo oblata, & votis ma-
gnis promissis, repedauit ad gregem.

Postquam percussus fuit à Deo 2. Mac. 9.
Antiochus grauissima & insanabili
plaga, pollicitus est Iudæis, templo
Hierosolymorū mirabilia se facturū.

Beata virgo Maria virginitatem Luc. 9.
vouisse videtur, per hoc quod ait:
Quomodo fiet istud, quoniam virū
non cognosco?

Crudele votum & impium fece- Actu. 23.
runt illi Iudæi, qui accedentes ad prin-
cipes sacerdotum dixerunt: Deuo-
tione deuouimus nos nihil gustatu-
ros, donec occidamus Paulum.

CAPVT XVI.

¶ De oratione.

Humiliter & discretè, constanter Gene. 18.
& piè orauit Abraham dominū,
vt parceret Sodomitis.

Pro

DE ORATIONE.

Gene. 25. Pro rebus, quas etiā dominus destinavit facere, interdum debemus Deum orare. Vnde Isaac deprecatus est dominum pro vxore sua sterili, quam parituram fore disposuerat dominus.

Gene. 32. Pensandum valde est, quā gratus, quā humilis, etiam importunus in oratione fuit Iacob, dicens: Domine, minor sum cunctis miserationibus tuis. Postea quomodo ipse se ab vxoribus & tota familia sequestrauit, & solus de nocte remansit ibidem.

Exo. 7. 8. Orauit multoties dominum Moyses, vt amoueret plagas de Aegypto, & exaudiebatur, licet illi mali essent.

Exo. 14. Oratio mentalis clamat in aures DEI, sicut apparet, quando dixit Moysi, nihil loquenti: Quid clamas ad me?

Exod. 17. In bello quod habuerunt filij Israel contra Amalech, plus fecit Moyses orando, quā Iosue pugnando.

Exod. 32. Post adorationem vituli, videbatur

tur velle dominus populum delere,
sed Moyſes per orationis instantiam
obtinuit ei veniam: & nota ibi modū
orandi. Aut, inquit, dimitte eis hanc
noxam, aut dele me de libro vitæ. Num. 11.

Per orationem Moyſi abſorptus
eſt ignis qui deuorauit caſtra murmu-
rantium & dolentium pro labore. Ibidem.

Petiit populus carnes in deſerto, &
dominus iratus conceſſit eis, per
quod liquet: Quòd nō ſemper exau-
ditio orationis ſignum eſt diuinæ di-
lectionis.

Curata eſt Maria à lepra per ora-
tionem Moyſi. Num. 12. X

Afflictus populus ab ignitis ſer-
pentibus, dixit ad Moyſen: Ora pro
nobis, orauit Moyſes pro populo. Num. 21. X

Quum eſſet Anna amaro animo, i. Reg. 1.
orauit dominum flens largiter, & vo-
tum vouit, loquebatur autē in corde
ſuo, & vox penitus non audiebatur.

Pugnaturi filij Iſrael contra Phi-
liſtæos, dixerunt Samueli: Neceſſe eſt
pro

DE ORATIONE.

1. Reg. 8. pro nobis clamare ad DOMINUM,
vt saluet nos de manu Philistino-
rum.

Non placuit domino, quòd filij
Israel petierunt super se regem, & ta-
men dominus dixit Samueli: Audi
vocem populi tui in omnibus quæ lo-
quuntur tibi.

1. Reg. 12. Dixit Samuel ad populum, absit à
me hoc peccatum vt cesserem orare pro
vobis.

2. Reg. 7. Dauid dixit se inuenisse cor suum,
vt oraret dominum.

2. Reg. 12 Deprecatus est dominum Dauid
pro paruulo, & ieiunauit, & ingressus
seorsum, iacuit super terram. Bonus
fuit modus orandi, sed tunc Dauid
non fuit dignus exaudiri.

3. Reg. 18 Orans Helias pro pluita, dixit
puero suo, vt prospiceret contra
mare. Vnde sperabat nubem consur-
gere pluuiosam, sed vsque ad septem
vices nihil penitus apparebat, in quo
orationis diurnitas & instantia com-
men-

mendantur.

Iosaphat rex Iuda timore perterritus, totum se contulit ad rogandum dominum, audierat enim quod maxima multitudo Gentium venerat contra eum. 2. Par. 20.

Bono usus est consilio Hezechias 4. Re. 19. auditis nuntiis Regis Assyriorum, quando misit ad Esaïam Prophetam, dicens: Fac orationem pro reliquiis quæ repertæ sunt, & ipsemet ad orandum dominum se conuertit. Et nota ibi quàm fideliter & prudenter orauerit.

Conuertit Hezechias faciem suam 4. Re. 20. ad orandum ad parietem, vt attentius orare posset, & orauit dominum, dicens: Obsecro domine, memento quæso. &c. Fleuit itaque Hezechias fletu magno.

Miro modo fuit humilis, deuota, efficaxque oratio Manasse regis Iuda, sicut patet intuenti in fine libri. 2. Par. 33.

Ieru-

DE ORATIONE.

1. Esdr. 8. Ieiunauimus & orauimus dominum pro recto itinere & securo, & euenit nobis prosperè. Dum daret regi bibere, orat Deū cœli. Quum debuit ad interrogata respondere, orauerat valdè humiliter.

Tobix. 3. Tobias auditis duris sermonibus vxoris, cœpit orare cum lachrymis.

Ibidem. Sara filia Raguelis audita ab ancilla sua grandi contumelia, perrexit superius in cubiculum domus suæ, & tribus diebus in oratione persistens, cum lachrymis deprecabatur ad dominum, vt ab illo improprio liberaret eam.

Tobię. 6. Raphael angelus monuit Tobiam iuniorem ne dæmonium haberet potestatem in eum, vt quum accepisset Saram vxorem, ingressus cubiculū, per tres noctes contineret se ab ea, & nihil aliud faceret, nisi quòd orationibus vtrique vacarent.

Iudith. 4. Audientes filij Israel potetiam Holofernis clamauerunt ad dominum. Eli-

Eliachim verò summus sacerdos commemorabat eis, quomodo Moyses confidentem in virtute sua Amalec, non ferro pugnando, sed precibus sanctis orando deiecit.

Multum confitebat Iudith in orationibus aliorum, vnde proponens ire ad Holofernem, dixit presbyteris: Orate vt firmum faciat cōsiliū meū deus. Sequitur, Nihil aliud fiat pro me, nisi oratio ad dominum. Iudith. 9.

Similiter quando debuit amputare caput Holofernīs, orauit cum lachrymis ad lectum. Iudith. 19.

Esther loquutura ad regem Ahasuerum, dixit Mardocheo: congrega omnes Iudaeos, quos reperies, & orate pro me. Quam verò deuotē & humiliter orauerit, postea habetur, cap. 14. De oratione Mardochei quomodo deprecatus est dominum pro se & pro populo. Esth. 4.

Magnæ reputationis apud deū Hier. 18. erat oratio Hieremię, quando dicebat

DE ORATIONE.

ei dominus. Cap. 11. Noli orare pro populo hoc.

Dan. 3.

Azarias stans in medio fornacis, orauit sic: Benedictus es domine deus patrum nostrorum.

Dan. 6.

Non dimisit Daniel, propter initium Darij regis decretum, qui oraret in die Deum suum, genibus flexis sicut ante facere consueuerat. Ecce q̄ pretiosum & vtile reputabat orare dominum.

Dan. 9.

Intelligens Daniel tempus captiuitatis esse completum, instatius orauit pro populo, in captiuitate detento. Et nota, quā humiliter & feruenter orauerit.

Dan. 13.

Videns Susannam, omne humanum sibi deesse consilium, recurrit ad orationis suffragium, & oratio eius fuit exaudita.

Ion. 2.

Orauit Ionas ad Dominum de vtero piscis, & dixit: Clamaui de tribulatione mea ad Dominum, & exaudiuit me.

Cor-

Congregatus est conuentus, vt 1. Mac. 3.
essent parati in prælum, & vt orarent
& peterent misericordiam & misera-
tiones.

Iudas Machabæus commissurus 1. Mac. 4.
prælum contra Gorgiam, orauit &
dixit: Benedictus es Saluator Israel.
In duobus autem præcipuis bellis
non legitur orasse. Vno scilicet, con-
tra regem Antiochum, & tunc non
vicit, sed diuertit. Altero contra Bac-
chidem & Alchimum, & tunc in bel-
lo cecidit.

Videns Ionathas, quòd omnes 1. Mac. 6.
(exceptis paucis) derelinquebant eum & 9.
pugnantem contra alienigenas, scidit
vestimenta sua & orauit, & postea vi-
ctoriam obtinuit.

Iudæi in tribulatione positi, quæ 1. Ma. 11.
superuenit eis, orauerunt dominum. 2. Mac. 3.
Sacerdotes verò ante altare, cum
stolis sacerdotalibus, iactauerunt se,
& inuocabant de coelo eum, qui de
depositis legem posuit, vt ij, qui depo-

DE ORATIONE.

fuerunt, ea salua custodiret. Vniuersæ etiam mulieres, protensis manibus in cælum, deprecabantur.

2. Mach. 3. Onias summus Pontifex orauit pro Heliodoro, diuina virtute grauitè flagellato, eo quòd voluerat spoliare templum. Dominus autem illi vitam donauit.

2. Mac. 8. Iudas Machabæus, & qui eum eo erant, simul deprecabantur dominum, ut eriperet eos ab impio Nicanore, &c. Et si non propter eos, sed propter testamentum, quod erat ad patres eorum, & propter inuocationem sancti & magnifici nominis eius super ipsos.

2. Mac. 9. Orabat scelestus Antiochus dominum, à quo non esset misericordiam consequiturus.

2. Ma. vi. Nicanor & qui cum eo erant, cum tubis & canticis admouebant: Iudas vero cum suis, inuocato deo per orationes, congressi sunt. Manu quidam pugnantes, sed cordibus dominum orantes.

orantes, prostrauerunt non minus triginta quinque millia hominum, presentia Dei magnifice delectati.

Breuem, vtilem, & humilem modum orandi habuit leprosus ille, qui genu flexo, adorauit dominum lesum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Mat. 8. Lucę. 9. Mar. 1. X

Similem modum orandi, per modum insinuationis, habuit Centurio, quum dixit: Domine, puer meus iacet paralyticus. Mat. 8.

Item Martha & Maria pro Lazaro iam sepulto. Ioan. 11. X

Etiam de eo, quod dominus facere proposuit, vult per nos ipse quandoq; rogari: Rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Statim sequitur: Conuocatis, &c. Mar. 9.

Dimissa turba, ascendit dominus in montem solus orare. In quo docemur, quod dum orare volumus, turbam debemus fugere, ne turbemur. Mat. 14.

Dominus & saluator noster in E- Mat. 6.

DE ORATIONE.

Luc. 18. uangelis nos orare docuit verbo. Sic ergo orabit: Pater noster, &c. Operet semper orare & nunq̃ deficere.

Ioan. 14. Item animauit promissione. Lucē. 6. Petite & accipietis. Item, Si quid petieritis patrem in nomine meo, faciam.

Mat. 14. Informauit exēplo. Ipse enim, qui poterat imperare, volebat orare.

Mar. 1. Specialiter autem, instante persecutione passionis suæ, orauit, & orare monuit: Vigilate & orate, aiebat.

Luc. 22. Quando Maria Magdalena veniam obtinuit à domino dicente: Remittuntur tibi peccata, nihil vocaliter orasse dicitur, sed fleuisse. Vbi apparet efficacia mentalis desiderij, etiam sine oratione vocali.

Luc. 11. Ad instantiam orationis, dominus nos inducit, exemplo amici ad amicū media nocte euntis.

Luc. 18. Et exemplo viduæ, quæ ab iniquo iudice, cum importunitate multa, sese vindicari petebat.

Ad

DE ORATIONE.

52

Ad humiliter orādum & iactanti- Ibidem.
am contemnendam, inducit dominus
exemplum, de suberbo Pharifæo &
humili Publicano.

Post ascensionem domini in ecc- A. 1.
lum, reuerſi ſunt diſcipuli in Hieru-
ſalem, & erant omnes perfeuerantes
in oratione vnanimiter, cum mulieri-
bus & Maria.

Apoſtoli volentes vnum de diſci- A. 1.
pulis eligere in apoſtolū, loco Iude,
ſtatuērūt duos Ioseph & Matthiā, &
orantes dixerunt, Tu dñe, qui noſti
omnium corda, oſtende quē elegeris.

Omnes fideles in primitiua eccle- A. 2.
ſia, perfeuerantes erant in doctrina
Apoſtolorum, communicatione &
fractione panis, & orationibus.

Item Petrus & Ioannes aſcende- A. 3.
runt in templum, ad horam oratio-
nis nonam.

Quum oraſſent diſcipuli vnanimis A. 4.
ter vna voce, motus eſt locus, in quo
erant congregati, & repleti ſunt om-

DE ORATIONE.

nes spiritu sancto, & loquebantur verbum dei in fiducia.

Act. 7.

Lapidabant Stephanum Iudæi, inuocantem & dicentem, Domine Iesu, accipe spiritum meum. Positis autem genibus, clamauit voce magna, dicens, Domine ne statuas illis hoc peccatum.

Act. 8.

Petrus & Ioannes orauerunt pro illis de Samaria, ut acciperent spiritum sanctum. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum.

Act. 9.

Saulus ad terram prostratus, & salubriter exæcatus postea surrexit. Et in Damascum veniens, orare cepit, & fuit tribus diebus non manducans.

Act. 10.

Cornelius Centurio erat vir religiosus & timens deum cum omni domo sua, faciens eleemosynas multas & deprecans dominum semper. Et per hoc disposuit se ad fidem. Vnde sequitur, Orationes tuæ & eleemosynæ ascenderunt in memoriam, in conspectu dei.
Petrus

Petrus seruabatur in carcere Hero Act. 12.
dis, oratio autem fiebat, sine intermis-
sione ab ecclesia ad deum pro eo.

Quū dixisset spiritus sanctus, Se- Act. 13. &
gregate mihi Barnabam & Paulum sequen-
ad opus, ad quod assumpsi eos. Se-
quitur, Tunc ieiunantes & orantes,
cisque manus imponentes, dimise-
runt illos. Et sequitur, Fecerunt mira-
bilem fructum.

Ascendit Petrus in superiora do- Act. 10.
mus, vt orare circa horam sextam, vt
s. posset orare deuotius à familia in-
ferius existente remotus.

Quum iret Paulus ad orationem, Act. 16.
obuiavit puellæ, quæ spiritum phyto-
nem habebat, quem Paulus expulit,
præcipiens ei in nomine Iesu.

Recedens Paulus à fratribus de Act. 20.
Achaia, post paucos sermones & pia
verba, positis genibus, cum omnibus
illis orauit. Magnus autem fletus fa-
ctus est omnibus.

Quum orasset in templo Paulus, Act. 22.
H 5 factus

DE ORATIONE.

factus est in stuporem mētis, vidit dominum Iesum, dicentem, Festina & ex velociter de Hierusalem.

Act. 28.

✕

Patre Publij febris & dysenteria laborante, quum orasset Paulus, & imposuisset ei manus, sanauit eum.

Thef. 5.

Apostolus Paulus orandum esse, sine intermissione, monebat, hoc ipsumque sollicitus faciebat. Rom. 1. Sine intermissione memoriam facio vestri semper, in orationibus meis.

Rom. 1.

Adeo grande & arduum opus est orare, quod ipse Paulus ad id agendum, dicebat se sufficientem non esse.

Rom. 8.

Quod oremus sicut oportet nescimus, propter quod ipse orationes aliorum frequenter & humiliter flagitabat. Fratres orate pro nobis.

2. Thef. 3.

Rom. 15.

Petebat etiam Paulus orationes fieri pro malis amouendis, & pro bonis obtinendis. De primo. Obsecro vos fratres, ut adiuuetis me, in oratio-

2. Cor. 4

oratio-

DE ORATIONE. 54

orationibus vestris ad Deum, vt liberer ab infidelibus. Quod autem aliorum se orationibus iuuari crederet, dicit. De tantis periculis eripuit nos deus. De secundo, quod bona obtinere per aliorum orationes optabat, ait. Orantes pro nobis, vt deus aperiat nobis ostium sermonis, ad loquendum mysteriũ Christi. Et alio loco, Fratres orate pro nobis, vt sermo dei currat & clarificetur. Col. 4.

Orabat Paulus pro aliis, vt eos vi-
dere & in eis fructificari posset. Me-
moriam vestri facio semper in ora-
tionibus meis, obsecrans, si quando
prosperum iter habeam, in voluntate
dei, veniendi ad vos. 2. Thes. 3.
Rom. 1.

Et ad Titum, Sine intermissio-
ne habeo tui memoriam in orationi-
bus meis, nocte ac die, desiderans te
videre. Tit. 1.

Item pro Thessalonicensibus, vt
DEVS eos ad viam salutis vocaret.
Oramus semper pro vobis, vt vos
dignos

DE FLETU.

dignos habeat ista vocatione dominus deus noster.

Phil. 1.

Et pro Philippenſibus, vt ipſi de bono, in melius proficerēt. Hoc oro, vt charitas veſtra magis ac magis abundet.

Col. 1.

Item vt plenitudinē diuinę cognitionis haberent. Nō ceſſamus, pro vobis orantes & poſtulantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius.

Iaco. 5.

Apoſtolus Iacobus orationem diſcit valere, pro obtinenda corporali ſalute. Oratio fidei, ſaluabit infirmū. Itē & pro eterna, quę eſt ſalus ſimpliciter vera. Orate pro inuicē vt ſaluemini, multum enim valet deprecatio iuſti.

CAPVT XVII.

¶ De fletu.

Gen. 21.

Fleuit Agar, longe ab Hiſmaele diſcedens, nec voluit videre puerum morientem.

Gen. 27.

Eiulatu magno fleuit Eſau, quod benedictionem patris haberet Iacob.

Gen. 23.

Venit Abraham, vt plangeret Sarā

ram vxorem suam defunctam.

Eleuata voce, fleuit Iacob, postquā Gen. 29.
recognouerat Rachel consobrinam
suam.

Stringens Esau collum Iacob, & Gen. 33.
osculans eum fleuit.

Scisis vestibus Iacob indutus est Gen. 37.
cilicio, lugēs filiū suum multo tēpore.

Commota fuerunt viscera Ioseph Gen. 43.
super fratre suo Benjamin, & erupe-
runt lachrymæ, & introiens cubicu-
lum fleuit.

Eleuauit vocem Ioseph cum fletu, Gen. 45.
& dixit fratribus suis. Ego sum Io- 49.
seph. Idem fleuit super patre suo mor-
tuo. Iterum fleuit fratribus eum ro-
gantibus, vt obliuisceretur peccati in
eum commissi.

Vulgus promiscuum, quod ascēde Num. 11.
rat ex AEgypto flagrauit desiderio
carnium sedens & flens, ait. Quis da-
bit nobis carnes ad vescendum?

Vociferās omnis turba, fleuit, mur Nu. 14.
murantes & dicentes, Vtinam mor-
tui

tui essemus in Aegypto.

Num. 20 Omnis multitudo videns occubuisse Aaron, fleuit super eo triginta diebus.

Deut. 34. Filii Israel Moysen mortuum fleuerunt triginta diebus.

Iudi. 1. Angelus domini venit ad locum flentium, & improperauit filiis Israel beneficia quæ à deo receperunt, & peccata quæ commiserunt, & leuauerunt vocem suam & fleuerunt.

Iudi. 10. Pugnaturi filij Israel, contra filios Benjamin fleuerunt coram domiuo.

Iudi. 22. Et postmodum, obtenta victoria, fleuerunt propter destructionem fratrum suorum.

Ruth. 1. Recedente Nohemi, nurus eius flere coeperunt.

1. Reg. 1. Orauit Hanna dñm, flēs largiter.

1. Reg. 11. Audita obsidione Iabes Galaad leuauerunt vocē filij Israel, & fleuerunt.

1. Reg. 15 Lugebat Samuel Saulem, quoniam dominum pœnitebat, quod constituisset eum in Regem.

Da-

Dauid & Ionathas osculantes fle- 1. Reg. 29
uerunt pariter.

Saul audiens vocem Dauid, qui 1. Re. 24.
pepercerat ei, eleuata voce fleuit.

Videns Dauid ciuitatem Sicelag 1. Re. 30.
esse succensam, & abductos homines
inde captiuos, planxerunt ipse & po-
pulus, qui erant cum eo, donec defi-
cerent in eis lachrymæ.

Planxit Dauid super Saul & Iona 2. Reg. 1.
tham, & alios interfectos.

Dauid & omnis populus fleuerunt 2. Reg. 3.
super Abner, quem occiderat Ioab.

Noluit Dauid flere pro filio paru- 2. Reg. 12.
lo mortuo, & tamē fleuit p infirmo.

Quauis Absalon exhibuerit se 2. Reg. 18
pessimum erga patrem tamen Dauid
fleuit eum miserabiliter mortuum.

Eliseus videns Azaelem coram se, 2. Reg. 8.
cœpit flere, propter mala, quæ ille e-
rat factururus filiis Israel, quum ipse es-
set futurus rex Syriæ.

Fleuit Hezechias fletu magno, oras 4. Re. 20
dominum pro morte, quam sibi im-
mi-

DE FLETU.

minere in proximo putabat.

4.Re.22. Quum audisset Iosias rex Iuda cō-
minationes scriptas in libro Legis dñi
propter peccata, scidit vestimenta sua
& fleuit, & multum deo placuit.

1.Esd.3. Quum reedificabatur templum ab
iis, qui redierūt de Babylone, nō po-
terat quis q̄ agnoscere vocem clamo-
ris latantium, & vocē fletus populi.

1.Esd.9. Orante Esdra & flente, propter
commixtionem populi Gentilis cum
Iudæis, collectus est ad eum cœtus
grandis virorum & mulierū & fleuit
populus multo fletu.

Nehe.1. Quum audisset Nehemias mise-
rabilem statum ciuitatis Hierusalem,
fleuit diebus multis, & ieiunabat &
& orabat, ante faciem dei cœli.

Tob.2. Tobias manducauit panem cum lu-
ctu & tremore, quia corpus iugulati
proximi, in domo habebat, quod no-
tē sepelire volebat.

Tob.3. Postea auditis sermonibus vxoris in-
gemuit & cepit orare cum lachrymis.

Sara

Sara filia Raguelis, audita ab ancil Ibidem.
la graui contumelia, orauit ad domi-
num cum lachrymis, vt ab illo impro-
perio eam liberaret.

Quū recessit à parētibz suis Tob. 5.
as iunior, cepit flere mater eius, & di-
xit, Baculum senectutis, nostrę tulisti.

Mor am faciente Tobia, fleuit ina- Tob. 10.
ter eius irremediabilibus lachrymis,
atque dicebat, Heu mihi, fili mi, vt
quid misimus peregrinari lumen oculus
lorum nostrorum, &c.

Raguel cognoscens Tobiam iunio Tob. 7.
rem cum lachrymis osculatus est eū,
& plorauit super collum eius.

Veniens Gabelus ad domum Ra- Tob. 9.
guelis, videns Tobiam iuniorem di-
scumbentē, fleuit & benedixit eum.

Exurgens cæcus Tobias, occurrit Tob. 11.
filio suo redeunti, & suscipiens oscu-
latus est eum cum vxore sua, & cœ-
perunt flere prę gaudio.

Quum exposuisset Achior om- Judith. 5.
nia, quę dixerat Holofernes, omnis
popu-

DE FLETU.

- populus cōmuni lamentatione & fletu, vnanimis preces dño effuderunt.
- Iudith. 6.** Factus est fletus & vlulatus magnus in ecclesia, per multas horas vna nocte clamauerunt ad dominum, dicentes, Peccauimus cū patrib. nostris.
- Iudith. 13.** Stetit Iudith ante lectū Holofernis orāns cum lachrymis, vt deus id quod cogitabat, perficere dignaretur.
- Esth. 4.** Quum audisset Mardocheus iniquam sententiā cōtra Iudæos prolatā, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, spargēs cinerē capiti suo, & cum ciulatu clamās, animi sui amaritudinē ostēdebat. In oībus quoq; provinciis, ad quas crudele regis dogma peruenerat, planctus ingens erat apud Iudæos, ieiunium, vlulatus & fletus.
- Esth. 6.** Postquā Aman vidit Mardocheum tā magnifice honoratū, festinauit ad domū suam lugens operto capite.
- Iob. 30.** Sanctus Iob fleuit pro miseriis propriis. Versa est in luctum cithara mea, & organum meum in vocem fletuū.
- Cuius

Cuius fletus vehementia apparet per hoc, quod dixerat, Facies mea intumuit à fletu, & palpebræ nostræ caligauerunt.

Fleuit idem pro miseris alienis. Ibidem. Flebam super eo quondā qui afflictus erat, & compatiebatur aīa mea pauperi. Et post, Mœrens incedebā, &c. Rex & propheta Dauid habebat de Psal. 50. lachrymis suis lauacrum: Lauabo per singulas noctes lectum meum, & de lachrymis meis stratum meū rigaui.

Fuerūt ei alimentum & potus. Fuit Psal. 41. mihi lachrymæ panes die ac nocte. Potum nobis dabis in lachrymis, Psal. 101. in mensura. Et alibi, Poculum meum cum fletu miscebam. Vnde versus vulgatus habet. Huic lachrymæ, lauacrum panis, potusque fuerunt.

Plorauit etiam Dauid vitam suam Psal. 55. recolendo, Deus vitam meam annuntiavi tibi, posuisti lachrymas meas in conspectu tuo.

Item cœlestis patriæ recordando. Psal. 36.

DE FLETU.

Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus.

Psal. 94. Item orando dominum, Exaudi dñe deprecationē meam, auribus percipe lachrymas meas. Et alibi. Ploremus coram domino qui fecit nos.

Esa. 22. Videns Esaias destructionē populi sui, dicebat: Recedite à me, amare flebo. Nolite incumbere, vt cōsolemini me super vastitate filię populi mei.

Hier. 13. Dixit Hieremias, Audite & auribus percipite, Nolite eleuari, quia dominus locutus est. Sequitur, Quod si hoc non audieritis in abscondito, plorabit anima mea à facie superbię. Plorans plorabit, &c.

Hier. 9. Copiosi fletus in Hieremia ipso, signa erāt multę lachrymę. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum.

Thre. 1. Item & multi gemitus. Idcirco ergo plorans & oculus meus deducens aquam. Sequitur, Multi gemitus mei & cor meum mœrens.

Et

Et clamor singulis, diuisiones a- Thre. 5.
 quarum deduxit oculus meus. Sequi-
 tur, Ne auertas faciem meam à ge-
 mitu & clamoribus.

Et oculorum defectus, defecerunt Thre. 2.
 præ lachrymis oculi mei & contur-
 bata sunt viscera mea.

Ego Daniel lugebam trium heb- Dan. 10.
 domadarum diebus, panem desidera-
 bilem non comedi, & caro & vinum
 non introierunt in os meum.

Flebant amici Susannæ, quum vi- Dan. 13.
 derent presbyteros aduersus eam te-
 stimonium prolaturos, & ipsa etiam
 flens inspexit in cælum erat enim cor
 eius habens fiduciam.

Antiochus fecit in Hierusalem ce- 1. Mac. 1.
 dem magnam hominum, & factus est
 planctus magnus in Israel, & om-
 nis maritus sumpsit lametum, & quæ
 sedebant in thoro maritali lugebant.

Planxit Israel planctu magno, pro 1. Mac. 2.
 morte Matathie.

Fluerunt omnes de Israel Iudæ Ma 1. Mac. 9.
 cha-

DE FLETU.

chabæum, planctu magno dies multos, dicentes : Quomodo cecidit potens, qui saluum faciebat Israel.

1. Ma. 12. Interfecto Ionatha & duobus filiis eius cum mille viris, quos retinuerat sibi, à Tryphone, luxit Isra-

13. eluctu magno.

2. Mac. 4. Cōtristatus est Antiochus, propter iniquā mortē Oniæ, & flexus ad misericordiā, lachrymas fudit, & recordatus est defuncti sobrietatē & modestiā

Mat. 2. Occisis binatis pueris per Herodem, impletum est, quod dictum est per Hieremiam prophetam, Vox in Rhama audita est, ploratus & ululatus multus, &c.

Mar. 9. Pater pueri lunatici exclamans cū lachrymis, aiebat: Credo domine, adiuua incredulitatem meam.

Luc. 7. Maria Magdalena legitur ter fleuisse: pro peccatis suis ad pedes domini. Secundo, pro morte fratris. Tercio, pro passione domini.

Ioan. 11. Saluator noster inuenitur tribus vicibus

cibus lachrymas fudisse, super Lazarum quem ad mortalem vitam reuocabat. Super Hierusalem ciuitatem, quam propter peccata destruendam sciebat. Et in cruce, quando seipsum pro mundi peccatis hostiam offerebat, ut ait Paulus, Preces cum lachrymis & clamore valido offerens. **Luc. 19.** **Heb. 5.**

Post negationem tertiam, Petrus egressus foras, fleuit amare. Sed nota, Quod Lucas pramissit, dicens: Respexit dominus Petrum. **Luc. 22.**

Eundem dominum ad crucem sequebatur multa turba populi, & mulierum, quem plangebant, & lachrymabantur eum. **Luc. 23.**

Paulus Apostolus cum lachrymis domino seruiebat, ait enim, quum ualediceret fratribus, Vos scitis qualiter uobiscum per omne tempus fuerim, seruiens domino cum humilitate & multis lachrymis. **Act. 20.**

Item cum lachrymis proximos mouebat, & ipsos ad lachrymas prouocabat, **Act. 20.**

DE FLETU.

bat, Per trienniū, ait, nocte & die non
cessaui cum multis lachrymis, monēs
vnumquenque vestrum. Sequitur,
Magnus fletus factus est.

Phil. 2. Item cum lachrymis scribebat epi-
stolas suas, Ex multa tribulatione &
angustia cordis scripsi vobis, per mul-
tas lachrymas. Multi ambulabāt, quos
sepe dicebā vobis, nūc autē flens dico.

Rom. 8. Et ad Romanos ait, Spiritus po-
stulat pro vobis gemitibus inenarra-
bilibus, tales autem gemitus, non so-
lent esse sine fletu.

Act. 2. Quum aduenisset Petrus in Ioppē
circumsteterunt eū omnes viduæ flē-
tes, & ostēdentes ei tunicas & vestes,
quas faciebat illis Dorcas.

CAPVT XVIII.

De iuramento.

Gen. 22. Dixit Abimelech Abraham, De-
us tecum est in vniuersis, quā
agis: Iura ergo mihi. Dixitque Abra-
ham, Ego iurabo.

Gen. 31. Iacob & Laban iurunt foedus,
&

& iurauit Iacob per timorem patris
sui Isaac.

Moyſes iurauit quod habitaret cū **Exo. 2.**

Ietro, & acciperet Sephoram filiam
eius in vxorem.

Pepigit Ionathas fœdus cum Da- **1. Reg. 20**

uid in domino, & iurauerunt ambo.

Audiens Dauid duritiam Nabal, **1. Reg. 25**

ait: Hoc faciat dominus inimicis Da-
uid, & addat, ſi reliquero de omni-
bus, quæ ad eum pertinent viſque ad
mane, etiam mingentem ad parietem.

Flente Dauid pro morte Abſolon **2. Re. 19.**

filij ſui, dixit Ioab, Surge & procede,
& alloquens ſatis fac ſeruis tuis. Iuro
enim tibi per dominum, quod ſi non
exteris, ne vnus quidem remanſurus
ſit tecum nocte hac.

Dauid iurauit Bathſabæ matri Sa- **3. Re. 1.**

lomonis, quod Salomon regnaret
poſt eum.

Rex Salomon, audita petitione ma- **3. Reg. 2.**

tris pro Adonia, iurauit per domi-
num, Hoc faciat mihi deus, & hoc

I & addat

DE IVRAMENTO.

addat, quia contra animam suam locutus est verbum hoc.

3.Reg.17. Dixit Helias Thesbytes ad Achab regem Israel: Viuit deus meus Israel, in cuius cōspectu sto, si nō erit iis annis ros & pluuia, nisi iuxta os meum.

3.Re.10. Benadab rex Syriæ indignatus ad responsionem Achab, ait: Hoc faci-
ant mihi dii, & hoc addāt, si suffecerit puluis Samariæ pugillis omnis populi, qui sequitur me.

3.Re.19. Simile iuramentū fecerat impia Iezabel quod occideret Heliam prophetā.

4.Reg.2. Dixit Helias ad Eliseū, Sede hic: quia dominus misit me vsq; ad Bethel: quum ait Eliseus. Viuit deus, viuit anima tua, quia nō derelinquā te.

Iudic.1. Nabuchodonosor iurauit per thronum suum quod defenderet se.

1.Mac.6. Rex Antiochus filius Antiochi, misit ad Iudæos pacem facere, & iurauit illis rex & princeps. Sequitur, Et rupit citius iuramentum.

Mar.6. Herodes Tetrarcha iurauit filiæ

Here

Herodiadis: Quicquid petierit, dabitur tibi, licet dimidium regni. Mat. 26.

Petrus dicentibus sibi: Et tu exilis es, nam & loquela manifestum te facit: Cœpit deſertari & iurare, quia non nouisset hominem.

Apostolus Paulus multoties legitur iurasse in epistolis, sic enim ait: Deus & pater domini nostri Iesu, ſcit, quia non mentior. Et ad Galatas: Ecce coram deo, q̄ non mentior, testis est mihi deus, cui ſeruiſſis. 2. Co. 11. Galat. 1.

Item ad Colossenses: Teſtem deū inuoco, in animam meam.

CAPVT XIX. De Sabbati obseruatione.

Obseruatio Sabbati originem trahit ex eo, quod dicitur: Benedictus Dominus diei septimo, & sanctificauit illum, quia in ipſo ceſſauit ab omni opere ſuo. Gen. 2.

Sexto die filij Israel in deſerto colligebant māna, in duplici quantitate, ut die Sabbati vacarent ab omni opere. Exo. 16.

Item

Exo. 20.

Item in præceptis decalogi, solius
mãdati de obseruatõe Sabbati, ratio
redditur. Quia minus de ratione habe
re apud carnales homines videbatur.

Num. 28.

Præceptum, de obseruatione Sab-
bati frequenter in lege reperitur, vt
homo id diligenter obseruet, & vt ve-
ram requiem adipisci laboret.

Die Sabbati offerebantur duo as-
gni, diebus aliis vnus tantum, nisi in
solennitatibus & calendis. Ad desi-
gnandum quod in festis abundantius
deum laudare debemus.

Num. 15.

Homo deprehensus colligere li-
gna in Sabbato, fuit præcepto domi-
ni, à toto populo lapidatus.

2. Esd. 13.

Videns Nehemias homines torcu-
laria calcantes, & onera portantes ve-
nalia in Sabbatis obiurgauit eos, tan-
quàm diem Sabbati prophanantes.

2. Mac. 1.

Gentiles ex parte Antiochi, con-
stituerunt prælia in diebus Sabbato-
rum, aduersus quosdam, qui fugerāt
de Iudæa. At illi non miserunt lapi-
dem,

dem, nec oppilauerunt loca occulta,
dicentes: Moriamur omnes in simpli-
tate nostra. De quibus est aduer-
tendum, Quod licet in hoc erga man-
datum domini deuotionem osten-
derint, tamen attendentes postea qd
in hoc populus domini dispergi por-
terat, cogitauerunt saniori consilio, di-
centes: Omnis homo quicumque ve-
nerit ad nos bello in die Sabbatorū,
pugnemus aduersus eum. Non enim
dicitur opus seruile, pugnare pro tuē-
da vita, vel pro lege dei.

Machabæus Iudas & socij sui pu-
gnātes contra Nicanorē & exercitum
suū, interfecerunt 9000. hominum,
ceteros autem fugere compulerunt,
sed non perseuerauerunt insequentes,
eo qd erat ante Sabbatum.

2. Mac. 8.

Nicanor cogitauit cum omni im-
petu, die Sabbati bellum committe-
re: sed Iudæi qui eum per necessita-
tem sequebantur, dixerunt ei: Ne ita
ferociter ac barbarē feceris, sed hono-
rem

2. Mac. 11

rem tribue diei sanctificationis.

Mat. 12.

Discipulis Domini vellētibus spicas & mauducantibus, dixerūt Phariſei: Ecce faciunt quod nō licet facere Sabbatis. Ad ille dixit eis Non legistis; quod fecit, Dauid. Sequitur: Dominus est filius hominis, etiā Sabbati.

Num. 12.

Saluator noster legitur, in Sabbatis multa fecisse miracula, vt pater

Luc. 6.

per omnia Euangelia. Cuius ratio triplex assignari potest. Vna, vt se dominum ostenderet, vt supra Mat. 12. Secunda vt veram intelligentiam præcepti daret: quia non ab omni opere cessandum. Mat. 12. Luc. 6. An licet sabbato benefacere an malè? animam saluam facere an perdere? Tertia, vt plures homines, audientes eum & videntes, ædificaret, vt Luc. 13.

Luc. 13.

Quum curasset inclinatam mulierem, Archisynagogus indignas, quia curasset Sabbato. Iesus dicebat turbæ: Sex dies sunt in quibus oportet operari, in his ergo venite & curamini, & non

OBSERVATIONES 64

non in die Sabbati.

Respondens Dominus Iesus Archisynagogo, dixit: Hypocritæ, vnusquisque vestrum Sabbato non soluit bouem suum aut asinum à præsepio, & ducit ad aquare? Hanc autem filiam Abrahæ quam alligauit sathanas, ecce decem & octo annis, non oportuit solui à vinculo isto die Sabbati? Et quum hæc diceret, erubescerant omnes aduersarij eius, & omnis populus gaudebat in vniuersis quæ gloriose à Christo Iesu fiebant.

Mulieres sanctæ, quæ parauerant aromata, ad vnguentum corpus dominicum, ita districte seruabant Sabbatum, vt tali die noluerint tam sanctum corpus inungere. Vnde Sabbato quidē siluerunt, secundū præceptū. Sabbato requieuit Dominus in sepulchro. Luc. 24. Ioan. 19.

Dies Sabbati erat apta specialiter & cōueniens, ad audiendum verbum & legem Dei, voces Prophetarum, quæ Act. 13. & 16.

DE REVERENTIA TEM-
plæ per omne Sabbatum leguntur.

CAPVT XX.

¶ De reuerentia templo exhi-
benda.

Exo. 30.
& 47.

Loquutus est dominus ad Moy-
sen dicens: Facies labium æneum
ad lauandum, & missa aqua, lauabunt
in eo Aaron & filij eius, manus suas
ac pedes quâdo ingressuri sunt taber-
naculum testimonij.

Num. 4.

Non licebat, nisi paucis, intrare ta-
bernaculum, nec vasa ipsius tangere.

3. Reg. 6.

Diligentior & feruentior fuit Sa-
lomon, in ædificatione templi dei, q̃
in ædificatione domus propriæ. Nam
domum dei compleuit septem annis,
domum verò propriam, tredecim an-
nis. Prætera citius cœpit ædificare tē-
plum quàm domum suam.

3. Reg. 8.

Magnam fecit Salomon solennita-
tem, in ædificatione templi.

4. Re. 11.

Præcepit Ioiada Pontifex, vt Atha-
lia educeretur extra templum, & non
occideretur in templo domini.

Ma-

Magnam curam videbatur dominus habere de templo, quando præcepit Cyro regi Persarum, Vt ædificaret ei domum in Hierusalem. Et intelligitur de templo materiali, sicut patet in textu. Et hoc per Esaiam, per 200. annos.

1. Esdr. 1.

Esaiæ. 47

Reuersi de Babylonica captiuitate Iudei, prius cœperunt edificare templum, quàm muros ciuitatis: Licet multos haberent inimicos, de quibus die ac nocte timebant.

1. Esdr. 1.

Commendatur Tobias, quia ibat in Hierusalem ad templum domini, & ibi orabat dominum.

Obtenta victoria de inimicis, qui contaminauerunt templum, dixit Iudas & fratres eius, antequam de domibus propriis aliquam facerent mentionem. Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta, & renouare.

1. Mac. 4.

Rex Demetrius statuit, quod quicumque confugerit in templum, quod

1. Mac. 10

DE REVERENTIA TEM-
pli est Hierosolymis, & in omnibus fini-
bus eius, obnoxij regi in omni nego-
tio, dimittantur.

2. Mac. 15. Euntibus Iudæis ad bellum, con-
tra Nicanoris exercitū, erat pro vxoribus & filiis, item pro fratribus & cognatis minor sollicitudo, maximus vero & primus pro sanctitate timor erat templi.

Luc. 2. Quadragesimo die, voluit dominus in templum deferri & offerri.

Ibidem. Item duodecim annorum factus, disputans in templo, fuit inuentus.

Matth. 12. Postea de templo vendentes & eementes pluries eiecit.

Ioan. 2. Idem in templo frequēter docuit, & miracula quædam fecit.

Luc. 19. Arguit dñs Phariseos, qui dicebāt aurum templi sanctius esse templo.

Matth. 11. Recepto sancto spiritu, Petrus &

Luc. 20. Ioannes ascenderunt in templum, ad

Matth. 22. horā orationis nonā. Et tunc factū est

Actu. 3. primum sanitatis miraculum, quod factum fuit post ascensionem domini.

Angelus

Angelus domini per noctem, aperiens ianuā carceris & abducens Apostolos, dixit: Ite, & stantes loquimini in templo plebi oīa verba vite huius. **Actu. 5.**

Cōmendatur Eunuchus ille Canadaces reginæ Aethiopū: quia de Aethiopia venit adorare in Hierusalem. Sed nota, q̄ etiam sedens in curru, legebat Isaiam Prophetam. Quod est contra multos, qui euntes ad loca sancta, non legunt vel referunt sacra documenta, sed multiplicant vana verba. **Actu. 8.**

Quauis Iudæi, graui odio persecuerentur Paulum, tamen in templo noluerunt occidere, sed traxerunt eū extra templum, vt foris occiderent. **Ibidem.**

CAPVT XXI.

¶ De adoratione & cultu Dei.

FActum est vt offerret Cain de fruētibus terræ munera domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum. Et respexit munera Abel. **Gene. 4.**

K 2 Enoch

DE ADORATIONE.

Gene. 4. Enoch filius Seth, coepit inuocare nomen domini.

Gene. 8. Aedificauit Noë altare domino, & tollens de cunctis pecoribus mundis & volucris, obtulit holocaustū: odoratusq; est dñs odorē suauitatis.

Gene. 12. Apparuit dominus Abrahā in terra Chanaan, & dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui aedificauit ibi altare domino, qui apparuit ei.

Gene. 18. Quum eleuasset oculos Abraham, apparuerunt ei tres viri, stantes prope ipsum: quos quum vidisset, adorauit in terra, & dixit: Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum.

Gene. 22. Paratus fuit Abrahā offerre Deo, vnicū filium suum Isaac in holocaustum. Sed domino aliter providente, arietem obtulit.

Gene. 26. Apparuit dominus in Bersabee Isaac, dicēs: Noli timere, quia ego sum tecum. Sequitur, Aedificauit ibi altare dominū, &c.

Loquu-

Loquutus est dominus Iacob, di- Gene. 28.
 cens: Surge & ascende Bethel, & ha-
 bita ibi, facque altare domino, qui ap-
 paruit tibi, quando fugiebas Esau fra-
 trem tuum.

Audierunt filij Israel, quòd visi- Exo. 4.
 tasset eos dominus, & q̄ respexisset af-
 flictionem eorū, & proni adorauerūt.

Postquam loquutus est dominus Exod. 12.
 ad Moysen, de religione Phasæ, &
 percussione primogenitorum Aegy-
 pti, Sequitur: Incuruatus populus
 adorauit.

Iethro dixit Moysi: Esto tu po- Exod. 18.
 pulo in his quæ ad Deum sunt, vt re-
 feras quæ dicuntur ad eum, ostendas-
 que populo ceremonias, & ritum co-
 lendi, &c.

Dixit dominus ad Moysen: Ascen Exod. 24.
 de in montem tu & Aaron, Nadab &
 Abihu, & septuaginta senes ex Israel,
 & adorabis procul. Et post pauca
 sequitur: Obtuleruntque victimas pa-
 cificas domino, vitulos duodecim.

DE ADORATIONE

- Exod. 25.** Præcepit dominus sibi fieri tabernaculum, cū variis vtenfilibus, & ministris ad ministeria ordinari, ad cultū ipsius. Vt patet in multis cap. Exo.
- Exo. 20.** Primum præceptum decalogi est: Non habebis Deos alienos, nō facies tibi sculptile, non adorabis ea, neq; coles. Et alibi: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.
- Deute. 6.**
- Iudic. 13.** Angelus domini dixit ad Manue patrem Samsonis: Si vis holocaustū facere, offer illud domino.
- 1. Reg. 1.** Elcana, pater Samuelis, ascendebat de ciuitate sua statutis diebus, vt adoraret & sacrificaret domino Deo exercituum in Silo.
- 1. Reg. 2.** Erat peccatum filiorū Heli grande nimis coram domino, q̃ detrahebant homines à sacrificiis domini.
- 1. Reg. 7.** Quum Samuel offerret domino holocaustum pro populo, Philistiim inierunt prælum contra Israel. Intonuit autem dominus fragore magno super Philistiim, & exterruit eos. Et

cæsi sunt à filiis Israel.

Rex Dauid sollicitè Dei cultum in 1. Par. 15.
cātoribus & sacerdotibus studuit am- vsq; .25.
pliare.

Abiit Salomon, vt immolaret do- 1. Reg. 3.
mino in Gaboon. Mille hostias in ho-
locaustum obtulit, apparuitq; ei do-
minus per somnium.

Salomon, ædificato templo, stetit 3. Reg. 8.
ante altare domini, in conspectu ec-
clesiæ Israel, expandens manus suas in
cælum, vtrunque genu in terram fi-
xit, & orauit.

Reuersi filij Israel de captiuitate Ba Nehe. 9.
bylonis, legerunt in volumine legis
Dei sui, quater in die & quater in no-
cte confitebantur dñm Deum suum.

Quum irent omnes filij Israel ad Tob. 1.
vitulos aureos, Tobias fugiebat con-
sortia eorum, & pergebat in Hierusa-
lem ad templum domini; & ibi ado-
rabat dominum Deum.

Quum audisset Iob nuntiorum Iob. 1.
verba, dicentium sibi perditionem
rerum

DE ADORATIONE

rerum suarum, surrexit, & corruens in terram adorauit, & dixit: Nudus egressus sum de utero, &c.

Dan. 6.

Quamuis esset prohibitum, quod nullus aliud peteret ab aliquo Deo, vel homine, vsq; ad triginta dies, nisi à solo rege Dario: tamè Daniel tribus temporibus in die flectebat genua sua in cœnaculo suo, & adorabat, confitebaturque coram domino Deo suo.

Math. 2.

Magi intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum. Ecce miræ humilitatis deuotio. Quid ergo debent facere Christiani, domino iam regnanti, si sic fecerunt gentiles puero vagienti?

Math. 8.

Quum descendisset Iesus de monte, leprosus veniens, genu flexo, adorauit eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare.

Mat. 28.

Cæcus natus procidens, adorauit eum, Ioan. 9.

Discipuli post resurrectionem dominum

minum adorauerunt.

Sacerdos & populus de Lystris Actu. 14.
videntes Paulum & Barnabam, Deos
eos esse credentes, voluerunt sacrificare
eis. Quod illi prohibuerunt.

Cecidit Ioannes ante pedes angelus, Apoc. 19.
vt adoraret eum. Respondit ei angelus:
Vide ne feceris, conseruus tuus sum, &c. Deum adora.

CAPVT XXII.

¶ De idololatria.

VIdens populus q̄ moram faceret Exod. 32.
descendendi de monte Moyses,
congregatus omnis populus aduersus
Aarō, dixit: Fac nobis Deos qui nos
precedant.

Fornicatus est populus filiorū Is- Num. 25.
rael cū filiabus Moab, quæ vocauerūt
eos ad sacrificia sua. At illi comede-
runt, & adorauerunt Deos eorum.

Mortuo Iosue filio Nun, filij Israel Iudic 2.
fecerunt malum in conspectu dñi, &
seruierunt Baalim & Astaroth, ac di-
miserunt dñm Deum patrum suorū.

K s Forn-

DE IDOLOLATRIA.

- Iudic. 8. Fornicatus est Israel in Ephoth, qđ fecerat Gedeon. Et factum Gedeoni & omni domui eius in ruinam.
3. Reg. .11. Quum iam senex esset Salomon, deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur deos alienos: nec erat perfectum cor eius.
3. Reg. 12. Cogitato consilio, Hieroboam fecit duos vitulos aureos, & dixit: Ecce dii tui Israel, qui eduxerunt te de terra Aegypti.
3. Reg. 16. Non suffecit Achab regi Israel, vt ambularet in peccatis Hieroboam, sed insuper seruiuit Baal, & adorauit eū.
4. Re. 14. Aedificauerunt viri de Iuda aras, statuas, & lucos, super omnem collem excelsum, & subtus omnem arborem frondosam.
4. Re. 16. Achaz rex Iuda ambulauit in via regum Iuda & Israel. Insuper & filiū suum cōsecrauit, transferens per ignē.
4. Re. 17. Translatis filiis Israel in Assyrios, collocatae sunt diuersae gentes in ciuitatibus Samariae, & vnaquaeque fecit Deum

DE IDOLOATRIA. 70

Deum suum. Et quum Dominum colerent, diis quoque suis seruiebant iuxta consuetudinem gentium.

Confusus & vituperatus Sennacherib rex Assyriorum, reuersus est in Niniuen, ab impugnatione Hezechiæ regis Iuda. Quumque oraret in templo Nesrach Deum suum, Adrameleth & Sarasar filij eius percussērunt eum gladio, & fugerunt. Ibidem.

Manasses rex Iuda, crexit aras Baal, & adorauit omnem militiam cœli, & coluit eam.

Holofernes indignatus contra Achior, qui commendauerat potetiam Dei Hebræorum, dixit quod ostenderet ei, quod non esset Deus, nisi Mabuchodonosor. Iudith. 6.

Nabuchodonosor fecit statuam auream, & præcepit ut omnis populus, tribus, & linguæ cadentes, adorarent eam. Dan. 3. 6.

Darius rex Persarum proposuit edictum, quod nullus intra triginta dies

DE IDOLOLATRIA.

dies peteret aliquid, à quocunq; Deo
vel homine, nisi ab ipso Dario rege.

Dan. 14. Erat idolū in Babylone, rex quo-
tidie adorabat. Quod quum Daniel
subuertisset, Babylonij draconem ad-
orauerunt.

1. Mac. 1. Antiochus iussit adorari idola,
ædificare aras & templa, & immolari
carnes suillas, & relinquere filios suos
incircuncisos.

Actu. 17. Quum Paulus maneret Athenis,
incandescbat spiritus eius in ipso,
quum videret simulachrorum cultui
deditam ciuitatem.

CAPVT XXIII.

¶ De blasphemia contra Deū.

Leui. 24. Filius mulieris Israelitidis, præcepto
dñi lapidatus fuit in deserto, pro
eo, quod nomen dñi blasphemauit.

1. Reg. 2. Dixit Heli filiis suis: Si peccauerit
vir in virum, placari ei potest domi-
nus: si autem in Deū peccauerit, quis
orabit pro eo?

2. Reg. 12. Nathan propheta multum exagge-
rauit

DE BLASPHEMIA. 71

rauit peccatum Dauid, ex eo, q̃ blasphemare fecerat inimicos nomē dñi.

Vir Dei dixit ad regem Israel: 3. Reg. 20
Quia dixerunt Syri, Deus montium, est dominus eorum, & non est Deus vallium, dabo omnem multitudinem grandem hanc in manu tua.

Videtur q̃ maius peccatū nequit 3. Reg. 22
uit excogitare nequissima Iezabel, ad citò lapidādum Naboth, quā blasphemiam, quam illi fecit imponi.

Multū displicuerunt Deo blasphemie, 4. Re. 19.
quas dixerunt serui Sennacherib regis Assyriorum. Vnde percussit angelus domini centum octoginta milia hominum de exercitu suo.

Nō expedit simplices homines cō 4. Reg. 18
tra blasphemias infidelium disputare, propter hoc prohibuit Hezechias, Esaia. 36.
ne populus imperitus, blasphemie Rabfacis Assyrij responderet.

Holofernes indignatus, eo quod Iudith. 6.
Achior potentiam Dei cœli cōmendauerat, dixit ad eū? Quoniam prophetaſti,

DE BLASPHEMIA.

phetaſti, & gens Iſrael defendatur à Deo ſuo, oſtendā tibi q̃ nō eſt Deus niſi Nabuchodonosor, quū percuffimus eos omnes, quaſi hominē vnū.

Hier. 44. Quum argueret Hieremias populum, pro eo q̃ ſacrificabāt omnes diis alienis: reſponderunt: Sermonem domini nō audiemus, ſed ſacrificabimus reginæ cœli, ſicut fecimus nos & patres noſtri: & bene nobis fuit, quia malum non vidimus.

Dan. 3. Nabuchodonosor rex Babylonis, dixit ſociis Danielis, qui ſtatua aureā noluerunt adorare. Quis eſt Deus qui eripiat vos de manu mea?

1. Mac. 1. Quidam iniqui ex Iſrael in diebus Antiochi ſuaſerunt, dicentes: Eamus & diſponamus teſtamentum cū gentibus. Quia ex quo reſceſſimus ab eis, inuenerunt nos multa mala.

2. Ma. 10. Obſidēte Iuda Machabæo quoddam præſidium, quidam gentiles intus exiſtentes, verba blaſphemix ne- phanda iactabant, tamen citò poſtea concre-

concremati fuerunt.

Dicentibus Iudæis Nicanori. Est 2. Mac. 15
dominus potēs in cælo, qui iussit agi
septimam diem solennem: ille infelix
ait: Et ego potens sum super terram,
qui impero sumi arma, & negotium
regis impleri.

Quum eiecisset dæmonium dñs Matth. 12
cæcum & mutum, stupentibus turbis,
pharisæi blasphemabāt, dicentes: Hic
nō eiicit dæmones, nisi in Beelzebub Luc. 11.
principe dæmoniorum.

Pendente domino in cruce, præ- Matt. 27.
tereuntes blasphemabant eū, mouen-
tes capita sua, &c.

Contradicebant Iudæi his, quæ à Actu. 13.
Paulo dicebātur, blasphemātes ac con- &c. 18.
tradicientes.

CAP. XXIIII.

¶ De præceptis Dei, & obser-
uatione eorum.

PRæceptū leue adimplendum dedit Gene. 2.
dñs primo parenti, dicens: Ex omni
ni ligno paradisi comede, de ligno au-
tem scientiæ boni & mali ne comedas.
Male

DE PRÆCEPTIS DEI

Male custodiuit, & grauem pœnâ incurrit.

Gene. 2.

Mandata Dei, licet videantur interdum esse de re parua, non tamen parua diligentia seruanda sunt. Quæ puniuntur grauius transgressores, unde dixit Adamo: Quacunque hora comederis de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris.

Gene. 7.

Fecit Noë omnia quæ mandauerat ei dominus.

Num. 15.

Recepturi filij Israel mādāta Dei, iussi sunt sanctificari. Vade ad populum, & sanctifica eos hodie & cras.

Ibidem.

Vnde præcepit filiis Israel, vt ponerēt vittas hyacinthinas per angulos palliorum, quatenus continuam haberēt memoriā cœlestium mandatorum.

Iosue. 1.

Specialem monitionem fecit dominus Iosue, de meditatione & obseruatione legis, quando constituit eum principem super populum.

Num. 23.

Balaam ariolus dixit Balach regi: Nonne tibi dixi quodcunque mihi Deus

DE PRAECEPTIS DEI. 73

Deus imperaret hoc facerem? Ecce
quantam reuerentiam habebat homo
malus ad imperium Dei?

Nō pretermisit Iosue de vniuersis Iosue. II.
mandatis domini, ne verbum vnum.

Saul signāter electus, propter trās- I. Reg. 15
gressionem diuini mandati, irreuoca-
biliter est reiectus.

Rex David instruens Salomonem I. Par. 22.
filium suum post se regnaturum, di-
cebat: Tunc proficere poteris, si cu-
stodieris mandata, quæ præcepit do-
minus Moyse.

Ordinante Ioiada pontifice, edu- 2. Para. 25
xerunt filium regis, & imposuerūt ei
diadema, dederūtq; in manu eius te-
nendā legem, & constituerūt eū regē.

Cyrus rex Persarum gentilis mo- I. Esdr. 1.
narcha totius mundi non verecunda-
batur dicere. Præcepit mihi Deus cœ-
li & terre, vt ædificarem ei domum in
Hierusalem.

Conquerēdo dicit dominus: Præ- Hier. 35.
maluerunt sermones Ionadab, filij
Rechab,

DE PRÆCEPTIS DEI.

Rechab, quos præcepit filiis suis, vt non biberent vinum: qui obedierunt præcepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos, & nõ obedistis mihi.

Dan. 13. Melius iudicauit Susanna incidere in manus hominum, quàm derelinquere legem domini: exponens periculo vitam & famam.

2. Mac. 6. Duę mulieres delatę sunt natos circumcidisse, quas infantibus ad vbera suspensis, quũ publicè per ciuitatē perduxissent, per muros præcipitauerunt.

Ibidem. Eleazarus vir ætate prouectus, duos corporis dolores sustinuit, & tandem occisus fuit, quia carnes porcinas noluit mauducare contra legem, nec etiam simulare se nullatenus manducasse.

2. Mac. 7. Propter legem Dei septem fratres cum matre sua grauius tormenta passi sunt sub Antiocho.

Luc. 2. Parentes Ioannis Baptiste erāt incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela.
Adole-

DE PRÆCEPTIS DEI. 74

Adolescenti quærenti à Salvatore, 1. Mac. 19
quid boni faceret vt vitā æternam ha-
beret, responsum est ei à domino. Si
vis ad vitam ingredi, serua mandata.

Ad obseruandū præcepta domini, 2. Reg. vl.
inducunt nos aliæ creature, quæ obe-
diunt ei. De bonis angelis non est du-
bium, qui sunt ministri eius facientes
voluntatē & verbum illius, vt videre
licet. 1. Paral. 21.

De angelis verò malis: Præcipit- Luc. 8.
bat spiritui immundo, vt exiret ab ho-
mine.

Item præcepit Soli, & non oritur. Hiob. 9.
Præcepit coruis vt pascere Heliam, 3. Reg. 17
& fecerunt.

Generaliter dicit Psalmus: Præce- Psal. 148.
ptum posuit, & non præteribit. Ignis,
grando, nix, glacies, spiritus procella-
rum, quæ faciunt verbum eius.

CAPVT XXV.

¶ De obedientia & inobedientia.

Hominem Deus volens sub obe- Gene. 25.
dientia viuere, etiam in statu in-

DE OBEDIENTIA

- nocentiae, statim vt cōditus est, ipsum
præceptis astringit, & eum cōtra obe-
dientiam viuentem seuerè puniuit.
- Gene. 7.** Promptè obediuit Noë domino
in omnibus quæ facienda præcepit
tempore instantis diluuij.
- Gene. 17.** Præceptum Dei de circuncisione,
quanuis esset graue & insolitum, nō
distulit Abraham implere vsque in
crastinum.
- Gene. 22.** Præceptum Abraham de immola-
tione filij sine mora exequi voluit. Ec-
ce considera mirabilē eius obedientiā.
- Gene. 37.** Promptè obediuit Ioseph patri ad
fratres eum mittenti, quamuis prius
eos accusasset, ob quod meritò timere
debuerat.
- Exo. 3. 4.** Obediuit Moyses domino impo-
nenti ducatum populi. Sed attende cū
quanta difficultate. Quinques enim
excusat se.
- Exod. 24** Magnā obedientiam promiserūt
filij Israel, dicentes: Omnia quæ lo-
quutus est dominus faciemus, & cri-
mus

ET INOBEDIENTIA. 75
mus obedientes. Sed post, operibus
contrarium fecerunt.

Filij Israel per desertum ambulan- Nume. 9.
tes, ad imperium domini erigebant
tentoria, & ad imperium eius depo-
nebant.

Item filij Israel ad terram promif- Num. 14
sionis iuxta mandatum domini timue-
runt ascendere, sed postea domino
prohibente ascendere conati sunt: sed
male successit eis.

Euntes ad bellum contra mandatū Num. 14
domini & Moyfi, multi victi à pau- & 31.
cis. Quum autem ex obedientia pu-
gnauerunt, pauci vicerunt.

Quia transgressus est Achan man- Iosue. 7.
datum Iosue, populus in prælio fuit
superatus, & ipse postea à populo la-
pidatus.

Saul offerens holocaustum contra 1. Reg. 13.
mandatum Samuelis, reprobatus est.

Similiter quia pepercit Agag regi A- 1. Reg. 18
malech, & gregibus ouium, & ceteris
rebus pretiosis: & tunc dixit ei Sa-

L 3 muel:

DE OBEDIENTIA

mucl. Melior est obediētia q̄uictimē.

1. Reg. 17. David licet per Samuele esset vnctus in regem, tamen obediebat patri mittenti eum vt portaret victualia fratribus, quibus tunc fuerat praelectus.

3. Reg. 9. Prædixit dominus Salomoni, q̄ si faceret omnia quæ præceperat ei, poneret thronum regni eius in Hierusalem in sempiternum; si autem auerteretur & non custodiret eius mādāta, auferret Israel de superficie terræ.

3. Reg. 20. Obedientia etiam interdum commendatur in iis, quæ videntur sine ratione mandari. Vnde percussus est à leone ille, qui noluit percutere quendam de filiis prophetarum.

3. Reg. 13. Vir Dei, qui prædixit Hieroboam destructionem altaris sui, à leone occisus fuit, quia contra præceptum dñi in domo alterius prophetae comedit.

4. Reg. 5. Quum ad mandatū Helizei Naaman indignatus abiret, dixerunt ei serui sui: Pater, etiamsi rē grandē dixisset tibi propheta, certe facere debueras.

Tobias

ET IN OBEDIENTIA. 76

Tobias iunior, auditis exhortationibus patris, respondit & dixit: Tobias. 5.
Omnia quæcunque præcepisti mihi, faciam pater.

Quicquid præcipiebat Mardocheus, obseruabat Esther, & ita cuncta faciebat, ut eo tempore solita erat, quo eam paruulam nutrebat. Esther. 2.

Commendatur à domino Rechababitar, pro eo quòd noluerunt vinum bibere, præcepto patris obediens, dicentis: Non bibetis vinum. Hiere. 35.

Ionas insipienter refugiebat obediens domino præcipienti, ut iret & ad prædicandum in Niniue, sed refugiendo deuenit quòd dominus miserat. Ione. 1. 2.

Mathathias dixit nuntio regis Antiochi: Et si omnes obediunt Regi, ego & filij mei obediemus legi patrum nostrorum. 1. Mac. 2.

Dixit vnus illorum septem fratrum: Parati sumus mori magis, quam patrias Dei leges præuaricari. 1. Mac. 7.

DE OBEDIENTIA

- Luc. 2.** Descendebat puer Iesus cum Maria & Ioseph in Hierusalem, & erat subditus illis.
- Matth. 4.** Citò & perfectè obedierunt illi
- Luc. 5.** Apostoli: qui à domino vocati, continuò relictis omnibus sequuti sunt eum. Similiter & Matthæus relictis omnibus sequutus est.
- Matt. 20.** De obedientibus verbo & non facto, seu facto plus quàm verbo, proponit dominus exemplum duorum filiorum, quorum vnus dixit se iturū in vineam patris, & operaturū, & non iuit: alius negauit, & iuit.
- Matt. 23.** Etiam malis prælatis obediendum esse, præcepit dominus. Super cathedram Moysei sedebunt, omnia quæcunque iusserint facere, facite.
- Luc. 2.** Saluator noster, legis dominus, legi voluit obedire, in circumcisione & oblatione facta in templo, & etiam in esu agni paschalis.
- Matt. 16.** Exemplum obedientiæ proponit nobis Apostolus in Salvatore nostro, dicens:

ET INOBEDIENTIA. 77

dicens : Factus est obediens vsque ad mortem. Vbi etiam insinuat obediencie fructum. Sequitur: Propter quod exaltauit Deus illum, &c.

Principes sacerdotum comminati sunt Petro & Ioanni, ne vltra loquerentur in nomine Iesu. Qui respondit eis: Si iustum est vos potius audire q̃ dominum, iudicate. Non enim possumus quæ vidimus & audiuius non loqui. Deinde quum arguerentur apostoli à principibus sacerdotum, quia non seruassent eorum mandatum, responderunt Petrus & alij apostoli: Obedere oportet Deo magis q̃ hoibus. Actu. 4.

Saulus in terrâ prostratus, audiens verba Iesu Nazareni, promptè ait: Domine quid vis me facere? Actu. 9.

Cornelius dixit beato Petro. Oēs nos in cōspectu tuo sumus parati audire omnia, quæcunque tibi præcepta sunt à domino. Actu. 19.

Paulus electo sibi Sila in socium, perambulabat Syriâ & Ciliciam, con-

L 5 firmans

DE SCRIPTURA

firmans ecclesias, & præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum.

CAPVT XXVI.

¶ De sacra scriptura.

Exod. 31.

Magnam reuerentiam habere debemus ad sacram scripturam, quam ipse Deus voluit scribere, vel tradere specialiter & docere.

Exod. 31.

Reuersus est Moses de monte, portans duas tabulas scriptas digito Dei.

Matt. 10.

Ipse etiam dominus Iesus dicit se missum fuisse ad euangelizandum, & misit discipulos ad hoc ipsum.

Mar. 1.

Luc. 4.

Ioan. 5.

Gala. 3.

Actu. 7.

2. Pet. 1.

Si ergo potest dici, quod lex vetus fuit data à Deo Moyse, mediantibus angelis, ut ait Apostolus, & beatus Stephanus hoc ipsum testatur. Accipitis, ait, legem Dei in dispositione angelorum. Reliqua verò pars veteris testamenti data fuit inspiratione spiritus sancti, ut Petrus ait: Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati, loquuti sunt Dei homines. Nouum autem

autem testamentum continet verba & facta domini Iesu Christi in Euangelis, verba apostolorum in Epistolis & in Apocalypsi, facta ipsorum in libro Actuum Apostolorum. Christus ergo verus Deus & homo, partē Euangeliorum protulit per seipsum, & per spiritum sanctum, per ipsumq; alia verba, quæ dixerunt Apostoli & Euangelistæ instructi, vt Act. Repleti Actu. 2. sunt omnes spiritu sancto, & ceperunt loqui variis linguis.

Sapientiam omnium antiquorum Eccle. 30. exquiret sapiens, & in Prophetis vacabit. Quasi diceret: Sapientiam quidem sapientum debet sapiens exquirere, sed specialiter debet ad Prophetarum scripturas intendere.

Ionathas summus sacerdos, & seniores Iudæorum, licet essent rebus bellicis intēti, scripserūt Spartiatis epistolā. Nos enim, quando nullo horū indigeremus, habetes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris.

Et per

1. Mac. 12.

DE SCRIPTURA

Matth. 12. Et per scripturam respondens, defendit discipulos suos contra Phariseos. Non legistis, ait, quid Dauid fecerit quando esuriit?

Matth. 4. Saluator noster tentatus à diabolo, per scripturam respondit, & ipsum tentatorem scripturę authoritate confudit. Idem scripturam esse completā, in aduentu suo, dixit: Hodie hæc scriptura impleta est in auribus vestris.

Luc. 4. Magnam authoritatem tribuit dominus veteri testamento, quando dixit:

Matth. 5. Donec transeat cœlum & terra, iota vnum, aut apex vnus non præteribit. Et Ioannis decimo: Non potest solui scriptura. Non minoris auctoritatis, sed maioris est nouum testamentum. De quo dominus ait: Cœlum & terra transibunt, mea autem verba non transibunt.

Matth. 9. Principes sacerdotum, scribas, Phariseos iniuste arguentes dominū, ipse multoties per scripturas conuicit.

Mx. 22. Arguit dñs Saduceos de ignorantia

rantia scripturarum. Erratis, nescientes scripturas.

Petrus in prima prædicatione sua Actu. 2.
post missionem spiritus sancti, auctoritatem Iohelis exponens, tria milia hominum conuertit ad Christum.

Valdè commendandus est Eunuchus ille qui veniēs de Aethiopia Hierosolymam, legebat Esaiam Prophetam, in curru existens. Actu. 8.

Philippus præcepto domini occasione assumpsit, prædicandi ei Evangelium Christi, ex auctoritate, quam legentem inuenit, & credentem ilicò baptizauit. Actu. 8.

Veniens Paulus Berrhæam, intra Actu. 17.
bat synagogam Iudæorum, quidam autem susceperūt verbum cum omni auaritia, quotidie scrutantes scripturas, an hæc ita se haberent. Et crediderunt multi ex eis, Græcæ mulieres honestæ & viri non pauci.

Apollos vir eloquens, potens in Actu. 18.
scripturis, contulit multū his qui crediderunt

DE EXHORTAT. BONA
diderunt per gratiam. Vehementer enim Iudæos reuincebat publicè, ostendens per scripturas esse Christum Iesum.

Luc. 10. Legis peritum suscitantem, quid agendo acquireret vitam æternam, remittit eum dominus ad scripturam: Quomodo legis, in lege quid scriptum est?

CAPVT XXVII.

De exhortatione bona, &
prædicatione verbi
Dei.

Gene. 4. Cain admonitus exteriori voce Dei, ab accepta iniquitate non destitit. Hinc patet quod exterior exhortatio sine interiori parum sit efficax.

Gene. 19. Iustus Loth pie admonebat Sodomitas, dicens: Nolite queso fratres mei, nolite malum hoc facere: cui illi contumaciter responderunt: Recede illuc. Hinc patet, quod peruersi difficile corriguntur.

Gene. 27. Bene successit Iacob, qui acquieuit consiliis matris suæ.

Gene. 37. Audiens Ruben iniqua fratrum verba

ET PRAEDIC. VERBI DEI. 80
verba contra Ioseph, dixit: Non interficiamus eum nec effundamus sanguinem eius. Iudas etiam consuluit, quòd non occideretur, sed venderetur, & sic saltem minus malum committeretur.

Soror Moysi bene suasit filiae Pharaonis, vt mulier Hebræa pro nutriendo paruulo vocaretur. Exod. 2.

Ad vtilitatē populi & alleuiationē Moysi, bene cōsultuit ei Iethro, vt minores iudices cōstitueret in populo. Exod. 18.

Bona exhortatione Abigail, conuersus est Dauid à proposito fundendi sanguinem Nabal. 1. Reg. 25.

Bonum consilium dedit Abner Asaeli se sequenti, dicens: Noli me sequi, ne compellar te confodere in terram. Quod quia ille audire contempsit, ab eodem occisus est. 2. Reg. 2.

Consilium bonum dederunt seniores Roboam filio Salomonis. Ille verò in malum suum acquieuit consilio iuniorum. 3. Reg. 12.

Quum

DE EXHORTAT. BONA.

4. Reg. 5.

Quum Naamā Syrus ad verbum Elisei abiret indignans, serui sui suaserunt ei, vt Prophetæ mandatum impleret, quorum monitis acquieuit.

4. Re. 12.

Quandiu vixit Ioiada Pontifex, qui bene instruebat Ioas regem Iuda, tandiu fuit ille bonus: quo mortuo, factus est pessimus.

2. Par. 25.

Perrexerunt cursores cum epistolis, ex regis Ezechix imperio & principum eius in vniuersum Israel & Iudam prædicantes. Filij Israel, reuertimini ad dñm Deū Abrahā, & Isaac,

2. Par. 30

& Israel, & reuertetur ad reliquias, quæ effugerunt manus Assyriorum.

1. Esdr. 5.

Aedificantibus Iudæis templum, reuersi de Babylone, exhortabantur, & adiuuabant eos Aggæus & Zacharias Prophetæ.

Nehe. 2.

Desiderans Nehemias edificare in Hierusalem murum, dixit optimatibus & magistratibus: Surgamus & edificemus. Et confortatæ sunt manus eorum in bono.

Ad

Ad exhortationem Nehemiae 1j, Nehc. 5.
qui vsuras accipiebant à populo, & ac-
ceptas reddere, & vltra non accipere,
conferunt.

Tobias in captiuitate positus, perge Tob. 1.
bat per omnes qui erāt in captiuitate,
& monita salutis dabat eis. Item bene
praedicauit filio suo. Cap. 3. & 14.

Bene cessit Tobiaē, quia Raphaelis Tob. 6.
lis, quem hominem putabat, consiliis
acquieuit. Specialiter in extractione
piscis, & in petendo vxorem, & de
matrimonio habendo cum ea.

Parentes Sarae vxoris Tobiaē iu- Tob. 10.
nioris, mouerunt eam honorare so-
ceros, diligere maritum, regere fami-
liam, gubernare domum & seipsam
reprehensibilem exhibere.

Iudith bonam exhortationem fe- Iudih. 8.
cit populo, arguens quod indiscretè
ordinatum erat, & docens quid fa-
ciendum esset.

Efficaciter persuasit Mardocheus Esth. 4.
Esther, vt cum periculo suo ingrede-

M

retur

Ad

DE EXHORTAT. BONA.
retur ad regem, precatura pro salute
gentis suæ.

Esa. 6.

Post ostensam Esaïæ mirabilem
visionem, dixit ipse Propheta: Vē mi
hi quia tacui. Et postea quando labia
sua cum calculo de altari sumpto, vi
disset fuisse mundata, dixit domino
quæreſti quem mitteret ad populum:
Ecce ego, mitte me.

Esa. 58.

Dixit dominus eidem: Clama, ne
ceſſes, quasi tuba exalta vocem tuam,
& annuntia populo meo scelera eorū,
& domini Iacob peccata eorum.

Hier. 1.

Hiereimias primo excusauit se à
prædicatione, & postea diuinæ volū
tati acquieuit.

Hier. 38.

Abimelech Aetiops dixit Sede
chiæ regi Iuda: Domine mi rex, ma
lè fecerunt viri isti tui, omnia quæ
cunque perpetraverunt contra Hie
remiam Prophetam, mittentes eum in
lacum. Et præcepit ei rex: Leua eum
de lacu antequam moriamur.

Iona. 12.

Factum est verbū Domini ad Io
nam,

ET PRAEDIC. VERBI DEI. 82

nam, dicens : Surge & vade in Nini-
uen, & prædica in ea prædicationem
quam loquar ad te.

Bonum consilium dedit Daniel Dan.4.
Nabuchodonosor regi Babylonis di-
cens : Consilium meum tibi placeat,
& peccata tua eleemosynis redime.

Moriturus Matathias filios suos 1. Mac.3.
efficaciter adhortatus est ad agendum
viriliter pro lege Dei.

Iudas Machabeus pugnaturus ex 1. Mac.3.
hortabatur, & etiam animabat popu- 48.
lum suum in sermonibus bonis. Et
specialiter. 15. Ca. Vbi dicitur: Quòd
singulos armauit, non clypei & ha-
stæ munitione vincere, sed sermoni-
bus optimis & exhortationibus.

Quum primus septē illorū fratrū 2. Mac.2.
in sartagine torreretur, ceteri vna cū
matre se hortabantur mori fortiter, di-
centes: Dominus aspiciet veritatem,
& consolabitur in nobis. Et speciali-
ter, ipsa mater mirabiliter & efficaci-
ter exhortabatur filios suos.

M 2. Ioan-

DE EXHORTAT. BONA.

Mar. 1.

Ioannes Baptista multa exhortans, euāgelizabat populo. Luc. 3. De quibus nonnulla tangūtur capite. 1. ciuſdē. Cuius exhortatio ita efficax erat, vt non solum multi baptizarentur cōfitentes peccata, sed & ipse Herodes audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat.

Mar. 6.

Mat. 10.

Misit dominus discipulos suos, dicens: Euntes prædicate: dicētes: Quia appropinquabit regnum cœlorum. Simile habes. Mar. 16.

Act. 2.

Petrus apostolus in die Pētecoster tam efficaciter prædicauit, q̃ baptizabantur vna die. 3000. hominū, Et alia vice similiter ad prædicationē ipsius, quod factus est numerus. 5000.

Act. 13.

Ministrantibus & ieiunantibus Prophetis & doctoribus qui erāt Antiochiæ, dixit spiritus sanctus: Segregate mihi Paulum & Barnabam. Sequitur: Ipsi quidem missi à spiritu sancto, prædicabant verbum dei, in synagogis iudæorum.

In do-

ET PRAEDIC. VERBI DEI. 83

In domo Cornelij prædicatæ Pe- Act. 10.
tro, cecidit spiritus sanctus super om-
nes qui audiebant verbum dei, &
iussit eos baptizari.

Reuersi sunt Paulus & Barnabas Act. 14.
Lystris, Iconium, & Antiochiam, cõ-
firmantes animas discipulorum, ex-
hortantes vt permanerent in fide.

Quõ Paulus vinctus corã Agrip- Act. 26.
pa rege & Festo præside, causam di-
ceret. Agrippa dixit ei: In modico sua
des mihi Christianum fieri.

Factũ est Iconij, vt Paulus & Bar- Act. 14.
nabas introirẽt in synagogã Iudeorũ
& loquerentur, ita vt crederet Iudæo-
rum & Græcorũ copiosa multitudo.

Visio per noctem Paulo visa est. Act. 16.
Vir Macedo quidam erat stans, & de-
precans, dicens: Profectus in Mace-
doniam succurre nobis. Sequitur: Vt
autem visum vidit, statim quæsiui-
mus proficisci in Macedonia, certi fa-
cti, quòd vocasset nos dominus ad eu-
angelizandum eis.

M 3

Multi

DE PRAEDIC. VERBI DEI.

Act. 18.

Multi Corinthiorum audientes Paulum prædicantem, prædicationem credebant & baptizabantur. Dixit autem dominus nocte Paulo per visionem: Noli timere, sed loquere: ne timeas, quia ego sum tecum, & nemo apponet ut noceat tibi.

Act. 18.

Apollos vir Iudæus Alexandrinus genere erat, edoctus viam domini fu-rens spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea quæ sunt Iesu.

Act. 19.

Apud Ephesum Paulus intrans synagogam Iudæorum cum fiducia loquebatur, disputans & suadens de regno dei.

Act. 20.

Quadam die quum in crastinum profecturus, sermonem protraxisset usque ad mediam noctem, quidam adulescens oppressus somno cecidit de fenestra, & sublatus est mortuus. Ad quem quum descendisset Paulus, & suscitasset eum, rursus ascendit, & alloquutus est eos usque in lucem, & sic profectus est.

Reces-

DE CON. ET PERS. MA. 84

Recessurus Paulus de Asia dixit maioribus natu, per triennium non cessauit die ac nocte cum lachrymis, monens vnumquemque vestrum. Ibidem

CAPVT XXVIII.

De consiliis & persuasionib. malis.

EVa de ligno vetito dedit viro Gen. 3.

suo, qui comedit. Præsumendum est, quod ipsa persuaserit viro. Gen. 39.

Domina cui seruiebat Ioseph, male ipsum sollicitabat ad peccatum.

Moram faciente Moyse cum domino Exo. 32.

in monte, dixit populus Aaroni, Fac nobis deos alienos, qui nos præcedant. Quibus suggestionibus populi Aaron stulte acquieuit.

Balaam docuit Balaac, quomodo Num. 24
per mulieres posset filios Israel ad peccatum trahere, & sic contra se dominum prouocare.

Filij Amon male suaserunt regi 2. Re. 10.
suo, vt dehonestaret nuntios Dauid.

Ionadab nepos Dauid malū consilium dedit Amon, vt defloraret sororem 2. Re. 13.

M 4

rem

DE CONSILIIIS ET

rem suam : de quo postea multa mala
eueniunt.

2.Reg.16. Detestandum & turpe consiliū de
dit Achitophel Absaloni, & tamen
erat consilium, quod ille dabat in die
bus illis, quasi quis consuleret deum.

3.Reg.11. Auerterunt mulieres cor Salomo-
nis, & ita deprauatum per eas, vt se-
queretur deos alienos, & coleret eos.

2.Par.22. Ochozias rex Iuda, ingressus est
per viam domus Achab, quæ erat pes-
sima. Mater enim eius Athalia impu-
lit eum, vt impie ageret.

1.Esd.4. A Edificantibus templum Iudæis
post reditū de Babylone, hostes eo-
rum scripserunt Artaxerxi regi, & ipse
persuasus ab eis prohibuit opus fieri.

Esth.5. Amici Amon audiētes ipsum cō-
querentem de Mardochæo, qui ei ge-
nua non flectebat, responderunt, lu-
be parari excelsam trabem : & mane
dic regi, vt appendatur Mardochæus
super eam.

Hiob.19. Stultum consilium vxor Hiob de-
dit

PERSVASIONIB. MALIS. 85.

dit ei, sed ille tanquam prudens & sanctus homo tali cōsilio non acquieuit.

Sapientes consilarij Pharaonis de Esa. 19. derunt insipiens consilium.

Quia Hieremias prophetauit, capi Hier. 38. endā esse ciuitatem Hierusalē à Chaldaeis, dixerūt principes populi Sedechiae regi, Rogamus vt occidatur homo iste. Qui stulte acquiescens, respondit eis: Ecce in manibus vestris est. Non enim fas est regem vobis quicquam negare.

Ad malam suggestionem principū Dan. 6. & Satraparū, Darius rex Persarū cōstituit decretum, vt quicunq; peteret quid à deo vel homine, nisi ab ipso rege, mitteretur in lacum leonum.

In diebus Antiochi, exierunt ex 1. Mac. 1. Israel filij iniqui, & suaserunt multis, dicentes: Eamus & disponamus testamentum cum gentibus.

Tantū suafit Menelaus Andronico, 2. Mac. 4. quod ille occidit Oniam sacerdotē.

Quum aduersus Menelaum iudiciū Ibidem.

DE CON. ET PERS. MA.

agitaretur coram Antiocho, Ptolomæus pecunia corruptus per Menelaum, persuasit regi, & eum ad sententiam deduxit, qui Menelaum absolut, & multos iustos eius accusatores morte damnauit.

Mat. 14.

Mar. 6.

Iniquum consilium dedit Herodias filia dicens: Nihil aliud petas nisi caput Ioannis Baptistæ.

Act. 13.

Proconsul Paulus desiderabat audire verbum dei, quod Paulus & Barnabas prædicabant. Resistebat autem illis Elymas magus, quærens auertere proconsulem à fide.

Act. 14.

Quum Paulus & Barnabas essent in ciuitate Lystris in tanto honore, quod homines illis tanquam diis sacrificare vellent, quidam Iudæi superuenerunt, & persuasis turbis, lapidantesq; Paulum, traxerunt extra ciuitatem existimantes eum esse mortuum.

Act. 16.

Occasione cuiusdam puellæ, à qua Paulus spiritum Phytionem eiecit, domini illius dolentes de amisso quæstu, tot

DE AUDIT. VERBI DEI. 88
Isti, tot ac tanta dixerunt magistrati-
bus, quod fecerunt Paulum & Silam
virgis caedi & incarcerari.

CAPVT XXIX.

¶ De auditione verbi dei.

Aron locutus fuit omnia verba Exo. 4.
que dixerat dñs ad Moysen. Et
credidit omnis populus, audieruntq;
quod visitasset dominus filios Israel,
& proni adorauerunt. Dixit Moyses
coram domino, Ecce filij Israel non
me audiūt, quomodo audiet Pharao?

Cūctus populus dixit Moyfi vna Exo. 24.
voce, Omnia verba domini, quæ lo-
quutus est faciemus. Et Paulo post,
assumens Moyses volumen fœderis
legit audiente populo, qui dixerunt:
Omnia quæ loquutus est faciemus.

Eglon rex Noab sedebat in æsti- Iud. 3.
uo cœnaculo, dixit ad eum Ahud:
Verbum dei habeo ad te. Qui statim
surrexit de throno, quasi reuerentiam
exhibens verbo dei.

Bene docuit Samuelem Heli, vt di 1. Reg. 3.
cercet

DE AVDITIONE.

ceret domino loquenti sibi, Loquere domine, quia audit seruus tuus.

3. Reg. 22. Achab rex Israel nolebat audire Michæam prophetam domni, quia non prophetabat bonum, sed malum. Vocatus tamé Michæas dixit ei, Audi sermonem domini.

2. Esd. 8. Esdras attulit librū legis, & legit in eo aperte, de mane vsq; ad mediam diem, & aures omnis populi erāt erectæ ad librum. Et sequitur, Flebat omnis populus quū audiret verba legis.

Hieb. 42. Respondens Hieb dño, dixit: Auditū auris audiui, te nūc autem oculus meus videt te. Idcirco me reprehēdo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere.

Hier. 26. Factum est verbū domini ad Hieremiam, Noli subtrahere verbū dei, si forte audiant, & auertatur vnusquisque à via sua mala, & pœniteat ne mali quod cogito facere eis, propter malitiam studiorum eorum.

Ezec. 3. Dixit dominus Ezechieli, Vade ad domum Israel, & loqueris verba mea ad eos.

ad eos. Sequitur, Domus Israel noluit audire te, quia noluit audire me.

Verbum Iona peruenit ad regem Ninive, & surrexit de folio suo, & abiecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Iona. 3.

Herodes Tetrarcha metuebat Iohannem Baptistam, & custodiebat eum: & audito eo, multa faciebat, & cum libenter audiebat. Mar. 6.

Maria soror Marthe, sedens secus pedes domini, audiebat verbum illius, & audiuit tandem dominum dicentem, Maria optimam partem elegit, &c. Luc. 10.

In fine sermonis in monte, dixit dominus, Omnis qui audit verba mea, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui edificauit domum suam super petram. Mat. 7.

Quum turbæ irruerunt in domum Iesum, vt audirent verbum dei, sedens docebat de nauicula turbas: Petrus cum sociis, deductis ad terram nauibus, iis relictis, ipse cum sociis secuti sunt dominum. Luc. 6.

Extol-

DE AVDITIONE.

Luc. 11.

Extollenti vocē mulieri, & dicenti, Beatus venter qui te portauit: Respondit dominus, Quinimo, Beati qui audiunt verbum dei, & custodiunt illud.

Luc. 19.

Instante dominica passione, legitur: Erat docens quotidie in templo: & post pauca, Omnis populus suspensus erat, audiens illum.

Luc. 24.

Duo discipuli domini Iesu, euntes in castellum nomine Emaus, loquentes ad inuicem de iis, quæ tempore dominicæ passionis acciderant, meruerunt habere societatem illius, de quo loquebantur.

Act. 2.

Facto sermone ad plebem in die Pentecostes post aduentum spiritus sancti, dicitur: His auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos apostolos, Quid faciemus viri fratres? Et baptizati sunt, circiter tria millia hominum.

Act. 4.

Post sanationem claudi, & sermonem Petri, sequitur, Multi qui audie-

rant

stant verbum, crediderunt. Et factus
est numerus virorum circiter quinque
millia hominum.

Conuocantes duodecim apostoli multitudinem discipulorum, dixerunt: Non est æquum nos derelinquere verbum dei, & ministrare mensis. Nota tamen, quod ille mensis erat pauperum viduarum. Per quod datur intelligi, quod opus prædicationis verbi dei præfertur operi misericordie corporalis.

Non poterant resistere Iudæi sapientie & spiritui, qui per beatum Stephanum loquebatur.

Philippus descendens in ciuitate Samariam, prædicabat illis Christum. Intendebant autem turbæ his, quæ à Philippo dicebantur vniuersimode audientes.

Aperiens Philippus os suum, euangelizauit Eunuchum Iesum, & venientes ad quandam aquam, confessus est Eunuchus se credere, & baptizauit eum.

De Saulo quem dominus Iesus excæcauerat.

DE AVDITIONE

cauerat corporaliter, & illum illuminauerat spiritualiter, dixit ipse in visu Ananiz, Vade quoniam vas electionis est mihi ipse, vt portet nomen meum coram genitibus.

Act. 10. Noluit dominus instruere Cornelium per angelum, sed mandauit ei vt accersiret Simonem Petrum, & ille doceret eum, & diceret, quid eum facere oporteret.

Ibidem. Loquente Petro, cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum illius.

Act. 14. Audiebant gentes quod Iudei repellebant verbum dei, & quod Paulus & Barnabas volebant prædicare eis, & gauisi sunt, & crediderunt quot quot erant præordinati ad vitam æternam.

Act. 14. Factum est Iconij, vt Paulus & Barnabas ingrederetur synagogam & loquerentur, ita vt crederet Iudeorum & Græcorum copiosa multitudo.

Act. 16. Quædam mulier nomine Lydia pur-

purpuraria audiuit Paulū loquentē,
cuius cor dominus aperuit & bapti-
zata est cum domo sua.

Quum audissent Athenienses Pau-
lum loquentem de resurrectione mor-
tuoꝝ, quidā irridebant, quidam vero
dixerunt, Audiamus te de hoc iterū.

Sic Paulus exiuit de medio eoꝝ, qui
dam vero adharētes ei crediderūt, in
quibus Dionysius Areopagita, & mu-
lier nomini Damaris, & alij cum eis.

Mansit Paulus Ephesi per bienni-
um, quotidie disputans in schola tyrā-
ni cuiusdam, ita vt omnes qui habita-
bant in Asia, audirent verbum dei.

Postquam rex Agrippa audierat
Paulū dixit ei: In modico suades me
Christianum fieri.

Veniens Paulus Berrhēam, intra-
uit synagogam Iudæorum, & qui-
dam susceperunt verbum, cum omni
auditate, quotidie scrutantes scriptu-
ras, si hæc ita se haberent. Et multi cre-
diderunt ex eis.

DE APPAR. FACTIS
CAPVT XXX.

¶ De apparitionibus factis san-
ctis patribus.

Gen. 3. 4. **A**Nte peccatum, locutus est de-
minus ad Adam: post peccatum,
ad Adam & Euam, & ad serpentem.
Cain etiam monuit ante fratricidiū,
& post dure arguit eum.

Gen. 9. Noë præcepit dñs, vt faceret ar-
cam, deinde vt ingrederetur in eā. Et
post exiccationē terræ, præcepit vt e-
grederentur de arca. Deinde benedi-
xit dominus Noë & filiis eius, & di-
xit ad eos, Crescite & multiplicamini.

Gen. 12. Dixit dominus ad Abraham, Egre-
dere de terra tua, & cognationē tua.
Eodem cap. Apparuit dominus Abra-
hæ, & dixit ei: Semini tuo dabo ter-
ram hanc.

Gen. 14. & 15. Et postquam diuisus est Loth ab
eo, postea proximo cap. Factus est ser-
mo domini ad Abraham, per visio-
nem. Deinde apparuit ei dominus, &
dedit ei præceptum circumcisionis.

Appa-

SANCTIS PATRIBVS. 90

Apparuerunt ei tres viri, &c. Tūc Gen. 18.
audiuit certum tempus filij nascituri.

Venerant duo angeli, sedēte Loth Gen. 19.
in foribus ciuitatis, qui quum vidisset

eos, surrexit, & iuit obuiam eis, & a-
dorauit eos.

Venit dñs ad Abimelech per som- Gen. 20.
nium, & ait illi: En morieris propter
mulierē quā tulisti, habet enim virū.

Quum dure accepisset Abraham Gen. 21.
verba Saræ conquerentis, de ancilla
& filio eius, dixit ei dominus: Nō ti-
bi videatur asperum super puerum.

Apparuit angelus in deserto A- Ibidem.
gar ancillæ & filio.

Tentaui deus Abraham, & dixit Gen. 21.
ad eum, Tolle filium tuum, &c. Et
postquam extendisset gladium, ecce
angelus domini, &c.

Apparuit dominus Isaac in Ber- Gen. 26.
sabee, dicens: Ego sum deus Abrahā
patris tui, &c.

Apparuit Iacob multoties eunti ad Gen. 28.
Laban. Gen. 28. & redeunti. cap. 31. & 31.

DE APPAR. FACTIS

ubi etiam dixit Laban in somnis, Caue ne quicquam aspere loquaris contra Iacob. Et post loquutus est dominus pluries ad Iacob.

Exo. per totum.

Quoties apparuerit Moyfi, & loquutus ei fuerit, nimis longum esset dicere, videatur Exodus cap. 3. & sequentibus.

Num. 22.

Legitur quoq; dñs fuisse loquutus Balaam dormienti, & eidē sedenti super asinam, quē vidit angelum quem Balaam non vidit.

Iosue. 1.

Pluries etiā loquutus est dñs ad Iosue, sicut apparet Iosue, ca. 1. 4. 5. 7. 13.

Iudic. 1.

Post mortem Iosue, consuluerunt filij Israel dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos? Dixitque dominus, Iudas ascendet.

Iud. 2.

Asecēdit angelus dñi ad locum flētium & ait, Eduxi vos de Aegypto.

Iudi. 6.

Venit angelus domini & apparuit Gedeoni & ait, Dominus tecum.

Iudi. 12.

Apparuit angelus domini uxori Manue, & alia vice apparuit Manue pariter

pariter & vxori eius.

Filij Israel congregati vt pugnarent contra Benjamin, consuluerunt dominum: quibus ait, Quod Iudas esset dux exercitus. Licet autem bis fuerint debellati, tamen dixit eis dominus quod pugnarent.

Vocauit dñs Samuel quater, tandem ait, Loquere domine, quia audit seruus tuus, iuxta consilium quod dederat ei Heli sacerdos. Sequitur, addidit dominus vt appareret in Sylo.

Quando Dauid debebat committere prælum, frequenter consulebat dominum, qui semper legitur ei respondisse, vt patet in multis locis.

Apparuit dominus Salomoni, dicens: Postula quod vis.

Quum perfecisset Salomon ædificium domus domini, & domus regis, apparuit ei dominus, dixitque ad eum, Audiui orationem tuam.

Eidem loquutus est, increpās eum dure propter scelera ab eo commissā.

DE APPAR. FACTIS

3.Reg.19

Helix fugienti à facie Iezabel, apparuit angelus domini, qui ei panem & aquam ostendit. Dominus quoque in sibilo auræ tenuis.

4.Reg.6.

Eliseo ab exercitu Syrorum circumdato, apparuerunt multi angeli, defendentes eum, quos & puer eius vidit, ad similitudinem equorum & curruum igneorum.

Tob.9.

Longo tempore duravit apparitio Raphaelis angeli, quem dominus misit ad curandum Saram.

Multas mirabiles visiones diuersi prophetae viderunt Esa. 6. Hier. 1. De virga vigilante, & de olla succensa. Item Hier. 24. De duobus Calathis ficibus plenis. Præcipue vero Ezechiel, Daniel, Amos, Zacharias pleni sunt imaginariis visionibus, quas exprimere longum esset.

2.Mac.3.

Volente Heliodoro spoliare templum, & deposita asportare, apparuit quidam equus terribilem habens sclorem.

Quia

Quum vehemens pugna esset inter Timotheum & Iudam Machabeum, apparuerunt quinq; viri in equis, frenis aureis decorati, ducatum Iudæis præstantes, è quibus duo Machabeum medium habentes armis suis circumseptum, incolumem seruabant.

2. Ma. 10.

Euates Iudæi ad prælium contra exercitum magnum Lyfæ, Machabeo duce, apparuit præcedens eques in veste candida, armis aureis, hastam vibras.

Ibidem.

Angelus domini legitur ter apparuisse Ioseph. Primo, Quum esset adhuc dominus in matris utero. Secundo, Quum natus ex utero. Tertio, Quum esset in Aegypto.

Mat. 1. 2.

Super dominum baptizatum spiritus sanctus in columbæ specie visus est, paterna vox audita est. Hic est filius meus dilectus.

Mat. 3.

Item in transfiguratione, apparuerunt Moyses & Helias cum domino loquentes, & vox de cælo facta est.

Mat. 17.

Luc. 9. A

Resurgente domino Iesu Christo,

Mat. 27.

DE APPAR. FACTIS

multa corpora sanctorum, qui dormierunt, resurrexerunt, & exeuntes de monumentis, venerunt ad sanctam civitatem, apparueruntque multis.

Mar. vi. Surgens Iesus mane prima sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalene.

Luc. 14. Post hoc discipulis duobus, euntibus in via. Nouissime, recumbentibus vndecim discipulis apparuit, & exprobrauit eis incredulitatem eorum.

Act. 1. Post passionem suam dominus Iesus præbuit seipsum viuum, in multis argumentis per quadraginta dies apparens eis, & loquens de regno dei. Sequitur in eodem capite Cumque intuerentur in cælum, ecce duo viri astiterunt iuxta illos.

Act. 2. Quum complerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco. Et apparuerunt eis dispersæ linguæ, tanquam ignis.

Act. 7. Stephanus plenus spiritu sancto, intendens in cælum, vidit gloriam dei, & ait: Ecce video cælos apertos, & filium

lium hominis stantem à dextris dei.

Angelus domini astitit, & resulsit Act. 12.
lumen in habitaculo carceris, in quo
erat dormiens Petrus, vincus cathe-
nis duabus: percussusq; latere Petri ex-
citauit eum, dicens: Surge velociter.

Quum appropinquaret Saulus Da Act. 9.
malco vt caperet Christianos, subito
circumfulsit eum lux de cœlo, & au-
diuit dominum Iesum Nazarenum
dicentem sibi, Saule quid me perse-
queris? & cōsequenter apparuit Ana-
niæ.

Cornelius Cēturio vir religiosus Act. 10.
& timens deum, vidit manifeste, quasi
hora diei nona, angelum domini di-
centem sibi, Corneli, mitte viros in
Ioppen, & accerse Simonem Petrū,
hic dicet tibi, quid te oporteat facere.

Orante Petro & esuriente, ceci- Ibidem.
dit super eum mentis excessus, & vi-
dit cœlum apertum, ac descendens ad
se vas quoddam velut linteum magnū
quatuor iniis alligatum summitti ē

DE APPAR. FACTIS

coelo in terram, in quo erant omnia quadrupedia terræ, bestiarque & reptilia, & volatilia cœli.

Act. 16.

Quum Paulus & Syllas transissent Mysiam, descenderunt Troiadem, & visio per noctem Paulo ostensa est. Vir Macedo quidam erat stans & deprecans eum, dicēs: Transiens in Macedoniam, adiuua nos. Dixit dominus nocte per visionem Paulo, Noli timere, loquere ne taceas.

Act. 18.

Quadam nocte dñs assistēs Paulo, ait illi: Constans esto Paule, sicut testificatus es de me in Hierusalem, sic & Romæ te oportet testificari.

Act. 23.

Consolari volēs Paulus socios suos, tēpore tempestatis, suavit eis bono animo esse, dicens: Ne timeas Paule, Cæsari te oportet adstare. Et ecce donavit tibi deus oēs qui usigant tecū.

Apoc. 27.

Beatus Ioannes apostolus & Euāgelista exilio relegatus, in Pathmos in sula vidit Christum in medio septem candelabrorum aureorum, & mirabili-

DE BONIS ANGELIS. 94
bilibus reuelationibus, totus liber ple-
nus est.

CAPVT XXXI.

¶ De bonis angelis.

Angeli apparuerunt Abraham, & Gen. 18.
erga eum sese familiariter habue-
runt.

Apud Loth hospitati fuerunt an- Gen. 19.
geli, & quasi piam ei violentiā facien-
tes, ipsum de periculo extraxerunt.

Angelus domini vocauit Abra- Gen. 22.
ham, & prohibuit, ne filium immo-
laret, & magna ei propter obedi-
tiam promisit.

Fugiens Iacob Esau fratrem suū, Gen. 28.
vidit angelos ascendentes, & descen-
dentes per scalam.

Redeunti Iacob à seruitio Laban Gen. 31.
ad Isaac patrem suum angeli ei s. ad
protegendum, obuiauerunt.

Angelus dñi, qui præcedebat castra Exo. 16.
Israel, quando recedebat populus de
Aegypto, stetit inter castra Aegyptio-
rū, & castra Israel. Vnde in Exodo:
Ecce

DE BONIS

Ecce ego mitto angelum meum qui
præcedat te, & custodiat in via, & in
traducat ad locum quem præparavi.

Num. 22. Stetit angelus domini in via con-
tra Balaam, qui sedebat super asinam.

Iud. 2. Angelus domini increpauit filios
Israel qui iurauerant amicitiam cum
habitoribus terræ Chanaan, memo-
rans beneficia eis à deo collata.

Iud. 6. Apparens Gedeoni angelus domi-
ni confortauit eum, & animauit eum
ad liberationem populi.

Iud. 13. Vxori Manue sterili apparuit an-
gelus, conceptionem filij prædicans,
& abstinentiam indicans.

2. Re. 24. Numerato populo ad mandatum
Dauid, misit Dominus pestilentiam
in Israel. Quumq; extendisset manū
suam angelus Domini super Hieru-
salem, vt disperderet eam, videns Da-
uid angelum præcedentem populum,
ait: Ego sum qui peccaui.

3. Reg. 19. Fugientem Heliam Iezabel tyrā-
nisantē reginam, angelus Domini cō-
forta-

fortauit, & sobrio cibo eum refecit.

Et angelus reuelauit eidem, quid 4.Reg.1.
respondere deberet nuntius Ochozie.

Plures angeli boni erant, cum Eliseo, 4.Re.16.
ad eum defendendū, qui cum aduersa-
riis essent mali homines ad nocendū.

Venit angelus domini, & percuf- 4.Re.19.
sit vna nocte centum octogintaquin-
que milia hominum, de exercitu re-
gis Assyriorum.

Raphael angelus qui fuit dux To Tob.5.
bia, ipsum à deuoratione piscis eri-
puit, vxorem eius à dæmonio libera-
uit, patri cæco visum restituit, & per
eum tam parentes, quàm socij fuerunt
multiplici consolatione repleti.

Viuit dominus, ait Iudith: Quo- Iudith.13
niam custodiuit me angelus eius, &
hinc euntem, & ibi commorantem, &
inde huc reuertentem.

Volauit ad Esaiam vnus de Sera- Esa.6.
phin, & mundauit eum calculo, quē
forcipe tulerat de altari.

Angelus domini descendit cum Aza Dan.3.
ria,

DE BONIS

Dan. 6. ria, & sociis eius in fornacem ignis.
Daniel in lacu leonum existens,
dixit Dario regi ad ipsum venienti:
Deus meus misit angelum suum qui
conclufit ora leonum.

Dan. 14. Postmodum angelus dñi Haba-
cuc Prophetā de Iudæa, in Chaldea
translulit, vt ferret pradium Danieli.

Dan. 9. Reuelata sunt Danieli, multa & ma-
10. & 11. gna myſteria, p miniſteriū angelorū.

Mach. 11. Machabæus, & qui cū eo erat, roga-
bant Dñm, vt bonū angelū mitteret
ad ſalutem Iſrael. Sequitur: Apparuit
præcedēs eos angelus in veſte cādida.

Luce. 1. Ad annuntiandam conceptionem
Ioannis Baptiſtæ, apparuit angelus
domini Gabriel Zachariæ.

Ibidem. Ad annuntriandam conceptionem
ſaluatoris, miſſus eſt idem angelus à
deo in ciuitatem Dauid.

Ibidem. Ruſus etiam nato domino, ange-
lus domini ſterit iuxta paſtores, & fa-
cta eſt cum angelo multitudo mili-
tiæ celeſtis exercitus laudātium, &c.

An-

Angelus dñi legitur etiam appa- Mat. 1.2.
ruisse Ioseph, & ei loquutus esse. Pri-

mo, ante natiuitatem domini. Mat. 1.

Noli timere accipere Mariam coniu-

gem tuam. Secundo, Post adorationē

Magorum, Surge & accipe puerum

tuum, & fuge in Aegyptum. Tertio

Post mortem Herodis: Accipe puerū

& matrē eius, & vade in terrā Israel.

Post recessum tētatoris. Legitur, Ec

ce angeli acceſſerūt, & ministrabāt ei.

Post cenam, in oratione facta in

horto, apparuit illi angelus de coelo

confortans eum.

In eius resurrectione, angelus do-

mini descendit de coelo. Ioannes. 20.

Mat. 28. Mar. 16. Luc. 24.

In eius ascensione: Ecce duo viri

astiterunt.

Principes Sacerdotum, & omnes

quicū illis erant iniecerunt manus in

Apostolos, & posuerunt eos in custo-

dia publica. Angelus autem domini

per noctem aperiēs ianuam carceris

eduxit

Mat. 4.

Luc. 22.

Act. 1.

Act. 5.

DE BONIS ANGELIS.

eduxit eos, & dixit: Ite, & loquimini
in templo plebi.

A^{ct.} 8. Angelus domini dixit ad Philippū:
Surge & vade meridiem versus, &c.

A^{ct.} 10. Cornelius vidit manifeste angelū
hora diei nona, introeuntem ad se, &
dicentem sibi, Corneli, &c.

A^{ct.} 12. Et dormiente Petro in Herodis car-
cere.

Ibidem. Herodes rex vestitus veste regali
sedebat pro tribunali, populus ei accla-
mabat: Voces dei, non hominis. Con-
festim autē percussit eū angelus dñi,
& consumptus à vermibus expirauit.

A^{ct.} 27. Astitit angelus, Paulo in naui, sua-
dens eum bono animo esse, dicens:
Ne timeas Paule, &c.

Apoc. 1. Significauit deus quæ oportet fic-
ri cito. Post hoc loquens seruo suo
Ioanni, qui testificatus est sermonem
dei, &c. Et totus liber ille plenus est an-
gelicis reuelationibus.

CAPVT XXXII.

De spiritibus malis.

Spiri-

DE SPIRITVS MALIS. 97

Spiritus mali, dicūtur esse Dei, quia sunt in potestate Dei, & per Deum possunt quicquid possunt.

Spiritus Dei malus exagitabat Saul. 1. Reg. 16.

Dæmonium occidit septem viros Tob. 3. 8.
Saræ Raguelis, sed fuit electum per boni angeli Raphaelis aduentum.

Super animalia Hiob, & domum, Hiob. 1. 2
vbi filij comedebant, & super corpus ipsius Hiob sathan tantū potuit, quantum prouidentia diuina permisit.

Spiritus malus fecit hominem sæ- Matt. 8.
uum, vel crudelem.

Facit quoq; hominem immundū, Luc. 8.
nam illi duo dæmoniaci sæui nimis, habitabant in monumentis, & dæmones petierūt intrare porcos, nō agnos.

Vnus eorum famosior, vestimento Luc. 8.
non induebatur, in domo habitabat, vincebatur catenis & compedibus custoditus, etiam ruptis vinculis agebatur à dæmonio in deserta.

Facit quoq; hominem cecū & mu Mar. 7.
tum. Item quum apprehenderit eum, Matth. 9.

O

allu-

DE SPIRITIBVS MALIS.

Luc. 9. allidit eum & spumat, & stridet detri-
Matth. 17. bus, & arescit, & frequenter eum in
Marc. 1. aqua & in ignem mittit vt eū perdat.

Luc. 4. Laudes malignorum spirituum dñs
Matth. 8. recusabat, Obmutesce, & exi ab eo.
Luc. 8. Potestatem dæmonum parua esse

ex hoc patet, quod nec in porcos po-
tuerunt intrare, nisi petita à Christo
licentia & obtenta.

Luc. 10. Prohibuit dominus ne gauderent
discipuli, si spiritus magni subiiceren-
tur eis, quasi hoc magnum ab eis non
debeat reputari.

Actu. 16. Puella quædã habens spiritum Phy-
tonem, clamabat multis diebus post
Paulum & socios eius. Dolens autem
Paulus conuersus est ad spiritum, &
dixit: Præcipio tibi in virtute, & in no-
mine dñi nostri Iesu Christi, exire ab
ea, & exiit eadẽ hora. Nota, Non cu-
rabat Paulus doctrinam veritatis con-
firmari, per spiritum falsitatis.

Ibidem. Quidam Iudæi tentauerunt inuo-
care super eos, qui habebant spiritus
malos,

DE IMMORTALITATE 98
malos, nomen dñi nostri Iesu Chri-
sti, dicentes: Adiuro vos per Iesum,
quem Paulus prædicat. Respondens
autem spiritus nequam, dixit: Iesum
nouī & Paulum scio, vos autem qui
estis? & insiliens homo in eos, in quo
erat demonium pessimum, domina-
tus est eorum, & inualuit contra eos,
adeo q̄ nudi & vulnerati recederent
à domo illa.

CAPVT XXXIII.

¶ De immortalitate rationa-
lis animæ.

PER hoc quod dicitur de Abraham: **Gene. 25.**
Congregatus est ad populum su-
um, innuitur quod in alio seculo ha-
beret populum scilicet homines qui
bene vixerant, sicut & ipse.

Simile habetur de Isaac, appositus **Gene. 35.**
est populo suo. Et de Iacob. **Gen. 49.**

Quum crederet Iacob mortuum **Gene. 37.**
esse Ioseph, Descendam, inquit, ad filiū
meū lugens in infernum. Unde crede-
bat eum ibi esse secundum spiritum.

DE IMMORTALITATE

Gen. 42.

Fratres Ioseph volentes dicere, qd vnus fratrum suorum mortuus esset, dicebant: Duodecim fratres sumus filij viri vnus, minimus cum patre nostro est, alius non est super.

Exod. 3.

Apparens dominus Moyfi in rubo, dixit: Ego sum Deus Abraham, Isaac, &c. Per hoc probat saluator noster resurrectione mortuorum. Non est inquit, Deus mortuorum, sed viuentium.

Matt. 22.

De Chore & cōplicibus eius dicitur: Descenderunt viui in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis. Per hoc patet qd in inferno viuant mali secundum animas.

Num. 16.

Si Saul credidisset Samuelem penitus, quantum ad animā fuisse extinctum, non petiuisset ipsum suscitari.

1. Reg. 21

Mirantibus seruis Dauid, qd ipse pro mortuo paruulo nō ploraret, dixit: Ego vadam ad eum, ille verò nō reuertetur ad me.

2. Reg. 12

Quum suspensus & tribus lanceis confossus Absalon interiūisset, Dauid lachry-

2. Reg. 18

lachs
Aug
stian
sed
imp
rap
inn
flig
cur
lij
me
pue
Do
quie
libu
viu
etun
crep
ret
para
fand

lachrymabiliter planxit cum. Et ut Augustin. in libro de doctrina Christiana ait: Non orbitatem filij doluit, sed quia nouerat in quas pœnas tam impię adultera, & patricidalis anima raperetur. Nanque alio prius filio, qui innocens erat, pro quo ægrotante affligebatur, moriente lætatus est, ut secundo Regum .12. habetur.

Orauit Helias pro suscitatione filij hospitię suę, dicens: Domine deus 3. Reg. 17
meus, reuertatur, oro, anima huius pueri in viscera eius.

Frequenter legitur in libro Regū, Dormiuit cum patribus suis. Quod quidem nullatenus de brutis animalibus potest dici: Vnde probatur eos viuere post mortē, & postea resurrekturos esse, sicut in dormiēte apparet.

Ex verbis quę dixit Tobias, increpans stultitiam propinquorum, patet manifestē qđ anima uiuat post separationem à corpore. Filij, inquit, sanctorum sumus, & vitam illam ex-

DE IMMORTALITATE
pectamus, quam Deus daturus est his
qui fidem suam nunquam mutant ab
eo. Item in oratione postea dixit: Do
mine secundum voluntatem tuam fac
mecum, & præcipe in pace recipi spi
ritum meum.

Hiob. 2. Addidit dominus omnia quæcun
& 24. que fuerât Hiob duplicia, tandē dedit
ei septē filios, & tres filias, sicut prius.

71. 8. 7. Secundum Gregoriū ultimo Mo
ral. Valde expresse dixit Salomō in
Eccle. ult. fine Ecclesiast. lib. Reuertatur puluis
in terram suam, vnde erat: & spiritus
redeat ad Deum, qui dedit illum.

Sapient. 5. Ex verbis illis, quæ dicūt dammati
in inferno, ostendunt viuere tam bo
nos, quā malos in alio seculo.

Esai. 4. De Nabuchodonosor rege Baby
lonis dicitur ad literam. Ex quo dor
misti, in morte scilicet non ascēdit qui
succidat nos. Infernus subter te con
turbatus est in occursum aduētus tui.
Et postea: Detracta est ad inferos su
perbia tua. Et plura ponuntur ibi, per
quæ

RATIONAL. ANIMAE. 100
quæ patet illum non penitus inte-
nisse, sed ad infernum animam de-
scendisse.

Dum suaderetur Eleazaro, vt si- 2. Mac. 6.
mularet se de carnibus sacrificij co-
medisse, dixit: Etsi in presenti tempo-
re supplicij hominum eripiar, sed ma-
num omnipotentis nec viuis nec de-
functus effugiam.

Vnus septem illorum fratrum di- 2. Mac. 7.
xit: De cælo ista possideo, sed &
propter Dei leges hæc ipsa despicio,
quoniam ea ab ipso me recepturum spero.
Similiter ex verbis matris eius & a-
liorum patet, quod quantum ad ani-
mam, non credebant se perire.

Razias complexus intestina sua, 2. Mac. 14
proiecit super turbas, inuocans domi-
natorem terræ ac spiritus, vt hæc illi
iterum redderet: & sic obiit.

Monens etiam muniens discipulos Matt. 20.
quos mittebat saluator, ait: Nolite ti-
mere illos, qui occidunt corpus, ani-
mam verò non possunt occidere: sed

DE IMMORTALITATE

potius timete eum, qui postquam occidit, habet potestatem mittendi in gehennam.

Luc. 18.

Nota in eo quod narrat dominus de diuite & Lazaro, non videtur parabola aliqua vel similitudo. Vnde videtur fuisse historia manifesta, & sic apparet esse, siue bonorum, siue malorum animas immortales, & recipere post separationē à corpore prout in corpore meruerunt.

Ibidem.

Exemplo villici iniquitatis, qui fecit amicos de bonis domini sui, concludit dominus, dicens: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut quum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Quod nihil esset dictum, nisi anima post separationem à corpore, seu post mortem corporis nullum haberet receptaculum.

Actu. 7.

Deuotam & rectā fidem de anima habebat beatus Stephanus. Qui quum lapidaretur, dicebat: Domine Iesu, accipe spiritum meum.

Ex

Ex verbis egregij doctoris Pauli 1. Cor. 15
 animam viuere post separationem à
 corpore, manifestè apparet. Scimus,
 inquit, quoniam si terrestris domus
 dissoluatur, quòd ædificationem ha-
 bemus ex Deo domum non manu fa-
 ctam, sed æternam in cœlis.

Et ad Philippenses. Desideriū ha- Philip. 1.
 bens dissolui, & esse cum Christo.

Idem Roma. Infelix homo, quis Rom. 7.
 me liberabit de corpore mortis hu-
 ius? Et certè talia non diceret, nisi de
 vita alia certus esset.

CAPVT XXXIIII.

¶ De fide quam homo debet
 habere ad Deum.

Credidit Abraham Deo, & repu- Gene. 15.
 tatū est ei ad iustitiam. Nota, q
 credidit Deo promittenti rem valde
 difficilem.

Translato mari rubro, & exercitu Exod. 4.
 Pharaonis submerso, timuit populus
 dñm, & crediderunt dño & Moyfi.

Vsq; ad aquas cōtradictionis fide. Num. 20

DE FIDE QVAM HOMO

1.130
liter credidit Moyſes cunctis verbis
domini, ſed ibi aliqualiſter hæſitauit.

1.Reg.14 Dixit Ionathas armigero ſuo: Nō
eſt domino difficile ſaluare, vel in mul-
tis, vel in paucis.

1.Reg.17 Magnæ fidei verbum fuit, pugna-
turus Dauid contra Goliath gigante,
dixit: Tu venis ad me cum gladio &
haſta & clypeo, ego autem venio ad
te in nomine domini.

2.Par.20 Dixit Joſaphat rex Iudæ exercitui
ſuo, ad pugnam congregato: Credite
in domino Deo veſtro, & ſecuri eri-
tis: Credite prophetis eius, & cuncta
venient proſpera.

2.Par.14. Magnæ fidei verbum dixit Aza:
Dñe, nō eſt apud te vlla diſtātia, utrū
in paucis auxiliæris, aut in pluribus.

Eſdr.8. Eſdras venturus in Hieruſalē, pro-
pter magnam & periculofam viā, no-
luit petere conductū ab rege, ſed con-
uertit ad ieium, & orationem.

Nehc.4. Videns Nehemias tot imminere
pericula & labores, ædificantibus di-
xit:

DEBET HAB. AD DEVM. 102
xit: Deus noster pugnabit pro popu-
lo, & nos ipsi faciamus opus.

Magna fidei verbū dixerunt socij **Danic. 3.**
Danielis regi Nabuchodenosor: De
us noster, quem colimus, potest nos
eripere de camino ignis, & de manu
tua liberare: q̄ si noluerit, notum sit
tibi, q̄ deos tuos non colimus.

Dixit Iudas Machabæus socijs su- **1. Mac. 7.**
is timentibus: Facile est cōcludi mul-
tos in manibus paucorum, & non est
differentia manus Dei liberare in mul-
tis aut in paucis. Quia non in multi-
tudine exercitus victoria belli, sed de
cœlo fortitudo est.

Eleazarus dixit his, qui volebāt eū **2. Mac. 6.**
mortē euadere, simulando se de sacri-
ficij carnibus māducare: Manus oīpo-
tētis nec viuis nec defunctus effugiā.

Ex abundanti fide mentis proce- **2. Mac. 7.**
debant verba illorum septem fratrum,
& matris ipsorum.

Zachariæ patri Ioannis Baptistæ **Luc. 1.**
dixit angelus: Ecce eris tacens, &
non

DE FIDE QVAM HOMO
nō poteris loqui, vsque in diem quo
hæc fiant, pro eo quod non credidisti
verbis meis.

Luc. 1. Elizabeth repleta à spiritu sancto,
beatam virginem specialiter laudant.
Beata ait, quæ credidisti, &c.

Matth. 2. Mira fides in illis tribus Magis
fuisse probatur, qui in Bethleem ab
Oriente venerunt: & inuenientes pue-
rum cum pauperula matre, humiliter
adorauerunt, & mysticas ei munerum
species obtulerunt.

Matth. 8. Meritò commendatur à dño fides
Centurionis, qui dixit: Domine non
sum dignus, &c. Sequitur: Non in-
veni tantam fidem in Israel.

Matth. 9. Multum potest valere cuilibet fides
propria, si tantum paralytico valuit
fides aliena. Videns Iesus fidē illorū,
dixit: Cōfide fili, remittuntur tibi pec-
cata tua. Et statim integraliter sanauit.

Ibidem. Mulier fluxum sanguinis patiens
intra se ait: Si tetigero tantum vesti-
menta eius, salua ero. Sequitur. Con-
fide

DEBET HAB. AD DEVM. 103
fide filia, fides tua te saluam fecit.

Non fecit dominus Iesus virtutes Matt. 13.
multas in patria sua, propter incredulitatem illorum.

Quando Petrus ambulans super Mat. 14
aquas coepit mergi, arguit eum dominus de defectu fidei, dicens: Monda fidei, quare dubitasti?

Commendatur à domino mulier Mat. 15.
Chananæ, cui dixit: O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.

Magnæ fidei verbum dixit Petrus Mat. 16.
dño interroganti, quid homines diceret de eo. Tu es, inquit, filius dei viui.

Mira fides fuit Magdalene, idcirco Luc. 7.
iuste à domino audire meruit. Fides tua te saluam fecit.

Credens iam pater pueri lunatici, Mat. 9.
humiliter sibi fidem augeri petebat, & cum lachrymis aiebat: Credo dñe, adiuua incredulitatem meam.

Thomæ dominus dixit: Infer digi- Ioan. 20.
tum tuum, &c. noli esse incredulus, sed fidelis. Quia vidisti, credidisti.

Beati

DE FIDE QVAM HOMO

Beati qui nō viderunt, & crediderūt.

Actu. 2.

Die Pentecostes post primam Petri prædicationem, post spiritus sancti receptionem, circiter tria millia hominum crediderunt.

Actu. 3.

Quum sanatus esset claudus, alloquutus est mirantem & stupentē turbam. Multi autem qui audierunt verbum, crediderunt. Et factus est numerus virorum quinque millia.

Actu. 6.

Elegerunt Apostoli Stephanū virum plenum fide & spiritu sancto.

Actu. 8.

Eunuchus ait Philippo: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autē Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondeus Eunuchus, ait. Credo Dei filiū esse Iesum Christū. Et tunc Philippus baptizavit eum.

Act. 2. 10

Saulus & Cornelius modo vario sed utroque ædificatorio ad fidem Christi fuerunt adducti.

Actu. 11.

Quidam Cyprij & Cyrenęi, quū introissent Antiochiam, loquebantur ad Græcos annuntiantes dominum Iesum:

DEBET HAB. AD DEVM. 104
Iesum : multusque numerus conuer-
sus est ad dominum.

Proconsul Paulus, videns quomo **Actu. 13.**
do ad verbum Pauli Apostoli Ely-
mas magus, qui resistebat ei, excæa-
tus fuit, credidit, admirans super do-
ctrina domini.

Paulo & Barnaba dicentibus Iu- **Ibidem.**
dæis, vobis oportebat primum loqui
sermonem Dei, sed quoniam repelli-
tis illum, ecce conuertimur ad gentes:
audientes autem gauise sunt, & glo-
rificabant nomen domini, & credide-
runt quorquot erant præordinati ad
vitam æternam.

Quidam vir de ciuitate Lystris, **Act. 14.**
qui nunquam ambulauerat, audiuit
Paulum loquẽtem. Paulus autem vi-
dens qd fidem haberet, vt saluus fie-
ret, dixit ei : Surge super pedes tuos
rectus, & exiuit, & ambulabat.

Factum est Iconij, vt Paulus & **Ibidem.**
Barnabas simul introirent in synago-
gam Iudaorum, & loquerentur ita,
vt cre-

DE FIDELITATE

vt crederet Iudæorum & Græcorum
cópiosa multitudo.

Actu. 16. Transuentibus Paulo & Barnaba
per diuersas ciuitates, Ecclesiæ con-
firmabantur in fide, & abundabant
numero quotidie.

Ibidem. Custos carceris, in quo detineban-
tur Paulus & Silas, videns terræmo-
tum fieri, & carcerem aperiri, treme-
factus procidit ad pedes eorū, dicens:
Domini, quid me oportet facere vt
saluus fiam? At illi dixerūt: Crede in
dominum Iesum, & saluus eris.

Actu. 17. Quum Paulus disputasset Athenis
contra idololatriam, quidam viri ad-
hærentes ei, crediderunt. In quibus
Dionysius, &c.

CAPVT XXXV.

¶ De fidelitate homini seruanda.

Gene. 24 **S**eruus Abrahæ Eliezer: fideliter
egit nuntiū à domino suo sibi com-
missum, quando iuit pro Rebecca
ad domum Bathuelis.

Gene. 13. Fideliter seruiuit Iacob auunculo
suo

HOMINI SERVANDA. 105
suo Laban, quando gregem ipsius pa-
scendo die nocteque æstu vrebatur
& gelu.

Ioseph erga dominum suum fide- Gene. 30.
liter se habuit, qui vxorem eius tan-
gere noluit.

Item, erga Pharaonem in consilio Gene. 41
quod ei dedit, & in ministerio quod
ei exhibuit, scilicet Ioseph.

Rachab meretrix, fideliter egit cū Iosue. 2. 6
exploratoribus, quos miserat Iosue,
& ipse Iosue egit postea fideliter cum
eadem.

Quāuis Gabaonitę sefellissent Io- Ios. 8. 10.
sue & filios Israel, tamen iuramenta &
pacta eis seruauerunt, & eos cōtra ho-
stes postea fideliter adiuerunt.

Fideliter indicauit Dauid Iona- 1. Reg. 20.
thas iram patris sui, & ipsum quātum
potuit excusauit, & postea cōfortauit.

Occiso patre Abiathar occasione 1. Reg. 22.
Dauid: Ego, inquit, sum reus omnium
animarum patris tui, mane mecum,
ne timeas: si quis quæsiuerit animam
meam,

DE FIDELITATE

meam, quæret & animam tuam, me-
cumque seruaberis.

2.Reg. 20 Noluit Dauid percutere dominū
suum, licet malum & persequentem
eum, quum tamen si voluisset, bis eū
percutere potuisset.

3.Reg. 31. Magnum fidelitatis. signum fuit,
licet indiscretè egerit armiger Saul,
quando videns dominum suum esse
mortuum, noluit vltra viuere, sed ir-
ruit super gladium suum, & mortuus
est cum eo. Quid ergo facere debe-
mus pro domino, pro nobis cruci-
fixo?

Ibidem. Viri Iabes Galaad fideliter se ha-
buerūt ad Saul dominum suum, licet
malum, reuerenter sepelientes eum.

2.Reg. 11. Vrius Ethæus nolebat esse in de-
litiis, quandiu Ioab dominus suus la-
borabat in exercitu.

2.Reg. 12. Instante captione ciuitatis Rab-
bath, quandiu obsederat, Ioab misit
ad Dauid, vt veniret, & illam cape-
ret, vt domino suo, non sibi honor
victoria

HOMINI SERVANDA. 106
victoria deferretur.

Quum fugeret David à facie Abi 2.Reg.15.
salon, dixit illi Ethai: Vivit dominus,
quoniam in quocunque loco fueris
domine mi rex, siue in morte, siue in
vita, ibi eris servus tuus.

Noluerunt viri David quòd ipse 2.Reg. 3.
exiret cum eis ad prælum, dicentes:
Tu vnus pro decem millibus com-
putaris, In quo apparuit quòd fide-
ter diligebant eum. Et sequenti Cap.
21. Iam non egredieris nobiscum ad
prælum, ne extinguas lucernam in
Israel.

Separatus omnis Israel à David 2.Reg.20.
sequutusque est Sebam filium Bo-
chri. Viri autem Iuda adhæserunt re-
gi suo tanquam fideles, videlicet &
constantes.

Tres viri robustissimi fideliter de- 1.Par. 12.
fenderunt David pugnantem contra
Philistiim, & attulerunt ei de aqua ci-
sternæ Bethleem, quam cum deside-
rio magno petierat.

P 2

Valde.

4. Reg. 11

Valde fideliter egit Ioiada pontifex cum Ioas filio Ioram regis Iudæ, licet male recognouerit postea.

2. Mac. 3.

Onias summus pontifex, & alij sacerdotes laborauerunt fideliter viduarum & pupillorum deposita custodire.

Mat. 25.

Commendat dominus confidelitatem seruorum, qui multiplicauerunt sibi tradita.

2. Cor. 9

Cum multa fidelitate procurabat Paulus fieri collectas pro necessitatibus pauperum de Iudæa.

Phil. 1.

Fideles & affectuosas literas misit Paulus Philemoni pro Onesimo seruo eius fugiuo.

Actu. 19.

Discretum & fidele consilium dederunt Paulo quidam de Asiæ principibus, rogantes eum ne se daret in theatrum.

CAPVT XXXVI.

De quiete, & mentis illustratione.

Gene. 12.

Postquã exiuit Abraham de Iudæa, crebro apparuit ei

33. 15. 18.

domi-

DE QUIE. ET MEN. ILL. 107
dominus, & eum diuersis reuelatio-
nibus uisitauit.

Apparuit dominus Abraham in cōz Gene. 18.

ualle Mambre, sedenti in ostio taber-
naculi sui in ipso seruire dier, &c.
totum potest exponi de viro contem-
platiuo.

Habitabat Isaac in terra australi & Gen. 24.
egressus fuerat ad meditandū in agro.

Factus est Esau vir gnarus venan- Gene. 25.
di, & homo agricola, Iacob autem vir
simplex habitabat in tabernaculis.

Egressus Iacob de Bersabee, per- Gene. 28.
gebat Arā. Quumque vellet in quo-
dam loco, requiescere post solis occa-
sum, tulit de lapidibus qui iacebant,
& supponens capiti suo dormiuit in
eodem loco, viditque in somnis sca-
lam stantem.

Quum maturè surrexisset Iacob Gene. 32.
transiit vadum Iaboth, traductisque
omnibus quæ ad se pertinebant re-
mansit solus, & ecce vir luctabatur
cum eo, &c.

P 3 Moyfes

DE QUIETE, ET MENTIS

Exod. 3.

Moyſes paſcebat oues ſoceri ſui. Quumq̃ue minaſſet gregem ad interiora deſerti, venit ad montem Dei Oreb, apparuitq̃ue ei dominus in flamma ignis.

Exod. 18.

Videns Iethro Moyſen occupatū iudicando populū expectantē ad veſperā dixit ei: Stulto labore coſumeris, & populus qui tecū eſt eſto tu populo in his quæ ad dñm pertinent.

Exod. 19.

Deſcendit dominus ſuper montē Sinai, & vocauit Moyſen in cacumine eius, ibi reuelauit ei Deus iudicia & præcepta & ceremonias, quæ populū docere debebat.

Exod. 33.

Loquebatur dominus ad Moyſen, & 34. facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum. Fuitq̃ue Moyſes cū domino per quadraginta dies, & totidem noctes: panem non comedit, & aquam nō bibit.

Deut. 32.

Dixit dñs ad Moyſen: Aſcēde ad montē iſtum, & contemplare inde terram, quam daturus ſum filiis Iſrael.

Samuel

Samuel dormiebat in templo domini, & vocauit dominus Samuelem. 1.Reg.3.

Quum sedisset rex Dauid in domo sua, & dominus dedisset ei requiem vndiq; ab vniuersis inimicis, dixit ad Nathan prophetam. Vides quòd habitem in domo cedrina. 2.Reg.7.

Helix fugienti à facie Iezabel ostensum est quòd dominus non erat in spiritu grandi, nec in commotione, nec in igne, sed in sibulo auræ tenuis. 3.Reg.19.

Per similitudinem rerum corporalium debet anima sumere iudicium, vel ferri in Deum, in quo inseparabiliter melius inuenitur, quicquid delectabile in creatura videtur. Vnde quum caneret Psalter coram Elifao, facta est manus domini super eum. 4.Reg.3.

Quum Elifaeus attentè voluit orare pro mortuo filio Sunamitis, non fecit hoc coram aliis, sed clausit ostium. 4.Re.4.

Sara filia Raguelis, audito grandi improperio ab vna de ancillis suis, perrexit in inferius cubiculum. Tob.3.

P 4 domus

DE QUIETE, ET MENTIS

domus suæ, & tribus diebus & tribus
noctibus non manducauit, neq; bibit,
sed in oratione persistens cum lachry
mis deprecabatur dominum.

Judith. 9. Videns Judith populum suum in
arcto positum, ingressa est oratorium
suum: & induens se cilicio, posuit ci-
nereim super caput suum: & proster-
nens se clamauit ad Dominum.

Esth. 14. Esther regina confugit ad domi-
num, pauens periculum, quod immi-
nebat. Quumque deposuisset vestes,
fletibus & luctui indumenta apta su-
sceperit, & deprecabatur dominum: Ad-
iuua me solitariam.

Psal. 54. Post tribulationes & turbationes
quas sustinebat Dauid, dicebat: quis
dabit mihi pennas sicut columbæ, &
volabo, & requiescam. Et subdit mo-
dum acquirēdi pēnas, & requiē: Ecce
elongaui fugiēs, & māsi in solitudine.

Ezech. 1. Quum esset Ezechiel in medio ca-
ptiuorum, facta est super eum manus
domini, & vidit q̄ ventus turbinis
venie-

veniebat ab Aquilone.

Audiens Daniel crudelem sententiam contra sapientes Babylonis latam, ingressus est in domum suam, & de nocte per visionem mysterium reuelatum est ei. Dan. 2.

Dixit Gabriel angelus ad Danielem miro feruore orantem: Egressus sum vt docerē te, & intelligeres quia vir desideriorum tu es. Dan. 9.

Super custodiam meam stabo, ait Habacuc, & figam gaudium meum super munitionem & contemplabor, vt videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me. Hab. 2.

Dimissa turba ascēdit dominus in montem solus orare. Vespere autem factō solus erat ibi. In quo exemplum dedit turbas fugiendi, & solitudinem inquirendi. Matt. 14.

Ingressus est Zacharias templum domini, vt incensum poneret, & omnis multitudo populi erat orans foris. Luc. 1.

Tunc ei apparuit angelus domini.

DE LONGANIMITATE.

Permisiſit dominus Iſrael in Aegy-
pto flagellari lōgo tempore & affligi,
& poſtea per deſertum tetari quadra-
ginta annis, antequam veniret ad ter-
rā promiſſionis, ſicut apparet in Exo.
& lib. Nume. quaſi per totum.

Iudic. 20. Filij Iſrael contra tribum Benia-
min pugnantes, multi contra paucos
his bellari fuerunt, tandem præua-
luerunt.

Hiob. 13. Afflictus corpore, orbatus filiis,
deriſus ab amicis, & rebus omnibus
ſpoliatus Hiob, dicebat: Et ſi occide-
rit me, in ipſum ſperabo.

Tob. 2. Parentibus Tobiz iridentibus eū
& dicentibus: Vbi eſt ſpes tua pro
qua eleemoſynas & ſepulturas facie-
bas: Tobias increpabat eos, dicens:
Nolite ita loqui, quoniā filij ſanctorū
ſumus, & vitam illam expectamus,
quam Deus daturus eſt his, qui fidē
ſuam nunquam mutant ab eo.

Dan. 13. Quum eſſet Suſanna duorum Preſ-
byterorum iniquo condemnata te-
ſtumo-

DE LONGANIMITATE. III
stimonio, dicitur tamen de ea, Quod
erat cor eius habens fiduciam in do-
mino.

Vnus illorum septem fratrum po- 2. Mac. 7.
stulatus à tyranno, linguam citò pro-
tulit, & manus constanter extendit, &
zum fiducia ait: E cœlo ita possideo.

Machabæus Iudas misit Hieroso- 2. Mac. 12.
lymam duodecim milia drachmas ar-
genti, offerri eas ibi pro peccatis mor-
tuorum, iustè & religiose de resurre-
ctione cogitans.

Homo erat in Hierusalem, cui no- Luc. 2.
men Simeon, & homo iste iustus &
timoratus expectans consolationem
Israel

Ascensurus in cœlū Saluator præ- Act. 2.
cepit discipulis suis, vt non discede-
rent ab Hierosolymis, sed expectarēt
promissum patris.

Videns Paulus quod vna pars erat Act. 23.
Pharisæorum, & alia Saducæorum,
exclamavit in concilio: Viri fratres,
ego Phariseus sum, filius Phariseo-
rum,

DE TIMORE DEI.
rum, de spe & resurrectione mortuorum ego iudicor.

1. Tim. 6. Monet Apostolus Timotheum, ut precipiat diuitibus, non sublimē sapere nec sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo viuentē.

CAPVT XXXVII.

¶ De timore Dei.

Gene. 3. Vsq̃ue ad beatitudinem confirmatam non potest esse securitas, nam & angeli in cœlo empyreo, & primi parentes in terrestri paradiso peccauerunt.

Gene. 19. Loth inter peccatores pessimos bonus fuit, & exiens inde cum filiabus propriis in monte peccauit.

Gene. 20. Defectus timoris diuini est causa peccati, ideo dixit Abraham & Abimelech, Cogitavi mecum dicens: For sitan non est timor Dei in loco isto, & interficient me.

Exod. 1. Timuerunt obstetrices dominum, & edificauit illis domos.

Exod. 20. Voluit dominus in filios Israel multum.

multum timorem incutere, ideo cum
tonitruis, & igne, & ignis terribilibus
legem dedit.

Non debet homo cōfidere in pro-
bitate parentum, Abraham enim plu-
res habuit malos filios, vnum bonū.

Samuel habuit duos, ambo fuerūt 1.Reg. 2.
mali. Dauid etiam multos malos. Sa-
lomon habuit vnum malum & stul-
tum. Et de multis aliis inueniuntur
exempla.

Post transitū maris rubri & submer Exo. 14.
sionem exercitus Pharaonis dicitur:
Timuit populus dominum, & credi-
derunt domino, & Moyſi seruo eius.

Abdias dispēsator domus Achab, 3.Reg. 18
timebat dominum Israel valde, nam
quum interficeret Iezabel Prophetas
domini, tulit ille centum Prophetas,
& abscondit eos, & pauit. Homines
quos misit rex Babylonis ad habi- 4.Re.18.
tandum Samariam, non timebant do-
minum, & immisit ei dominus leones
qui interficiebant eos.

Con-

DE TIMORE DEI.

2. Par. 19.

Cōstituit Iosaphat iudices in cunctis ciuitatibus Iuda, pręciens eis inter cętera, Sit timor domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Non enim apud dominum Deū nostrum iniquitas.

Tob. 1.

Tobias senior ab infantia filium suum timere dominum docuit, & timentes Deum ad conuiuiū suum fecit vocari. Sequitur, Plus timens Deū

Tob. 2.

quā regem, rapiebat corpora occisorum, & sepelebat.

Tobię. 9.

Tobias iunior & amici sui timore dñi nuptiarum conuiuium exercebat.

Tobię. 3.

Confitendo in oratione domino, dicebat Sara filia Raguelis: Virum cū timore tuo, non cū libidine mea consensu accipere.

Iudith. 8.

Erat Iudith in omnibus vidua famosissima, quoniam timebat Deum valde, nec erat qui loqueretur de ea verbum vnum malum.

Hiob. 31.

Inter alia, de quibus commędatur Hiob, signanter tangitur timor Dei. cap.

DE TIMORE DEI. 113

cap. 1. & 2. Vnde ipse dixit: Semper enim tumentes quasi super fluctus timui Deum.

De muliere forti dicitur specialiter: Mulier timens deum ipsa laudabitur. Proue. 31.

Cum plagis perimeretur Eleazar ait: Domine, tu scis quia quum à morte possem liberari, duos corporis sustineo dolores: secundum animum verò, propter timorem tuum, libenter hæc patior. 2. Mac. 6.

Commota tempestate magna, nauis, cum quibus erat Ionas, miserunt ipsum in mare, & stetit mare à furore suo, & timuerunt viri timore magno dominum, & immolauerunt hostias, & vouerunt vota domino. Ionæ. 2.

Si timendus est aliquis dominus, quia potest multa bona donare, multo magis summe timendus est deus, quia summa bona donare potest. Vnde Tobias: Noli timere fili, multa bona habebimus, si timuerimus Deum. Tob. 3.
Et quia potest mala inferre, propter hoc.

Matt. 10. hoc Christus dicit: Timete eum, qui potest animam & corpus perdere in gehennam.

Luc. 19. Si grauitur est punitus seruus ille, qui talentum sibi creditum non multiplicauit, sed ligatū in sudario integrū reportauit, quid fiet de illo qui omnia dissipat luxuriose viuēdo, & quātū in ipso fuit dominū impugnando?

Matt. 23. Valde grauitur punientur illi qui opera iniquitatis & nequitiae perpetrauerūt. Ex quo apparet q̄ ita confundentur, qui opera misericordiae non fecerunt. Ite, dicitur, maledicti.

Luc. 2. Simeon erat homo iustus, & timoratus expectās redemptionem Israel.

Actu. 8. Viri timorati curauerunt Stephanum à Iudæis lapidatum, & fecerunt planctum magnum.

Actu. 9. Post conuersionem Pauli scriptum est: Ecclesia edificabatur, ambulans in timore domini, & consolatione spiritus sancti replebatur.

Actu. 10. Occasione Cornelij Deum timētis,

DE TIMORE MAL. 114
tis, dixit Petrus: In omni gente, qui
timet Deum, & operatur iustiam ac-
ceptus est illi.

CAPVT XXXIX.

¶ De timore, quo mali timent
bonos.

Dixit Abimelech ad Abrahā De- Gene. 22.
us tecū est in vniuersis, quę agis.
Iura ergo per Deū, ne mihi noceas.

Aegyptij persequentes filios Isra- Exo. 14.
el, qui ibant per medium mare, dixe-
runt: Fugiamus Israel, **D E V S** enim
pugnat pro eis.

Videns Saul quòd Dominus esset 1. Re. 17.
cum Dauid, coepit timere eum.

Princeps quinquagenarius, qui ter 4. Re. 1.
tio venit ad Heliam, reuerenter lo-
quutus est ei, quod & quia non fece-
rant, duo alij fuerunt ab igne desuper
veniente consumpti.

Factum est quum completus esset Nehe. 6.
murus Hierusalem, & timerent vni-
uersę Gentes, quę erant in circuitu.

Cecidit timor Iudæ & fratrū eius, 1. Mac. 3.

DE TIMORE MAL.

& formido super omnes Gentes in circuitu eorum, & peruenit nomen eius ad regem.

1. Mac. 12. Audierunt aduersarij, quia paratus est Ionathas cū suis in bello, & timuerunt, & formidauerunt in corde suo.

1. Mac. 11. Postquam Lysias fuit debellatus à Iuda Machabæo voluit pacem facere cum eo, & promisit consensurū se omnibus quæ iusta erant, quasi ad voluntatem Iudæ.

Mar. 6. Herodes metuebat Ioannem, sciens eum virum iustum & sanctum, & custodiebat eum.

Actu. 5. Post terribilem mortem Ananiæ & Saphiræ, erant omnes discipuli in porticu Salomonis: ceterorum autem nemo audebat se illis coniungere, sed magnificabat eos populus.

Actu. 16. Quum Paulus & Silas essent in carcere pariter positi, & pedes eorum ligno stricti, subito tremotus factus est magnus. Custos autem carceris tremefactus procidit Paulo & Sila ad pe-

DE DILECTIONE DEI. II.
ad pedes, & ait: Domini, quid me o-
portet facere vt saluus fiam?

CAPVT XL.

¶ De dilectione Dei.

Daturus legem Moyſi Dñs dixit **Exo. 20.**
Dei: Ego ſum Dñs Deus tuus fa-
ciens miſericordiam his qui diligunt
me, & cuſtodiu[n]t præcepta mea.

Præcipuum omnium mandato- **Deut. 6.**
rum legis, eſt dilectio DEI. Nam
dixit Moyſes poſt decem mādāta po-
pulo repetita: Diliges Dominum de-
um tuum, ex toto corde tuo, &c.

Timorem dei & amorem, volens **Deut. 10.**
ſpecialiter imprimere in populo, Moy-
ſes ait: Et nunc Iſrael, quid dominus
deus tuus petit à te? niſi vt timeas do-
minum deū tuum, & ambules in viis
eius, & diligas eum, ac ſeruias domi-
no deo tuo, in toto corde tuo, &c.

Longæuus Iofue & perſenilis æta- **Iofue. 13.**
tis vocat omnem Hieruſalem, & mo-
nens eos de multis, dixit inter cate-
ra: Hoc tātum diligētiffimè præcaue-
re, vt

DE DILECTIONE DEI.

te, vt diligatis dñm Deum vestrum.

Eccle. 47.

De rege Dauid dicitur: De omni corde suo laudauit Deum, & dilexit dñm, qui fecit illū. Vnde ipsemet dicebat: Diligam te dñe fortitudo mea.

Radix Epist.
1. Cor. 8.

cap. 13.

Apost. Paulus talē tulit sententiā, Si quis non amat dominum Iesum Christum sit anathema maranatha.

Galat. 2.

Quia amor est virtus motiua ad Christum, magnum amorem Paulus habebat, qui ei crucifixus erat. Et post notari de Paulo quòd Christus erat ei sua sapientia. Non iudicaui me scire aliud inter vos, nisi Iesum Christum & hunc crucifixum.

Phil. 3.

Item sua substātia: Omnia, inquit, detrimentum feci & arbitror vt stercora, vt Christo lucrificiam.

Coloss. 1.

Sua iustitia. Factus est nobis sapiētia, iustitia & sanctificatio & redēptio.

1. Co. 14

Potest dici, quòd Christus in eo loquebatur: an experimentum queritis eius, qui in me loquitur Christus?

Galat. 2.

Item Christus in eo operabatur, Non

DE DILECTIONE DEI. 116
Non audeo aliquid loqui eorū, quæ
per me non efficit Christus.

Item Christus in eo vivebat, Vivit
ego, iam non ego, vivit autem in me
Christus.

Phil. 3. Mihi vivere Christus est.

Item Christus in eum triumphat, 2. Cor. 2.
Deo gratias, qui semper triumphat in
nos, in Christo.

Potest quoq; dici Christi servus, Rom. 1.
Paulus servus Iesu Christi.

Et Christi apostolus, Paulus apo- 2. Cor. 1.
stolus Iesu Christi per voluntatē dei.

Item Christi legatus & vicarius, 2. Cor. 5.
Pro Christo legatione fungimur, tan-
quam deo hortante pro nos, obsecra-
mus, pro Christo recōciliamini deo.

Et dei adiutor erat, Dei sumus ad- 1. Cor. 2.
iutores.

Etiam pupil, vel certator, Bonum 2. Tim. 4.
certamen certavi.

Et alibi, Sic curro, non quasi aerē
verberans. Et. 1. Cor. 9. Si secundū
hominem cum bestiis depugnaui.

Q 4

Item

DE DILECTIONE

Item cursor, Sic curro non quasi
in incertum .1. Corinth. 9. Cursum
consummaui.

a. Tim. 4. Item specialis imitator, Imitatores
estote mei, sicut ego Christi.

1. Ioan. 4. Pulchram facit quæstionē beatus
Ioannes, dicens, Nos ergo diligamus
deum, quoniā ipse prior dilexit nos.

CAPVT XLI.

¶ De dilectione proximi.

Gene. 4. **R**eprehensus est Cain à domino
grauiter, & punitus, quia contra
fratrem suum inique egit, & se nō es-
se custodem dixit eius.

Gene. 18. Nota quā diligenter & solícite
orabat dominum Abraham, vt par-
ceret Sodomitis, quod erat magnæ
dilectionis signum.

Exod. 32. Tantam dilectionem erga proxi-
mos sibi subditos Moyſes habebat,
quod ipse orans dominum, dicebat,
Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele
me de libro tuo.

Num. 11. Optabat Moyſes orans de popu-
lo

lo prophetas, licet honor eius inde
minui videretur.

Noluit Moyses magis dominum, Num. 14.
quod ei dñs promittebat: in tantū pro
ximos suos, quibus præerat, diligebat.

Filij Israel post occisionem filio- Iud. 21.
rum Benjamin, magno ululatu cœpe
runt flere dicētes, Quare domine de-
us noster factum est hoc malum?

Anima Ionathæ colligata est ani- 1. Reg. 18
mæ David, & dilexit eum quasi ani-
mam suam.

Ostendit David se diligere ini- 2. Rc. 1.
micum, in planctu Saul: Amicum, in
planctu Ionathæ. Similiter in planctu
Abner.

Filium quoque, licet malum, & si- 2. Rc. 18.
bi aduersarium fleuit.

Magnam dilectionem ostendit se Nehemiæ
habere Nehemias ad filios transini- per totū.
grationis, quod patet in his quæ eis
fecit.

Quia Tobias multis multa opera Tob. 1.
charitatis exhibebat, multi diligebant

DE DILECTIONE.

eum. Vnde quum iussus esset occidī
à rege, latuit, & inuentus non fuit.

Mat. 18.

Tantam dilectionem vult domi-
nus ad proximos nos habere, vt di-
xerit Petro, Non esse dimittendum
septies peccanti fratri, sed vsque se-
ptuagies septies.

Luc. 10.

Ad proximum magnam dilectio-
né habuisse laudatur Samaritanus il-
le, qui appropians semiviuo, miseri-
cordia motus est, & eius vulnera alli-
gauit, infundens oleum & vinum.

Actu. 7.

Miram dilectionem ad proximū
habuisse monstratur beatus Stepha-
nus, qui pro lapidatoribus suis deuo-
tius, q̄ pro se orasse videtur. Nā pro
illis genua posuit, & voce magna cla-
mauit: pro se vero simpliciter dixit,
Domine Iesu suscipe spiritum meū.

Galat. 4.

Inestimabiliter Paulus proximos
diligebat, erat enim erga eos, vt mater
parturiens: nam dicebat Galatis, Fi-
lioli mei, quos iterum parturio.

1. Co. 4.

Item tanquam pater corripiēs per
Euan-

Euangelium in Christo, Ego vos
genui, & paulò post, in virga veniam
ad vos.

Ad Thess. Tanquã pater filios de 1. Thess. 2.
precantes vos, & consolâtes testifica-
ti sumus. Eodem, Tanquam nutrix
fouens & blandiens, facti sumus, ait,
tanquam si nutrix foueat filios suos.

Et alibi, Tanquã paruulis in Chri. 1. Cor. 3.
sto lac potum dedi vobis.

Item tanquam magister & doctor Tim. 1.
erudiens, Positus sum prædicator, &
apostolus & magister gentium in fi-
de & veritate.

Item tanquam frater & socius col Phil. 4.
laborans & coadiuuans, Fratres mei
dilectissimi, & desideratissimi, rogo
te Germane compar, &c.

Et. ca. 1. ad Phil. Habeo vos, in cõ
firmatione Euangelij, socios gaudij
mei, &c.

Et. 2. Co. 1. Nõ dominamur fidei ve
stre, sed adiutores sum⁹ gaudij vestri.

Item tanquam legatus reconcilia- 1. Cor. 5.
tis,

DE DILLECTIONE

Act. 20. tis, Pro Christo legatione fungimur.
Et Apostolus, bona annuntians,
Vos scitis qualiter nihil subtraxerim
vobis vtilium, quo minus annuntia-
rem vobis, & docerem vos publice
per domos.

Act. 17. Et alibi, Quod ignorantes colitis,
ego annuntio vobis.

1. Cor. 3. Item architectus edificans, Ut sapi-
ens architectus posui fundamentum.

Act. 20. Per aliam nihilominus viam po-
test dici, quod Paulus ostendit se es-
se proximorum feruentissimum dile-
ctorem, per hoc videtur, quod ipse
multa pro eis faciebat. Siquidem vel
sustinebat, vel dabat ea, quæ non ha-
bebat, ab habentibus, pro indigentibus
procurabat. Quod enim suadet
ad vtilitatem proximorum, ipse testa-
tur. Ad ea, quæ opus erant mihi, &
his qui mecum sunt, ministrauerunt
manus istæ. Sequitur, Quoniam bea-
tius est dare quam accipere. Quamvis
autem superare rogationis esset, quum
ab

als ipsis accipere posset, in hoc faciebat, ut illis quibus predicabat parceret. Vnde ad Corinthios: Paratum venire ad vos, & non ero vobis grauis. Non enim quero quæ vestra sunt, sed vos.

Secundo, ut pseudoapostolis gloriamandi occasionem auferret, In omnibus sine onere me seruauit, & seruabo. Quod facio & faciā, ut amputē occasionē eorū, qui volūt ut in eo de quo gloriantur, reperiantur sicut & nos.

Tertio, Ut exinde maiorem mercedem haberet, non vti hac potestate, ut accipiamus (scilicet) sumptus à vobis sequitur. Quæ est ergo merces mea? ut predicans sine sumptu ponā euangelium Christi.

Rursus, etiam ipse procurabat ab ecclesiis de Achaia, ad donandum pauperibus de Iudæa ob quam causam collectas fieri faciebat, & fideles ad hoc efficaciter inducebat.

Item, Qui parce seminat, parce

metet.

DE DILECTIONE

metet. 2. Corinth. 9.

2. Thef. 2.

Dabat proximis verba dei quibus copiosissime abundabat: Imo etiam seipsum eorum vtilitatibus dedicabat. Volebamus tradere vobis non solum euangelium, sed & animas nostras, propterea quod chari nobis facti estis.

2. Cor. 12

Sic & Corinthi: Ego ipse libentissime impendebam & super impendar pro animabus vestris.

Profectio
Pauli.

Mira insuper de corpore suo fecit proximis ad fidem & salutem conuertendis, prædicando videlicet, disputando, discurrendo à Damasco in Arabiam, in Hierusalem, in Antiochiam. Deinde nunc iussu spiritus sancti

Actu. 14.

cum Barnaba de Antiochia in Cyprum: Inde nauigantes per Ciliciam, & post eūtes in Persidiam, Iconium, Lycaoniam constituerunt presbyteros per singulas Ecclesias, Et tandem post factum multiplicem fructum Antiochiam redierunt. De his habetur

in Actibus: Postmodum vero Paulus
volens visitare fratres quibus prædi-
cauerat verbum dei, assumpto Sila in
socium profectus est in Syriam & Ci-
liciam. Inde trāsīens Phrigiæ & Ga-
latiæ regionem venerunt Mysiam, &
postea vocatus in Macedoniam nau-
gavit. Et tunc Paulus Thessalonica,
& in multis aliis ciuitatibus regio-
nis illius multum fructum faciens,
consequenter peruenit Athenas, vbi
cum Philosophis curiosis salubriter
disputauit. Ex quo transtulit se Co-
rinthum & ibi multum populum Do-
mino acquisiuit. Inde profectus est
Ephesum, & ingressus synagogas,
disputauit cum Iudæis. Inde egres-
sus descendit Cæsaream, de Cæ-
sarea venit Antiochiam, & facto ibi
aliquanto tempore, profectus est Ga-
latiam regionem, & Phrygiam, con-
firmans omnes discipulos. Et po-
stea peragratis superioribus parti-
bus, iterum venit Ephesum, ibique
bien-

DE DILECTIONE.

hiennio commoratus disputās & suadens de regno dei, fecit vt omnes qui habitabant in Asia, audirent verbum domini, tam Gentiles quàm Iudæi. Inde reuersus per Macedoniam, & Troadem, & Miletum, & per plures alias ciuitates & insulas transiens, applicuit Tyro, & de Tyro Ptolomaidem, & Casaream iter faciens. Deinde Hierusalem cum multa flagitatione peruenit. Vbi comprehensus à Iudæis, tractus & verberatus fuit, & coram diuersis iudicibus nequitur. accusatus, à manifesto grauamine Casarem compulsus appellare. Traditus autem Centurioni post naufragia & numerata pericula ad urbem Romam catenis vinctus accessit: ibique prædicationi ac doctrinæ insistenti, ire etiam in Hispaniam proponebat: Ecce quomodo amabat illos, pro quibus tot & talia sustinebat. Vnde ait, Omnia, charissimi ad ædificationem vestram.

Appa-

Apparent etiam signa dilectionis, **1. Cor. 12.**
cum quis vult sustinere, vel pati gra-
uia pro amicis. Vnde Ecclesiastici di- **Eccle. 22.**
citur, Amicum salutare non confun-
daris. Et si mala tibi euenerint per il-
lum, sustine.

Ex iam dictis vero Paulum mi-
ra sustinuisse liquet, pro vtilitatibus
proximorum. Vnde ait, Omnia susti-
neo propter electos, vt & ipsi salutem
consequantur. De hoc require in ca-
pite de tribulationibus. Ibi enim de
his multa inuenies.

Magnam dilectionem ad proxi-
mos habuisse Ioannem Euangelistā,
patet ex verbis suis. Ex abundantia
enim cordis, os eius loquebatur, quan-
do dilectionem, vel charitatem toties
repetebat. Sicut apparet præcipue in
prima Epistola. cap. 3. & 4.

CAPVT XLII.

¶ De inuida.

Inuidia diaboli, mors intrauit in Sap. 2.
Orbem terrarum. Quia scilicet vi-
dit

DE INVIDIA.

dit diabolus hominem in statu felici
esse, & ad illum posse ascendere, unde
ipse corruerat, ideo tentauit hominem,
& vicit.

Gen. 4. Inuidia motus Cain, fratrem suū
Abel occidit, quando vidit munera
eius acceptari à deo, & non sua.

Gen. 26. De Isaac dicitur, Benedixit illi do-
minus, & locupletatus est homo. Ob
hoc inuidentes ei Palæstini. Per hoc
patet quod prosperitas hominis cau-
sat inuidiā malis, occasionaliter tamē.

Gen. 30. Rachel sterilis sorori fecundā in-
uidit. Ecce quomodo inuidia nec pro-
pinquis parcat.

Gen. 37. Fratres Ioseph inuidebant ei ani-
mo pessimo & crudeli, vidētes quod
à patre plus cunctis fratribus amaretur,
& audientes somnia quæ narra-
bant. Et nota ibidem ad quantum fa-
cinus ex illa inuidia proruperunt.

Num. 11. Quum duō viri prophetarent in
castris, Iosue quasi inuidens dixit,
Domine mi Moyses, prohibe eos ait
ille;

ille: Quid æmularis pro me?

Maria soror Moyfi & Aaron locuti sunt contra Moysen dicentes: Num. 12.

Non per solum Moysen locutus est dominus, Ex quo apparet, quod inuidus non parit beneficis, vel propinquis. Moyses enim eorū frater erat, & per eum grandē recipiebat honorem. 1. Reg. 18.

Percusso Philistæo cantabant mulieres, Saul percussit mille, & David decem millia. Iratus est autem Saul nimis & displicuit ei sermo iste.

Videns Achitophel quod non factum fuerat secundum consilium suum, sed magis secundum Chusai, abiens in domum suam suspendio interiit. 2. Reg. 17.

Aedificantibus templum filiis Iuda, post reditum de Babylone, gentes quæ erant in circuitu doluerūt, & eos multipliciter impediunt. 1. Est. 3.

Audierunt Sannaballath & Tobias, qd venisset homo, qui quæreret prosperitatem filiorum Israel, contri- Nehe. 2.

DE INVIDIA.

stati sunt afflictione magna.

Dan. 6.

Daniel superabat omnes principes & Satrapas. Vnde omnes principes & Satrapæ quærebant occasionem, vt eruerent Daniele ex latere regis.

2. Mac. 14.

Alchinus vidēs charitatem Iudæ, & Nicanoris adinuicē, venit ad Demetriū, & dicebat Nicanorē rebus alienis assentire, Iudamq; regis insidiatorem, successorem sibi destinasse.

Mat. 21.

Videntes principes sacerdotum &

Luc. 19.

scribæ mirabilia quæ dominus faciebat, & pueros clamantes, Hosanna filio Dauid, indignati sunt.

Luc. 15.

Frater filij prodigi, audiens festum quod faciebat pater adolescentiori filio reuertenti, indignatus est, & volebat introire.

Ioan. 2.

Ab Ioanne Baptista longe fuit invidia relegata, ad quem quum veniret discipuli, & dicerent quod Christus baptizaret, & omnes irent post eum: respondit, Amicus sponsi, &c. In hoc ergo gaudium meum impletum est, illum

illum oportet crescere, me vero minui, &c.

Quidam Iudæi qui viderunt Lazarum à domino suscitari, abierunt ad Phariseos & dixerunt: Quid facitis? Vnde Pontifices & Pharisei collegerunt concilium.

Ad tam immane scelus principes sacerdotum ex inuida proruperunt quod legitur, Sciebat Pilatus quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes, videlicet ipsum dei filium dominum Iesum Christum.

Petro & Ioāne loquentibus ad populum superuenerunt sacerdotes & magistratus populi & Saducei molesti ferentes, quod docerent populum.

Exurgens princeps sacerdotum, & omnes qui cum illo erant videntes signa, quæ per Petrum fiebant, repleti sunt æmulatione, & iniecerunt manus in apostolos, & posuerunt eos in custodia publica.

Audientes verba Stephani Iudæi,

DE CORREPTIONE

dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum, dolentes quod non poterant resistere sapientiæ & spiritui, qui loquebatur.

Actu. 13. Conuenit pene vniuersa ciuitas audire verbum dei, quod Paulus & Barnabas prædicabant. Videntes autem Iudæi, repleti sunt zelo.

Actu. 17. Ex Thesalonicensibus, Iudæis, & gentilibus crediderunt multi viri & mulieres nobiles non paucæ: zelantes autem Iudæi concitauerunt ciuitatem.

CAPVT XLIII.

¶ De correptione fraterna.

Gene. 12. **C**orripere proximum vel reprehendere est opus misericordiæ. Vnde postquam iurauerat Abraham Abimelech, quod faceret ei misericordiam, continuo sequitur: Quod increpauit Abimelech.

Gen. 13. Charitatiue & mansuete compescuit Abraham iurgium, quod erat inter pastores suos, & pastores nepotis sui Loth.

Dul-

Dulciter & benigne increpabat
Loth Sodomitas, licet illi non acquie Gen. 19.
uerint ei.

Rubé & Iudas tēperauerūt furorē Gen. 27.
fratrū suorum, ne occiderent Ioseph.

Moyſes iniurāntem Hebrēum cha Exo. 2.
ritatiue corripuit, ſed ille pro malo ha
buit, & ad iniurioſa verba prorupit,
Nunquid occidere me vis?

Videns Iethro populum expectan Exo. 18.
tem iudicari per Moyſen, dixit: Stul-
to labore conſumeris. Et nota, quo-
modo tantus homo gentilis hominis
monitioni acquieuit.

Phinees filius Eleazari & cæteri Iofue. 22.
nuntij fratres ſuos qui ædificauerant
altare in ſcandalum filiorum Iſrael,
diſcrete arguerunt, & ſatisfactionem
libentiſſime ſuſceperunt.

Miſerunt nuntios filij Iſrael ad tri Iud. 20.
bum Benjamin, qui dicerent, Cur
tantum nephas in vobis repertū eſt?
Tradite homines, qui hoc flagitium
perpetrauerunt.

DE CORREPTIONE

1.Reg.19 Increpando Ionathas patrem suū
Saul, pro iniqua persecutione Dauid,
eius malitiam aliquantulum in principio
temperauit.

2.Reg.25 Volens Abigail arguere virum suū
um super duritia, quam ostenderat
nuntiis Dauid, noluit quidem statim
dicere post prandium, sed expectauit
tempus opportunum solum vsque ad
crastinum, quum prius vinum bibitu
digessisset.

2.Reg. 2. Abner bene arguebat Asahel, qui
nimis vrgebat persequendo eum: sed
ille audire contempsit, & propterea
occisus fuit.

2.Reg.12. Nota q̄ discrete arguit Nathā pro-
pheta Dauid, quum peccasset, adulte-
rium & homicidium committendo,
non enim cum furore dixit, Pessime
fecisti, sed assumpta similitudine con-
grua illaqueauit eum verbis oris sui.

1.Reg.38 Cum magno zelo arguit Helias
populum, dicens: Si dominus Deus
est, sequimini eum: Vt quid claudi-
catis

eatis in duas partes?

Reprehenſurus regē Achab regē 3.Reg.20
 Iſrael vir quidam de filiis propheta-
 rum, propoſuit ei ſimilitudinem, per
 quam cognouit rex peccatum ſuum.

Cum magna libertate dixit Eliſe- 4.Reg.3.
 us ad Ioram regem Iſrael, exercitu
 circumſtante, Si non erubeſcerem vul-
 tum Ioſaphat, non attendiſſem te,
 nec reſpexiſſem.

Sacerdotes reſtiterunt Oziæ re- 2.Par.26.
 gi Iuda volenti adolere incenſum, &
 dixerunt: Non eſt tui officij vt ado-
 leas incenſum.

Cum magno ardore corripuit Ef- 1.Eſdr.9.
 dras filios tranſmigrationis, qui du- &.10.
 xerunt alienigenas contra legem.

Nehemias audiens clamorem po- Nehe.5.
 puli propter grauamina, quæ patieba-
 tur à diuitibus, increpauit optimates
 & magiſtratus. Idē facit, pro eo quod
 multi portando onera, diem ſabbati
 prophanabant.

Irridebant Tobiam parentes & Tobia.2.

R 5 cognā-

DE CORREPTIONE

- cognati eius, at ipse increpabat eos dicens: Nolite ita loqui, filij sanctorum sumus, &c.
- Judith. 8.** Audiēs Judith propositū ciuiū suorum, quod post quinque dies volebāt ciuitatem tradere Assyriis, reprehendit eos sermonibus fidelibus & discretis.
- Dan. 5.** Daniel valde discrete arguit regē Balthasar exemplo patris sui. Et nota quā patienter rex illum audiuit, licet dixisset contra eum, & postea ipsum magnifice honorauit.
- Mat. 3.** Cum miro furore dicebat Ioannes Baptista Phariseis & Saduceis, Progenies viperarum quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira?
- Mat. 14.** Dicebat Ioannes Herodi adulteranti cum Herodiade vxore fratris sui, Non licet tibi illam habere.
- Mar. 6.**
- Matt. 16.** Indiscrete, licet pie, voluit dñm Petrus increpare, quū diceret, Oportere eum pati à principibus: sed dñs dure respondit, Vade post me Sathana.
- Matt. 18.** Veram & certam dedit Dominus

regulam Petro de correctione fraternana: Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum.

Vnus de his latronibus, qui pende Luc. 23. bant, blasphemabat dominum Iesum: Respondens alter increpabat eum dicens: Neq; tu times Deum, &c. Nos digna factis recepimus, &c.

Pulchre arguebat & conuincebat Ioan. 9. Phariseos ille cæcus natus, à Domino illuminatus, dicens: Mirabile quidam est, q̃ vos nescitis unde sit ille homo, & aperuit oculos meos. A seculo non est auditum, quòd aperuerit quis oculos cæci nati, nisi hic esset à deo, non potuisset facere quicquam.

Videns Petrus quosdam Iudæos Actu. 2. admirantes & discipulos deridentes, discrete & confidenter arguit illos & instruxit, & ad fidem conuertit.

Simile accidit cap. 23. Act. Post sanationem claudi & culpas eorum ipse ostendit, & aliquantulum excusans eos, multa dulcia verba dixit, ita quòd con-

DE CORREPTIONE

conuerſi fuerunt quinq; millia hoīm.

AA.5.

Durissime increpauit Petrus Ananiam & Saphiram, pro eo q̃ fraudauerant de pretio agri quod venderant, & partes ad pedes Apostolorum posuerant.

Aug. 7.

Stephanus in concilio Iudæorum
existēs, cōfidenter increpabat eos, di-
cēs inter cætera : Duri ceruice, & in-
circūcisi corde & auribus, vos semper
spiritui sancto reſtitistis : sicut patres
vestri, ita & vos . Quem Prophetarū
non persequuti sunt patres vestri?

Actu. 13.

Paulus intuens Elymam magum,
qui nitebatur auertere proconsulem a
fide, dixit illi: O plene omni dolo, &
omni fallacia fili diaboli, & inimice
omnis iustitiæ, non desinis subuertere
vias domini rectas?

Actu. 5.

Simonem magum pro dono dei pecuniam offerentem, Petrus terribiliter increpavit, dicens: Pecunia tua tecum sit in perditionem.

Rom. 8.

Miro discretionis modo, Paulus
arguit

arguit Romanos ex Gétilibus & Iudæis cōuersos, qui superba cōmotio-
ne volebāt se alterutrū supponere. O-
stēdit aut vtroq; peccasse, & gloriosa
Dei misericordia indigere. Na & Gē-
tilis legis naturalis, & Iudæi legis Mo-
saicę fuerāt trāsgressores. Causati su-
mus inquit, Iudæos & Græcos. i. Gē-
tiles & circūcisos oēs sub peccato esse.

Corinthios arguit de hoc præci- 1. Cor. 5.
puè, quòd Christus in eis diurdi vi-
debatur, dicente vno: Ego sum Apol-
lo: alio, ego Cephæ. Ita etiā, quia dis-
similabant inter se fornicatorem, qui
tenebat nouercam suam.

Item, quia apud infideles iudices 1. Cor. 6.
de secularibus negotiis litigabant.

Reprehendit eosdem circa Eucha 1. Cor. 11
ristiæ sumptionem.

Et de errore circa mortuorum re-
surrectionem cap. 5.

Eosdē increpat de hoc præcipuè, q̃ 2. Co. 11.
illi multa grauiā à pseudapostolis su-
stinebant, & ipsum non habebant in-
tan-

DE COMPAS. HABENDA
tanta reuerētia vt debebāt. Sustinetis,
inquit, si quis vos in seruitutem redi-
git, si quis deuorat, si quis accipit, &c.

2. Co. 11. Item, Ego debui à vobis commē-
dari, non enim minus feci ab his, qui
sunt supra modum Apostoli.

Galat. 3. Galatas acriter & feruenter arguit
super hoc quòd post acceptam veri-
tatem Euangelij, volebant ad circun-
cisionem & legales obseruationes re-
uerti. O insentati, at, Galatæ, Quis
vos fascinauit, &c.

2. Thes. 3. Audierat Apostolus quosdam de
Thessalonicensibus ambulare inque-
te, non operantes, sed curiose agentes.
Idcirco corripit tales mandauit.

CAPVT XLIII.

¶ De compassione habenda
ad proximum.

Gen. 14. **A**ldiens Abraham captum esse
Loth nepotem suum, celeriter &
& viriliter succurrit ei.

Gen. 37. Ruben & Iudas resistebant cate-
ris fratribus volentibus occidere Io-
seph,

Ioseph; quanuis non reduxerūt eum ad
patrē, tamē minus malē actum est ei.

Gedeon compatiens fociis fugatis, Iud. 8. 2.
petiuit panes pro eis.

Licet filij Benjamin, filios Israel Iud. 12.
grauissimē offendissent, propter illo-
rum tamen excidium omnes eleuata
voce, ylutatu magno fleuerunt.

Lugebat Samuel Saul, licet sciret 1. Reg. 15.
eum à Deo proiectum.

Compatiens Dauid lassis fociis, 1. Reg. 30
quia ad bellum ire non poterāt, con-
stituit, quod æqua pars esset descen-
dentis ad prælium, & remanentis ad
sarcinas.

Doluit Dauid de occisione Absa 1. Reg. 18
lon, licet ille multum offendisset eū.
Sed sciebat Dauid eum in anima suis-
se damnatum.

Helias benigne accepit verbum 3. Reg. 17.
mulieres satis durum, & pro filio eius
mortuo dolori illius compatiens effi-
caciter orauit.

Quum Iezabel occidisset Prophe 3. Reg. 18.

DE COMPAS. HABENDA

tas Domini, Abdias abscondit centū
ex eis, & pavit eos diebus multis.

4. Reg. 4. *an* Pie compassus fuit Elifeus viduæ
debitis obligatæ, & augmentavit ei
modicum olei, quod habebat.

4. Reg. 8. Nō solū pro presentibus malis cō-
patiendū est proximo, sed etiā futuris.
Vnde Elifeus vidēs Azahel, qui mala
facturus erat filiis Israel, cœpit flere.

1. Par. 23. Quum cœpissent filii Israel de vi-
ris Iuda dūcenta millia mulierum &
puerorum, pepercerūt eis, & vestitos
atq; refectos ad propria remiserunt.

Nehe. 1. 2. Audiens Nehemias miserabilem
statum ciuitatis Hierusalem, fleuit die-
bus multis, & tandem cōsiliū ad-
hibuit, & auxilium opportunum.

Tob. 1. 2. Quum regnaret Sennacherib, &
filios Israel exosos haberet, Tobias
pergebat quotidie per omnem cogn-
tionem suam, & consolabatur eos, e-
suriētes alebat, nudis vestimēta præ-
bebat, & mortuis atque occisis supul-
turam sollicitus exhibebat.

Ma-

Magnā compassionē beatus Hiob **Hiob. 19.**
 habebat ad proximos, qui dicebat:
 Auris audiens beatificabit me, Ego ꝑ
 liberaſſem pauperem vociferantem, &
 pupillum cui non erat adiutor, be-
 nedictio pupilli ſuper me veniebat, &
 cor viduæ conſolatus ſum.

Nuntiata eſt reginæ Eſther ſenten **Eſther. 7.**
 tia crudeli contra populum ſuum lata,
 non aliter ſumpſit negotium, quā ſi
 fuiſſet vna de populo, licet eſſet ſecura
 de tali ſententia tanquam ſponſa regis
 dilecta.

Audientes tres amici Iob omne **Hiob. 2.**
 malum quod accidiffet ei, venerunt
 vt conſolarentur eum. Sed quum non
 intelligerent, cauſſam ſuæ afflictionis,
 fuerunt ei poſtea oneroſi.

Non ſolum iuſtis in afflictione po-
 ſitis cōpatiendum eſt, ſed etiā peccato-
 ribus & iniuſtis. Vnde dicebat Eſaias:
 Propter deſtructionē Babylonis, re- **Eſaię. 21.**
 pleni ſunt lumbi mei dolore, anguſtia
 poſſedit me, ſicut anguſtia parturiētis.

S Videns

DE COMPASS. HABENDA.

Esaię. 22. Videns in spiritu idem calamitatē
superuenturam populo suo, dicebat:
Recedite amare flebo. Nolite incum-
bere, vt cōsolemini me super vastitate
filix populi mei.

Hiere. 38. Dolens Abdemelech Aethiops, &
Hieremias Propheta missus erat in la-
cum leonum, in quo non erat aqua
sed lutum, procurauit apud regem vt
extraheret illum.

Hier. 43.
& 45. Quū scripsisset Baruch verba cō-
minationis ex ore Hieremię, dixit:
Væ mihi misero, quoniā addidit dñs
dolorē dolori meo. Et tamen dicebat
populus, quod Baruch incitaret Hie-
remiam aduersus eos vt traderentur
in manus Chaldæorum.

Ezec. 3. 9. Quū reuelasset dñs Ezechieli pec-
cata, quę populus Israel faciebat, &
pœnas quas passurus erat, fuit amari-
catus, tristis, & gemebundus.

Dan. 6. Rex Darius sciens Daniele po-
situm in lacum leonum, præ dolore
dormiuit incœnatus, cibiq; non sunt
illati

illati coram eo, insuper & somnus recessit ab eo.

Magnum dolorem habuit Onias 2. Mac. 3.
sacerdos quando vidit templum per
Heliodorum debere spoliari, & depol-
lita viduarum & pupillorum auferri.

Antiochus rex nobilis, licet speciaz 2. Mac. 2.
liter esset malus, tamen audiens Oniā
summū sacerdotem iniquē fuisse oc-
cisum, flexus ad misericordiam, la-
chrymas fudit.

Accedentes discipuli ad dñm, ro- Matth. 15
gabant eū pro muliere Chananæa, dis-
cētes: Dimitte eā, q̄a clamat post nos.

Contra nolentes cōpati proximo, Matth. 18
& ex corde remittere, inducit dñs pa-
rabolam de seruo nequā, cui mille ta-
lenta fuerunt remissa, & noluit dimit-
tere conseruo suo centum denarios.

Ad hoc q̄ nemo libenter compa- Matth. 25
tiatur proximo & misereatur ipsius,
multum facit, q̄ specialiter fiet dispu-
tatio de operibus misericordiæ in iu-
dicio.

DE COMPASS. HABEMDA.

Luc. 7.

Quum vidisset dominus fientem viduam cuius filius afferebatur defunctus, misericordia motus super eam, dixit: Noli flere, & mortuum illius filium suscitauit.

Matth. 14

Marc. 8.

Miseratus est dominus turbæ indigenti, quia pedestris sequuta eum fuerat in deserto.

Luc. 10.

Samaritanus ille super sauciato misericordia motus, alligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum, & curam illius egit, & pabulum fecit haberi.

Luc. 19.

Videns dominus ciuitatem Hierusalem & considerans mala quæ futura erant postmodum, & passura, fleuit super eam, dicens: Si cognouisses & tu, &c.

Ioan. 11.

Vt vidit Iesum Mariam plorantem, & Iudæos qui venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu, & turbauit seipsum, & lachrymatus est.

Ioan. 9.

Etiam pendens saluator in cruce, curam habuit matris, quam sciebat in anima crucifigi. Mulier, dixit, ecce filius tuus, ostenso Ioanne.

Quum

Quum venisset Petrus in Ioppen, **Actu. 9.**
vidit flentes viduas pro morte Tabithæ, quæ faciebat eis tunicas & vestes,
& ponens genua sua orauit. Et quum
vocasset eam, sanctis & viduis assignauit viuam.

Paulus quum esset Athenis, incitabatur spiritus eius in eo, quod ipse videbat idololatriam, deditam ciuitatem. **Actu. 17.**

Barbari non modicam præstabant humanitatem Paulo & sociis eius. Accensa enim ei pyra reficiebant omnes propter imbrē, qui imminebat, & frigus: ipsi verò eius verè indigebant, qui de naui contracta euaserat tempore hyemali, & quosdam oportuit natare, alij verò super tabulas fuerunt asportati. **Ac. 27.28**

Cum tanta spiritus anxietate compatiebatur Paulus fratribus, & cognatis suis pereuntibus, quod ipse dicebat: Tristitia est mihi magna, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo, pro fratribus meis, qui sunt cognati secundum

DE HOSPITALITATE
carnem.

Gala. 4. Et Galatis: Filioli mei, quos iterum parturio.

CAPVT XLV.

¶ De hospitalitate exhibenda.
Gene. 18. Nota de Abraham, q̄ celeriter, q̄ lætanter angelos hospitio suscepit, & ipsis ea quæ videbantur necessaria, peregrinis parari fecit.

Gene. 19. Item de Loth attende, quomodo angelos suos putabat esse homines transeuntes honorauit, obnixè rogauit, & eis necessaria benignè offerens, domum suam contra incurfantes defendit, vt potuit.

Gene. 24. Prompta ad hospitalitatem videbatur Rebecca, quæ dixit seruo Abraham: Palearum & fceni plurimum est apud nos, & locus spatiosus ad manendū. Et paulò post dixit eidē Laban: Præparauī domū, & locum camelis.

Exod. 2. Sine magna prece Iethro recepit peregrinum Moysen hospitio. Postmodum autem filia eius & nepotes sui

fui, fuerunt per illum magnificè honorati.

Testatur Moyses, dicēs: Dñs Deus noster amat peregrinum, & dat ei victum & vestitū, & vos quoq; amate peregrinos, quia & ipsi fuistis aduenē.

Deut. 10.

Exploratores, quos misit Iosue, accepit hospitio Rachab meretrix liberaliter, & curata est fideliter.

Iosue. 2.

In Gabaa Benjamin, non inuenit locum Leuites, qui eum hospitio reciperet, nisi quendam senem de opere venientem.

Iudic. 19.

Helias suscitauit filium mulieris apud quam sustentabatur.

3. Reg. 17

Mulier Sunamitis Elisæum transfuentem hospitio suscepit, hinc ei filiū impetrauit, & eundem mortuum resuscitauit.

1. Reg. 4.

Bonus hospitalarius erat Iob, qui dicebat: Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit.

Hiob. 31.

Quando misit Saluator discipulos ad prædicandum, in illis seipsum

Matt. 10.

Luc. 10.

DE HOSPITALITATE

recipi afferuit, & audiri: Qui vos recipit, me recipit: qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.

Luc. 10.

Ambulans per mundum dominus

Ioan. 12.

Iesus, non habebat vbi caput reclinaret, Martham verò specialiter hospita legitur habuisse.

Luc. 19.

Gaudens accepit dñm Zachæus in domo sua, & dominus ipsum magis gaudentem effecit, quando dixit: Hodie salus huic domui facta est.

Luc. 24.

Exemplo duorum discipulorum, qui dominū in specie peregrini cōegerunt ad manendum, apparet, quòd peregrini non solum vocandi sunt ad hospitium, sed compellendi.

Act. 10.

Apostoli hospitabātur, vt plurimū in domibus artificū, & hominū mediocrium. Vnde legitur de Petro: Hic hospitabatur apud Simonē quendam coriariū, cuius domus est iuxta mare.

Actu. 18.

Item de Paulo. Manebat apud Aquilam & Priscillam, quia erat eiusdem artis.

Obnixè

Obnixè & instanter deprauata est **Actu. 16.**
 Lydia purpuraria Paulum & socios
 eius, vt manerent apud eam in domo
 sua: & coëgit eos, &c.

Quum euasissent Paulus & socij **Actu. 28.**
 eius de contraëta nauis, Publius prin-
 ceptus insulæ illius ipsos suscipiens, tri-
 duo benignè exhibuit. Paulus autem
 patrem ipsius febribus & dysenteria
 laborantem, oratione & manuum im-
 positione sanauit.

Vrbana fiducia utebatur Paulus
 scribens Philemoni, quum dixit: Para
 mihi hospitium, nam spero per ora-
 tiones vestras donari me vobis.

Inter cætera, ad quæ specialiter **Heb. 13.**
 Paulus inducit Hebræos, est hospi-
 talitas. Hospitalitatem nolite obliui-
 sci, per hanc enim quidam placuerunt
 angelis.

Commédât Caium beatus Ioan-
 nes in tertia sua epistola, dicens: Cha-
 rissime, fideliter facias quicquid ope-
 raris in fratres & hoc in peregrinos.

DE AMICITIA.

CAPVT XLVI.

¶ De Amicitia.

Gene. 29. **V**Ocatis multis amicorum turbis ad conuiuium, Laban fecit nuptias, & dedit filiam suam Rachel nepoti suo Iacob.

Exod. 33. Loquebatur dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet homo ad amicum suum.

Ruth. 1. Ruth adhæsit socru suæ Noëmi, & dixit ei: Quocunque perrexeris, pergam: & ubi morata fueris, & ego pariter morabor.

1. Reg. 18. Anima Ionathæ colligata est animæ David, & dilexit eum Ionathas, quasi animam suam. Nam expoliauit se Ionathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam David.

1. Reg. 31. Signum fuit fidelis amicitiae, licet indiscrete, quod armiger Saul videns dñm suū mortuum, mortuus est cum eo.

2. Reg. 3. Misit Abner nuntios ad David, dicēs: Fac mecum amicitias, & erit manus mea tecum, & reducā ad te vniuersum

uersum Israel.

Chusai Arachites amicus Dauid 2.Reg. 8.
venit ad Absalon, & dissipauit consilium Achitopel.

Propheta Iehu dixit Iosaphat regi 2.Par. 19.
Iuda, qui inierat fœdus, & venerat ad prælium cū Achab rege Israel: Impio præbes auxilium, & his qui oderunt dominum, amicitia iungens. Et ideo iram domini merebaris.

Aman superbus conuocauit ad se Esther. 5.
amicos, & exposuit illis magnitudinē diuitiarum suarum, & filiorum turbā, & quanta cum gloria super omnes principes rex eleuasset.

Audientes tres amici Hiob omne Hiob. 2. 6.
malum quod accidisset ei, venerūt singuli de loco suo, vt uisitarēt eū & cōsolarentur. De his tamen dixit postea: Subuertere nitimini amicū vestrum.

Alchimus proditor & impius, cō- 1.Mac. 7.
citauit regē Demetriū aduersus Iudā Machabæū, pro quo dixit ei: Perdidit Iudas & fratres eius, amicos tuos.

Rex

DE AMICITIA.

1. Ma. 10. Rex Alexander misit epistolā Ionathæ, nuntiavitque ei, dicens: Audiuimus de te quod sis vir potens viribus, & aptus ut sis amicus noster.

1. Mac. 11 Accepit Ionathas aurum & argentum, & alia xenia multa, & dedit Demetrio, & inuenit gratiā in conspectu eius, & fecit eum principē amicorū.

Vidit Ionathas, quia tempus cum iuuat, misit viros Romam statuere, & renouare cum Romanis amicitiam.

1. Mac. 10 Postquā Alexander percussit Demetrium, misit ad Ptolomæum regem Aegypti legatos, ut statueret amicitia ad muricem, & daret ei filiam suam in uxorem.

2. Mac. 6. Propter veterem amicitiam, quam habebant ad Eleazarum, quidā astantes attulerunt carnes, quibus vesci licite poterat, ut simularet se de sacrificij carnibus manducasse, & sic euadere posset mortem.

2. Mac. 11 Lyfias intelligēs inuictos Iudæos, Dei omnipotentis auxilio, misit ad eos,

DE AMICITIA.

135

eos, promisitque se regem compulsum amicum fieri.

Laudauit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset, acquirendo amicos de bonis domini. Concludens per hoc, quod facere debemus amicos, qui possunt recipere nos, quando nos in morte deficere oportebit. Luc. 16.

Ponit dominus exemplum de illo, qui media nocte vadit ad amicum, ut petat aliquid ab eo. Luc. 11.

In passione domini Herodes & Pilatus facti sunt amici. Luc. 23.

Commota ciuitate Epheso, & confusa, quidam de Asia principibus, qui erant amici Pauli, miserunt ad eum rogantes, ne se daret in theatrum. Act. 19.

CAPVT XLVII.

De inimicitia & odio.

Post peccatum primorum parentum, statim posuit Deus inimicitias inter serpentem & mulierem, & inter vtriusque semen. Gene. 3.

Rixati

DE INIMICITIA

Gene. 26. Rixati sunt pastores de Gerare, aduersus pastores Isaac, pro puteo quē foderunt. Idcirco appellauit Isaac puteum inimicorum.

Gene. 27. Oderat semper Esau Iacob, pro benedictione qua benedixerat ei pater, dixitque in corde suo: Veniet dies luctus patris mei, & occidam Iacob fratrem meum.

Gen. 34. Dixitque Iacob Simeon & Leui, Turbastis me, & odiosum fecistis Chananæis, & Pherezæis, habitatoribus terræ.

Gene. 37. Videntes fratres Ioseph, quod à patre plus cūctis amaretur, oderat eum, nec poterant ei quicquam pacificè loqui.

Exod. 1. Oderant filios Israel Aegyptij, & affligebant illudētes eis, atque ad amritudinem producebāt vitam eorum.

Num. 25. Dixit dominus ad Moysen. Hostes vos sentiant Madianite, & percutite illos, quia & ipsi hostiliter egerūt contra vos, & receperunt infidiis per idolum Phegor.

Ado-

Adonisedech rex Hierusalem, & Iosue. 1.
 quatuor alij reges obsederunt Gabaon, vt expugnarent eam, pro eo, q̃
 transfugerant Gabaonitæ ad Iosue &
 ad filios Israel, & inierant fœdus cum
 eis.

Perrexerunt maiores natu de Gabaon ad Iephthe, dicentes: Esto princeps noster. Quibus ille respondit:
 Nōne vos estis, qui odistis me? Et de domo patris mei deiecistis me, & nūc
 venitis ad me in necessitate? Iudith. 11.

Fūdebat apud Sampson Dalida la Iudic. 14.
 chrymas & conquerebatur, dicens:
 Odisti me, & nō diligis. Iccirco problema non vis indicare mihi.

Videns de Dauid Saul, q̃ populus altè sentiebat, & q̃ in omnibus
 prudēter & strenuè se habebat: factus
 est inimicus eius cunctis diebus. 2. Reg. 18.

Duo latrones qui occiderant Iosue. 4.
 boseth, dixerunt ad Dauid. Ecce caput filij Saul inimici tui, sed male fuerunt stipendati. 2. Reg. 4.

Thoi

DE INIMICITIA

2.Reg. 8. Thoi rex Hemath audiens quòd
Dauid expugnasset A dadezer hostem
suum, misit ad eum filium suum, &
gratias egit ei.

2.Reg. 19 Postquam Ammon filius Dauid,
oppresserat Thamar sororem Absa-
lon, exosam eam habuit odio magno
nimis, ita vt maius esset odium, quo
oderat eam, amore, quo ante dilexerat.

3.Reg. 11. Tres aduersarios suscitauit domi-
nus Salomoni, postquam à Deo per
peccatum recessit (videlicet) ad Idu-
mæum Rason filium Heliada, & Hies
roboam seruum suum.

3.Reg. 18 Heliam prophetam persequuta est
impia Iezabel vxor Achab, propter
prophetas Baal, quos fecerat occidi.

3.Reg. 21. Quum Helias argueret Achab pro
iniqua morte Nabot, ait Achab ad
Heliam: Vnde inuenisti me inimicum
tibi? Qui dixit. Inueni.

Ibidem. Dixit Achab ad Iosaphat regem
Iuda: Remansit de prophetis domini
Michæas filius Ierala, sed ego odi
eum,

eum, quia non prophetat mihi bonū,
sed malum.

Audierunt hostes Iudæ & Beniamin, quia filij captiuitatis ædificauerunt templum domino Deo Israel, & noluerunt ædificare cum eis. **1. Esdr. 3.**

Raguel & Anna vxor eius benedixerunt dñm, quia fecerat cum eis misericordiam suam, & excluderat ab eis inimicum persequentem eos. **Tob. 8.**

Amputato capite Holofernis dixit Iudith, tacentibus vniuersis: Laudate dominum Deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se, & interfecit in manu mea hostem populi sui. Et proferens caput Holofernis ostendit eis. **Iudith. 3.**

Conqueretes de Aman superbissimum, Esther dixit Assuero: Hostis & inimicus noster pessimus est ille Amā.

De Iuda Machabæo dicitur: Repulsi sunt inimici præ timore, & operarij iniquitatis conturbati sunt, & directæ est salus in manu eius. **1. Mac. 3.**

T. Ptole-

1. Mac. 11. Ptolemæus Rex Aegypti voluit
dolo obtinere regnum Alexandri, &
manifestæ factæ sunt inimicitæ eius.

1. Mac. 13. Cognouit Simeon, quod Trypho
cum dolo loqueretur, petens duos fi-
lios Ionathæ, & centum talenta argenti:
iussit tamen dare argentum & pue-
ros, ne inimicitiam magnam sumeret
ad populum Israel, dicente: Quia non
misi argentum, propterea perit.

Luc. 13. Herodes & Pilatus antea inimici,
facti sunt amici in passione Christi.

CAPVT XLVIII.

De pace & concordia.

Gene. 1.

ALia animalia in principio fecit
Deus duplicia, scilicet masculum
& foeminam: Hominem autem fecit v-
num, & ex illo sunt omnes & singuli
procreari, ut scilicet unitatem pacis &
concordiæ commendaret in homine.

Gene. 13.

Diuitiæ & copia rerum tempora-
lium, sunt plerumque materia & occasio

sio iurgiorum, sicut apparet de pastoribus Abraham & Loth & de Isaac, & pastoribus Gerare.

Gratanter faciunt homines pacem, Gene. 25. & ineunt fœdus cum parentibus & magnis hominibus. Hinc est quod Abimelech venit ad Isaac, quando vidit eum prosperari.

Cedendum est interdum furori Gen. 28. maiorum, sicut fecit Iacob, recedens à fratre Esau, donec requiesceret furor eius.

Audientes Gabaonitæ, quæ fecerat Iosue in Hiericho, & Hai, venerunt ad eum, & servi ipsius beneplacitam pacem fecerunt. Iosue. 9.

Phinees & ceteri legati ad filios Iosue. 22. Ruben missi, audientes excusationem eorum placati sunt, & verba eorum libentissimè susceperunt.

Quauis Absalon nimis nequiter 2. Reg. 18. contra patrē egisset, tamen Dauid magis volebat pacem, quàm mortem. Nam dixit: Estne pax puero Absaló?

T 2 Quum

3. Reg. 3.

Quum esset Dauid sanctus & placens Deo, noluit tamen dominus ut ædificaret ei domum, sed filius eius pacificus isto fuit, priuilegio honoratus.

Ibidem.

Multū laudandus est Deus, quando dat populo statum pacificum & quietum, sicut fuit tempore Salomonis. Dixit Salomon: Requiem dedit mihi dominus per circuitum, non est Sathan, nec occursum malus. Sequitur. Benedictus dominus.

3. Reg. 1.

Boni homines habent pacem ad inuicem, sed mali pugnant contra bonos, contraque malos alios. Vnde inter Roboam & Hieroboam fuit bellum cunctis diebus.

Ibidem.

Ostensum fuit Heliaz dominum non esse in grandi vento, nec in commotione, nec in igne, sed in sibilo aure tenuis, hoc est, in pace.

Nehe. 11.

Benedixit populus omnibus viris, qui se sponte obtulerant, ut habitarent in Hierusalem.

1. Mac. 5.

Misit Ionathas legatos ad Bacchidem,

dem, componere pacem cum eo, & ita
 men ipse Bacchides fuerat dux exer-
 citus, in quo occubuit Iudas Macha-
 bæus frater Ionathæ.

Rex Demetrius misit epistolam ad 2. Ma. 10.
 Ionatham, verbis pacificis, vt ma-
 gnificaret eum. Dixit enim: Anti-
 cipemus pacem facere cum eo, prius-
 quam fiat cum Alexandro aduersum
 nos. Recordabitur enim omnium ma-
 lorum, quæ fecimus in eum.

Causa pacis, quæ fuit tempore 2. Mac. 2.
 Oniæ pulchrè describitur, videlicet
 idoneitas prælati prudentis & pij, &
 bonitas subditorum.

Postquam debellatus fuit Lysias à 2. Mac. 11
 Iuda Machiabæo, libenter fecit pacem
 cum eo: intelligens enim inuictos esse
 Hebræos, Dei omnipotentis auxilio
 nitentes, misit ad eos, promisitq; con-
 sentire omnibus, quæ iusta sunt, & re-
 gem compulsurum amicum fieri.

Tantam pacem & concordiam vult Matth. 18
 dominus erga proximos nos habere,

DE PACE ET

vt dixerit Petro, peccanti fratri non
esse remittendum septies, sed vsq; se-
ptuagies septies.

Luc. 2. Pacem annuntiauerunt angeli in
natiuitate domini.

Mat. 10. Item discipulos dominus pacem
inter se habere praecepit.

Luc. 10. Pacē iussit per discipulos nūtiari.

Ioan. 14. Pacem eis reliquit, post resurre-
ctionem pacem obtulit.

Luc. 14. Qui desiderat seruare pacem, &
quietem mētis, abstinere debet à dis-
cursibus, etiam interdum valde licitis,

Ioan. 11. & honestis cessare. Vnde Martha, vt
audiuit qđ Iesus venit, occurrit illi:
Maria autem domi sedebat, nec inde
se mouit, donec fuit vocata ab ipso
domino per sororem. Licet fortassis
non ignorauerit ipsa Maria aduētum
domini, quando Martha praeseruit.

Quantum sit pacis bonū, perpendi
potest per discretum aestimatorē bea-
tum Paulum, qui illud tam sollicitē in
omnibus epistolis suis, illis quibus
scribebat,

scribebat, optabat: excepta illa ad Hebræos. In qua nec nomen suū ex certa causa, nec aliquam salutationem præmittit. Nota tamen, q̄ dicturus: Pax vobis, præponit gratiam, dicens: Gratia vobis, Pax vobis. Per quod manifestè datur intelligi quòd sine gratia Dei pax vera nunquam potest haberi. Vnde Esa. 49. Non est pax impiis, dicit dominus.

CAPVT XLIX.

¶ De vnitate & communi consensu.
EX vno homine Deus humanum genus instituit ad commendandū hominibus quam ei grata sit etiā vnitas in pluribus. Vnde Augustinus *Aug. lib. 12. de ciu. Dei. c. 22.* libro duodecimo de ciuitate Dei ait: Factus est vnus, sed non relictus est solus. Nihil enim est qua hoc genus tam discordiosum vitio, tam sociale, naturale, neque cōmodius contra vitii discordiæ vel cauendum quā nondum existeret, vel sanandum quā extitisset, natura loqueretur humana, quā

DE VNITATE, ET
quàm recordationem illius parentis,
quem propterea Deus creare voluit
vnum, de quo multitudo propagare-
tur, vt hac admonitione etiam in mul-
tis concors vnitas seruaretur.

Exod. 19. Populus filiorum Israel in deserto
multum fuit vnanimis & voluntarius
ad recipiendam legem: etiam auditis
à Moyse verbis legis, respondit cun-
ctus populus vna voce: Omnia ver-
ba dñi, quæ loquutus est, faciemus.

Exod. 15. Ad faciendū opus tabernaculi do-
mini & sacras ministrorū vestes, ob-
tulit omnis multitudo filiorum Israel
omnia necessaria, mēte promptissima
atque deuota.

Iudic. 20. Cōgregati sunt pariter omnes filij
Israel, quasi vir vnus, videlicet, ad vin-
dicandum flagitium in Gabaa Benia-
min erga vxorem Leuitæ cōmissum.

1. Reg. 11. Inuasit timor domini populum, &
egressi sunt quasi vir vnus ad succur-
rendum fratribus suis in Iabes Galaad
obsessis.

Vene-

Venerunt vniuersæ tribus Israel ad 2.Reg. 5.
Dauid in Ebron, & vnixerunt eum in
regem super illos.

Conuenit ad regem Salomonem 1.Reg. 8.
vniuersus Israel, & tunc fuerunt arca
& vasa sanctuarij delata in templum,
& ipsum solenniter dedicatum.

Congregatus est omnis populus 1.Esdr. 2.
quasi vir vnus in Hierusalem, ad re-
ædificandum templum quod fuerat à
rege Babylonis destructum.

Congregatus est omnis populus Nehe. 8.
quasi vir vnus ad plateam, & dixe-
runt Esdræ, vt offerret librum legis
domini.

Quum exposuisset Achior vni- Iudith. 7.
uersa, quæ dixerat Holoferni, omnis
populus communi lamétatione & fle-
tu vnanimines preces suas domino ef-
fuderunt.

Post mortem Iudæ cōgregati sunt 1.Mac. 9.
omnes amici eius, & dixerunt Iona-
thæ fratri eius: Ex quo frater tuus
defunctus est, &c. Nunc itaque te eli-

DE VNITATE, ET

gimus pro eo esse nobis principem & ducem ad bellādum bellum nostrum.

1. Mac. 13. Auditis sermonibus Simonis, accensus est spiritus populi simul, & voce magna dixerunt: Tu es dux noster loco Iudæ & Ionathæ.

Act. 2. 3. Post ascensionem domini omnes discipuli erant perseverantes in oratione cum mulieribus & Maria matre Iesu, & sic inuent eos spiritus sanctus.

Ibidem. Omnes qui credebant, pariter erant recepto spiritu sancto, & habebāt omnia communia: vnanimiter perdurantes in templo, & frangentes circa domos panes.

Actu. 4. Quum audissent discipuli de sanatione claudi, & responsione Petri & Ioānis ad magistratus plebis, vnanimiter leuauerunt vocem & dixerunt: Domine, qui fecisti cœlum & terram, da seruis tuis, &c.

Actu. 5. Punitis ad vocem Petri terribiliter Anania & vxore eius Saphira, factus est timor magnus in vniuersa terra: & erant

COMMVNI CONSENSV. 142
erāt omnes vnanimiter in porticu Sa-
lomonis.

Multitudinis credentium erat cor Aētū. 4.
vnum, & anima vna, nec quicquam
eorum quæ possidebat aliquid suum
esse dicebat: sed erāt illis omnia com-
munia.

CAPVT I.

¶ De discordia, lite, vel rixa.
PRimam discordiam inter homines Gen. 3. 4.
mouit inuidia, inter Cain & Abel.
Quoniam opera Cain maligna erant,
fratris autem iusta.

Substantia Abraham & Loth erat Gen. 13.
multa, & nequibant habitare cōmu-
niter. Vnde & facta est rixa inter pa-
stores gregum Abraham & Loth.

Quia quinq; reges Sodomorū ser Ibidem.
uierant duodecim annis Chodor la-
omor regi Elamitarum, & decimo ter-
tio recesserant ab eo: ideo factum est
bellum illud de quatuor regibus ad-
uersus quinque, in quo fuit Loth ca-
ptus, sed per Abraham liberatus.

Viri

DE DISCORDIA,

Gene. 19. Viri ciuitatis Sodomæ vallauerūt domū in qua erant duo angeli, in humana specie hospitati, & volebant illos cognoscere, vimque faciebant vehementissimè, eò quòd Loth fideliter hospites defendebat.

Gene. 26. Factum est iurgium pastorum Gersare, aduersus pastores Isaac, propter possessionem ouium & armentorum & familiæ plurimæ.

Ibidem. Oderat semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater, dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Iacob fratrem meum.

Gene. 31. Fugiens Iacob cum iurgio, dixit ad Laban: Quam ob culpam meam sic exarstisti in me? & scrutatus es oēm supellectilem meam?

Gene. 34 Occasione Dinæ filiæ Iacob, quā Sichem filius Emor rapuit, & oppressit, facta est discordia magna inter filios Iacob, & habitatores terræ illius.

Exod. 2. Moyses quadā die vidit duos Hebræos

bēxos rixantes, dixitque ei qui faciebat iniuriam. Quare percutis proximum tuum?

Quum exissent filij Israel de terra Aegypti, & transissent mare rubrum, Amelech venit & pugnavit cōtra eos in Raphidim. Exod. 17.

Multoties iurgati sunt filij Israel cōtra Moysen in deserto. Primò pro defectu potus: postea habito vno cibo, desiderauerunt alium. Extædiati enim manna, petierunt carnes. Item ad aquas contradictionis conuenerūt aduersus Moysen & Aaron filij Israel, vbi iurgati sunt contra dominum & Moysen. Num. 21. & 24.

Inter Abimelech filium Gedeonis, & viros Sichem, qui malè fecerāt eum principem, fuit magna discordia suscitata: ita quòd illi cœperunt eum detestari & rebellare ei, & ipse eos expugnauit. Iudic. 9.

Orta est seditio inter viros Ephraim & Iephthe, eò quòd Iephthe, vadens

DE DISCORDIA,

dens ad pugnam contra filios Ammon,
illos vocare noluit ut dicebant.

Judic. 20. Pro vxore Leuitæ in Gabaa Benjamin & inter tribus Israel, tam vehemens discordia & prælium fuit, ita quod illi de tribu Benjamin, exceptis quingentis viris penitus sunt deleti.

2. Reg. 18. Occiso à Dauid Philistæo, iratus est Saul contra Dauid eò quod communiter laudabatur. Non rectis oculis ergo Saul aspiciebat Dauid à die illa, & deinceps. Nec aliquis ex tunc potuit mollire cor Saul, quin persequeret eum.

2. Reg. 3. Facta est longa concertatio inter domum Saul & domum Dauid: sed Dauid semper proficiebat, & domus Saul continuè decrefcebat.

2. Reg. 18. Nimis inhonesta facta est discordia inter Absalon ambientem regnum, & Dauid patrem suum. Denique Absalon qui eam mouit, suspensus est.

2. Reg. 19. Rege Dauid redeunte in Hierusalem, viri Israel turbati fuerunt, eò quod viri suum regem reducerunt, aliis non vocatis.
Dux

Dux mulieres meretrices litigabāt 3. Reg. 3.
corā rege Salomone, occasione vnius
infantis, quem vtraq; volebat habere.

Mortuo Salomone, petit populus, 3. Reg. 12.
vt à Roboam filio eius mitius tracta-
retur. Quo durius respōdente, reces-
serunt decem tribus ab eo, & fecerunt
Hieroboam regem sibi, ex quo multa
bella fuerūt inter reges Israel & Iuda.

Facta est contentio inter discipu- Luc. 22.
los, quis eorum videretur esse maior:
sed dñō non placuisse talem conten-
tionem, patet per ea quæ sequuntur.

Litigabant Iudei ad inuicē, dicen- Ioan. 6.
tes Quomodo potest hic nobis dare
carnein suam ad manducandum?

Murmur multus erat de domino Ioan. 7.
Iesu inter turbam. Quidam enim di-
cebant, quia bonus est. Alij autem di-
cebant: Non est, sed seducit turbas.
Sequitur: Facta est dissensio, &c.

Baptizato Cornelio cū omni do- Actū. 11.
mo sua, audierunt Apostoli & fra-
tres, qui erant ex Iudæa, quoniam
Gentes

DE DISCORDIA,

Gētes recepiſſent verbum Dei. Quā-
aſcendiſſet autem Petrus Hieroſoly-
mam, diſcep tabāt aduerſum illum, qui
erant ex circunciſione fratres dicētes
Quare introiſti ad viros?

Actu. 14.

Actu. 13.

Paulo & Barnaba in ciuitate Ico-
nio prædicantibus, & multa miracula
facientibus, diuiſa eſt multitudo ciui-
tatis. Quidam erant cum Iudeis, &
quidam erant cum Apoſtoliſ.

Actu. 15.

Quidam deſcendentes de Iudæa
docebant fratres: Quia niſi circunci-
damini ſecundum morem Moyſi, nō
poteritis ſalui fieri. Facta ergo ſediſio
nō minima Paulo & Barnabæ aduer-
ſus illos, ſtatuerunt vt conſulerentur
Apoſtoli qui erant Hieroſolymis ſu-
per hac quæſtione.

Ibidem.

Occaſione Ioannis Marci, quem
Paulus volebat recipere ad miniſte-
rium Euangelij, facta eſt diſſenſio in-
ter Paulum & Barnabam, ita vt di-
ſcederent ab inuicem. Attamen totum
peruenit ad perfectum Euangelij.

Præ-

Prædicante Paulo Ephesi, etiã mi **Actu. 19.**
 racula multa faciẽte, facta est turbatio
 non minima de via Dñi. Demetrius
 enim quidam argentarius faciens re-
 des Dianæ argẽteas, præstabat artifi-
 cibus non modicum quæstum, &c.
 Impleta est tota ciuitas confusione.

Quidam Iudæi vidẽtes Paulũ in **Actu. 21.**
 templo, concitauerunt omnem popu-
 lũ, & iniecerũt manus, clamãtes, Viri
 Israelitæ, adiuuate. Cómota est ciui-
 tas tota, & facta est concursio populi.

Quum exclamasset Paulus in con **Actu. 23.**
 cilio: Viri fratres, ego Phariseus sum,
 filius Phariseorum, de spe & resurre-
 ctione mortuorum ego iudicor, facta
 est dissensio inter Phariseos & Sada-
 ceos, & soluta est multitudo.

CAPVT LI.

¶ De zelo bono contra pec-
 catores.

S Aeuichant filij Iacob ob stuprum **Gen. 34.**
 Dynæ sororis per Siché oppressę.
 Audiens Moyses voces cantantiũ, **Exo. 23.**

DE ZELO BONG

& videns vitulum & choros, iratus est valde, & proiciens tabulas, confregit eas. Et nota quàm grauitè puniuit populum pro quo tam fideliter & instanter orauerat ante deum.

Num. 35. Multum placuit Deo zelus Phinees Eleazari, quando perfodit virum cum muliere Madianitæ: licet essent magni & nobiles.

Iosue. 7. Præcepit Iosue Acham lapidari, & totam eius suppellectilem cõburi, quia tulerat de anathemate Hiericho.

Iosue. 22. Quum audissent filij Israel, filios Ruben & Gad ædificasse sibi altare, conuenerunt omnes contra eos, & dimicare voluerunt.

Iud. 16. Cõgregati sunt oēs filij Israel, quasi vir vnus, ad vindicandũ grauisimum scelus, quod commiserant viri de Gaba Benjamin pro vxore Leuitæ.

3. Reg. 18. Confidenter arguit Helias errantem populum, & Sacerdotes Baal fecit occidi.

3. Reg. 19. Reprehensus est Achab, eo quod Be nadab

CONTRA PECCAT. 146

nadab regem Syriæ, virum morte dignum, indiscrete viuum misit abire.

Quauis rex Israel Iehu specialiter fuit malus, tamen multum commendatur, eo quod semen domus Achab deleuit, & Prophetas Baal occidit, & ædem ipsius Baal destruxit. 4.Re. 10

Spiritus domini induit Zachariam 2.Par. 24 filium Ioachæ, & stetit in conspectu populi sculptilibus, seruiens, & dixit: Quare transgredimini præceptum Domini? quod vobis non proderit: & dereliquistis dominum, vt dereliqueret vos? 2.Par. 24

Audiens Esdras sacerdos Iudæos 1.Esd. 9. cum Gentilibus matrimonia copulasse, miro modo doluit, & gemens ac eiulans, signa doloris ostendit.

Videns Nehemias Iudæos ducē- Nehe. 13. tes vxores alienigenas, obiurgauit eos, & maledixit, & verberauit aliquos & decaluauit.

Surrexit Matathias & dixit: Væ 1.Mac. 2. mihi vt quid natus sum vi dere contri-

DE ZELO BONO

tionem populi mei? Sequitur postea
de illius zelo feruentissimo, & mirabi
li probitate, quando trucidauit homi
nem super aram idolis immolantem.

2. Ma. 3.

Onias summus Pontifex restitit
viriliter Simoni, qui volebat iniqui
quid in ciuitate moliri.

Math. 3.

& 14.

Miro feruebat zelo Ioannes Ba
ptista, quando dicebat: Progenies vi
perarum, quis demonstrauit vobis fu
gere venturam iram? Simul & quan
do Herodem increpabat.

Dure increpabat Dominus Scri
bas & Phariseos, hypocritas, & spe
cialiter in Mat. 23. Vbi dixit eis septi
es: Vt vobis, &c.

Iohan. 8.

Mat. 3.

Sciens dominus Iesus Phariseos
ipsum nequiter obseruare, circumspi
ciens eos cum ira contristatus est su
per cecitate cordis ipsorum, dixitque:
Vos ex patre diabolo estis.

Iohan. 2.

Luc. 19.

Plures eiecit dominus vendentes
& ementes de templo, quandoque
cum duro verbo; Domus mea, do
mus

CONTRA PECCAT. 147

mus orationis est : vos autem fecistis
illam speluncam latronum.

Grandi zelo succensus est Petrus Actu. 5.
in Ananiā & Saphirā, quādo vidit q̃
fraudaerant aliquid de pretio agri.

Ex ardēti zelo proueniebat sermo, Actu. 7.
quem dixit Stephanus Iudæis : Dura
cervice, & incircuncisi corde & auri-
bus, semper restitistis spiritui sancto.

Resistente Paulo & Barnaba, Ba- Actu. 13.
riesu pseudoprophetæ dixit Paulus :
O plene omni dolo, & omni fallacia,
fili diaboli, & inimice omnis iustitiæ,
nō desinis subuertere vias dñi rectas.

Quum Paulus prædicaret Athe- Act. 17.
nis, incitabatur spiritus eius, videns
idololatrias deditam ciuitatem.

Specialiter apparet furens zelus
Pauli in epist. ad Galat. 5. vbi argue-
bat, increpabat, obsecrabat. Similiter
ad Romanos. 9. Secūda Corinth. 11.
& ad Hebræos. 1. &c.

CAPVT LII.

¶ De zelo indiscreto.

V ;

Vi-

Num. 11.

VIdēs Iosue famulus Moyſi, duos homines in caſtris prophetantes, dixit: Domine mi Moyſes, prohibe illos: at ille, Quid, inquit, æmularis pro me?

2. Reg. 16.

Abiſai Saruiæ voluit amputare caput maledicentis ſerui Dauid, perſequentionem Abſalom patienti. Sed non permisit Dauid vt aliquid mali inferretur illi.

4. Reg. 2.

Filij Prophetarum coëgerunt Eliſcum vt mitteret viros ad quærendum dominũ ſuum ne fortè ſpiritus domini proieciſſet eum in vnum môtum, aut in vnum vallium.

Ionæ 1. 4.

Ionaſ fugere voluit à facie Domini, quando præcepit ei prædicare Niniuitis. Et poſtmodum doluit, quando vidit qd ciuitas iuxta interitum, quem prædixerat non ruebat.

Mat. 6.
& 16.

Quum oſtendiſſet dominus diſcipulis oportere eum multa pati à principibus Iudæorum, & occidi. Petrus coëpit increpare illum dicens, Abſit à te

te domine, non erit tibi hoc.

Multum zelabant Pharisei pro ob-
seruatione sabbati, quando videbant
dominum die illo curātem infirmos. Luc. 6.13

Item quando videbant discipulos
spicas vellentes, & manibus confri-
cantes. Lucæ. 6. Mat. 12.
Mat. 23.101
Mat. 15.

Scribe & Pharisei amplius zelabāt
pro traditionibus suis, quā pro diui-
nis mandatis. Mar. 7.

Item pro auro templi populus plus
zelabat quā pro ipso templo & pro
donis altaris, plus q̄ pro ipso altari.

Oblati sunt domino paruuli, vt ma-
nus eis imponeret & oraret. Discipu-
li autem increpabant eos. Iesus autem
ait, Sinite paruulos venire ad me. Mat. 19.
Mar. 10.

Quum effudisset Maria prætio-
sum vnguentum super caput domi-
ni, quidam discipuli indigne ferebāt,
& fremebant in eam, de perditione
vnguenti. Mar. 14.

Ioannes apostolus prohibuit quen-
dam euicentem dæmonia in nomine Luc. 9.

DE ZELO

domini Iesu, eo quod non sequebatur eos, cum aliis discipulis, & ait ad illum Iesus, Nolite prohibere, qui enim non est aduersum nos, pro nobis est.

Ibidem. Audientes Iacobus & Iohannes quod Samaritani non reciperent nuntios domini, aiunt, Domine, vis dicamus, ut ignis de cælo descendat, & consumat illos. Et conuersus dominus increpauit illos, & dixit, Nescitis cuius spiritus estis.

Mat. 26. Arguit dominus Petrum, qui amputauerat aurem seruo principis sacerdotum, eo quod tunc Christi non erat tempus potentie ostendendæ, sed patientie exhibendæ.

Ioan. 3. Apparet discipulos Ioannis Baptistæ, zelasse contra dominum pro magistro, quando dixerunt ei, Rabbi, qui tecum erat trans Iordanem, hic baptizat, & omnes veniunt ad eum, Ioannes autem optime respondit eis.

Act. 1.

Quum auferrentur de ciuitate diuersi,

uerſi, & à Petro curarentur, exurgens princeps ſacerdotum, & omnes qui cum illo erant, repleti ſunt zelo.

Accuſator erat paternarum tradi- **Act. 8. 9.**
tionum Paulus, contra multos coſta-
neos ſuos, quando deuſtabat eccle-
ſiam per domos intrans & trahens vi-
ros ac mulieres, & tradebat in cuſto-
diam. Vnde accepit literas à principe
ſacerdotum ad ſynagogam, quæ erat
Damaſci, vt ſi quos inueniret ibi, qui
inuocarent nomen Chriſti, vinctus
perduceret in Hieruſalem.

Videntes Iudæi, quod pene vni- **Act. 13.**
uerſa ciuitas conuenerat audire ver-
bum dei, quod Paulus & Barnabas
prædicabant, repleti ſunt zelo, & con-
tradicebant iis, quæ à Paulo diceban-
tur blaſphemantes.

Venienti Hieroſolymâ Paulo, di- **Actu. 21.**
xerunt ei fratres, Quot millia ſunt in
Iudæis qui crediderunt? & omnes æ-
mulatores legis ſunt. Et de talibus di-
cit Paulus, Teſtimonium quidem per **Rom. 10.**
V 5 hibeo

DE PRVDENTIA ET
habeo illis, quod æmulationem qui-
dem dei habent, sed non secundum
scientiam.

CAPVT LIII.

¶ De prudentia & discre-
tione.

Gen. 12. **A** Braham veniens in Aegyptum,
de vxore sua prudenter & caute
celauit veritatem, nec tamen asseruit
falsitatem dicens, Soror mea est.

Gen. 20. Simile egit quando venit ad Abi-
melech.

Gen. 13. Prudenter separauit se Abraham à
Loth, ne pastores ad inuicē litigaret.

Gen. 25. Discrete diuisit Abrahā filius suis,
dum viueret, portiones, ne post mor-
tem suam ad inuicem concertarent.

Gen. 27. Rebecca sagaciter instruxit filium
suum Iacob, vt benedictionem patris
sui consequeretur, & eum fecit rece-
dere à partibus illis, donec requiesce-
ret furor fratris.

Gen. 30. Artem arte delusit Iacob pulchre,
quando volebat ei dare Laban mer-
cedem

cedem, pro seruitio competentem.

Sagaciter egit Iacob, quādo debuit **Gen. 32.**
obuiare irato fratri, quoniam munera
ei misit, res suas diuisit, ne vno furo-
ris impetu totū perderet, & res nimis
dilectas maiori periculo exponeret.

Prudenter locutus est Ioseph co- **Gen. 41.**
ram Pharone, ei exponendo somni-
um, & contra futuram famem dando
consilium.

Ioseph fratres suos caute deprehē- **Gen. 44.**
dit, & eis timorem incussit.

Bonum consilium dedit Iethro **Exo. 18.**
Moyfi, dicens, Prouide tibi viros pos-
tentes, & timētes deum, in quibus sit
veritas, & qui oderint auaritiam, &c.

Antequā Moyfes inuaderet terram **Num. 13.**
promissionis, misit exploratores illuc,
ad considerandū conditiones eius.

Exploratores, quos misit Iosue, **Iosue. 2.**
prudenter latuerunt, donec illi, qui
querebant eos, ad propria redirent.

Magna sagacitate vsus est Iosue in- **Iosue. 8.**
fidias ponendo, iuxta ciuitatem Hai,
&

DE PRVDENTIA ET

& fugam postea simulando.

Iosue. 9.

Callide cogitantes Gabaonitæ, voluerunt decipere Iosue, sed ille eos discrete in seruitutem redegit.

Iosue. 22.

Filij Israel, Phinees, & alij nuntij, ad filios Ruben missi, discrete loquuti fuerunt, & illi eos verbis prudentissimis placauerunt.

Iud. 3.

Adhuc portans munera, Eglon ipsum astute decepit.

Gedeon percussit castra hostium, qui securi erant, & nihil aduersi suspicabantur.

Iud. 8.

Iephthe per nuntios prudenter significauit regi filiorum Ammon, quod indicebat ei bella non iusta, sed postea indiscretum fecit votum.

Iud. 11.

Caute deprehendit Iephthe, qui essent Ephratæi, & qui Galaaditæ, dicendo, Sebboloth, dum illi responderent Ceboloth, &c.

Iud. 12.

Filij Israel pugnantes contra illos de Benjamin, fugam arte simulauerunt, & sic eos à ciuitate extraxerunt, &

Iud. 20.

& penitus debellauerunt.

Dicētibus quibusdā de Saule, Vn 1.Reg.10
de saluare vos poterit iste? & despiciē
tibus eum, ille dissimulabat se audire.

Magnæ prudentiæ fuit, quando 1.Reg.17.
Dauid armatus armis Sauls cœpit
tentare, si sic posset incedere contra
Goliath, &c.

Egrediebatur Dauid ad omnia quæ 1.Re.18.
cunque misisset eum Saul, & pruden
ter se agebat.

Dauid coram Achis simulauit se 1.Reg.21.
esse fatuum & quasi furem, vt pos
set fugere ab eo.

Abigail prudenter placauit Dauid
iratum contra Nabal virum suum.

Arguere volens Nathan prophe- 2.Reg.12.
tam Dauid, de excessu commisso in
Vriam & vxorem, apertam parabolā
de diuite qui abstulit ouem pauperi,
prudenter assumpsit.

Prudenti cautela vsus est Ioab, ad 2.Reg.17
hoc quod per mulierem sapientem fa
ceret Absalom reuocari.

Sapi-

DE PRVDENTIA ET

3.Re.29.

Sapiens mulier de Abela fecit recedere Ioab ab obsidione ciuitatis.

3.Reg.1.

Audiens Batsaba, quod Abdonis volebat regnare pro patre, sapienter loquuta est ad Dauid, pro se, & filio suo Salomone.

3. Reg. 3.

Discretionem & sapientiã postulat Salomõ, quod multũ placuit deo, & cũ sapientia alia multa ei concessit.

Ibidem.

Salomon prudenter iudicauit inter duas mulieres, de vnico filio contententes.

3.Reg.12.

Rex Roboam respondit populo dicens, bono & discreto seniorum consilio derelicto, quod ei dederant. Et loquutus est eis secundum consilium iuuenum, & imprudenter egiit.

3.Reg.12.

Reprehensurus Achab regem Israel quidam de filiis prophetarum, parabola de viro commendato, & male custodito, discrete proposuit, per quam rex ille peccatum suum manifeste cognosceret.

4.Re.19.

Studiose fecit Iehu prophetas Baal honorare.

DISCRETIONE 152

honorare velle se fingens, & postea illos occidit, & altare Baal destruxit.

Studiose & discrete Ezechias rex 4. Re. 18.
Iuda prohibuit. Ne populus nuntiis 4. Re. 18.
regis Assyriorum dicenibus blasphemias responderet. Non enim expedit Esd. 13.
populum fidelem contra litigantes, in fideles disputationes habere.

Ioiada pontifex volens constituisse regem in Hierusalem, Ioias filium Ioram, valde caute se habuit & prudenter. 1. Par. 36.

Ezechias intelligens regem Assyriorum contra Hierusalem aduenturum, obdurauit capita fontium extra urbem reparauit muros ciuitatis, bellatores suos optimis sermonibus confortauit, & deinde ad prædicandum Dominum se conuertit. 1. Par. 32.

Cum magna discretione, diligentia, & sollicitudine, Nehemias edificauit murum in circuitu Hierusalẽ. Ne. 2. 3. 4.

Magnæ sapietie verbum & merito approbatum fuit illud, quod dixit Zoro- 2. Esdr. 9.

ET
fecit reco-
ratis.

Abdonias
sapiens
se, & filio

postula-
uit deo,
concessit.
cauit in-
filio con-

populo du-
m confi-
nt. Et lo-
filium in

em Israel
, para-
& male
per quã
ette cor

ras Baal
hono-

DE PRUDENTIA ET

Zorobabel, Fortiores sunt mulieres,
super omnia autem vincit veritas.

Tob. 4.

Tobias credens se cito morituum,
dedit filio suo magnæ prudentiæ
documenta, & inter alia, dixit, Cō
filium semper à sapiente perquire.

Iudith. 11

Sapientiam magnam se habere
ostendit Iudith in verbis quæ dixit
cap. 8. Et postea dicitur, quod serui
Holofernis mirabantur ad sapienti-
am eius, & dicebat alter ad alterum,
Non est talis mulier super terram in
aspectu, & pulchritudine, & in sensu
verborum.

Esth. 4.

Cum magna prudentia requisi-
uit Mardochæus Esther vt succur-
reret populo Iudæorum, dicens, Si
nunc silueris, per aliam viam libera-
buntur Iudæi, & tu, & domus patris
tui peribitis. Quis nouit vtrum id-
circo ad regnum veneris, vt in hoc
tempore parareris?

Dani. 1.

Danieli & sociis eius dedit domi-
nus scientiam & disciplinam, in om-
ni li-

ni libro & sapientia, Daniel autem
specialiter intelligentiam visionum
& somniorum.

Visiones Nabuchodonosor regis Dan. 2. 4.
Babylonis Daniel exposuit sapienter. & 13.

Et postmodum legitur (licet prius ac-
ciderit) de duobus senibus presbyte-
ris, quos mira prudentia contra inno-
centem Susannam falsum dixisse te-
stimoniumprehendit.

Innotuit Iudæ Machabeo, quod 1. Mach. 7
Nicanor venerat eū dolo, & qd vole-
bat eū capere: caute subtraxit se Iu-
das, & noluit eum amplius videre.

Cognouit Simon, quod Tryphō 2. Mac. 13
eū dolo loqueretur, petēs duos filios
Ionathæ & centū talēta argēti iussit da-
ri, ne inimicitia magnā sumeret ad po-
pulum dicentem, Quia non misit ar-
gentum & pueros, propterea periit.

Septem illi fratres cum pia matre 2. Mach. 7
sua in verbis, quæ sibi inuicem & ty-
ranno dicebant, miram sapientiam se
habuisse demonstrauerunt.

DE PRVDENTIA ET

2. Mac. 14

Constituta fuit dies, in qua Iudas secreto cum Nicanore loqueretur. Præcepit autem Iudas armatos esse in locis oportunis, ne forte in hostibus repente aliquid mali oriretur.

Lucæ. 1.

Miræ discretionis & prudentiæ beatam virginem fuisse, apparet in colloquio quod habuit cum angelo. Cogitabat qualis esset ista saluatio & ait, Quomodo fiet istud?

Lucæ. 2.

Quum remansisset in Hierusalem in annis duodenis puer Iesus in medio doctorum audiens & interrogans illos. Sequitur, Quod stupebant omnes, qui eum audiebant, super prudentia & responsis eius.

Lucæ. 16.

Laudauit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset.

Mat. 21.

Lucæ. 20

Pulchre delusit dominus curiosam interrogationem Sacerdotum & seniorum populi Iudæorum querentium, in qua potestate ille miracula faceret, ait enim: Interrogabo & ego vos, Baptismus Ioannis unde est?

Quum

Quum Paulus apostolus fuisset **Actu. 16.**
 cum socio eius Sila, in carcere pos-
 tus in crastino miserunt magistratus
 precipientes vt dimitterentur. Paulus
 prudenter dixit, Cæsos nos publice
 indicta caussa, quum simus Romani
 coniecerunt in carcerem, & nunc ocul
 te nos eiiciunt.

Commota & cõfusa ciuitate Ephe **Actu. 19.**
 sine Paulus prudenter & humiliter
 acquieuit consilio amicorum. Qui
 rogauerunt eum, ne se daret in thea-
 trum. Vbi etiam apparuit prudentia
 illius Scribæ, qui pulchre sedauit
 populum sic commotum, & remisit
 ad domum.

Quum tribunus iussisset Paulum **Actu. 22.**
 exdi & flagellis torqueri, dixit Pau-
 lus astanti sibi Centurioni, Si homi-
 nem Romanum licet indamnatum vo-
 bis flagellare? & discesserunt ab eo qui
 eum torturi erant.

Quum vellet Paulus de Græcia na **Actu. 20.**
 uigare in Syriam, & intelligeret sibi

DE ASTVTIA ET

ad Iudæis esse paratas insidias, caute de-
clinauit. Et reuersus est per Macedo-
niam, nec recusauit comitatū, quē se-
cerant ei fratres diuersarum ciuitatū.

Actu. 23. Sciens Paulus quod vna pars esset
Pharisæorū, exclamauit, Viri fratres,
Pharisæus sum, &c. Et surgentes qui-
dam Pharisæorum pugnabat pro eo.

Ibidem. Postea quum audisset, quod qui-
dam Iudæi vouerant, se nihil gulta-
turos, donec occiderent Paulum, fe-
cit hoc nuntiari Tribuno, qui misit
eum cum multis armatis ad Felicem
Syre Præsidem.

Actu. 26. Quum Festus præses vellet eum in
Hierusalem reducere ad instantiā Iu-
dæorum, Paulus prudenter aduertens
eorum malitiam, Cæsare appellauit.

CAPVT LIIII.

¶ De astutia & calliditate mala.

Gene. 3. **P**rimum magistrum calliditatis &
mendacij, seu astutiæ, patet fuisse
diabolum in serpente. Qui quum cal-
lidior esset cunctis animantibus, pri-
mam.

CALLIDITA MALA. 155

nam mulierem seduxit. Non enim
voluit virum aggredi primum, quem
sciebat maiori discretionem dotatum.

Multoties voluit seducere Iacob Gen. 30.
nepotem suum; modo in vxore, mo-
do in mercede, Laban scilicet socrer
eius. Sed dominus in fraude circum-
uenientium illi affuit.

Quum Laban scrutaretur supelle- Gen. 31.
tilem Iacob, & veniret ad tentorium
Rachael, illam sollicitudinem quaren-
tis astute delusit.

Sæuientes ob stuprum sororis suæ Gen. 34.
Dynæ filij Iacob, callide suaserunt,
Sichem & ciuitatis populum circum-
cidi. Quo facto, irruerunt in eos, &
faciliter occiderunt.

Filij Iacob voluerunt decipere pa- Gen. 37.
trem, quando tunicam Ioseph tinxe-
runt in sanguine. hæc di, mittentes qui
diceret ei, Hanc inuenimus, vide utrū
tunica filij tui sit, an non.

Diuersas excogitauit astutias Pha Exo. 1. 5.
rao rex Aegypti ad hoc, vt filios Isra-

DE ASTVTIA ET

el totaliter extirparet. Ad hoc etiam,
vt eos in Aegypto interimeret, & nul-
latenus recedere pateretur.

Exo. 6.

Malefici Pharaonis quantum ad
duo signa, prima fecerunt per incan-
tationes, sicut fecerat Moyses.

Num. 16.

Malitiose locuti sunt Chore, & cō-
plices eius, quando steterunt contra
Moysen & Aaron, dicentes, Suffici-
at vobis, quia omnis multitudo san-
ctorum est, & in ipsis est dñs. Quid
eleuamini super populum domini?

Num. 20

Videns Balaach rex Moabitarum,
quod fortitudine filios Israel vincere
non poterat, voluit eos maledictione
Balaam superare.

Iosue. 9.

Gabaonitæ audientes, quæ fecerat
Iosue Hiericho & Hai, callide cogita-
uerunt, quomodo possit ita facere,
quod non totaliter delerentur.

1. Re. 13.

Cauerant Philistini, ne faber fer-
rarius inueniretur in omni terra Isra-
el, ne forte Hebræi facerent gladium,
aut lanceam.

Saul

CALLIDITATE MALA. 156

Saul inuidens prosperitati David, 1.Reg.18.
dixit de filia sua Michol, quam David habere volebat, Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, & sit super eum manus Philistinorum. Dixit ergo Saul ad David, In duabus rebus, gener meus eris hodie.

Per magnam astutiam voluit David celare iniquitatem suam, quando misit pro Vria, ut dormiret cum vxore sua. 2.Reg.18.

Nephandam calliditatem docuit Amnon filium David Ionadab filius Semna, quando dixit ei, ut linguam simularet, & sic Thamar sororem Absalon, de qua tentabatur, solus habere posset. 2.Reg.13.

Quum vellet Absalon vindicare iniuriam sororis suae, quam opprimerat Amnon frater eius, fecit pergrande conuiuium, & fratrem suum inuitauit, & dum comederet, ibi eum occidi fecit. Ibidem

- 2.Reg.15. Ambiens Absalon regnum patris, cœpit malitiose adulari, & facta patris sui vituperans seipsum beneiudicatum iactauit.
- 3.Reg.12. Dixit Hieroboam in corde suo, Nunc reuertetur regnum ad dominũ Dauid, si ascenderit populus iste, vt faciat sacrificium in domo domini in Hierusalem: & excogitato consilio, fecit duos vitulos aureos.
- 2.Re.20. Achab rex Israel dixit quædam generalia verba, nuntiis Benadab regis Syriæ, suos & sua liberaliter efferedo. Ex quibus ille astute voluit eum grauari nimis ad specialia descendendo.
- 3.Reg. 22. Sedechias filius Chanaan propheta Baal, fecit sibi cornua fieri ferrea, quasi esset propheta verus dicens, regi Achab. Hæc dicit dominus, his ventilabis Syriam donec deleas eam. Tandem fefellit eũ, & fecit eum ire ad bellũ.
- 4.Reg.5. Currens Gihezi post Naaman, callide colorauit petitionem suam, quando dixit, Dominus meus misit me

CALIDITATE MALA. 157

me ad te, dicens, Modo venerunt ad me duo adolescentes, da eis talentum argenti & vestes mutatorias duplices, &c.

Scelerata Iezabel crudeli astutia 3. Re. 21.
vsa est, ad hoc, vt vineam Naboth acquireret viro suo.

Athalia mater Ochozia regis Iuda, videns mortuum filium, interfecit omne semen regium, & sic regnavit super terram sex annis. 4. Reg. 11.

Loquebatur alta voce Rapsaces 4. Reg. 18
nuntius Sennacherib regis Assyriorum, vt audiret eum populus, & timeret super murum.

Dum Abia rex Iuda exercitum suum confortaret, & aduersarios increparet, Hieroboam rex Israel retro moriebatur insidias. Cumq; ex aduerso hostium stare, ignoratem Iudam, suo ambibat exercitu. 2. Par. 13.

Varas excogitauerunt astutias vici- 1. Esd. 3.
cini filiorum Israel, qui redierant de captiuitate Babylonis. Ad hoc, vt im- 8. 4.
Ne. 45.

DE ASTVTIA ET

pedirentur in ædificatione templi, & murorum ciuitatis Hierusalem.

Esth. 3.

Superbissimus Aman, videns quod Mardocheus ipsum adorare non lebat occasione eius suadet regi per mēdacia, vt totus Iudæorum populus deleretur.

Hiob. 1.

Quia Sathan non poterat coram deo virtutes sancti Hiob omnino negare, voluit intentionem eius callide deprauare, dicens, Nunquid frustra Hiob timer deum? Nota etiam ibi, Quomodo vna die diabolus totum ei abstulit, & simul nuntios venire fecit, vt multiplici dolore per impatentiam frangeretur.

Dan. 6.

Principes & Satrapæ regni Persarum procurarunt, vt Darius statueret decretum, contra quod Daniele co gitauerunt omnino debere facere, vt hac arte ipsum possent à rege auertere.

Dan. 13.

Duo senes presbyteri detestadā adinuenerunt nequitiam, vt possent Susannam decipere, & postea se de ea

cru-

CALIDITATE MALA. 158
crudeliter vindicare.

Plenus malignitate Alchinus ac- 1. Mac. 7.
cessit ad Demetrium regem & accu- 2. Mac. 4.
savit Iudam Machabæum in multis.

Deinde vt narratur, obtulit regi co-
ronam auream, & alia quædam dona
& ipsa quidem die siluit. Et postea tã
tum fecit, & dixit, quòd rex summum
sacerdotem eum constituit.

Iason misit Menelaum portantem 1. Mac. 4.
pecuniam Antiocho regi: at ille Me-
nelaus commendatus regi in semet-
ipsum retorfit summum sacerdotium,
supponens Iasoni talenta argenti tre-
centa.

Herodes clam vocatis Magis, di- Mat. 2.
ligenter ab eis didicit tempus stellæ,
quæ apparuit eis, & mittens eos in
Bethleem, dixit: Ite, & interrogate
diligenter de puero. Hoc vero qua
intentiõe diceret, apparuit in occasio-
ne puerorum.

Pharisæi volentes capere dominũ Mat. 22.

in

DE PACE ET CAT-

in sermone, miserunt ad eum discipulos suos cum Herodianis dicentes: Magister, scimus quia verax es: Licet censum dare Cæsari, an non?

Ioan. 9. Varios circuitus fecerunt Pharisei, vt facerēt confiteri cæcū illuminatū, q̃ non esset illuminatus à Christo.

Mat. 28. Principes Iudæorum custodibus sepulchri dederunt pecuniam copiosam, vt dicerent, Iesum de nocte furto sublatum esse.

Actu. 5. Ananias conscia Saphira vxore sua, fraudauit de pretio agri venditi.

Actu. 8. Samaritani attendebāt ad Simonē magum, eo quòd magicis artibus suis, multo tempore dementasset eos.

Actu. 13. Vidēs Iudæi quòd verbum Domini disseminabatur per paulum & Barnabam, concitauerunt religiosas mulieres & honestas & primas ciuitatis Anthiochenæ, & excitauerunt persequutionem in illos, & eiecerunt eos de finibus suis.

Actu. 14. Quum Paulus & Barnabas essent in ci-

in ciuitate Lystris, & tantam haberet
gratiam ibi, q̃ homines ipsis tanquā
diis sacrificare voluerant, superuene-
runt quidam Iudæi, qui taliter per-
suaserunt turbis, quod Paulus fuit ibi
lapidatus, & extra ciuitatem tractus,
putabatur esse mortuus.

Quæstuarij quidam cum puella spi Actu. 16.
ritum phytone[m] habente, volentes
conqueri de Paulo, non dixerunt, q̃
per eum amiserunt quæstum suum,
sed mentiendo dixerunt: Hi homines
conturbant ciuitatem nostram, annū-
tiant instituta, quæ nobis non licet su-
scipere, quum simus Romani.

Iudæi malitiose cogitauerunt pe- Actu. 23.
tere à Tribuno, vt Paulum produce-
ret in medium, quasi aliquid certum
inquisituri essent ab illo. Insidiaban-
tur autem ei multi, qui volebant sta-
tim interficere eum, & ad hoc etiam
obligauerunt se per totum.

CAPVT LV.

¶ De eruditione liberorum.

Audiens

DE ERVDITIONE

Gene. 37.

AVDIENS Iacob somnia Ioseph, in crepabat eum, ne contra se fratrum suorum inuidiam suscitaret.

Gen. 42.

Negligentiam filiorum arguebat Iacob audiens, quod alimenta venderentur in Aegypto.

Leuit. 24

Blasphemus in eremo lapidatus fuit filius mulieris Israelitidis, de viro Aegyptio generatus. Tales enim filij male frequenter instruuntur.

Deut. 4.

Præcepit Dominus per Moysen, ut filij Israel docerent filios suos, ea quæ ipsi viderant.

Deut. 21.

Contumax filius & proteruus, & parentum imperio obedire contemnens, præcipitur à Moysè per populum lapidare.

1. Reg. 4.

Heli sacerdos male corripuit filios suos, & ideo tam ipse quam illi sunt à domino puniti.

3. Re. 1. 2.

Adonias filius Hagith, male fuit à patre suo Dauid correptus, & idcirco in superbiam elatus regnare voluit, sed tandem à fratre suo regnan-

te

LIBRORVM. 160
te occisus fuit.

Appropinquans ad mortē Dauid, 1. Par. 28.
diligenter instruxit Salomonē filium
suum, qui regnare debebat post eum.

Tobias senior filium suum ab in- Tob. 1. 4
fantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato. Deinde, quum
& 13.
se cito crederet moriturum, pie & salubriter instruxit eum. Similiter fecit
instante morte sua.

Parentes Saræ vxoris Tobie iu- Tob. 10.
nioris, dimiserunt ire filiam suam
cum viro suo: monentes eam hono-
rare soceros, diligere maritum suum,
regere familiam suam, gubernare do-
mum, & seipsam irreprehensibilem
exhibere.

Magnam sollicitudinem gerebat Tob. 1.
Hiob, de liberis suis, qui quum simul
comedissent, offerebat holocausta per
singulos dies, ne forte peccassent.

Parentes Susannæ quum essent iu Dan. 13.
sti, erudierunt filiam suam secundum
legem Moyfi.

Quum

1. Mac. 2. QUOD BON. CON. NON
Quum appropinquaret morti Ma-
tathias, filios suos salubriter instruxit,
& contra impios animauit.

2. Mach. 7 Supra modum mater mirabilis, quæ
patientes septem filios, sub vnus di-
ei tempore conspiciens, singulos hor-
tabatur pia voce, dicens Nescio qua-
liter in vtero meo apparuistis, &c.

C A P V T L X I.

¶ Quod bonis consiliis non
acquiescere periculo-
sum est.

Gen. 19.

Angeli qui apparuerunt Loth, de-
derunt ei bonū consilium, vt exi-
ret de Sodomis, & generosos suos se-
cum ducens, nequaquā post tergū re-
spicerent, sed in monte saluos se face-
rēt. Qui dixit generis suis qui acceptu-
ri erant filias eius, vt egredierentur.
Sed visis est eis quasi ludens loqui.
Generi ergo Loth, nolentes exire de
medio prauæ gētis, perierūt cum ipsis
Sodomitis. Vxor autem eius retro
respiciens, versa est in statuam salis.

Ipsæ.

ACQUIES. PERIC. EST. 161

Ipse etiam Loth qui iuxta consilium
angeli noluit statim in motem ascen-
dere, cum proptus filiabus peccauit.

Ruben consuluit fratribus suis, vt Gen. 37.
Ioseph redderetur patri suo. Qui nō &. 42.
acquieuerunt ei: idcirco venit postea
super eos tribulatio.

Filiis Israel volentibus ascendere Num. 14.
ante tempus ad locum de quo loquu-
tus fuerat dominus, ait Moyses: Non
est Deus vobiscum, Amalechites &
Chananæus ante vos sunt, quorum
gladio corruetis, eò quòd nolueritis
acquiescere domino.

Post scelus perpetratum in vxorē Iudic. 20.
Leuitæ, cōuenerunt filij Israel, & mi-
serunt nuntios ad filios vel tribum
Beniamin, qui dicerent: Quir tātum
nephas in vobis repertum est? Tradi-
te homines, qui hoc flagitium perpe-
trauerunt. Qui noluerūt audire, pro-
pter quod omnes postea exceptis pau-
cis, fuerunt occisi.

Dixit Abner Asaeli, vt desisteret 2. Reg. 3.
Y ab

QVOD BON. CON. NON

ab insequutione ipsius, quòd audire contempsit: Abner autem ipsum aduersa hasta transfodit.

3. Reg. 11. Roboam filius Salomonis, noluit audire consilium senum, sed consilio iuuenum acquieuit, & ideo magnam populi sui partem amisit.

Judic. 6. Bonum & fidele consilium dedit Achior Holoferni quòd ille cum superbia & indignatione còtempnit, qui paulò post fuit occisus, & eius exercitus cum damno & confusione fugatus.

Hier. 40. Godoliz què rex Babylonis praeceperat terrae Iudaeorum nuntiauit fideliter Iohānam filius Careah, quòd Ismael filius Nathaniz volebat eum occidere. Qui respòdit ei: Falsum loqueris de Ismaele. In mense autem septimo venit Ismael, & occidit Godoliam, postquam còmederat cū illo.

Dan. 4. Consilium meum placeat tibi, o rex, & peccata tua eleemosynis redime, ait Daniel Nabuchodonosor regi. Qui

ACQUIES. PERIC. EST. 162
gi: Qui non acquieuit, & mutatus est
in bestiam.

Vadens in Galaad Iudas Machabæus, reliquit Iosephum & Azariam
duces populi, & præcepit eis, dicens:
Nolite bellum committere aduersus
Gentes, donec reuertamur, illi verò
voluerunt sibi facere nomen, & per-
diderunt res & nomen.

Habebat Iudas Machabæus octin-
gentos viros secum, aduersariorum
verò viginti duo milia, & auertebant
eum socij ne pugnaret tunc, sed prius
exercitu congregato. Qui noluit ac-
quiescere eorum consilio, & in illo
bello ipse cecidit: ceteri verò fugerunt.

Bonum consilium dedit vxor Pi-
lati viro suo. Sed ille acquiescere re-
cusauit, magis timens Cæsarem offen-
dere, quàm iustum sanguinem con-
demnare.

CAPVT LVII.

¶ De suspicionem & falsâ
credulitate.

Y 2 Cogi-

Gene. 20. **C**ogitauit Abraham, quòd forsità non erat timor Dei in Geraris, & homines illius terræ eum occiderent propter vxorem suam.

Gene. 31. Simile accidit Isaac. Gen 26. Suspicatus est Laban, quòd Iacob furatus esset deos eius, & ob hanc causam perscrutatus est totam supellectilem.

Gene. 37. Videns Iacob vestimenta Ioseph sanguine cruentata, putauit eum esse mortuum, & à fera pessima deuoratum.

Gen. 44. Præcepit Ioseph dispensatori suo, vt introduceret fratres suos domum ad comedendum secum: at illi exterriti, crediderunt, q̃d vellet eos subire seruitudi.

Iosue. 22. Rubenitæ & Gaaditæ euntes ad possessiones suas, ædificauerunt altare trans Iordanem. Quo audito, filij Israel turbati fuerunt, nescientes quare hoc fecissent illi, & putauerunt, quòd vellent se ab eorum lege penitus separare.

Quia

FALSA CRVDELITATE. 163

Quum iuisset Sampson ad domū patris sui, socer eius putauit q̃ odio haberet vxorem suam, & repudiasset eam, vnde tradidit eam alij viro. Iudic. 19.

Heli videns Annam labia mouere, & nullum verbum proferre, aestimauit eam esse temulentam. 1. Reg. 1.

Quia Saul persequabatur Dauid, imponebat ipsi Dauid quòd ipse persequeretur eum. Vnde dicebat, quòd filius suus Ionathas suscitasset seruum suum insidiantem ei, licet esset falsissimum. 1. Reg. 22.

Quum esset Dauid cū Achis rege Geth, quasi custos capitis sui. Satrapæ dixerunt ad Achis, vt recederet Dauid, ne fortè transfugeret ad Saulem. 1. Re. 2. 9.

Misit Dauid nuntios ad regem Amnon, vt consolaretur eum super patris interitu. Principes autem illius putauerunt, quòd venissent ad explorandam ciuitatem, non ad consolandum regem. 2. Reg. 18.

Postquam rex Ahasuerus turba-

Esther. 7.

DE SUSPITIONE ET

tus fuit contra Aman, & ille iacebat
super lectum Esther, ad rogandum eā
pro anima sua, imposuit ei rex, quod
ipso præsente voluerit reginam oppri-
mere.

Hiere. 37. Dum vellet Hieremias ire ad ter-
ram Benjamin, comprehendit eum
custos porte, & imposuit ei, quod fu-
geret ad Chaldaeos.

Hier. 43. Nuntiante Hieremia propheta vo-
luntatem domini populo terræ qui
remanerat post destructionem Hie-
rusalem, dixerunt ei: Mendacium tu
loqueris, non te misit dominus, sed
Baruch filius Neriae incitavit te ad-
uersum nos, vt tradat nos in manus
Chaldaeorum.

1. Mach. 6. Tortores, qui Eleazarum ducebāt
ad supplicium, in iram versi sunt, pro-
pter sermones ab eo dictos, quos illi
per arrogantiam dictos arbitrabātur.

Math. 14. Videntes discipuli supra mare do-
Ioa. 9. minum ambulante, putauerunt phan-
tasma esse, & prę timore clamauerunt,
Simon

VALSA CREDVLITATE. 164

Simon Phariseus videns mulierē Luc. 7.
peccatricem ad pedes domini flētem,
ait intra se, dicens: Hic si esset prophe-
ta, sciret qualis esset, &c.

Ad hoc, q̄ nullus de se altē sentiat, Luc. 18.
nec malē sentiat de aliquo, multum
valet exemplum quod adducit Sal-
uator de iactante se Phariseo & hu-
mili publicano.

Videntes Iudæi Apostolos domi- Actu. 2.
ni, post effusionem spiritus sancti, lo-
quentes variis linguis, dicebant quidā
eorum: Quia multo pleni sunt.

Omnes discipuli Christiani time- Actu. 9.
bant Saulum post conuersionem suā,
nō credētes q̄ esset discipulus, donec
Barnabas duxit illum ad Apostolos,
& narrauit illis, quomodo in via vi-
disset dñm, & quomodo in Damasco
fiducialiter egit in nomine dñi Iesu.

Tribunus Lyfias, videns Paulum Actu. 23.
à Iudæis tam male tractari, quæsiuit
ab eo: Nonne tu es Aegyptius, qui
ante hos dies tumultum concitasti,
Y 4 & edu-

Q. S. VPRI PERMIT. ALI.
& eduxisti in desertum quatuor mil-
lia virorum sicariorum.

Actu. 28. Vt viderunt Barbari pendente[m]
viperam in manu Pauli, ad inuicem
dicebant: Veique homicida homo
est hic. Et æstimabant eum in timorẽ
conuertendum, & subito casurum &
moriturum.

CAPVT LVIII.

¶ Quod sancti viri permittunt ali-
qua fieri non libenter.

Gen. 43. Iacob permisit abduci Benjamin fi-
lium non libenter, & tenere dile-
ctum, propter necessitatem victualium
ad instantiam filiorum.

Deu. 24. Moyses permisit dari libellum re-
pudiij odiosis vxoribus Iudæorum,
quia timebat in eis vxoricidium.

2.Reg. 24. Considerato Dauid populo suo
cõstituit super eum Tribunos & Cen-
turiones. Dixitque rex ad populum:
Egrediar & ego vobiscum. Et respon-
dit populus: Nõ exibis, quia tu vnus
pro decem millibus computaris. Me-
lius

RIERI NON LIBENTER. 165
lius est ergo ut sis nobis in vrbe præ-
sidio. Ad quos rex ait: Quod vobis
videtur, hoc faciam.

Cognouit Simon, q̃ Triphon cū 2. Mac. 13
dolo loqueretur, pet̃s duos filios Io-
nathæ, & centum talenta argenti: ius-
sit dari tamen argentum & pueros, ne
forte aduersum se inimicitiam populi
concitaret.

CAP. LIX.

De iustitia & æquitate.

ABraham volens separari à Loth Gene. 13.
nepote suo, dedit ei optionem ut
eligeret partē quam vellet. Et sic pul-
chrē poterit partitio fieri, ut maior di-
uidat, & minor eligat.

Dixit Iacob ad Laban: Respon- Gene. 30
debit cras iustitia mea.

Elisæus permisit q̃ filij propheta- 3. Reg. 2.
rum quærerent Heliam, ne fortē spiri-
tus dñi proteuisset eum, quum tamen
sciret, q̃ illi laborarent inuani.

Testimonio dñi iustā rem postula Num. 27.
uerāt filij Salphaad, quę in hereditate
paterna succedere à Moyse petierunt.

Y 5

Rex

Iudic. 1.

Rex Adoniboseth comprehensus à filiis Israel, dixit: Septuaginta reges. amputatis manuum ac pedum summmitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias, sicut feci, ita reddidit mihi dominus.

1. Reg. 15

Adducto Agag rege Amalech coram Samuele, ait ei Samuel: Fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua.

1. Reg. 26

Dixit David ad Saul, qui eum iniuste persequabatur: Dominus retribuet unicuique secundum iustitiam suam & fidem.

1. Reg. 30

Constituit David, & quasi pro lege habitum est, ut æqua esset pars descendenti ad prælium, & remanenti ad sarcinas.

2. Re. 24.

David noluit accipere gratias ab Arauna Iebusæo aream, quam habere volebat, sed iusto pretio mediante.

Tob. 2.

Audiens hæc dum balantem Tobias, dixit: Videte ne furtivus sit, sed

sed reddite eum dominis suis. Quia non licet vobis aut edere ex furto, aut contingere.

Præcepto regis Ahasueri, super- Esth. 7. 8.
bus & iniquus Aman suspensus est in illo eodem patibulo, quod ipse parauerat Mardocheo; & hostes Iudeorum eodem die ab ipsis Iudæis occisi sunt, quos Iudeos illi occidere putauerunt.

Contra Babylonem prophetans Hier. 7.
Hieremias ait: Reddite ei secundum opus suum, iuxta omnia quæ fecit, facite illi.

Iubente Dario rege, viri qui accu- Danie. 6.
sauerunt Danielem, missi sunt in lacum leonum, & non perueniunt vsque ad pavimentum, donec arriperent eos leones, & omnia ossa eorum comminuerunt, vt cap. 14.

Fecit populus duobus presbyteris Dan. 13.
senibus, qui iniquè accusauerunt Sennam, sic vt male egerant aduersus proximum, & interfecerunt eos.

In eodem loco, in quo Androni- 2. Mac. 4.
cus

DE IVST. ET AEQVIT.
cus iniuste occiderat Omnia summum
sacerdotē, fecit eum vita priuari, pur-
pura prius exutum Antiochus.

2. Mac. 3. Impius Iason, qui insepultos ab-
iecerat multos, ipse illamētatus & in-
sepultus abiicitur, nec propriam nec
peregrinam habuit sepulturam.

2. Mac. 9. Antiochus homicida & blasphe-
mus pessimē percussus: utq; ipse mul-
tos tractauerat peregrē in montibus,
miserabili vita defunctus est.

Matth. 18. A seruo nequam, qui noluit dimit-
tere conseruo suo centum denarios,
meritō repetit dñs, vniuersum debi-
tū, quod liberaliter prius dimiserat illi.

CAPVT LX.

De iudiciis hominum re-
ctis, aut prauis.

Gene. 11. Causam, quam nescit iudex, debet
& 14. diligentissimē inuestigare. Vnde
Deus quē nihil latere potest, dicitur
descēdisse, vt videret civitatem, quam
ædificabāt filij Adam. Similiter dixit
ipse: Descendam, & videbo vtrum
clamo-

clamorem, qui ad me peruenit, operé impleuerint.

Iniuste præcepit Iudas Thamar nū Gene. 38.
tum suam comburi.

Dominus Ioseph, nimirum credu- Gene. 39.
lus verbis coniugis, misit ipsum in
carcerem.

Minora per minores iudices, & ma Exod. 18.
iora per maiores debet diffiniri, iuxta
id quod consulit Iethro Moyssi.

De duodecim bobus & sex plau- Nume. 7.
stris, nullum dedit Moyse filius Ca-
ath, licet essent sibi propinquiores, sed
totum dedit alius Leuites, eò quòd
isti amplius indigebant, qui grauiora
portabant.

Consuluit Moyse dominum oc- Num. 27.
cassione filiarum Salphaad, & respon-
dit dominus: Homo quum mortuus
fuerit absque filio, ad filiâ eius transi-
bit hæreditas.

Voluit Moyse, vt filij Ruben, & Nume. 32
ceteri, qui petebât terram iam acqui-
sitam, armati alios præcederent ad
bellum

DE IUDICIIS HOMI.

bellum, donec terra alia esset penitus
acquisita.

1. Reg. 8. De filiis Samuel dicitur: Declina-
uerunt post auaritiam, acceperuntque
munera, & peruerterunt iudicium.

2. Reg. 16 In iustè protulit Dauid sententiam
& 19. contra Mephiboseh absentem ad vr-
bem Sibæ, ipsi Dauid xenia offerenti.
Veruntamen postea cognita veritate
voluit iniquam sententiã penitus re-
uocare.

3. Reg. 3. Salomô rectè iudicauit de duabus
mulieribus, quarum quælibet conten-
debat vnius pueri esse mater.

1. Par. 19 Constituit Iosaphat rex Iuda iu-
dices terræ, præcipiens eis: Videte
quid faciatis, nō enim hominis exer-
cetis iudicium, sed Dei. Quodcunque
iudicaueritis, in vos redundabit. Sit
timor domini vobiscum, & cum di-
ligentia cuncta facite.

1. Ther. 3. Ad suggestionem Amã rex Aha-
suerus iniustè dixit de populo: Age
quod placet.

De iud.

De Iudicibus Israel dicebat Esaias: Esai. 2.

Principes tui infideles, socij furum,
omnes diligunt munera, sequuntur re-
tributiones, pupillo non iudicant, &
caussa viduæ non ingreditur ad illos.

Quia Hieremias à domino pro- Hier. 38.
phetabat Hierusalem capiendam esse
à Chaldæis, dixerunt principes po-
puli Sedechiæ regi: Rogamus vt oc-
cidatur homo iste. Qui respondit eis:
Ecce ipse est in manibus vestris, non
enim fas est regem vobis quicquam
negare.

Nabuchodonosor Rex Babylonis Danic. 2.
præcepit vt perirent omnes sapientes
Babylonis, eo quòd illi somnium,
quod viderat, non poterant indicare.

Quâvis Darius rex Persarum in- Dan. 14.
nocentem sciret esse Daniele, tamen
ad instantiam Saraparum fecit eum
mitti in lacum leonum.

Discretè examinavit Daniel duos Dan. 13.
senes, qui contra Susannam iniquum
tulerunt testimonium.

Quum.

1. Mac. 4.

Quum separaretur Menelaus in iudicio coram Antiocho per pecuniam, quam promisit, absolutus est, & accusatores eius iniqua morte damnat.

Ibidem.

Conquesti sunt Iudæi coram Antiocho rege, de iniqua morte Oniæ. Contristatus autem Antiochus, licet aliàs esset malus, Andronicū purpura exutum in eodem loco, in quo ipsum Oniam occiderat, iussit vita priuari.

Math. 2.

Nimis iniquum protulit Herodes iudicium, quando mittens satellites, occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem.

Mar. 6.

Ad petitionem vnius saltatricis, fecit Herodes Tetrarcha Ioannem Baptistam in carceri decollari, quum tamen sciret eum virū iustum & sanctū.

Iou. 7.

Dixit Nicodemus Phariseis: Nunquid lex vestra iudicat hominem? nisi audierit ab ipso prius, & cognouerit quid faciat?

Math. 27

Nequissimum fuit iudicium, quando Pilatus dimisit Barnabam homicidam,

RECTIS AUT PRAVIS. 169
cidam, latronem, seditiosum, & do-
minū Iesum tradidit voluntati eorū.

Sacerdotibus & magistratibus tem Actu. 4.
pli denuntiabantibus Petro & Ioanni;
ne docerent aliquid in nomine Iesu;
Responderunt apostoli dicentes eis:
Si iustum est in conspectu Dei, vos
potius audire quam Deum? Iudicate.

Quam Paulus eiecisset dæmoniu Actu. 16.
à puella Phytionissa, accusatus fuit à
dominis suis, quibus illa quæstum di-
uinādo præstabat. Magistratus autem
fecerunt Paulum & Silam virgis cæ-
di, & in carcerem mitti.

Iud eis accusantibus Paulum, Gal- Actu. 18.
lio proconsul dixit: Si qua esset iniu-
ria, aut facinus malum, o Iudæi, meri-
tò vos sustinerem. Si verò quæstio
est de sermone, & nominibus, & lege
vestrate, vos ipsi videritis. Iudex enim
ego horum nolo esse.

Princeps sacerdotum præcepit per, Actu. 23.
cutere os Pauli, Tūc Paulus ait: Per-
cutiet te dominus: paries dealbate, &

Z

tu se-

DE IUDICIIS HOMI-
tu sedens iudicas me secundum legē,
& contra legem iubes me percuti.

Licet Paulus coram Felice præsi-
de, se rationabiliter excusasset, voluit
tamen Felix gratiam præstare Iudæis,
& Paulum vinctum successori suo Fe-
sto reliquit.

Actu. 25. Dixit Festus præses: Non est con-
suetudo Romanis, damnare aliquem
hominem, priusquam is qui accusatur
præsentem habeat accusatores, locum-
que defendendi accipiat ad abluenda
crimina.

Ibidem. Festus nolens acquiescere Iudæis,
qui petierant vt Paulus Hierosolyma
duceretur, dixit Paulo: Vis Hieroso-
lymam ascendere, & ibi iudicari super
istis? Respondens dixit Paulus: Ad
tribunal iudicis ito. Cæsarem appello.
Tunc Festus cum concilio loquutus,
respondit: Cæsarem appellasti, ad
Cæsarem ibis.

Actu. 26. Auditis rationibus Pauli, Agrippa
rex, & præses Festus loquebantur ad
invicem,

RECTIS AUT PRAVIS. 170.
inuicem, dicentes : Quia nihil morte
dignum fecit homo iste. Agrippa au-
tem Festo dixit: Dimitti poterat hic,
nisi appellasset Cæsarem.

CAPVT LXXI.

¶ De pœnitentia.

Q Vandiu mansit Maria extra ca- Nume. 12.
stra, non processerūt filij Israel.
Non enim est bonum ire per desertū
huius vitæ, sine amaritudine pœni-
tentia.

Audiens populus filiorum Israel, Num. 14.
dominum esse iratum propter mur-
murationes eorum, luxit nimis : & in
mane plus voluerūt facere, quàm do-
minus præciperet eis.

Ad vocē angeli impropèrantis po- Iudic. 8.
pulo peccanti beneficia Dei, eleuaue-
runt omnes vocē suam, & fleuerunt.

Dixerunt filij Israel ad dominum: Iudic. 10.
Peccauimus, tu redde nobis quicquid
tibi placet. Et omnia idola proiece-
runt. Sequitur: Qui doluit super mi-
seriis eorum.

DE POENITENTIA.

- 3.Reg. 12. Citò pœnituit Dauid, quādo Nathan ipsum de crimine reprehendit.
- 3.Reg. 21. Achab rex Israel sceleratissimus, cooperuit carnem suam cilicio, ieiunauitq; & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite, & minorata est pœna dignè illi pro criminibus infligenda.
- 2.Par. 33. Manasses rex Iuda vinctus catenis, & in Babylonem ductus, egit pœnitentiam valde coram domino. Et re-duxit eū dominus in Hierusalem regnum suum.
- 1.Esd. 10. Lamentante Esdra pro populi peccatis, dictum est ei: Si est pœnitentia in Israel super hoc, percutiam fœdus cum domino Deo nostro.
- Iudith. 4. Audita terribili potentia Holofernis, sacerdotes induerunt se ciliciis, & ex toto corde omnes orabant dñm, vt visiteret populum suum.
- Iudith. 8. Et in laudem Iudith dicitur, quòd habens super lumbos suos cilicium, & ieiunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter

DE POENITENTIA. 171

præter Sabbata, & Neomenias, & festa domus Israel.

Quauis Iob esset vir simplex & rectus, timens Deū, & recedens à malo tamen dicebat: Ego ago poenitentiam in sauilla & cinere. Hiob. 41.

In stâte captiuitate Hierusalem dicebat Esaias: Vocauit dominus in die illa ad fletum & planctum, & ad caluitium & ad cingulum sacci. Esai. 22.

Ninuiæ crediderunt domino ad prædicationem Ionæ, & prædicauerunt ieiunium. Et vestiti sunt sacco à minore vsque ad maiorem. Ionæ. 3.

Appropinquante exercitu Timothei, Machabæus, & qui cū illo erant, deprecabantur dominum, caput terra aspergentes, lumbosque ciliciis præcincti, ad altaris crepidinem prouoluti, vt eis esset propitius, & inimicorum inimicus. 2. Mac. 10.

Ioannes Baptista sanctificatus, antequam ex vtero matris natus, à sanctis parentibus educatus, fugit in desertum. Matth. 12.

DE POENITENTIA.

sertum. Vbi tam austerā vitam duxit, quod dicebatur: Nec comedens, nec bibens, adde, nec vestiēs. Quia pili camelorum non sunt vestes humanæ.

Math. 14. Quā libenter receperit dominus peccatores ad poenitētiā, ex his apparet, quod prædicationem suā à poenitentia legitur incepisse.

Luc. 15. Itē ad hoc asserit se venisse, Luc. 5. Et hoc ipsum per opera demonstrabat. Exemplo de Maria, Lucæ. 7. Et Matthæi, eiusdem cap. 9. De Zachæo, Luc. 19. Et de Petro, Matt. 26.

Item & per similitudines, quas ponebat de oue quæ periit in deserto. De drachma quam mulier perdidit in domo. De filio prodigo, quem pater reputabat mortuū, & postea suscitatu.

Lucæ. 7. Maria Magdalena exemplar poenitētiæ, non iussa ad dominum venit, conuiuentes non erubuit, retro secus pedes domini stetit, inter epulas lachrymas obtulit.

Luc. 13. Vt induceret homines ad faciendū poeni-

pœnitentiā, posuit exēplum de quibusdam, super quos cecidit turris in Siloē, & occidit eos. Et subdit. Si nō pœnitentiā egeritis, omnes peribitis.

Ad exemplum ovis quæ periit, vel drachmæ quam mulier perdidit, sed postea inuenta fuerūt, dicit dominus: Gaudium magnum est in cœlo super vno peccatore pœnitentiā agente.

Leuem & breuem pœnitentiā Ioan. 2. iniunxit dominus mulieri in adulterio deprehensæ, dicens: Vade, & amplius noli peccare.

Videns Iudas quōdā damnatus esset, pœnitentiā ductus, retulit triginta argenteos, dicens: Peccaui, tradens sanguinem iustum. Verum quidem dixit, sed quia desperabat, veniam non meruit.

Petrus peccauit negando dominū in atrio principis sacerdotū, sed quando flet & pœnitere voluit foras exit. Et nota, q̄ Luc. 22. additum est: Conuersus dominus, respexit Petrū.

DE HONORE

Actu. 2.

Quærentibus quibusdam Iudæis corde compunctis: Quid faciemus vi ri fratres? ait illis Petrus: Pœnitentiam agite, & vnusquisq; vestrū baptizetur.

Actu. II.

Auditis rationibus Petri, Quare venerat ad Cornelium, & eum bapti- zauerat, tacuerunt fratres, & glorifi- cauerunt dominum, d. c. entes: Ergo & gentibus Deus pœnitentiam ad vitam dedit.

CAPVT LXII.

¶ De honore parentum.

Gene. 9.

SEm & Iaphet benedictionem pa- tris meruerunt, quia nudato obse- quium præbuerunt. Cham verò filius suus maledictus fuit, quia patris nudi- tatem derisit.

Gen. 27.

Magnæ exiftimationis erat apud antiquos benedictio patris, vt patet in Iacob & Esau, quia ipsam sollicitè quæsierunt.

Ibidem.

Licet Esau esset homo malus, re- probatus à Deo, & odio haberet fra- trem suum Iacob, nolebat tamē ipsum occidere,

occidere, viuentem patre suo Isaac. Unde dicebat: Venient dies luctus patris mei. In hoc deferens patri honorem, & timens offensam eius.

Ad magnam pœnam obligabat se **Gen. 42**
Iudas, quum dixit patri: Nisi Benjamin reduxero, & tradidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. Et notandum, qd priusquam dixerat Ruben, duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi, tamen pater non acquieuit illi, acquieuit autem Iudas dicenti prædicta verba.

Idem Iudas postea supplicans Ioseph, vt Benjamin ad patrem remitteret, inter cetera repetit prædicta verba, quibus se obligauerat patri & subiunxit: Non possum redire ad patrem absente puero, ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam. **Gen. 44.**

Jacob benedicens filios, dixit contra Ruben: Effusus es sicut aqua, non crescas. Quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius. **Gen. 49.**

Deut. 12. Precepit dominus per Moysen: Si genuerit homo filium contumacem & proteruum. Sequitur: Lapidibus eum obruet populus ciuitatis.

Iudic. 9. Reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfecit septuaginta fratribus suis.

1. Reg. 2. 4 Non audierunt filij Heli patrem, ipsos corripientem. Et ideo diuinam ultionem experti sunt.

1. Reg. 14 Quia Ionathas gustauerat paululum melius contra inhibitionem patris, morti adiudicatus est à patre: tamen à populo liberatus est.

1. Reg. 12 Dauid à facie Saul fugiens, & in magna necessitate exiit, habuit curam parentum suorum, & recommendauit eos diligenter apud Moab regem.

1. Reg. 15 Absalon Dauid patrem suum de regno expellere laborabat, sed pessime ei successit.

3. Reg. 2. Venienti Bethsaba matri Salomonis, assurrexit rex, adorauiq; eam, & positus est thronus matri regis.

Filij

Filij duo Sennacherib occiderunt 4.Re.19.
eum, sed tamen neuter eorum regna-
uit post eum.

Tobias senior instruēs filiū suum, Tob.4.
inter cetera dixit: Quum acceperit
Deus animam meam, corpus meum
sepelietur, & honorem habebis matris
tuæ, omnibus diebus vitæ tuæ.

Eiciens dominus de templo cum Ioan.2.
flagello, vendentes & ementes boues,
& numularios, dixit: Nolite facere do-
mum patris mei, domum negotiatio-
nis. In hoc & aliis multoties honorē
patris quærens.

De puero Iesu dicitur: Descendit Luc.2.
cū illis (scilicet) Maria & Ioseph, & ve-
nit in Nazareth: & erat subditus illis.

Ipse etiam dicit alibi: Honorifico Ioan.9.
patrem meum.

Et pendens in cruce, matrem suam Ioan.9.
dilecto discipulo commendauit. In
quo apparet, quam sollicitudinem ges-
serit de ipsa, qui nec in mortis articulo
huius oblitus fuerit.

DE GRATIIS AGENDIS

CAPVT LXIII.

¶ De gratiis agendis pro beneficiis Dei.

Gene. 32. Solicite gratias agebat Deo Iacob, dicens: Domine minor sum cunctis miserationibus tuis.

Exod. 13. Voluit dominus vt liberatio filiorum Israel de Aegypto nunquam ex- cideret ab eorum memoria.

Erit quasi signum, ait in manu tua, & quasi monimētū ante oculos tuos, vt lex domini semper in ore tuo.

Exod. 15. Cecinit Moyſes & filij Israel carmen Deo, & dixerunt: Cantemus domino. Postquam (scilicet) tam mirabiliter transierant mare rubrum.

Num. 31. Obtena de inimicis mirabili victoria, venerunt ad Moyſen principes exercitus Israel, dicentes: Quod nullus fuerat de filiis Israel in bello occisus: & tamen hominum & animalium rapuerunt magnam prædam. Et ob hanc causſam dona magna obtulerūt.

Iosue. 4. Præcepit dominus, vt post transitū Iorda-

Iordanis miraculosum, ponerentur
duodecim lapides in perpetuum mo-
numentum.

Post victoriam de Sysara habitā, Iudic. 5.
per Barath & Delbora, domino ce-
cinerunt.

Orauit dominum & laudauit Han 1. Reg. 2.
na, pro filio sibi dato.

Quauis filij Israel in prēliis, vbi Iudic. 2.
vincebant, fortiter dimicarent, tamen
dicebatur dominus percutere inimi-
cos, vt laus Deo attribueretur.

Audiens Dauid reuelationem, quā 2. Reg. 7.
Deus fecerat Nathan Propheta, de
regni sui duratione, gratias egit valdē
humiliter & deuotē.

Multum laudandus est Deus, qui 3. Reg. 5.
dat populo bonū principem & prae-
latum: Benedictus Deus, qui dedit
Dauid filium sapientissimum, propter
populum hunc plurimum.

Cyrus rex Persarum fecit clamari 1. Esdr. 1.
per omnia regna terræ. Dedit mihi
Deus cœli, omnia regna terræ, &
præcepit

DE GRATIIS AGENDIS

præcepit mihi vt ædificarem ei domũ
in Hierufalem. Quis est in vobis de
vniuerfo populo eius? Sit Deus cum
ipfo, & afcendat in Hierufalem.

Tob. 11. Quum Tobias recuperaffet vifum,
& vxor eius, & omnes qui fciebant eũ
prius cæcum, glorificabant Deum.

Iudic. 16. Omnis populus poft victoriam de
exercitu Holofernis habitam, venit in
Hierufalem adorare dominum.

Dan. 2. Reuelata Danieli vifione Nabu-
chodonofor regis Babylonis, bene-
dixit Deo cœli: & ait: Sit nomen do-
mini benedictũ, quia fapientia & for-
tudo eius funt.

Dan. 4. Deuotè & pulchrè exoluerunt lau-
des Deo illi tres pueri, de fornacis in-
cendio liberati. Et non folum illi hac
de cauffa gratias egerunt Deo, fed &
Nabuchodonofor fecit prædicari mi-
rabilia Dei in toto regno.

1. Mac. 4. Mundato templo & erecto fub lu-
da Machabæo, adorauerunt & bene-
dixerunt in cœlo eum qui profpe-
rauit.

rauit eos.

Iudas Machabæus & populus Hie 2. Mac. 1.
rosolymorum scripserunt Aritho-
bolo, dicentes: De magnis periculis
à Deo liberati, gratias magnificè ei
agimus.

Deuictò Timothæo per Iudam 2. Mac. 10
Machabæum, & capto quodam forti
præsidio, in hymnis & confessioni-
bus benedicebant dominum, qui ma-
gna fecit in Israel.

Beata virgo audita laude sua, quâ Luc. 1.
dixit Elizabeth: Benedicta tu, &c. in
vocem laudis prorupit, pro beneficiis
sibi, & toto mundo collatis.

Quando volebat dominus in E-
uangelio aliquod grande opus facere,
frequenter legitur in cælum suspe-
xisse, & gratias egisse. Sicut patet in
panum multiplicatione. Ioan. 6. In La-
zari suscitatione. In Eucharistiæ in-
stitutione. Matth. 26.

Nato Ioanne Baptista, Zacharias. Luc. 1.
recuperato loquendi officio, domi-
num

DE GRATIIS AGENDIS
num prophetando laudauit, dicens:
Benedictus dominus Deus Israel.

Luc. 2. Accepit puerum Iesum Simeon in
vlnas suas & benedixit dominum.

Matth. 9. Videntes turbe paralyticum à do-
mino curatum, glorificauerunt Deū,
qui dedit potestatem talem hominibus.

Luc. 7. Item viduæ filio suscitato, accepit
omnes timor, & magnificabant Deū,
dicentes: Quia Propheta magnus sur-
rexit.

Luc. 17. Vnus illorum decem leproforum,
ad mandatum domini mundatorum,
regressus est vnus & cecidit in faciem
ante pedes eius, gratias agens.

Mat. 26. Postquam cœnauit dominus cum
discipulis suis: subditur: Et hymno di-
cto, exierunt in montem Oliuarum.

Actu. 14. Claudus à Petro sanatus, intrauit
cum Apostolis in templum, ambulans
& exiliens & laudans Deum. Sequi-
tur: Omnes glorificabant Deum, per
id quod factum fuit. Erat enim homo
ille annorum plusquam quadraginta.
Gra-

PRO BENEFIC. DEI 177

Gratias agebat Paulus pro beneficiis sibi & aliis à deo collatis. Sibi qui dem in sua conuersione. Gratias ago deo meo, qui me confortauit in Christo. Qui prius fui blasphemus, & persecutor, & contumeliosus. Sed misericordiam dei consequutus sum. Act. 3. 4.

Item in sua conuersatione, Deo 1. Tim. 1. gratias, qui semper triumphat per nos in Christo Iesu.

Et pro beneficiis fratribus collatis, gratias deuote agebat. 1. Cor. 8. Primum quidem gratias ago pro omnibus. Quia fides uestra annuntiatur uniuerso mundo.

Ad Thessal. Gratiarum actionem 2. Thess. 3. possumus deo retribuere, pro vobis in omni gaudio, quo gaudemus.

Idem gratias agere in omnibus ad 2. Thess. 5. monebat Ephesios. cap. 5. Et semper gaudete, sine intermissione orate, &c.

CAPVT LXIIII.

¶ De gratitudine & beneficiis ab homine acceptis.

AA

Quum

DE GRAT. ET BENEF.

Gen. 14.

QUum percussisset Abrahā quatuor reges, & omnem substantiam, quam illi rapuerunt, reduxisset, rex Sodomorum egressus est in occursum eius, & omnia obtulit ei, solis animalibus exceptis. Vbi notandum: Quòd licet Abraham oblata respiceret, tamen bene voluit, vt socij sui partem haberet de praeda, tanquā eorum suffragio non ingratus.

Gen. 24.

Videns Laban iocalia, in aures. s. & armillas, quæ seruus Abraham dederat Rebeccæ sorori suæ, venit ad illum & dixit ei: Ingredere benedictæ domini. Et eum in hospitio, cum multa humanitate, recepit.

Gen. 29.

Postquam Iacob seruierat Laban auunculo suo multis annis, dixit ei Laban: Quia frater meus es, gratis seruias mihi.

Gen. 41.

Pharao rex Agypti, multum fuit gratus Ioseph, pro expositione somnij sui, & cum magnifice sublimauit.

Exo. 2.

Ichro Sacerdos Madian gratus fuit,

AB HOMINE ACCEPT. 176

fuit, pro eo quod Moyſes filias eius
defenderat, quando ad gregem ada-
quandum iuerant. Vnde fecit eum vo-
cari, vt comederet, & dedit ei filiam
ſuam in vxorem.

Valde ſolicitus fuit Iofue, ne Rha- Iofue 6.
ab meretrix, quæ nuntios ab eo miſ-
ſos abſconderat, ciuitate Hiericho
ruente periret.

Quum liberaſſet Gedeon ab ini- Iudi. 8.
micis Iſrael, dixerūt oēs ad eum. Do-
minare noſtri tu & filius tuus, quia li-
beraſti nos de manibus Madian.

Dixit Noemi cōmendādo Booz, qui Ruth. 2.
Ruth benigne viderat: Benedictus ſit
à dño, quoniam eandē gratiam, quam
præbuerat viuīs, ſeruauit & mortuis.

Quia Cinæus bene ſe habuerat ad 1. Reg. 15.
filios Iſrael, pepercit ei Saul, quando
deſtruxit Amalech.

Dixit Dauid ad Abiathar, cuius pa 1. Re. 22.
ter dilexerat ipſum Dauid: Mane me-
cum, ne timeas. Si quis quæſierit ani-
mam tuam, quæret & meam.

DE GRAT. ET BENEF.

- 2.Reg.2. Misit Dauid ad viros Iabes Gala-
ad, qui sepelierunt corpora Saul, &
filiorum eius, & gratias egit eis.
- 2.Reg.9. Propter amorē Ionathæ filij Saul,
inquisiuit Dauid, si esset aliquis su-
perstes de genere eius, & constituit
Miphiboseth, filium Ionathæ, conui-
uam mensæ suæ.
- 3.Reg.10. Regina Saba multa munera attulit
Salomoni; ille verò dedit ei omnia
quæ expetiuit, exceptis his, quæ vl-
tro obtulit ei munere regio.
- 3.Reg.17. Helias pie compassus est viduæ, a-
pud quam sustentabatur, & efficaciter
orauit pro filio illius defuncto, ita, q̃
ipsum a mortuis suscitauit.
- 3.Reg.18. Allegauit Abdias beneficiū, quod
contulerat Prophetis domini, quos
absconderat, quando quærebantur ad
mortem, ad hoc videlicet, quod He-
lias nuntium periculosum ei iniunge-
re non deberet.
- 4.Reg.2. Ascensurus in cœlū, bene remune-
rauit discipulū suū Helias. s. Eliseum.
Mulieri

Mulieri Sunamitæ hospitæ Elisei, 4. Reg. 4.
ipse Eliseus benigne obtulit, vt loque-
retur pro ea regi, si apud ipsum habe-
ret negotium.

Item filium eidem impetrauit, & 4. Reg. 5.
postea mortuum suscitauit.

Naaman Syrus mūdatus à lepra, 1. Esd. 4.
ad verbum Elisei obtulit ei munera,
dicens: Obsecro vt accipias benedi-
ctionem à seruo tuo.

Accusatores Iudæorum miserunt Tob. 12.
epistolam Artaxerxi regi, inter cæte-
ra continentem: Nos autem memo-
res salis, quod in palatio comedimus,
& quia læsionis regis videre nephas
ducimus, idcirco misi, &c.

Tobias iunior cum multa gratitu-
dine, retulit patri suo beneficia à Ra-
phaele percepta.

Esther regina nō fuit ingrata Mar Esth. 4. 7
dochæo nutritori suo.

Nabuchodonosor rex Babylonis Dan. 4. 5
audita expositione somnij sui per Da-
nielem, in sublime eum extulit, & ma-
gna

DE GRAT. ET BENEF.

gna munera illi dedit. Similiter & Bal-
thasar honorauit eum pro eo quòd
exposuerat ei scripturam, quam in pa-
ricte viderat.

2. Mac. 12

Audiens Iudas Machabeus, quòd
Scythopolitæ bene se habuerant ad
Iudæos in tempore tribulationis eo-
rum, gratias egit illis.

Luc. 7.

Seniores Iudæorū dixerunt domi-
no Iesu de Centurione, pro seruo in-
firmo rogante: Dignus est vt hoc il-
li præstes: Diligit enim gentem no-
strā, & synagogā ædificauit nobis.

Galat. 4.

Pie & plene recognoscebat Paulus
beneficia sibi collata. Vnde ad Galat.
ait: Sicut angelum dei recepistis me,
& si fieri potuisset oculos vestros e-
ruissetis, & dedissetis mihi.

Phil. 4.

Repletus sum acceptis ab Epaphro-
dito quæ misistis in odorē suauitatis.

2. Tim. 1.

Et alio loco: Dedit dominus mi-
sericordiam Onesiphori familie, quæ
sepe me refrigerat, & catheram me-
am non erubuit.

Item

DE INGRATITVDINE. 180

Item Onesimo seruo Philemonis, qui ministrauerat in carcere, scribit eisdem Philemoni affectuosas & efficaces literas.

CAPVT LXV.

¶ De ingratitude.

PRæpositus principum successentibus prosperis oblitus est Ioseph interpretis sui. Gen. 40.

Vtiliter & fideliter seruiuit Iacob auunculo suo Laban, & ille multoties voluit eum fallere. Gen. 31.

Videns populus, quod morâ faceret descendendi de monte Moyses, dixit ad Aaron: Fac nobis deos, qui nos præcedant: Ecce quam cito videbatur oblitus beneficiorum, quæ acceperant à vero deo. Exo. 32.

Filiis Israel in deserto vertebatur in tædium cibus optimus, sine labore de cælo datus, & flebât dicētes, Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Num. 11.

Angelus domini improperauit filiis Israel beneficia, populo à deo col- Iude. 11.

DE INGRATITVDINE.
lata, & quomodo illis abutentes, ru-
peperant foedus, & transgressi erant
dei mandata.

2.Reg.17. Multa beneficia recepit Saul à Da-
uid, & tamen ad occidendum eum mo-
dis, quibus potuit laborauit.

2.Reg.23. Saluauit Dauid habitatores terræ,
& tamen voluerunt eum tradere in
manus Saul ipsius persequentis.

2.Reg.10. Reddiderunt filij Amón pro bene-
ficio & honore contumeliam, quādo
vituperauerunt nuntios Dauid, quos
miserat ad consolandum regem eorū,
super patris interitu.

2.Reg.11. Ingrati fuerunt Dauid & Ioab fi-
delitati Uriæ, quorum primus literas
dedit, & alter crudeliter executus est.

2.Reg.15. Postquam Dauid reuocauit Ab-
sālon filium suum, & pepercit ei super
homicidio, quod commiserat in fra-
trem suum surrexit Absālon contra
patrem suum.

2.Reg.16. Non fuit Dauid bene memor ami-
ciæ, quam contraxerat cum Iona-
tha,

DE INGRATITVDINE. 181
tha, quando nimis cito filium eius ex-
hæredauit.

Sublimauit dominus Hieroboam 3.Reg.12.
super decem tribus. Et statim ille li-
bidine dominandi elatus, populum
peruertit à cultu dei.

Elifeus multa bona fecerat regi Is- 4.Reg.6
rael, & toto populo, & tamen propter
carissimam, quæ erat in terra, præcepit
caput eius amputari, sed Deus aliter
ordinauit.

Non est recordatus Ioas rex Iuda 2.Par.24
misericordiæ, quam fecerat Ioiada
pontifex secum. Sed interfecit Zacha-
riam filium eius arguentem illum, co-
quòd dominum reliquisset.

Amazias, diuino fretus auxilio, vi 2.Par.25.
cerat Idumæos, & filios Seir. Et tamē
auferēs deos eorū, adorauit illos. Mis-
sus autē ad eum propheta, dixit, Cur
adorasti deos, qui non liberauerunt?

Ezechias iuxta beneficia quæ acce- 2.Pet.3.
perat, non retribuit domino, quia ele-
uatum est cor eius.

AA 5 Mul-

DE INGRATITUDINE.

Esh. 16.

Multi bonitate principum & honore, qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam. Nec contenti sunt gratias non agere pro beneficiis, & humanitatis in se iura violare, sed dei quoque cuncta cernentes arbitrantur se fugere posse sententiam.

Esa. 1.

Conquerendo dicit dominus de populo Iudæorum, Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Et conuicit eos esse bestiis minus gratos. Subditur, Cognouit hos possessorem suum, & asinus præsepe domini, Israel autem me non cognouit.

Esa. 7.

Multa & magna beneficia volebat dominus facere Achab regi Iudæ, prout mandauit ei per Esaïam, quæ tamē ille acceptare contempsit.

2. Ma. 10.

Misit Ionathas fortes armatos qui liberauerunt regem Demetrium de manibus Antiochenorū. Et postea alienauit se Demetrius à Ionatha, & non retribuit ei secundū beneficia, quæ sibi tribuerat, & vexabat eum valde.

De

DE INGRATITVDINE. 182

De decem viris leprosis à Saluato Luc. 17.
re mundatis, tantū regressus est vnus
magnificans deum & gratias agens.

Ingrati fuerunt Paulo, domini vel
parentes puellæ Phytonissæ, à qua spi-
ritum malū Paulus eiecit. Magis enim
doluerunt de quæstu amisso quam ga-
uisi sunt de dæmone expulso.

CAPVT LXVI

¶ Quod veritas odium
parit.

BAlaac rex Moab multum dole- Num. 24.
bat, quando Balaam bona dicebat
de filiis Israel, licet essent vera. Nec
eum honorauit, sicut honorasset, si &
placencia verba dixisset. Decreueram
ait, quidem honorare te, &c.

Ionathas filius Gedeonis fugit à Iud. 9.
facie Abimelech, quū dixisset verū de
eo, & de illis, qui male eum elegerūt.

Iratus est Saul contra Ionatham I. Reg. 2.
filium suum, quia ille excusabat Da-
uid, qui vere innocēs erat erga ipsum
Saul.

Achab

3. Reg. 22. Achab oderat Michæam prophetam, quia ille dicebat veritatem sibi. Ego odi eum, inquit, quia nunquam prophetat mihi bonum, sed malum.

2. Par. 16. Quum increpasset Ananias propheta Aza regem Iuda, quia confusus erat in Benadab rege Syriæ: Iratus est Aza, misitque videntem in neruum.

2. Par. 24. Ad imperium regis Ioas, lapidatus est Zacharias filius Ioiaðæ, qui regem & principes arguebat, pro eo, quod dominum reliquissent.

Iudi. 5. 6. Quum dixisset Achior magnalia, quæ fecerat deus pro filiis Israel, & magnam esse eius potestatem: irati sunt oēs magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum. Holofernes etiam indignatus est vehementer.

Hier. 32. Clausit Hieremiam prophetam in domum carceris Sedechias rex Iuda dicens, Quare vaticinaris, dicens Hęc dicit dominus?

Hier. 36. Quum legisset Baruch verba, quę scripserat ex ore Hieremiæ corā Ioachim

chim rege Iuda, fecit rex eū in ignem
proici & volumen, quia dicebatur
ibi veritas, de ciuitate Hierusalem ca-
pienda: Et præcepit rex Baruch &
Hieremiam comprehēdi, sed deo no-
lente, tunc non fuerunt inuenti.

Postmodum vero quum iterum Hier. 38.
prophetaret captionem ciuitatis, mis-
sus fuit in lacum, vbi non erat aqua,
sed lutum. Et descendit Hieremias
in cœnum.

Pro eo, quod Daniel probauit Bel Dan. 13.
& draconem non esse deos, Babylo-
nij cōnuenerunt aduersus regem, &
procurauerunt Danielem mitti in la-
cum leonum.

Ex bonis & veris sermonibus Elea 2. Mac. 6.
zari hi qui eum trahebant ad supplici-
um, & paulò ante fuerant iniutores,
conuersi sunt in iram.

Quia Ioannes Bapt. dicebat He- Mat. 14.
rodi, Non licet tibi habere vxorem Mar. 6.
fratris tui, fecit eum Herodes incarce-
rari, & postea decollari.

Quum

Luc. 11.

QVOD VE. ODIVM PA.

Quum dominus increparet de multis hypocritas & Phariseos, ceperunt illi grauter insistere, & os eius opprimere, de multis insidiantes ei, & querentes rapere aliquid ex ore eius.

Ioan. 9.

Pharisei ceco nato à domino illuminato maledixerunt, & extra synagogam eiecerunt. Pro eo, quod veritatem constantissime fatebatur.

Actu. 5.

Principes sacerdotum, audientes verba Apostolorum, de doctrina Christi discabantur, & cogitabant interficere illos, & cæsis denuntiauerunt, ne amplius loquerentur in nomine domini Iesu. Et illi ibant gaudentes à conspectu concilij.

Actu. 7.

Audiens Iudæi beati Stephani verba, discabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum. Et eicientes eum extra ciuitatem lapidabant.

Actu. 9.

Multos & magnos habuit aduersarios beatus Paulus, pro verbis veritatis & sobrietatis quæ ipsæ hominibus

DE MENDACIO. 184

nibus loquebatur.

Item ad Galatas. Ergo inimicus factus sum vobis, verum dicens?

CVPVT LXVII.

¶ De mendacio.

Primum mendacium fuit à serpens Gen. 3.
te prolatum, quando dixit muliere, Nequaquam moriemini.

Sara timore perterrita, risu se mendaciter excusavit. Gen. 28.

Etiam fornicatores mendaciū dice Gen. 38.
re dedignātur. Sicut Iudas qui dixit, Mendacij nos arguere nō poterit, Thamar (scilicet) cui hœdum promiserat.

Mendacium obstetricum, quod Exo. 1.
dixerunt Pharaoni, filios Hebræorū iugulare nolentes, habuit remunerationem temporalem, & non æternā: licet fuerit illud mendacium valde cōpassium.

Multoties Pharaō voluit decipere Ex. 9. 16.
re Moysen per mendacia. Sed tamen nihil ei profuit.

Sedens; & flēs dixit populus in de Num. 12.
ferto,

DE MENDACIO.

fero, Recordamur piscium, quos comedebamus in Aegypto gratis.

Iosue 9. Callide cogitantes Gabaonitę vo-
luerunt Iosue mendaciter decipere.
Sed ille bono vsus est consilio, eosq;
in seruitutem redigit, nec initum fœ-
dus rupit.

1. Re. 16. Nunquam licet mendacium dice-
re, sed veritatem licet. Et expedit quā-
doque tacere, sicut fecit Samuel di-
cens, Ad immolandum domino ve-
ni. Ad aliud enim facere principaliter
venerat, & nihilominus hoc face-
re proponebat.

1. Reg. 22. Dixit Saul, seruos suos coniurasse
aduersum se, quia non capiebant Da-
uid. Et dixit Dauid seruū suū, in-
sidiari sibi. Ipse vero insidiabatur ei.

2. Reg. 13. Occiso vnico de filiis Dauid, fama
peruenit ad ipsum Dauid dicens, Per-
cussit Absalom oēs filios regis. Sic fa-
ciūt homines sepe nuntiādo rumores.

2. Reg. 17. Officiose mentitus est Ghusai Ab-
salon dicens. Sicut parui patri tuo, pa-
rebo

rebo & tibi.

Vir dei prædixit Hieroboam de- 3.Reg.13.
structionem altaris sui, qui per falsi
prophetæ mendacium seductus fuit,
& mandatum domini præteriuit.

Duo falsi testes producti cōtra Na- 3.Reg.21.
both, fuerūt causa dilapidationis eius.

Spiritus mendax in ore multorum 3.Reg.22.
prophetarum decepit Achab, vt iret
ad pugnam. Et ibidem fuit percussus
ad mortem.

Per verba, quæ dixit Iudith Ho- Iud.10.
loferni decepit eum. Licet excusetur
propter intentionem, quam habuit.

Pessimū mendacium adinuenit Esth.3.
Aman, vt posset confundere Mardo-
chæū, eo quod illū adorare nolebat.

Accesserunt ad Hieremiam prin- Hier. 42.
cipes & vulgus, quod remansit post
destructionem Hierusalē, & dixerunt
se facturos quicquid ille præciperet
eis, siue bonum esset, siue malum. Sed
largam promissionem male tenuerūt.

Perniciosum & detestabile menda Dan.13.

BB

cium

DE MENDACIO.

cium dixerunt duo presbyteri senes,
aduersus Sufannam. Quam tamen ex
constantissima castitate commendare
debabant.

1. Mac. 1. Antiochus rex misit principes tri-
butorum in ciuitates Iuda, & venit in
Hierusalem, & locutus est ad eos ver-
ba pacifica in dolo, & crediderunt ei,
& irruit super ciuitatem repente, &
percussit eam plaga magna, perdidit-
que populum multum.

3. Mac. 6. Quum obsideret Antiochus Eu-
pator Hierusalem, vt posset capere
eam, misit ad illos, qui erant intus pa-
cem facere, & ceperunt illam, & iu-
rauit illis rex & principes, sed rupit
citius iuramentum, & mandauit de-
strui murum.

1. Mac. 7. Alchinus, qui voluit fieri summus
sacerdos, dixit regi Demetrio. Per-
didit Iudas & fratres eius amicos tu-
os. Deinde, idem venit in terram Iu-
da cum Bacchide, & miserunt nun-
tios ad Iudam & fratres eius, & locus

ti sunt verbis pacificis in dolo, & tandem probatū est, quod nō erat in eis veritas & iudicium.

Promisit Demetrius Ionathæ, qđ 1. Mac. 13. redderet ei arcam : sed quū liberatus fuisset per Iudæos quos misit Ionathas, mētitus est Demetrius oīa quęcunq; dixit, & alienavit se à Ionathæ.

Misit Simon Tryphoni centum talenta argenti, & duos filios Ionathæ, pro liberatione ipsius. Quia promiserat Tryphon remittere Ionathan, si hoc fieret ei. Sed mentitus est Tryphon, quia argentum retinuit, & patrem cum filiis interfecit.

Mentiti sunt contra dominū Iesum Mat. 12. Iudæi, præcipue scribæ & pharisæi, 22. qui magis inuidebant ei, dicentes eum esse potatorem, mendacem, voracem, & prohibentem tributa dari Cæsari, In euangelis. gentes subuersorē, & turbarum seductorem, dæmoniacum, & blasphemū.

Nequissimum mendacium excogitauerunt Iudæi, quando corruperunt Mat. 28.

DE MENDACIO.

custodes dominici sepulchri, vt dice-
rent, Quod discipuli de nocte furati
fuerunt corpus domini.

Actu. 5. Ananias & vxor eius Saphira
mentiti sunt Petro, de pretio agri ven-
diti. Quod mendacium fuit per Pe-
trum grauissime vindicatum.

Actu. 6. Iudæi statuerunt duos falsos tes-
tes, contra beatum Stephanum di-
centes, Homo iste non cessat loqui
verba aduersus sanctum locum & le-
gem.

Actu. 16. Contra beatum Paulum multa fue-
runt adinuenta mendacia. Nam isti
quæstuarij qui habebant puellā Phy-
tonissam in Philippis, à qua ipse spi-
ritum Phytonem eiecit, dixerunt ma-
gistratibus ciuitatis, Hi homines cō-
turbant ciuitatē nostram, quum sint
Iudæi: & annuntient morem, quem
non licet suscipere.

Actu. 17. Item apud Athenas dicebant qui-
dam: Quid vult spermologus hic di-
cere? Alij dicebant, Nouorū demo-
niorum

niorum videtur annuntiator esse.

Rursus, in Hierosolymis quidam **Actu. 21.**
Iudæi iniecerunt ei manus clamantes,
Viri Israelitæ, adiuuati. Hic est homo
qui aduersus populum & legem &
locum hunc omnes vbique docet. Ins
super & gentiles induxit in templum,
& violaunt locum istum sanctum.

Postea corā Felice præside, Ter- **Actu. 24.**
tullius orator Iudæorū, dixit eū ho-
minem pestiferum, & concitantē se-
ditionem Iudæis in vniuerso orbe.

Præterea in Insula Mytilene, vidē **Actu. 28.**
tes Barbari viperam in manu Pauli
pendentem, dicebant ad inuicē: Vtiq;
homicida est homo hic, qui quū eua-
serit de mari, ultio eū viuere nō finit.

Testatur etiam Paulus de seipso, **Rom. 3.**
aiunt quidam nos dicere, quemad-
modum de nobis male loquuntur, Fa-
ciamus mala, vt eueniant bona.

Et ad Cor. Epistolæ, inquit, quidā **2. Co. 10**
aiunt, graues sunt, at præsentia cor-
poris infirma & sermo contemptus.

DE PRODITIONE.

CAPVT LXVIII.

¶ De proditiōe.

1.Re.18. **P**atiente Saule vexationem à de-

19. **P**rone, Dauid coram ipso psalle-
bat, & ille nisus eum configere parie-
ti cum lancea quam tenebat.

1.Re.18. Saul promisit se daturum filiam su-
am Dauid, vt per hanc occasionem
possit à Philistæis occidi.

1.Reg.23. Saluauit Dauid habitatores Cei-
læ, ab exercitu Philistinorum oppu-
gnantium ciuitatem. Et tamen volues-
runt eum tradere Saul æmulo, ipsum
ad mortem persequenti.

1.Reg.24 Postquam Saul fleuerat, quasi dolo-
ret de persequitiōe Dauid & Dauid
ei iurauerat, persequutus est Dauid ita
nequiter & acriter, sicut prius fecerat.

2.Reg.11 **V**rias detulit ad Ioab, ex parte Da-
uid, literas mortis.

2.Reg.13. **A**mmō filius Dauid, vocauerat
sororem Thamar, quasi de manu illi-
us cibum sumere deberet. Et postea
oppressit eam.

DE PRODITIONE. 188

Vocauit ad cōuiuium Absalō Am. Ibidem.
non fratrē suū, & ibidē occidit eum.

Quum salutasset Ioab Amasū, 2.Reg.20
quasi osculari eum vellet, percussit eū
in latere & effudit intestina illius.

Zambri dux mediæ partis equitū, 3.Reg.16
occidit Hela dominum suū, & re-
gnauit post eum septem diebus tan-
tum. Obsessus enim fuit, & succendit
se, & palatium in quo erat.

Sellum filius Iabes, coniurauit cō- 4.Reg.15
tra Zachariam regem Israel dominū
suū, & interfecit eum & regnauit
post eum vno mense tantum.

Quum oraret Sennacerib in tem- 4.Reg.19
plo deum suū, duo filij sui percusse-
runt eum, sed tamē neuter eorum re-
gnauit post eum.

Quidam inimici Nehemix, vo- Nehc.6.
luerunt fœdus cum eo malitiose cō-
ponere, & cogitabant ei facere malū,
dederunt etiam pretium, vt eum du-
cerent in peccatum.

Duo iuniores regis Ahasueri, qui Esthe.2.

BB 4 in pri-

DE PRODITIONE.

in primo limite palatij residebant, voluerunt in regem insurgere, & ipsum occidere.

4.Re.vlt. Venit Ismael filius Nathanię, & multi cum eo, & comederunt cū Goliath, quem præfecerat rex Babylonis terrę Iuda. Et post prandium surrexerunt, & interfecerunt eū, qui nihil mali voluerant credere contra illos.

1.Mac.1. Antiochus rex misit tributorum principem in ciuitate Iuda, & venit in Hierusalem & loquutus est illis, qui erant intus, verba pacifica in dolo, & crediderunt ei, & irruunt super ciuitatem repente.

Ibidem. Quum obsideret Antiochus Eupator Hierusalem, nec posset eam capere, misit ad illos, qui intus erant, pacem facere, & receperunt illā. Iurauitq; eis rex: sed rupit citius iuramentum.

1.Mac.11. Ptolemæus rex Aegypti, quærebat obtinere regnum Alexandri generi sui dolo. Et quum intrasset ciuitates Alexandri cum magno exercitu, &

DE PRODITIONE. 189

reciperetur in eis honorifice, de mandato Alexandri ponebat custodias militum in eis.

Videns Tryphon, quod Ionathas 2. Mac. 12
venit cū exercitu multo, iussit retinere paucos, & alios remitti. Et quū factū fuisset, captus est Ionathas cū milibus, quos retinuerat, & alij sunt reuersi.

Quū ambularet Tryphon cū rege 1. Mac. 13.
Antiocho adolescente domino suo, dolo occidit eū, & regnavit loco eius.

Ptolemæus filius Abobi, gener sum 1. Mac. 16
mi sacerdotis, fecit conuiuium Simoni, & duobus filiis eius. Et quum inebriati essent, occidite eos.

Quum venisset Apollonius Hierosolimam, simulans quieuit vsq; ad diem sabbati, & tunc feriatis Iudæis ingentem multitudinem peremit. 2. Mac. 5.

Audiens Iudas Machabæus, quod 2. Ma. 10.
illi qui obsederant turres, ubi erant, inimici gentiles, pecuniam acceperāt, & quosdam abire permiserant, illos tanquam proditores & fratrum ven-

BB 5 ditores

DE PRODITIONE.

ditores interfecit, & confestim turres occupauit.

Mat. 26.

Mar. 14.

Luc. 22.

Iohan. 18

Omnes alias prodiciones, in nequitia & peruerfitate fuperat illa, quā facinorofiffimus Iudas contra dominum procurauit. Qui dominum & magiftrum fuum vendidit pro tantillo pretio. Etiam in manus hoftium tradidit ofculando.

Actu. 23.

Accefferunt quidā Iudæi ad principem facerdotum & feniores, dicentes eis, Vt facerent quod Tribunus Lyfias, qui Paulum tenebat vinctum, adduceret illum in medium, tanquam fi efferent de eo aliquid certius cognituri. Ipsi vero parati ftatim erant interficere illum.

CAPVT LXIX.

¶ De adulatione.

Num. 16.

C Hore & complices eius, quum fleretiffent aduerfus Moyfen & Aaron, dixerunt, Sufficiat vobis, quia omnis multitudo fanctorum eft, & in ipsis eft dominus. In quo apparet, quod

quòd captabant beneuolentiam populi.

Adolescens narrans Dauid mortem Saul & filiorum eius, occisus fuit de mandato ipsius. Putabat autem se prospera nuntiare. 2.Reg.1.

Duo latrones, qui filium Saul Ithobeth occiderant, & caput eius Dauid attulerunt, placere crediderunt, sed Dauid bene ostendit, quòd sibi displicuit. 2.Reg.4.

Dicebat Absalon homini negotiū habenti coram rege Dauid. Videtur mihi sermones tui boni & iusti, sed nō est, qui te audiat, cōstitutus à rege. 2.Reg.15.

Mali Prophetæ dicebant Achab regi Israel, de bello futuro prospera, secundum quod eum velle sciebant. 3.Reg.22.

Post obitū Ioiadæ sacerdotis principis Iuda adorauerunt regem. Qui delinitus obsequiis eorum acquieuit eis, & dereliquerunt templum Domini, seruieruntq; lucis & sculptilibus. 2.Par.24.

Aedificantibus tēplum filiis Iudæ, 1.Esd.4.
post

DE ADVLATIONE.

post reditum de captiuitate, hostes eorum scripserunt regi: Nos memores salis, quod in palatio comedimus, & quia læsiones regis videre nephas ducimus.

Iud. 2.

Nabuchodonosor dixit maioribus natu, & ducibus bellatorum suorum cogitationem suam esse, vt omnem terram suo subiugaret imperio, quod quum placuisset omnibus, &c.

Esthe. 2.

Rex Ahasuerus iratus contra Vasthi reginam, interrogauit sapientes consiliarios suos, cui sententiæ Vasthi subiaceret? Qui non temperauerunt regis furorem, nec excusauerunt absentem, sed vnus respondit, cum indignatione, dicens: Regis iusta est indignatio.

Esth. 5.

Amici Aman & vxor eius nõ aduertentes pessimum animum, quem habebat erga Mardocheum, nec increpauerunt eum, sed dixerunt: Iube excessam parari trabem.

Dan. 6.

Principes & Satrapæ Darij regis

Per-

Perſarum cupientes quòd rex iniquum ſtatueret decretum, propoſuerunt aliquid, quod videbatur pertinere ad honorem ipſius.

Alchinus proditor impius, qui 2. Mac. 7. volebat fieri ſacerdos, dixit regi Demetrio: Perdidit Iudas & fratres amicos tuos. Sequitur poſtea: Quòd Alchinum hunc conſtituit rex in ſacerdotio, & mandauit ei facere vltionem in filios Iſrael.

Recedentibus diſcipulis Ioannis, Mat. 11. coepit dominus ipſum mirabiliter commendare, contra illos qui palam laudant, & occulte detrahunt.

Phariſæi volentes capere Chriſtum in ſermone, coeperunt magnas laudes ei dicere: Magiſter, ſcimus quia verax es, &c. Mat. 22.

Videns Herodes Agrippa rex magnus, quia placeret Iudæis in hoc, quòd quosdam de Eccleſia ceperat, & Iacobum fratrem Ioannis occiderat: appoſuit apprehendere & Petrum. Act. 12.

Hero-

DE DERISIONE

A^{ctu}. 12.

Herodi Nequissimo regi, qui occiderat Iacobum, & incarcerabat Petrum. Populus acclamabat: Voces Dei & non hominis.

Orator Tertullius contra Paulum à principe sacerdotum adductus, in principio orationis adulatus est Felici præsidi.

CAPVT LXX.

Iud. 3.

¶ De derisione, & conuitiis.

Viri Sadoch & Samuel deriserunt Gedeonem, Zebec & Salmana persequentem. Sed inde male eis accidit, quia male eos postea tractauit.

1. Reg. 25

Contempsit Nabal verba nuntiorum Dauid, stomachando, dicens: Quis est iste Dauid? Et quis est filius Isai? Hodie increuerunt serui, qui subiungunt dominos suos.

2. Reg. 6.

Michol videns regem Dauid saltantem ante arcam domini, despexit eum, quia nudū eū vidit. Et postmodum insultando vel deridendo, dixit: Quam gloriosus fuit hodie rex.

Deriso-

Derisoriiis verbis dixit impia Iezabel ad Achab: Grandis autoritatis es, & bene regis regnum Israel. 3.Reg.21.

Quia pueri illuserunt Elisæo, dicentes: Ascende calice, duo vrsi lacerauerunt quadragintaduos ex eis. 4.Reg.2.

Cursores quos misit Ezechias, pergebant velociter de ciuitate in ciuitatem: prædicantes vt filij Israel reuertantur ad dominum. Illis iridentibus vero ac subsannantibus, &c. 2.Par.30.

Mittebat Dominus Prophetas quotidie commonens eos, quod parceret populo & habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios domini, & paruipendebat sermones eius, illudebantq; Prophetis. 2.Par.36.

Sannaballat & Tobias audierunt quod ædificabantur muri Hierusalæ, & irridebant ædificantes. Nch.3.4.

Excæcato Tobia, parentes & cognati eius irridebant vitam eius, dicentes: Vbi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas? Tob.2.

DE DERIS. ET CONVIT.

3. Re. 21.

Videns Nicanor holocausta, quae offerebantur à Iudaeis pro rege, irridens spreuit eos, & loquutus est superbe & iuravit in ira.

1. Mac. 7.

Antiochus crudelis tyrannus, ex verbis septimi fratris accensus ira, illum super omnes crudelius defecit, indigne ita ferens derisum se.

Actu. 2.

Derisus fuit multipliciter Dñs Iesus, vt infra patebit Cap. de Patientia.

Actu. 17.

Quidam Iudaei videntes discipulos dñi loquētes variis linguis, post infusionem spiritus sancti, irridebāt, dicētes: Quia musto pleni sunt viri isti.

Actu. 17.

Quum audissent Athenienses resurrectionem mortuorum, quam annuntiabat Paulus, quidam irridebant, quidam verò dixerunt: Audiemus te de hoc iterum.

CAPVT LXXI.

¶ De detractoribus & maledicis.

Gene. 39.

Impie detraxit Ioseph innocenti & pudico nomina eius apud virū suū.
Cui

DE DETRAC. ET MALE. 103

Cui dubium est qd pessimè cogi- **Exod. 10**
tetis, dixit Pharaon Moysi. Per quod pa-
tet, pessimos hostes quandoque viris
optimis iniqua impositione & falsa,
cum multa audacia affirmare.

Loquuta est Maria & Aaron con- **Num. 12.**
tra Moysen, modica occasione assum-
pta. Sed citò sequuta est vltrix pœna.

Detraxerunt filij Israel terræ pro- **Num. 14.**
missionis, in malum suum.

Occasione seditionis Chore & **Num. 26**
complicum suorum, fuerūt multi ter-
ribiliter occisi. Et post murmurauit
multitudo contra Moysen & Aarō,
dicens: Vos interfecistis populum
domini.

Quauis esset malus Balaam, tamē **Num. 23**
dixit: Quòd nequaquam malediceret
populo, cui benedixerat dominus. Et
quò ad hoc, Multi inueniuntur de-
teriores illo, qui libentius & fre-
quentius maledicunt, & detrahūt tam
bonis, quàm peruersis.

Saul fuit in principio valde bonus **1. Reg. 10**

DE DETRAC. ET MALE.

& tamen dixerunt quidam filij Belial.
Vnde saluare nos poterit iste?

1. Reg. 22. Occasione Doged Idumæi, refe-
rentis Saul, q̃ Abimelich sacerdos cō-
fortauerat Dauid, occidit octoginta-
quinq; viros, portātes Ephod, & mul-
tos alios paruulos & mulieres.

1. Reg. 29 Satrapæ Philistinorum prouoca-
uerūt apud Achis regem Geth, quod
Dauid qui iudicio eius bonus erat,
fuit amotus de honesto officio, in
quo ipsum posuerat.

2. Reg. 1. Adolescentem narrantem Saul &
filiorum eius mortem, iussit Dauid
interfici, quum putabat illi prospera
nuntiare.

2. Reg. 10 Principes filiorum Amnon, dixe-
runt ad dominum suum. Putas quod
propter honorē patris tui Dauid mi-
serit ad te consolatores? Et sic peruer-
terunt simplicem & puram intentionem
Dauid.

2. Reg. 15 Absalon ambiens regnum, dicebat
habenti coram se negotium: Non est
qui

DE DETRAC. ET MALE. 104

qui te audiat constitutus à rege.

Siba seruus Miphiboseth, nequiter 3. Reg. 16
detraxit domino suo apud Dauid. Et
fides vnus cito fuit adhibita prauis
illius verbis.

Aedificantibus templum filiis Iu- 1. Esdr. 4.
da, qui redierant de Babylone, hostes
eorum iniquam miserunt epistolam
Artaxerxi regi, vt opus faceret inter-
mitti.

Quà Sara filia Raguelis, vnam de Tob. 3.
ancillis increparet pro culpa sua, re-
spōdit: Amplius ex te non videamus
filium, aut filiam super terram, inter-
fectrix virorum tuorum.

Occasione solius Mardochæi, qui 1. Esdr. 2.
superbissimum Aman adorare nole-
bat: ipse Aman suggessit regi Aha-
sacro, quòd populus Iudeorum regis
iussa contemneret, & per totum re-
gnum discordias seminaret. Ita quòd
omnes fuerunt adiudicati morti; sed
diuina pietas de eorum liberatione
prouidit.

CC 2 Quia

DE DETRACTATORIBVS.

Hiere. 38.

Quia Hieremias predicabat capiendam esse ciuitatem Hierusalem à Chaldæis, dixerunt principes populi Sedechiæ regi: Homo iste non querit pacem populo huic, sed malum.

Dan. 3.

Accedentes viri Chaldæi, accusauerunt Iudæos, dicentes Nabuchodonosor regi. Quod socij Danielis non adorabant deos illius, & essent transgressores regij decreti.

Danie. 6.

Principes & Satrapæ Darij regis Persarum, inuidentes Danieli, accusauerunt eum apud regem, quia ipse oraret & obsecraret alium Deū quàm ipsum regem Darium.

Dan. 13.

Duo illi senes presbyteri conati sunt Susannam turpiter infamare. Sed Deus eam mirabiliter per abstinentem puerum liberauit.

1. Mach. 7.

Alchinus qui volebat fieri summus Sacerdos, & quidam alij iniqui dixerunt regi Demetrio: Perdidit Iudas & fratres eius amicos tuos, & nos disperferunt de terra nostra.

Con-

Conuenerunt aduersus Ionathan 1. Ma. 10
viri pestilentes ex Israel, vt interpella-
rent regem Alexandrum aduersus eū,
& non intendit ad eos rex.

Simon de tribu Benjamin, prepo- 2. Mac. 3.
situs templi, venit ad Apollonium &
dixit ærarium pecuniis innumerabili-
bus esse plenum.

Prædictus etiam Simon male lo- 2. Mac. 4.
quebatur de Onia prouifore ciuita-
tis, ac defensore gentis suæ, & æmu-
latore legis Dei, audebat insidiatorē
regni dicere.

Veniēs ad regem Demetrium Al- 2. Ma. 14.
chinus, dixit inter cetera: Quandiu
Iudas superest, impossibile est pacem
dare negotiis.

Videntes Pharisei dominum di- Matth. 9.
scumbentem in domo Matthæi, dice-
bant: Quare cum publicanis & pec-
catoribus manducat magister vester?

Simile accidit de Zachæo. Mur- Luc. 19.
murabant, quod apud hominem pec-
catorem diuertisset.

DE DETRACTATORIBVS

Matth. II.

De Ioanne Baptista multum ieiunante, dicebant quidam: Dæmonium habet.

Ibidem.

De domino autem Iesu, cum peccatoribus comedente, dicebant: Ecce homo vorax & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus.

Ioan. 9.

Viso miraculo de cæco, per dñm Iesum illuminato, pharisæi detraxerunt dño, dicentes: Nos scimus, quia hic homo peccator est. Et maledixerunt homini illi, & dixerunt: Tu discipulus eius sis. Quæ quidē maledictio sit super vos, & super filios vestros.

Scribæ & Pharisei detraxerunt domino, dicentes eum esse Samaritanū, dæmoniacū, blasphemum, peccatorem, potatorem, voracem, mēdacem, prohibentem tributa dari Cæsari, gentis subuersorem, populi seductorem: Hęc omnia possunt ex diuersis locis euangeliorum haberi.

Act. 6.

Nō valentes Iudei resistere sapientia Stephani, & spiritui, qui loquebatur

tur per eum, adduxerunt in consilium
duos falsos testes, dicētes: Homo iste
non cessat loqui aduersus populum,
legem & locum.

Quidam quæstuarij dolentes, q̃ *Actu. 16.*
amiserāt quæstum suum, eo q̃ Paulus
eiecerat spiritum Phytonem a quadā
puella, quam illi habebant, dixerunt
magistratibus: Hi homines cōturbant
ciuitatem nostram. Et ad verba eorū
praua concurrir plebs aduersus illos,
& scisis vestibus eorum, iussis sunt
virgis cædi, & in carcerem mitti.

Gallione proconsule Achaiz exi- *Actu. 18.*
stente, insurrexerūt vno animo Iudæi
contra Paulum, & adduxerunt eum
ad tribunal, dicentes quòd contra le-
gem homo hic persuadet hominibus
colere Deum.

Apud Ephesum, quum quidā in- *Actu. 19.*
durarentur, & non crederent, male-
dicentes viam domini coram multi-
tudine, discedens ab eis Paulus, segre-
gavit discipulos.

DE DETRAC. ET MALE.

Actu. 11.

Quidam Iudæi de Asia videntes Paulum in templo, clamauerunt: Viri Israelitæ, adiuuate, hic est homo qui aduersus populum, & legem, & locū hunc, omnes vbiq; docens, insuper & gentiles induxit in templum, & violauit sanctum locum istum.

Actu. 24.

Coram Felice præside, proposuit contra Paulum, Tertullius orator pro Iudæis dicens: Inuenimus hunc hominem pestiferum, concitantem seditiones, omnibus Iudæis in vniuerso orbe, & autorem seditionis, sectæ Nazarenorum, qui etiam templum conatus est violare.

Actu. 17.

Disputante Paulo apud Athenas, quidam Epicuræi & Stoici philosophi dicebāt: Quidnam vult spermo-logus hic dicere? Alij verò: Nouorū demoniorum annuntiator est.

Actu. 28.

Barbari videntes viperam pendentem in manu Pauli, dixerunt: Vtrique homicida hic est. Qui quum euaserit de naui, &c. Sed citò postea opinio-
nem

DE LIB. ET MI. ET IAR. 197
nem mutauerunt. CAP. LXXII.

¶ De liberalitate, & misericor-
dia, & largitate.

Rebbecca filia Bathuel, valde libe- Gene. 24
raliter respondit famulo Abrahę,
dicens: Bibe domine mi.

Liberaliter egit Moyses defenden Exod. 2.
do filias Iethro à pastoribus, qui cas
adaquare non sinebant.

Audiens Moyses, q̄ socer suus Ie- Exod. 18.
thro veniret ad eum, egressus est in
occursum eius, & ipsum multipliciter
honorauit.

Filij Israel mente promptissima at- Exod. 35.
que deuota obtulerunt, ad faciendum
opus tabernaculi, & quicquid ad cul-
tum & vestes sanctas erat necessariũ.
Et sequitur: Artifices compulsi dixe-
runt Moysi: Plus offert populus, quàm
necessarium est.

Petiit Moyses à rege Edom: Ob- Num 20
secramus, vt nobis transire liceat per
terrā tuā. Nō ibimus per agros nō per
vineas, nec bibemus aquas de puteis.

CC 5 Ge-

DE LIBERALITATE

- Iudic. 8. Gedeon petiit à viris Sochet & Phanuel, panes pro commilitonibus fatigatis. Qui dare renuerunt. Sed male vtique accidit ei.
1. Reg. 19 Nabal illiberaliter se habuit ad Dauid, petentem aliquid sibi dari.
1. Reg. 30 Obtena victoria de Amalechitis, Dauid misit dona de præda senioribus Iuda, proximis suis, dicens: Accipite benedictionem.
2. Reg. 9. Præcepit Dauid vt Miphiboseth comederet panem in mēsa sua semper. Et totam domum Saul dedit ei.
2. Reg. 17 Fugienti Dauid à facie Absalon, Sobi & Machir, & Berzellai obtulerunt ei multa exercitui necessaria, frumentum, hordeum, farinam.
2. Reg. 19 Qui Berzellai astitit Dauid, quando fugiebat Absaló filium suum: obtenta Dauid victoria, retinuit filium illius de familia sua.
3. Reg. 10 Regina Saba multa obtulit Salomoni, & Salomon dedit omnia quæ petiit, exceptis his quæ ultro obtulit illi.

ET MISER. ET LARG. 198
illi munere regio.

Quidam boni viri de Israel capti- 2.Par.28.
uos Iudæos vestierūt, & illos qui am-
bulare non poterant imposuerunt iu-
mentis, & duxerunt ad fratres eorum.

Rex Cyrus protulit vasa templi 1.Esdr.1.
domini, quæ tulerat Nabuchodonoso-
for, & remisit ea in Hierusalem. Fue-
runt autem vasa aurea, & argentea
quinque millia quadraginta.

Redeuntes de Babylone filij Iuda, 1.Esdr.2.
obtulerunt sponte secundū vires suas,
ad extruendam domum Domini.

Præcepit rex Darius, vt ædifica- 1.Esdr.6.
retur in Hierusalem domus Dei, &
darentur sumptus de arca regis: licet
quidam æmuli opus impedire per li-
teras laborarent.

Gloriosam & liberalem epistolam 1.Esdr.7.
dedit Artaxerxes rex Esdræ sacerdo-
ti, veniēti in Hierusalem ad consolan-
dum Iudæos.

Rex Artaxerxes liberaliter se ha- Neh.2.
buit ad Nehemiam venientem in Iu-
dæam,

DE LIBERALITATE

dæam, & dedit ei epistolas, quales petierat.

Neh. 5. Nehemias valde liberalis legatus, qui populum annona & exactionibus non grauauit, & his ad quos venit, plurima bona fecit.

Tob. 2. Tobias omnia quæ habere poterat, cum captiuis fratribus, qui erant de genere suo, impartiri studebat, esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat.

Tob. 10. Raguel tradidit Tobie iuniori substantiam suam usque ad dimidium, ad Saram filiam suam.

Tob. 12. Tobias iunior multum fuit gratus Raphaëli, quem hominem putabat, & valde bene recognouit beneficia, quæ ab eo receperat. Et exinde pater & filius mediam partem omnium bonorum illi liberaliter obtulerunt.

Esther. 2. Rex Ahasuerus iussit preparari conuiuium permagnificum, pro conjunctione & nuptiis Esther, & dedit requiem vniuersis prouinciis, ac dona largitus

ET MISE. ET LARG. 199
largitus est iuxta magnificentiam prin-
cipalem.

Videns Esther reginam, rex Ahasuerus dixit ei: Quid vis Esther? Quæ est petitio tua? Et si dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi. Esther. 3.

Quæsiuit rex Ahasuerus, quatum honoris ac præmij consequutus esset Mardocheus pro fide, quam erga ipsum seruauerat. Quumque intellexisset eum nihil accepisse mercedis, fecit eum magnifice honorari. Esther. 6.

Filij Hiob facientes conuiuia, unusquisque in die suo vocabat sorores suas, ut comederent & biberent cum eis. Hiob. 1.

Pium & misericordem se fuisse ad pauperes, ostendit beatus Hiob, dicens: Cor viduæ consolatus sum, pater eram pauperum. Idem: Si comedi buccellam meam solus, quia ab infanzia mea creuit mecum miseratio. Hiob. 29. & 30.

Magister militiæ regis Babylonis, dedit cibaria & munuscula Hieremiæ, & dimisit eum quocunque veller ire, Hiero. 40.
pr o

DE LIBERALITATE

promittens ei multam humanitatem,
si vellet pergere cum eo Babylonem:
& nihilominus dedit ei liberam facul-
tatem remanendi.

2. Mac. 11 Seleucus Aſia rex de hæreditati-
bus ſuis, tempore Oniæ ſummi pon-
tificis, præſtabat omnes ſumptus ad
miniſterium ſacrificiorū pertinentes.

Matth. 2. Apertis theſauris ſuis, non paruis
loculis, in quibus oboli reponuntur,
obtulerunt Magi Domino pauperi,
aurum, thus, & Myrrham.

Matth. 19 Magnificus & largus remunerator
dominus eſt, qui relinquentibus pro-
pter eum temporalia bona, reddit cen-
tuplum in hoc ſeculo, & vitam æter-
nam in futuro.

Matth. 12 Ex pia liberalitate proueniebat, q̃
Lucæ. 6. dominus diſcipulos ſpicas vellentes
ſabbatis, & manibus conſtricientes,
contra phariſæos maledictos deſen-
debat.

E fonte liberalitatis dimanat, quòd
dominus peccatores ad conueſcendū,
ad

ET MISE. ET LARG. 200
ad colloquendum, ad osculandum ad-
misit de populo, vt patet in Matthæo
nono, & Luc. 5.

Item & de illis publicanis peccato- Luc. 15.
ribus, qui appropinquabant ad eum 19. & 7.
vt audirent illum. Et de Zachæo, Lu- Matth. 26
cæ. 19. Exemplum quoque de Maria, Marc. 14.
quæ osculabatur pedes eius. Item &
de Iuda, propter quod benignitatis
signum infelix citius respiscere de-
buiſſet.

Sequitur sunt turbæ pedestres do- Mat. 14.
minum Iesum, de ciuitatibus in deserts
tum. Vespere autem factò dixerunt ei
discipuli: Dimitte turbas, vt euntes
emant sibi escas. Ipse vero tanquam
liberalis, respòdit: Date illis vos man-
ducare.

Destituendo & restituendo largus Luc. 10.
fuit Zachæus, quū dixit ad dominū:
Ecce, dimidium bonorum meorum,
dñe, do pauperibus. Et si quid aliqū
defraudaui, reddo quadruplum.

Donum pauperulæ viduæ, quæ Luc. 21.
misit.

DE LIBERALITATE

misit duo æra minuta in gazophylacium, præfertur à domino muneribus diuitum.

Luc. 23.

Uide liberalis fuit dominus latroni pendenti & petenti : Memêto mei, quum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

Ioan. 2.

Benignitatem & liberalitatem dignatus est dominus ostendere, quâdo vocatus ad nuptias pauperes, fuit, & ibidem aquam in vinum conuertit, ut exhilaret pauperes discumbentes.

Matth. 8.

Magna Dei liberalitas apparet in illa similitudine de seruo nequam, cui dixit dominus : Omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me.

Actu. 4.

Ioses, qui cognominatus est Barnabas, quum haberet agrum, vendidit illum, & attulit pretium, & posuit ante pedes apostolorum.

Actu. 11.

Audientes discipuli, qui erant Antiochiæ, quod fames futura erat in vniuerso orbe proposuerunt in ministerium

rium mittere habitantibus fratribus in Iudæa. Quod & fecerunt, mittentes per manus Barnabæ & Saulis.

Quædam mulier purpuraria nomine Lydia, baptizata ad prædicationem Pauli, valde liberaliter & deuotè rogauit, imò coëgit Paulum & socios suos manere in domo sua. **Actu. 16.**

Quò euasissent Paulus & socij de nauis fracta tempore hyemali, Barbari nō modicā humanitatē præstabāt eis. Accēsa enim pyra reficiebāt eos, propter imbrē, qui imminebat, & frigus. **Actu. 18.**

Publius princeps insulæ Mytilenæ, ad quam Paulus & socij eius post tempestatem venerunt, suscipiens eos triduo benignè se eis exhibuit. Paulus autem patrem eius febribus & dysenteria laborantem sanauit. **Ibidem.**

Apparet Paulū erga pauperes valde liberalem fuisse: quorum negotia tam sollicitè procurabat, vt patet de collectis, quas diligentissimè fieri faciebat. Si dignum fuerit vt ego eam, **1. Cor. 16.**

DE AVARITIA.

mecum ibunt, ait. Et qui parcè seminat, parcè metet.

Ad Philemonem. Miræ liberalitatis & gratitudinis fuit exemplar in Paulo, qui pro quodam Onesimo seruo Philemonis fugitiuo scripsit literas, tam affectuosas & efficaces & deuotas, vt pater in epistola; Si habes me socium, ait, suscipe illum, sicut me. Si autem quid nocuit aut debet, mihi imputato.

CAPVT LXXIII.

¶ De Auaritia.

Gene. 4. **M**ulta potest notari philargia in hoc quòd Cain quum prosperrari vidit fratris bona, eundem fratrem suum occidit.

Ibidem. Cain primus legitur ædificasse ciuitatem, sed non Abel: quia sancti non habent hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirunt, vt testatur Apostolus. Heb. 13.

Gene. 13. Propter multam substantiam, quâ Abraham & Loth habebant, nõ potuerunt pariter habere. Et ceperunt pastores

pastores eorum ad inuicem litigare.

Abundantia bonorum temporalium **Gene. 19.**
frequentior est occasio grauium peccatorum, sicut patet de Sodomitis peccatoribus pessimis.

Postquam creuerat Isaac, & locupletatus fuerat, pastores sui & vicinorum suorum iurgari ceperunt. **Gene. 26.**

Odiū auaritiæ plus quam ceterorum vitiorū debent habere iudices & prælati. Ideo signanter dicit Iethro de iudicibus. Qui oderunt auaritiā. **Exod. 18.**

Pauci sunt hodie clerici qui faciūt oblationes superfluas prohiberi, sicut fecerunt illi qui operibus tabernaculi præsidebant. **Exod. 36.**

Nuntij Balaac perrexerūt ad Balaā habentes donationes & pretiū in manibus, & ita fuit cupiditate corruptus. **Nume. 23.**

Tribus Ruben & Gad, & tribus Manasse dimidia, quia habebant substantiam multam, & pecora, noluerūt transire Iordanem, sed in terra alendis gregibus apta, contenti sunt habitare, **Nume. 32.**

DD 2 atq;

DE AVARITIA.

atque accipere portionem.

Iosue. 7.

Cupiditate seductus Achior, de anathemate Hiericho sumpsit, sed pro illo lucro damnū terribile reportauit.

Iudic. 16.

Pro pecunia à Philistæis promissa, Dalida Samsonem virum suum eis tradidit.

1. Reg. 8.

De filiis Samuel dicitur: Declinauerunt post auaritiam, acceperuntque munera, & peruerterunt iudicium.

1. Reg. 15

Præcipua causâ vel occasio reprobationis Saul, videtur fuisse cupiditas, quam habuit ad prædâ Amalech. Vnde dixit ei Samuel: Quare nō audisti vocem dñi? Sed versus ad prædâ es, & fecisti malum in oculis domini.

1. Reg. 25

Nimis tenax fuit Nabal erga Dauid aliquid petentem dari sibi propter quod ferè totam substantiam & personâ amiserat, nisi fuisset Abigail vxor sua.

3. Reg. 6.

Semei exiuit de Hierusâlem contra prohibitionem Salomonis, ad requirendum seruos suos, qui aufugerant: & ob.

& ob hanc causam fecit eum Salomō
occidi.

Vinea Naboth, quam concupiuit 3. Reg. 21
Achab, fuit causa vel occasio, quare
duo falsi testes fuerint contra eū pro-
ducti, & ille iussus est lapidari.

Quia Gihezi accepit à Naamā id 4. Reg. 5.
quod Eliseus recusauerat, lepra per-
cussus fuit.

Tempore Nehemiæ erāt aliqui ex Nehc. 5.
optimatibus, ita vsuris oppressi, quod
volebant filios suos & filias suas ven-
dere in seruos & ancillas. Sed Nehe-
mias illos diuites grauitè & viriliter
increpauit.

Obtēta victoria de Arphaxath re- Iudith. 1.
ge Mædorum, Nabuchodonosor rex
Assyriorum statim regna alia omnia
concupiuit.

Dixit Iudas Machabæus cōmilito 1. Mac. 4.
nibus suis: Nō concupiscatis spolia,
quia bellū cōtra nos est, & Gorgias &
exercitus eius in mōte propè nos, &c.

Ptolemæus rex Aegypti, vitupe- 1. Mac. 12.

DD 3 raut

DE AVARITIA.

rauit Alexandrum generum suū: propterea q̄ concupierat regnum, quum Alexāder eum honorificē suscepisset.

2. Mac. 3. Aduersus Oniam & ciuitatem sanctam, concitauit Simō de tribu Benjamin Apollonium & regem Antiochum, dicens: Aerarium pecuniis innumerabilibus esse plenum.

2. Mac. 4. Menelaus per argētum, quod promisit Antiocho, obtinuit summum sacerdotium. Demum per vasa aurea, de templo furtiuē ablata, quæ dedit Andronico, fecit Oniam occidi. Tandem accusatus apud regem Ptolemæum, corripuit eum per pecuniam, & contra accusatores fecit ferri mortis sententiam.

Ibidem. Idem nequam Menelaus, propter eos qui in populo erant ad auaritiam, permanebat in potestate, crescens in malitia, & ad insidias ciuium.

2. Ma. 10 Quum quidam Iudæi de mandato Machabæi obsiderent duas turres, in quibus erant inimici gentiles, accepta

cepta pecunia, quosdam effugere dimiserunt, quos Machabæus tanquam proditores & fratrum venditores interfecit.

Post bellum cōtra Gorgiam commissum, venit Iudas Machabæus cum suis, ut prostratorū corpora sepeliret. Inuenerunt autem sub tunica interfectorum de denariis idolorū, à quibus lex prohibet Iudæos. Ob hanc ergo causam creditum est eos corruisse. 2. Mac. 12.

Adolescens qui quæsiuit à domino, quomodo posset habere vitam æternam, multas habebat possessiones. Et idcirco abiit tristis, quum audiuit consilium perfectionis. Matth. 19.

Sacerdotes Iudæorū volentes, quod populus frequenter offerret, permittebant quod ea quæ offerri poterant, venderentur in templo. Hac etiā de causā dicebatur aurum templi sanctius esse templo, & donum quod erat super altare, maioris esse reuerentiæ, quàm ipsum altare. Mat. 21.

DE AVARITIA.

Matth. 26. Cupiditas, vel libido lucrandi, videtur fuisse principale motiuū, quare Iudas tradidit dominum. Hinc ait: Quid vultis mihi dare?

Mar. 28. Per pecuniam fuerunt corrupti custodes dominici sepulchri, ut mentirentur dominum à discipulis suis de nocte furtiuè fuisse sublatum.

Luc. 12. Dominus Iesus legislator verus, noluit se intromittere de diuisione hereditatis terrenæ, quā esset super hoc requisitus.

Ibidem. Contra eos qui bona temporalia congregant, & multo tempore multis delectari putant diuitiis, proposuit dominus similitudinem de diuite, cuius ager vberes fructus attulit.

Luc. 16. Contra diuites edaces, & vestibis pretiosis & delicatis vtētes, qui ad releuandam indigentiam proximi sunt tenaces & parci: ponit dominus exemplum de diuite epulone. Et nota, quod non parabola, sed historia fuisse videtur. Item nota: Si ita premitur ille, qui non

nō dedit propriā, quid fiet de illis qui rapiunt aliena?

Excusauerūt se, ne irent ad magnā **Lucæ. 14.** cenā, ad quam vocati erāt, emptores boū & villarū (scilicet) mobiliū & im mobiliū possessionū. Quia sepe per talia hoīes à cœlesti gloria retrahūtur.

Pharisæi qui erant auari, audientes **Luc. 16.** monitiones domini, quod deberent facere amicos de Mammona iniquo, deridebant ipsum.

Nimis terribiliter fuit punita avaritia Ananię & Saphirę, qui de precio agri venditi partem retinuerunt. **Actu. 5.**

Quidam quæstuarij, habentes vnā puellā Phytonissā, à qua Paulus eiecit dæmonium, videntes q̃ amiserant quæstum suū, apprehēderunt Paulum & Silam socium eius: & duxerunt eos ad principes ciuitatis, accusantes eos, q̃ ciuitatē turbaret, & mores illicitos nuntiarent. Magistratus autē scissis illorū tunicis, fecerūt eos cædi, & in carcerem mitti, & cū diligentia custodiri.

DE AVARITIA.

Actu. 19. Paulo apud Ephesum existente, & multa miracula ibi faciente, Demetrius quidam argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ, præstabat artificibus non modicum quæstum. Quos conuocans, dixit: Quod Paulus suadebat & auerteat populum à cultu deorum, dicens: Quoniam non sunt dii, qui manibus fiunt, sed demonia. Et ita turbauit ciuitatem, quòd impleta est confusione. Et impetum fecerunt vno animo in theatrum capto Caio & Aristarcho comitibus Pauli.

Actu. 24. Quum esset Paulus apud Felicem præsidem, vinctus à Iudæis, tanquam homo seditiosus & pestifer accusatus, sperabat Felix quòd pecunia ei daretur à Paulo. Propter quod frequenter accersens eum Felix, loquebatur cum eo. Et quia non ita fuit factum, ipse iudex mitius non absoluit eum, sed reliquit eum Festo successori suo vinctum.

¶ De paupertate.

Patriarcha Iacob recedēs à paren- Gene. 28.
tibus suis, & iens ad Laban fratrē
matris suæ, nec animal, nec famulum
legitur habuisse, sed in baculo suo trās-
sit Iordanem. Et quadam vice volens
requiescere post solis occubitum, tulit
de lapidibus, & supponens capiti
suo, dormiuit in eodem loco.

Moyſes pascebat oues Iethro so- Exod. 3.
ceri sui sacerdotis Madian. Per quod
videtur, quòd proprias non habebat,
qui pascebat alienas.

Ruth Moabitis non magnis diui- Ruth. 2.
tiis abundabat, quando ibat ad colli-
gendum spicas, quæ metētium manus
fugerant: quæ ad manus pauperum
pertinebant.

Vno puero contētus Saul, iuit satis 1. Reg. 9.
longe ad quærendū asinas patris sui.
Vnde ipse Saul dixit postea Samueli,
q̃ cognatio sua erat minima inter oēs
familias tribus Benjamin.

Minimus

DE PAUPERTATE.

1. Reg. 16 Minimus erat Dauid inter filios

& 17. patris sui, ita q̄ quando Samuel venit ad inungendum vnum ex filiis Isai, Dauid erat in pascuis: nec in principio vocatus fuit, quasi nullius esset reputationis. Deinde quum fratres eius essent in exercitu, misit eum pater suus onustū victualibus, ad deferendū illis.

3. Reg. 17 Magnam penuriam patiebatur Helias, quando petiit à vidua Sareptana, vt daret ei paululum aquæ, & buccellam panis.

4. Reg. 4 Filij prophetarum sub Eliseo in magna paupertate viuebant, qui parū de panē, & insipidum pulmentum habebant.

Tob. 2. 4 Anna vxor Tobie, ibat ad texturum opus quotidie. Per quod videtur illos pauperes fuisse, qui nec ipsum instrumentum ad texēdum possent in domo sua tenere. Vnde Tobias filio suo dixit: Noli timere fili mi, pauperē quidem vitam gerimus, &c.

Hier. 35. Filij Rechabitarū domos nō edificabant

ficabant, semen non serebant, vineas non habebant, vinum non bibebant, nec in tabernaculis habitabant.

De plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabufaradam in terra Iuda. Pauperibus ergo pepercit, diuites & potentes occidit, vel captiuos in Babylonem duxit. Hier. 39.

Exemplum paupertatis amadæ, habemus in domino saluatore, qui fuit de paupere matre natus, & a paupere fabro nutritus deceter paltus, fuit panis non pelibus inuolutus, & in præsepio inclinatus, & post in purificatione virginis gloriose, oblationem pauperum, parentes pro eo in templo obtulerunt. Luc. 2.

Item citò post, Ioseph, cum puero & matre eius, fugit in Aegyptum. Mat. 2.

Quum factus esset puer Iesus annorum duodecim, remansit in Hierusalem, ignorante Maria & Ioseph. Per quod apparet, quòd magnam familiam non habebant ad associandum puerum, vel

DE PAUPERTATE.

vel ad ei seruiendum.

Matth. 8. Circuiens Iesus ciuitates & castella, non habebat vbi caput reclinaret, vnde ait : Vulpes foueas habent, &c. Filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinat.

Ioan. 19. Et in fine, nudus appesus est i cruce.

Mat. 14. Discipuli pro maiori parte de statu paupertatis fuerunt assumpti, Iacobus & Ioannes reficiebant retia. Et Luca 5. lauabant retia.

Luce. 6. In sermone domini in monte, pri-

Matth. 5. mum ponitur commendatio paupertatis : quasi ipsa esset totius spiritualis edificij fundamentum.

Matth. 11. Inter cætera Christi miracula ponitur vnum, quod pauperes euangelizabantur, eo quod ante aduentum ita fieri non solebat.

Matt. 19. Adolescenti de ingressu ad vitam æternam quærenti dixit dominus : Si vis esse perfectus, vade & vende vniuersa quæ habes, & da pauperibus.

Ibidem.

Miram remunerationem promittit domi-

dominus, omnia derelinentibus,
propter nomen ipsius.

De illo famoso paupere Lazaro, in **Lucæ. 15.**
sinu Abraham ab angelis deportato,
nullū aliud iustitiæ opus, vel causam
gloriæ scriptura allegare videtur, nisi
q̃ ipse receperat mala in hac vita mor-
tali. Et ideo Deus voluit eum con-
solari in alia.

Pauperes & debiles ad cœnam il- **Luc. 14.**
lam domini magnam fuerunt inducti,
imò & quidam de viis & sepibus le-
guntur ibi fuisse compulsi.

Omnes qui credebāt in primitiua **Actu. 2.**
Ecclesia, erant pariter, & habebant o-
mnia communia, possessiones & sub-
stantias vendebant, & distribuebant
omnibus prout cuique opus erat.

Petrus dixit claudio pauperi elec- **Actu. 3.**
mosynam petenti: Argentum & aurū
non est mihi. &c.

Vale dicens Paulus fidelibus de **Actu. 20.**
Achaia, dixit inter cætera: Argētum
& aurum, aut vestem nullius con-
cupiui,

DE HYPOCRISI

cupiui, ipsi scitis. Quoniam ad ea quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt ministrauerunt manus istæ. Esurimus & sitimus & nudi sumus, fame & siti & frigore, &c.

CAPVT LXXV.

¶ De hypocrisi & simulatione.

1. Reg. 13.

A Mnon filius Dauid, simulauit languorem, vt posset decipere Thamar quam libidinose amabat.

3. Reg. 4.

Vxor Hieroboam mutato habitu, venit ad Abdiam Prophetam cui ille dixit: Quare aliam te simulas?

4. Reg. 5.

Gihezi famulus Elisei, simulauit dominum suum indigere duplici veste, pro duobus adolescentibus ex filiis Prophetarum.

2. Mac. 5.

Quum venisset Apollonius Hierosolymam missus ab Antiocho pacē simulans, quieuit vsq; ad diem Sabbati, & tunc feriatis Iudæis, arma suis capere præcepit, & omnes qui ad spectaculum venerant trucidauit.

Prou. 8.

Quamuis diuina sapientia generaliter

liter impium detestetur, tamen specialiter hypocritis comminatur multoties in Euangelio, dicens: Væ vobis Phariseis. Phariseis volentibus capere Iesum in sermone, respondit increpans eos: Quid me tentatis hypocritæ.

Quidam sunt qui magna scelera Ioan. 8. perpetrant, & modica peccata deuitant, excolantes culicem, & camelum glutientes: Sicut principes sacerdotum qui magis timuerunt intrare prætorium Pilati, quàm nequissime procurare crimen homicidij.

Archisynagogus indignans, quia Luc. 13. dñs Sabbato curaret, dicebat turbæ: Sex dies sunt, in quibus oportet operari, in his ergo venite & curamini, & non in die Sabbati. Dominus autem illum arguit, hypocritam vocans.

Malam hypocrisim commiserant Actu. 5. Ananias & vxor eius Saphira, simulans se totum agri pretium attulisse, & ad pedes Apostolorum posuisse,

EE

Quam-

DE MVNERVM

Actu.8.

Quauis Simon magus credidisset in prædicatione Philippi, Petrus dixit ad eum: Non est tibi fors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Domino. Poenitentiam itaque age, &c. Respondens autem Simon, dixit: Precamini vos pro me.

Actu.15.

Elymam magum grauitè notauit Paulus de hypocrisis & falsitate, dicens: O plene omni dolo & omni fallacia, fili diaboli, & inimice omnis iustitiæ, non desinis domini vias peruertere rectas?

CAPVT LXXVI.

¶ De munerum acceptione.

Gen.14.

Abraham noluit accipere munera, quæ obtulit ei rex Sodomorum, licet ipse optime meruisset, quando reuersus fuit Abraham à cæde quatuor regum.

Gene.32.

Munera misit Iacob offerri Esau fratri suo, vt compesceret iram eius.

Exo.36.

Munera obtulerunt filij Israel, ad opus tabernaculi domini, in tanta quantitate,

ritate, quòd iussit Moyſes clamari, vt nullus aliquid vltius offerret.

Mercedem iniquitatis amauit Ba- Num. 22.
laam, & iuit cum nuntiis Balaac, qui diuinationis pretium habebat in manibus.

Ahud obtulit munera Eglon regi Iud. 3.
Moab, & poſtea ſecreto loquens cum eo, percussit eum grauiter & occidit.

Inimici Samſon pecuniam Dali- Iud. 16.
dæ promiferunt, & eam, vt illum deciperet, induxerunt.

De filiis Samuel dicitur: Declina- 1. Reg. 8
uerunt poſt auaritiã, acceperunt munera. Et ſtatim ſequitur: Peruerterunt iudiciũ.

Non fuit impoſitum Samueli, qui 1. Reg. 12
viginti annis populum Iſrael iudicauerat, quòd vnquam munera ab aliquo accepiffet.

Xenia, quæ obtulit Siba Miphiboſeth Dauid, à facie Abſalon fugienti, videntur inclinaffe animum ipſius Dauid, ad hoc, quòd cõtra ab-

DE MUNERVM

sentem iniquum tulit iudicium.

3.Re. 10. Regina Saba dedit regi Salomoni
centum viginti talenta auri, aromata
multa & gēmas pretiosas. Rex autem
Salomō dedit ei omnia quę voluit, &
quę petiuit ab illo, exceptis his quę
vltro obtulerat ei munere regio.

2.Re. vlt. Arauna voluit offerre David arcā,
& omnia ad sacrificium necessaria:
sed ille noluit gratis accipere, nec sa-
crificium de alieno offerre.

3.Reg. 15. Rex Syriæ Benadab, fœdus habe-
bat cum Baasā rege Israel. Sed pro-
pter munera quę misit ei Aza rex Iu-
da, rupto fœdere cum Baasā, grauitur
impugnauit eum.

4.Reg. 3. Naaman Syrus fuit animo grato,
ab Elisēo curatus. Et tamen quia Gi-
hezi ab eo accepit munera, fuit graui
plaga percussus.

4.Re. 20. Misit rex Babylonis literas & mu-
nera ad Ezechiam: & sequitur: Læ-
tatus est autem Ezechias in aduen-
tu eorum. Sed nota ibi quomodo di-
spli-

splicuerit domino.

Achaz rex Iuda spoliata domo 2. Par. 28.
domini & domo regum & principū,
dedit regi Assyriorum munera, & ta-
men nihil ei profuit.

Statuerunt Iudæi in memoriam læ Esther. 9.
titia, quā habuerunt interfecto Amā,
pessimo Iudæorum inimico, ut pau-
peribus munuscula largirentur.

Conquerendo loquitur dominus Esa. 1.
per Esaiam, dicens: Principes tui in-
fideles, socij furum, omnes diligunt
munera, sequuntur retributiones.

Dedit magister militiæ regis Ba- Hier. 49.
bylonis, cibaria Hieremiæ & munus-
cula, & dimisit eum.

Postquam exposuerat regi Nabu- Dan. 2.
chodonosor Daniel visionem, rex in
sublime illum extulit, & munera ma-
gna, & multa dedit ei.

Balthasar Babylonis rex promise- Dan. 5.
rat magna donaria Danieli. Qui re-
spondens ait: Munera tua sint tibi, &
dona domus tuæ alteri da.

DE MVNERVM

1.Ma.10. Abiit Ionathas Ptolemaidam, & dedit Alexandro & Ptolemaeo regibus, argentum multum & aurum & dona, & inuenit gratiam in conspectu eorum.

1.Mac.12 Videns Trypho Ionatham venisse ad eum cum exercitu multo, timuit eum, & cum honore accepit, & munera ei dedit, & hac occasione decipit eum. Na remissis militibus, ipsum cum paucis retinuit, & occidit.

2.Mac.4. Propter munera quae dedit & promisit ambitiosus Iason regi Antiocho, obtinuit summum sacerdotium. Quum autem misisset pecuniam regi per Menelaum, ille supplantauit eum, & obtinuit principatum. Quia supposuit Iason talenta argenti trecenta.

Ibidem.

Menelaus frater Lyfimachi per pecuniam quam promisit Antiocho, obtinuit summum sacerdotium. Deinde donauit Andronico quaedam vasa aurea, de templo furtim accepta, & fecit Oniam occidi. Postmodum quum

quum accusaretur apud Ptolemæum regem per, pecunias, quas ei dare promisit, accusatores suos procuravit morte damnari.

Cupiens obtinere summum sacerdotium Alchinus proditor impius & detractor, obtulit Demetrio regi coronam auream, & quædam alia. 2.Mac.14

Obtulerunt Magi domino pauperi, aurum, thus, & myrrham. Mat.2.

Milites illi, qui debuerant custodire sepulchrum domini, accepta à Iudæis pecunia copiosa, dixerunt, Quod discipuli eius furati fuerant, illis dormientibus. Mat.28.

Pauperculae donum viduæ, quæ duo æra minuta misit in Gazophylacium, præfertur à domino muneribus diuitum. Luc.2.

Quum vidisset Simon, quia per impositionem manuum apostolorum daretur spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam dicens, Date & mihi hanc potestatem. Act.8.

DE FORTITVDINE ET

Actu. 24. Felix præses, qui tenebat Paulum
vinctū, à Iudæis nequiter accusatum,
sperabat quod pecunia daretur ei à
Paulo. Propter quod frequenter eum
accersens, loquebatur cum eo. Et quia
verisimile est eum non habuisse inten-
tum, Paulum dimisit vinctum.

CAPVT LXXVII.

¶ De fortitudine & stre-
nuitate.

Gen. 14. Videns Abraham nepotem suum
Loth esse captum, assumptis ver-
naculis suis, & aliis sociis irruit no-
cte super quatuor reges, qui ceperant
illum. Et percussis hostibus, reduxit
Loth cum tota substantia, & populo
Sodomorum.

Gen. 31. Securus facit hominem & auda-
cem puritas consciëntiæ. Hinc est quod
Iacob tumens, cum iurgio ait, Quam
ob culpam meā, & ob quod peccatū
meum sic exarxisti post me, & scruta-
tus es omnem supellectilem domus?

Gen. 32. Dixit angelus ad Iacob, Si contra
deum

deum: fortis fuisti, quanto magis contra homines praeualebis?

Audacter & constanter stetit Moy **Exo. 5.** fescoram Pharaone, arguens eum, quia non dimittebat populum domini.

Armati ascenderunt filij Israel de **Exo. 13.** terra Aegypti.

Caleph & Iosue vtiliter confort- **Num. 13.**
tauerunt populum dicentes, Ascen- **Num. 14**
damus & possideamus terram: quoniam poterimus obtinere eam, Et iterum, Ne timeatis populum terrae, quia sicut panem, ita poterimus eos deuorare.

Phinees cum duodecim millibus **Num. 31.** pugnatorum, debellauit Madianitas.

Quorum praeter viros & mulieres, qui occisi fuerant, trigintaduo millia virginum in praeda fuerunt, animalium vero erat maxima multitudo. Nec aliquis de filiis Israel mortuus est.

Deut. 31.

Moyse dixit ad Iosue, qui ei debebat succedere, Confortare, & esto

DE FORTITVDINE ET
robustus, tu enim introduces popu-
lum istum.

Iosue. 8. Pergens ad bellum Iosue contra
habitatores Hai, erat in fronte exci-
tus vallatus auxilio pugnatorum.

Iosue. 10. Captis quinq; regibus, dixit Iosue
ad principes qui secum erat, Ite & po-
nite pedes vestros super colla regum
istorum, Nolite timere nec paucatis.

Iosue. 14. Dixit Caleph ad Iosue, Octogin-
ta quinq; annorum sum hodie, sic va-
lens vt eo valebā tempore, quando ad
explorandum missus sum, illius in me
temporis fortitudo perseuerat.

Iudic. 3. Ahud iudex & princeps exerci-
tus Israel, in fronte gradiens, dixit ad
populum, Sequimini me tradidit dñs
inimicos nostros, in manus nostras.

Iudi. 6. Gedeon dixit angelus, Dominus
tecum virorum fortissime; & post,
Vade, & in hac fortitudine tua libe-
rabis Israel de manu Madian. Quūq;
ille se humiliter excusaret, audiuit:
Ego ero tecum, & percuties Madian,
quasi,

quasi virum vnum.

Ex præcepto domini dixit Gedeon exercitui, Qui formidolosus est & timidus, reuertatur. Trecentis enim viris, pulchro stratagema Medianitas vicit.

Samson leonem manibus inermis laceravit: Et post hoc, opera fortitudinis multa fecit, vt patet cap. 15. 16.

Audiens Saul obsidionem virorū Iabes Galaad, audacter & efficaciter & festinanter succurrit eis.

Dauid in pueritia sua, fortiter superauit & interfecit leonem & vrsū, & Goliath Philistæum.

Item Dauid venit cum vno milite, ad castra Saul, & intrauit tentorium eius tulit hastam & scutum eius.

Pueri duodecim Isboseth, & duos decem ex parte Dauid, apprehenso vnusquisque capite comparis sui, defixit gladium in latus contrarij, & ceciderunt simul.

Desiderante & petente Dauid de aqua cister-

DE FORTITVDINE ET
cisternæ Bethleem, tres fortes milites
Dauid irruerunt castra Philistinorum,
& attulerunt ei de aqua illa.

4.Reg. 9. Viriliter egit Iehu, percutiens duos
& 10. os reges, & fratres Ochoziæ & filios
Achab. Et prophetas Baal occidit in
multitudine numerosa.

4.Reg. 11 Cum magna strenuitate Ioiada pō
tifex eripuit regnum Iuda, de manu
Athaliæ, & Ioas de genere Dauid par
uulum coronauit.

1.Par. 11. Ioab filius Saruiæ, fuit princeps &
dux exercitus, quia in primis percuf
sit Iebusæum, qui habitabat in Hieru
salem & ita statuerat Dauid.

Nehc. 4. Dixit Nehemias optimatibus &
magistratibus Iudæorum, Surgamus
& ædificemus. Et cōfortatæ sunt ma
nus eorum in bono.

Ibidem. Filij transmigrationis ædificantes
murum in circuitu Hierusalem, vna
manu faciebant opus, & altera tene
bant gladium.

Nehc. 6. Inimici filiorum transmigrationis
terre-

STRENUITATE, 215

terrebaat eos variis modis, cogitan-
tes, quod cessarent ab opere. Sed dixit
Nehemias, Quam ob causam confor-
taui magis manus meas?

Audientes filij Israel potentiam Iudith. 4.
Holofernis, preparauerunt se dili-
genter ad resistendum, preoccupātes
vertices montium, & muris circundā-
tes vicos suos, congregauerunt fru-
menta in preparationem pugne.

Miram strenuitatem habuit Iu- Iudi. 11.
dith, eundo ad Holofernem, & occi-
dendo eum in tentorio suo.

Socij Danielis dixerūt Nabucho Dan. 3.
donosor regi Babylonis, Deus noster
potest nos eripere de camino ignis:
quod si noluerit, notum sit ibi, O rex,
quod deos tuos non colimus.

Daniel non omisit, propter edictū Dan. 6.
regis, quin oraret deum suum.

Miram fortitudinem habuerunt 1. Mac. 2.
Matathias & filij eius, quia ita resiste-
runt Antiocho regi, & praeualue-
runt toties contra eum.

Con-

DE FORTITVDINE ET

1. Mac. 5.

Confidenter & strenuissime Iudas Machabæus flumen transit ad castra hostium, qui erant vltra ipsum flumen.

1. Mac. 6.

Eleasar filius Saura, cucurrit audacter ad elephantem, & superposuit se ei, & occidit eum, & cecidit in terram super ipsum, & mortuus est illic.

Ibidem.

Eleazarus dixit tortoribus suis, Fortiter vitam excedendo, dignus apparebo. Adolescentibus autem exemplar forte relinquam, si prompto animo ac fortiter, pro grauissimis ac sanctissimis legibus, honesta morte perfungar.

2. Mac. 22

Machabæus, & qui cum eo erant, ibant prompti ad bellum contra Lysiam, de cælo habètes adiutoré. Leonum auté more, impetu irruentes in hostes, prostrauerunt ex eis vndecim millia peditum, & equitû mille sexcètos, vniuersos auté in fugâ verterunt.

Actu. 4.

Virtute magna reddebant apostoli testimoniû resurrectionis Iesu Christi, &

STRENVITATE. 216
sti, & gratia magna erat in omnibus illis.

Stephanus plenus gratia & fortitudine, faciebat prodigia, & signa magna in populo. Eius autem fortitudo præcipue apparuit in eo, quod Iudeis constantissime restitit, & diram mortem patientissime toleravit. **Actu. 6.**

Fortitudo, est considerata periculorum susceptio, & laborum perpessio. Sed in hoc constat Paulum apostolum fortissimum militem Christi fuisse, qui tot & tanta pericula pro Christo sustinuit, & tot & tales labores suscepit. Sicut patet ab undecimo Actorum, usque ad finem, Ipse etiam hos enumerat. **2. Corint. 11.** **Cicer. 2. Rhetor.**

CAPVT LXXVIII.

¶ De confidentia & magnanimitate.

MOyses stetit coram Pharaone **Exo. 5.**
multoties & confidenter arguebat eum.

Confidenter, licet reuerenter, arguit **2. Reg. 12.**

DE CONFIDENTIA ET
guit Nathan propheta David, post
adulterium & homicidiū ab illo com-
missum.

3. Reg. 18. Dixit Helias ad Achab, Non ego
turbavi domum Israhel, sed tu & do-
mus patris tui, qui dereliquisti man-
data domini. Et post hoc fecit prophe-
tas quadringentos occidi.

4. Reg. 1. Item postea dixit. Ochozix regi
Israhel, de lectulo, super quem ascendi
sti, non descendes.

3. Reg. 21. Achab rex Israhel, dixit Helie, Nū
inuenisti me inimicum tibi? Quia ait,
Inueni, eo quod venundatus sis, vt fa-
ceres malum in conspectu domini.

4. Reg. 3. Eliseus mira libertate dixit ad Io-
ram regem Israhel, exercitu circumstā-
te, Quid mihi & tibi est? Vade ad pro-
phetas patris tui.

2. Par. 17. Fuit dominus cum Iosaphat, quia
ambulauit in viis Dauid patris sui.
Sequitur, Quumq; assumpsisset cor
eius audaciam, per vias domini, &c.

2. Par. 24. Spiritus domini induit Zachari-
am

MAGNANIMITATE. 217
am filium Ioiadæ, & stetit in cōspectu
populi dicens, Quare transgredimini
præceptum domini? Quod vobis nō
proderit.

Hezechias confortauit bellatores 2. Par. 23.
suos dicens, Nolite timere regem As-
syriorum, & vniuersam multitudinē,
quæ cum eo est. Plures enim nobis
sunt, quàm cum illo.

Sanaballat & ceteri inimici, dolētes Ne. 4. 6.
de edificatione muri Hierusalē, nisi
sunt vt possent resistere & terrere Ne
hemiā variis modis, sed nō poterant.

Miræ magnanimitatis fuit Iudith, Iud. 10.
quæ inermis iuit ad tentorium Holo- & 13.
fernus, & cum ibi occidit.

Mardochæus magnanimitè re- Esth. 4. 5.
nuit adorare Aman superbissimū. Li-
cet sciret regem hoc præcepisse. Idem
etiam cū magna seueritate & libertate
loquebatur reginæ, dicens: Ne putes,
quod animam tuam liberes quia in
domo regis es, si enim nunc siliueris,
per aliam occasionem liberabūtur Iu-

DE CONFIDENTIA ET
dzi & tu & domus patris tui.

Dan. 8.

Ananias & socij eius confidenter
Nabuchodonosor regi dixerūt: De-
us noster quem colimus, potest nos
eripere, &c.

Dan. 6.

Similiter Daniel, qui de edicto re-
gis Darij non curauit, sed dominum
suum more consueto orauit.

1. Mac. 2.

Matathias & filij eius magnanimi-
ter rebellarunt, & resisterunt regi An-
tiocho.

1. Mac. 6.

Eleazar filius Saura cucurrit au-
dacter ad elephantem, vbi credebat
esse regem, & superposuit se ei, &c.

1. Mac. 5.

Signum magnanimitatis dedit Ti-
motheus exercitui suo de Iuda Ma-
chabæo, si transirent fluuium ad ho-
stes audacter, & sic fecit Iudas, & ma-
gnam habuit victoriam.

1. Mac. 9.

Quum dicerent socij Iudæ ad eū,
vt liberarent animam suam, quia ho-
stes erant multi, & ipsi pauci, Respon-
dit Iudas. Absit rem istam facere, &
si appropiauit tempus nostrum, mor-
tiamur

MAGNANIMITATE. 218

triamur in virtute, & non inferamus
crimen gloriæ nostræ.

Videntes focij Iudæ Machabæi 2. Mac. 8.
exercitum venientem, dixerunt, Quo
modo poterimus pauci pugnare ad
multitudinem tantam, & tam fortem?
& ait Iudas, Facile est cōcludi in ma-
nus paucorum. Et non est differen-
tia in conspectu dei, liberare in mul-
tis, aut in paucis, quia non est in mul-
titudine exercitus victoria belli, sed
de cœlo fortitudo est.

Ionathas animavit suos ad pugnā, 1. Mac. 9.
ex eo quod bellum erat ex aduerso,
aqua Iordanis hinc & inde, & ripæ
& paludes & saltus, & non erat locus
diuertendi.

Quū esset Ionathas in prælio cō- 1. Mac. 13
tra alienigenas, reliquerunt eum om-
nes ex suis, exceptis duobus. Sed vi-
dentes, quod dux fortiter pugnaret,
reuerfi sunt fugientes, & ceciderunt
de alienigenis tria millia virorum.

Egrediens militię dux Iudas Ma- 2. Ma. 30.

DE CONFIDENTIA ET
machabæus ad eas, quæ amplius urge-
bant, pugnas se conuertit.

2 Mac. 11. Machabæus, & qui cum eo erant,
videntes auxilium de cælo sibi mis-
sum, conualuerunt animis, non solum
homines, sed & bestias fortissimas, &
muros ferreos parati intrare.

Mat. 27. Crucifixo domino, Ioseph ab Ari-
mathia, audacter introiuit ad Pilatū,
& petiit corpus Iesu.

Iohan. 9. Ille cæcus natus, à domino illu-
minatus, libera voce veritatem de do-
mino fatebatur.

Iohan. 11. Dixit Thomas ad discipulos, Ea-
mus & nos & moriamur cum eo.

Actu. 2.
3. 4. 5. Petrus qui ad vocem vnus ancille
pauesactus Christum negauerat, re-
cepto spiritu sancto, fuit tanta virtu-
te indutus, vt coram populo Phari-
sæorum ac magistratum collegio,
ipsum cum omni fiducia prædicaret.

Actu. 7. Stephanus plenus gratia & forti-
tudine, Christum dominum cum mi-
ra liberate prædicabat, & Iudæos in-
crepans,

MAGNANIMITATE. 219

trepens, confundebat, dicens inter cetera, Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos semper spiritui sancto resististis.

Magistratus & ministri arguendo Actu. 5.
dixerunt, apostolis præcipiendo, Præcipimus vobis, ne doceatis in nomine isto. Et ecce repletis Hierusalem doctrina vestra, & vultis super nos inducere sanguinem hominis istius. Respondentes autem Petrus & apostoli, dixerunt, Obedire magis oportet deo, quàm hominibus.

Paulus apostolus, præfente Paulo Actu. 13.
proconsule, Elymam magum durissime increpauit, & ad tempus lumine oculorum privauit.

Quum mandasset magistratus, vt Actu. 10.
Paulus & Silas liberarentur de carcere, Paulus dixit eis, Cæsos nos publice, homines Romanos indemnatos miserunt in carcerem, & nunc occulte nos eiciunt. Et sic locutus est quod illi timentes venerunt, & rogauerunt
FF 3 eos,

DE CONFIDENTIA ET
eos, ut egredierentur de illa ciuitate.

Actu. 16. Commota & confusa ciuitate Ephesina ciues impetum fecerunt vnam in theatrum raptis comitibus Pauli. Paulus autem voluit intrare in ipsum, sed non permiserunt eum discipuli.

Actu. 20. Valedicens fratribus de Asia dicebat Paulus, Spiritus sanctus per omnes ciuitates protestatur mihi, quia vincula & tribulationes me manent in Hierusalem, sed nihil, inquam, horum vereor, nec facio animam meam pretiosiores quam me, &c.

Actu. 21. Coram illis iudicibus, quos habuit Paulus, miram magnanimitatem ostendit, videlicet coram Anania principe sacerdotum, Felice, Festo, a quo manifeste grauatus, Cæsarem appellauit.

Actu. 27. In tot & in tantis periculis constitutus Paulus, semper fuit intrepidus & securus, & hoc præcipue apparuit in tempestate, quâ passa est naus sua.

De

De ipso beato Paulo dicit Aug- Aug. lib. 14. De ci- uitate dei cap. 9.
 stinus, illum opportunum, inquit,
 & fortissimum virum, qui in suis in-
 firmitatibus gloriatur, qui plus suis
 omnibus condiscipulis laborabat. Il-
 lum, inquam virum beatum Paulum
 Athletam Christi, doctum ab illo,
 vincum de illo, crucifixum cum illo,
 gloriosum in illo, in theatro huius mū-
 di cui spectaculum factus est, & an-
 gelis & hominibus, legitime magno
 agone certantem, oculo fidei liben-
 tissime spectantes, gaudere cum gau-
 dentibus, flere cum flentibus, foris
 habentem pugnas, intus timores, cu-
 pientem dissolui & esse cum Christo.

CAPVT LXXIX.

¶ De patientia & mansuetudi-
 ne, in iniuriis & tor-
 mentis.

Mansuete ferebat Isaac quū pater Gen. 22.
 suus eum immolare vellet.

Ioseph facinus, quod in eum com- Gen. 37.
 miserant fratres sui, & patienter tulit & 45.

& clementer indulsit.

Ibidem.

Speciale mandatum dedit fratribus suis Ioseph dicens, Ne irascimini in via.

Num. 12.

Cito orauit Moyses pro Maria, quæ contra eum tam inique locuta fuerat, & per orationem eius sanata fuit.

Murmurabat populus contra Moysen & Aaron dicens, Vos interfecistis populum domini, & quum iratus esset dominus ut percuteret populum, dixit Moyses ad Aaron, Perge cito ad populum, ut roges pro eis, & sequitur, Quod plaga cessauerit.

Iud. 8.

Filij Ephraim iurgantes fortiter contra Gedeonem, sedati fuerunt, propter eius mansuetam responsionem, Quid enim tale facere potui, quæ le vos fecistis?

1. Reg. 11.

Noluit sustinere Saul, quod occiderentur viri, qui detraxerant ei.

2. Reg. 24.

Potuit David pluries, & noluit occidere Saul, ipsum acriter persequentem, quando abscidit oram chlamydis

dis eius quando inuenit eum dormi-
entem.

Fugiens David à facie Absalom, 1.Reg.17.
patienter dixit ad Sadoch. Si inueni- & 16.
ro gratiam in oculis domini, reducet
me. Et ad Semei maledicentē sibi, &c.

Miphiboseth patiēter sustinuit ini- 2.Reg.19
quam sententiam contra se latam.

Dixerunt seniores, dantes consi- 2.Par.10.
lium Roboam: Si placueris populo
huic, & lenieris eos verbis clementi-
bus, omni tempore seruient tibi.

Homines, qui venerant ad capien- 4.Reg.6.
dū Eliseum, non permisit ipse illos ali-
quid mali habere, sed præcepit eis mē-
sam apponi, & refectos abire pmisit.

Excæcatus Tobias, miram patiē- Tob.2.3.
tiam ostendit erga diuinum flagellū,
& irrisiōnem amicorum & vxoris.

Hiob fuit patiens perdendo sua & Hiob.1.2
suos, & quasi seipsum. Et notandum,
quod semel amisit bona sua, & libe-
ros suos, & sic vehementior fuit ten-
tationis impetus. Item illi qui reman-
ent, EF 5 serunt,

DE PA. ET MAN. IN

serunt, de amicis suis, plus ei desolationis, quàm consolationis attulerūt. Ut patet in vxore, & in illis amicis, qui fuerunt ei consolatores onerosi.

Dan.3.

Alacrem patientiam exhibuerunt socij Danielis, missi iussu regis in fornacem ignis ardentis. Et tantum, vel amplius fuit laudatus Deus ex eorum patientia, quàm ex Danielis sapientia.

Tob.3.

Filia Raguelis Sara, grauem contumeliam ab ancilla prolatam, patienter tulit, nihil respondens, sed statim ad orationem se conuertens.

2.Mac.6.

Quum plagis puniretur Eleazarus, dixit, Domine tu scis quia quum à morte possem liberari, duos cordis sustineo dolores, secundum animam vero propter timorem tuum, libenter hæc patior.

2.Mac.7.

Septem illi fratres cum matre sua alacri animo passi sunt horrenda tormenta.

Mat.18.

Quum interrogasset Petrus dominum;

minum: Quoties peccabit in me frater meus, dimittam ei, vsque septies? Audiuit: Non dico vsque septies, sed vsque septuagies septies.

Ad remittendum fratribus ex corde, induxit Dominus parabolam serui nequam, cui mille talenta à domino liberaliter fuerunt dimissa. Ibidem.

Quum audissent Iacobus & Ioan Luc. 9.
nes, quòd Samaritani non receperant nuntios domini, quos præmiserat dixerunt: Vis dicamus, vt ignis descendat de cælo, & consumat illos? Et dominus increpauit illos & dixit: Nescitis cuius spiritus estis.

Mulier in adulterio deprehēsa, & Ioan. 18.
coram Domino accusata, nihil omnino accusatoribus respondebat. Dominus autem pro ea verbum assumpsit, & eam benigne absoluit.

Cedendum est quandoq; furori persequentium, vnde dominus qui patitur & occidi venerat, non vt timidus, sed vt prouidus, & horam passionis com-

DE PATIENTIA

competentem expectans rabiem Iudeorum pluries deuotauit. Et Ioan. 8. Iesus autem transiens per medium illorum ibat. Et cap. 12. Abscondit se, & exiuit de templo.

Mat. 11. De seipso dominus ait: Disceditis à me, quia mitis sum & humilis corde.

Patientia passionis Christi. Dominus noster patiēter tulit iniurias illatas, verbis & factis. Verbis quidem detractoris, contradictoris, derisoris & contumeliosis. Detra-

xerunt enim ei occulte & manifeste. Occulte, intra se loquendo, & ipsum temere & nequiter iudicando: Hic si esset Propheta sciret qualis hæc esset mulier. Item. Mat. 9. Luc. 5. Hic blasphemat. Manifeste, quando dicebant discipulis eius Pharisei: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister vester?

Item quando eius miracula deprauabant, dicentes: In Beelzebub principe demoniorum eiicit dæmonia. Mat. 12. Luc. 11. Item, Non est hic homo

ET MANSVETVDINE. 223
homo à deo, qui Sabbatum non custodit. Et Ibidem .f. Ioan. 7. 9. Nos scimus quia hic homo peccator est.

Item dicebant eum habere demonium.

Contradictoria vero verba sustinuit, Ioan. 8. Tu de teipso testimonium perhibes: Testimonium tuum non est verum. Et ibidem: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?

Et verba derisoria, quum dixisset: Mat. 9.
Non est mortua puella, sed dormit, Lucæ. 8.
deridebant eum. Ioan. 7. 8.

Item verba contumeliosa. Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu, & demonium habes? Et Lucæ. 5. Quis est hic qui loquitur blasphemias?

Specialiter autem in tempore passionis ante crucem, in domo Annæ & Capharæ, coram Pilato, Herode, &c. Ac demum dum penderet in cruce, huiusmodi verba multa audiuit contra se.

DE PATIENTIA

Luc. 14.

In factis item graues iniurias passus fuit. Nam ipso prædicante, repleti sunt omnes in synagoga ira, & euicti eum extra ciuitatem, voluerunt eum præcipitare de supercilio môtis. Et iterum, ad lapidandum ipsum, lapides sustulerunt.

Ioan. 8.

Mat. 20.

Luc. 9.

Item quum exiret de Hierusalem, & vellet transire Samariam, Samaritani nuntios, quos præmisit, recipere noluerunt.

Ioan. 8.

Luc. 23.

Mat. 27.

Præterea ipso prædicante, & Iudeos de eorum malitia increpante, illi ad lapidandum eum, lapides sustulerunt. Hoc totum parum fuit respectu eorum, quæ in passione sustinuit. Circa quæ notare poteris: quòd secundum ea quæ prædixerat, fuit delusus & flagellatus, & crucifixus Delusus in domo Caiphæ. Viri (inquit testus) qui tenebant eum, illudebant ei, dicêtes: Aue rex Iudeorum, &c. Similia in prætorio Pilati præsidis agebant, genu flexo illudebant ei, &c.

Simili-

ET MANSVETVDINE. 224

Similiter illusus fuit in domo Herodis, spreuit illum cum exercitu suo, & illudit ei.

Item illusus fuit Dominus Iesus in patibulo crucis pendens, & hic à militibus & sacerdotibus, & communiter à prætereuntibus & latronibus. Siquidem de militibus dicitur: Illudebant ei milites accedentes, & acetum offerentes. De sacerdotibus autem, Principes sacerdotum cum Scribis & senioribus illudebāt ei, dicentes. Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere, &c. Prætereuntes autem blasphemabant eum, mouentes capita sua, &c. Latrones, qui crucifixi erant, improperabant ei.

Uterius nota, quod fuit illusus nuntibus & signis, quando mouebant capita sua, & flectebant genua. Verbis, quando dicebant salutantes: Aue rex Iudæorum. Factis, quando fuit spiritus coronatus, & arundo loco sceptri posita in manu eius, spiritus deturpatus.

Luc. 23.

Mat. 27.

Luc. 23.

DE PATENTIA

patus. Nunc veste purpurea, nunc alba vestitus.

Luce. 23.

Saluator noster in sua passione, mansuetudinem exhibuit ad proditorem, quem vocauit amicum: ad licentem, cuius aurem sanauit.

Ioan. 18.

19.

Ad Annam, ad Caipham, ad Pilatum, coram quibus fuit falsissime accusatus, mansuetissime respondit, &c.

Luc. 23.

Item ad crucifixores, pro quibus orauit, & ad latronem, cui tam benigne respondit, &c.

Luc. 22.

Ioan. 19.

Mat. 27.

De flagellatione pensandum est: Quia ipse dñs primo flagellatus fuit in capite. Percutiebant caput eius arundine. Item in facie. Et apud Ioannem cap. 19. Vnus ministrorum assistens Pontifici, dedit ei alapam. Item in collo colap his eum cadebant, & in toto corpore. Tradidit illis Pilatus Iesum flagellis caelum, vt crucifigeretur. Circa quod notari potest, qd flagellari solent in capite inscii qui erudiuntur. In collo serui, qui de domo eiciuntur.

ET MANSVETVDINE. 225

tur. In facie rei, qui nuncupantur. In toto corpore scelerati, qui puniuntur.

Item considerari debet ab anima fidei, quòd ipse fuit, flagellatus, linguis blasphemantium, impropertantiū, acclamantium: Crucifige eum: palmis percutientium, vt in Matth. 26. Alij palmas in faciem dederunt. In arundine & flagellis, sicuti visum est in Matthæo & Marco.

Ad omnis verò iniuriæ cumulum Ioan. 18. multum facit, quòd dominus dominantium, qui soluit compeditos, & illuminat cæcos, ipse fuit tanquam latro captus, & ligatus. Ministri Iudæorū, ait Ioannes, comprehēderunt Iesum, & ligauerunt eum.

Item fuit latroni postpositus: Quia Ioan. 18. petierunt Iudæi Barrabam sibi di- Luc. 23. mitti, & dñm crucifigi, testantibus Eu- Matt. 27. angelistis: & tamen ille erat latro, & in seditione fecerat homicidiū. Vnde ille Barrabas erat homicida, seditionis, latro insignis, in malitia diffamis.

DE PATIENTIA

Ioan. 19.

Fuit insuper in medio latronū positus, quasi esset magister eorum, & scelerator omnibus. Vnde Ioannis 19. Medium autem Iesum, &c.

Præterea pensandum est, quod ipse fuit in omnibus membris corporis afflictus, seu sensibus. Oculi namque eius videbant illos tortores suos rabidos & crudeles. Item piam matrem suam pariter in anima crucifixam, & dilectum discipulum, & mulieres deuotas compatientes. Aures autem verba blasphemiarum, insultationis, derisionis, & improprij audiebant. Nares etiam ratione loci Caluarie, in quo crucifixus est, ubi decaluebantur & decapitabantur malefici, poterant foetore grauari. Gustus eius fuit afflictus in hoc, quod fuit paratus vino myrrhato, vel aceto cum felle mixto. In quibus datur intelligi, potum fuisse amarissimum.

Sensus autem tactus, per totum corpus diffusus, ubi dolorem sensit in

ACT. 4.

ET MANSVETVDINE. 226
membris, videlicet, flagellatus, in manibus & pedibus, clavis atrociter perforatis.

Poterit etiam considerari, quod ipse Ioan. 19.
Dominus Iesus sustinuit damnum in Mat. 26.
rebus, quas secundum hominem habuit. Quia fuit vestimentis nudatus, Mar. 14.
ab amicis derelictus. Vnde discipuli relicto eo, omnes fugerunt, afflictus enim in toto corpore, ut dictum est, per acerbissimam passionem.

Item passus est in corde, vel in mente. Quia compatiebatur, ibi amicis astantibus, & inimicis cum ignanter crucifigentibus.

Tum etiam passus est quodammodo, & latus in fama seu opinione, quia dicebant eum populi fuisse seductorem. Domine (dixerunt ad Pilatum, Principes Sacerdotum) recordati sumus, quod seductor ille, &c.

Aduertendum etiam circa salutaris passionem domini nostri Iesu Christi, quod fuit turpis, imo tur-

DE PATIENTIA

piissima & ignominiosa : ratione loci.
Quia in Hierusalem , vbi notus , vo-
catus , & honoratus fuerat , & multa
miracula fecerat , &c.

Item ratione temporis , vel diei.
Quia in die solenni Paschæ , quando
conuenerat ad diem festum , maxima
multitudo hominum , & hora quasi
sexta , fuit ductus ad crucem , vt ab o-
mnibus posset sciri.

Ioan. 19.

Item & ratione generis ipsius mor-
tis , Quia morte crucis , morte debita
maledicis , malefactoribus & iniquis.
Tum & ratione modi , ad ipsum tor-
mentum eundi . Exiit enim Iesus bar-
iulans sibi crucem , quod certè non les-
gitur de aliis duobus nequam , qui du-
cebantur cum eo.

Item & ratione consortij , nam fuit
crucifixus in medio duorum latronū ,
quasi esset vnus ex eis , vel maximus ,
aut magister.

Adhuc aggrauatur illius benedicta
passionis acerbitas , ex naturali domi-
nici

nici corporis complexione. Certum
est enim illud sacrum corpus fuisse
complexionis optimæ, & mirabiliter
delicatæ, vtpote organizatum spiritus
sancti opere, sine aliquo naturæ vitio
vel errore. Vnde caro sua sancta nul-
lam habuit rebellionem vel pugnam
cōtra spiritum. Et ideo spiritus me-
rito magis diligebat ipsam, quàm al-
terius spiritus, vel anima debeat dili-
gere corpus suum.

Item & ex diuturnitate, passionis
acerbitas aggrauatur. Nam multi mar-
tyres igne cremati, vel aqua submersi,
aut capite truncati, martyrium suum
celeriter compleuerunt. Passio verò
dominica durauit, quasi instanti con-
ceptionis suæ vsque ad horam mor-
tis. Certissimè nanq; præsciuit, quic-
quid sua humanitas passura fuit. Spe-
cialiter tamen & continuè durauit ab
illa hora post cœnam, vsque ad sextæ
feriæ horam nonam.

Item & ex qualitate membrorum,

GG 3 in

DE PATIENTIA

in quibus passus fuit, videlicet, in pedibus & manibus, quæ sunt membra nervosa, & doloris maximi perceptiva.

Luc. 22.

Signum autem, quod passio domini acerbissima & grauiſſima fuerit, ex hoc præcipue potest haberi, quod narrante Luca, in oratione post coenam ex vehementi imaginatione future angustie: Factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.

Mat. 26.

Eandem vero dominicam passionis reddi inestimabiliter gratiosam, per ad illam sponte se obtulit. Surgite, ait, ecce appropinquat qui me tradet. Et apud Ioan. 18. Iuit obuiam ministris quærentibus Iesum Nazarenum. Et quum audissent dominum dicentem: Ego sum, ceciderunt in terram.

Luc. 23.

Item captus, victus, ignominiose ductus, mendaciter accusatus, colaphizatus, sputis illinitus, flagellis cæsus, spinis derisorie coronatus, nulla

lum verbum aut signum impatientie
 seu turbationis ostendit. Quinimo
 multiplex beneficium illis, à quibus
 ita premebatur, ostendit. Nam aurem
 amputatam seruo sacerdotis sanauit.
 Multa pia & vtilia verba illis dixit,
 & pro crucifixoribus suis clementer
 orauit, patrem suum dulciter inuocàs,
 & eos benigne excusans. Pater, in-
 quit, dimitte illis, non enim sciunt
 quid faciunt.

Denique hæc omnia passus est, nō Ioan. 10.
 propter se, sed propter nos. Nam pro-
 pter peccata, quia quæ non rapuit, tūc
 exoluit. Vnde propter necessitatem
 & vtilitatem nostram, non propter
 suam, animā posuit pro omnibus ami-
 cis suis. Pro nobis, quippe liberandis
 voluit comprehendī, pro nobis redi-
 mendis voluit vēdi, pro nobis hono-
 randis voluit cōfundi, & in cruce su-
 spendi. Vinculatus est, vt absolueremur:
 flagellatus est, ne flagellaremur:

DE PATIEN. ET MANS.

Gala. 2. mortuus est, ne æternaliter moreremur. Hinc Paulus ait: In fide vivo filij Dei, qui dilexit me, & tradidit se-

1. Cor. 15 metipsum pro me. Et alibi. Christus mortuus est pro peccatis. Item Petrus

1. Pet. 2. ait: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum. Et Esaias

Esaiæ. 53. ait: Vulneratus est propter iniquitates, attritus propter scelera nostra, eius liuore sanati sumus. Et apud Ioanem, Animam meam, inquit, pro ouibus meis pono.

Actu. 5. De Apostolis cæsis dicitur: Ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Christi contumelia affici.

Actu. 7. Stephanus ad lapidatores fuit ita patiens & benignus, quod diligentius pro illis quàm pro seipso orasse videtur. Nā positis genibus clamauit voce magna, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Orans autem pro se, non legitur genua flexisse, nec clamasse.

Paulus

Paulus & Silas positi in duro carcere, media nocte orabant dominum & laudabant. Actu. 16.

CAPVT LXXX.

¶ De constantia & perseverantia in propositis.

Non est respiciendum retro post egressum de societate malorum, sicut fecit vxor Loth, quæ versa est in statuam. Gene. 19.

Singulis diebus molesta erat Io- seph domina eius, & tamen ille perseveranter resistebat operi nephario. Exod. 39.

Nunquam potuit Moyse irasci, aut vinci, quod vel in Aegypto im- molaturus domino remaneret, vel par uulos aut iumenta populi dimitteret Pharaoni. Exod. 8. 9. 10.

Durè reprehensus David à fratre suo maiore, & etiam dissuasus à Saule, non destitit ab incæpto, sed viriliter pugnavit, & Goliath vicit. 1. Reg. 17.

Perseueratè egit Ioab in obsidio- ne Rabbath, donec capta fuit ciuitas. 2. Reg. 12.

Item

DE CONST. ET PERSE.

2. Reg. 18

Item in praelio contra Absalon.

2. Reg. 20

Et contra Sebam filium Bochri, in
obsidione ciuitatis Abela.

Neh. 4. 6.

Quauis Nehemias in ædifican-
do multa passus fuit impedimenta,
non tamen cessauit ab opere, donec
murus fuit totaliter constructus.

Tob. 2.

Quum Tobias semper ab infantia
sua timuerit deum, non est contrista-
tus contra dominum, quòd plaga cæ-
citatis euenerit ei: sed immobilis in
dei timore permansit.

Iudic. 4.

Eliachim sacerdos magnus, allo-
quutus est omnem Israel, dicens: Sci-
tote, quoniam exaudiuit dominus pre-
ces nostras, si manentes permanseritis
in ieiuniis & orationibus in conspe-
ctu dei, &c.

Esth. 4. 3.

Scire cupiebant famuli regis Aha-
sueri, vtrum Mardocheus perseue-
raret in sententia, de non adorando A-
man: qui ita còstanter persistit in pro-
posito, vt non solum adorare nolue-
rit, sed nec ei assurgere transeunti.

Socij

Socij Danielis constanter dixerūt Dan. 3.
 regi Babylonis : Notum sit tibi rex,
 quod deos tuos non colimus, & sta-
 tuam tuam non adoramus.

Non dimisit Daniel propter cru- Danie. 6.
 dele decretum Darij, quin oraret in
 die, sicut ante consueuerat, dominum
 suum.

Constāter restitit Susanna duobus Dan. 13.
 presbyteris senibus, qui eam tam ve-
 hementi pulsatione tentabant.

Multi de populo Israel diffinierūt 1. Mac. 1.
 apud se vt non manducarent immun-
 da: & elegerūt magis mori, quā co-
 inquinari immundis.

Miram constantiam & perseverā- 2. Mac. 6.
 tiam habuit Eleazarus in tormentis
 & magis elegit grauisima morte pu-
 niri, quā contra legē carnes edere
 porcinas, vel simulare se comedisse.

Septem illi fratres cum pia matre 2. Mac. 7.
 sua, bene perseverauerūt vsq; in finē,
 nec poterant ad prauaricationem le-
 gis adduci blanditiis, aut tormentis.

Fir-

- Luci. 1.** Firmisimum virginis propo-
sitū habuit beata Maria virgo, quæ no-
luit consentire in cōceptione filij, do-
nec intellexit qd hoc fieret non opere
viri, sed virtute spiritus sancti.
- Luc. 13.** Ponit dominus exemplum de illo
homine ab aliis illudendo, qui incœ-
pit turrim ædificare, nec potuit con-
summare.
- Ioan. 9.** Cæcus natus, à domino illumina-
tus, constanter perseverauit contra
Phariseos veritatem confitens & de-
fendens.
- Actu. 1.** Omnes discipuli domini erāt per-
seuerantes in oratione vnanimiter cū
mulieribus, & Maria matre Iesu.
- Actu. 4.** Principes Iudæorum videntes Pe-
tri constantiam & Ioannis, comperto
quòd homines essent sine literis, &
idiotæ, admirabantur.
- Actu. 11.** Videns Barnabas, quòd multi An-
tiocheni erant ad fidem conuersi, hor-
tabatur omnes, in proposito cordis
permanere in domino.

Paulus

DE BEL. CORP. ET VIC. 231

Paulus & Barnabas suaserunt fratribus, ut permanerent in gratia Dei. Actu. 15.

Spiritus sanctus per omnes ciuitates protestatur Paulo, quoniam vincula & tribulationes in Hierusalem sustinere debeat. Sed nihil horum, inquit, vereor, nec facio animam meam pretiosiores quam me. Actu. 20.

CAPVT LXXXI.

¶ De bello corporali & victoria, ut plurimum dicitur, obtenta.

Abraham cum paucis sociis suis debellauit quatuor reges: qui tamen ita potentes erant, quod ipsi terras multas vastabant: & tandem quinque reges de Pentapoli vicerunt, & illos de Sodoma & Gomorrha spoliauerunt. Ipse vero Abraham spolia recuperauit, & Loth nepotem suum liberauit. Gen. 14.

Notandum, quod in bello iusto, non tenetur homo inimicis suis pugnam predicere, vel eos prae munire. Imò licet etiam eis insidias tendere. Sicut patet per Abraham. Et Iosue. 8.

DE BEL. CORP. ET VIC.

& 10. Idem patet de Gedeone.

Exo. 17. Cōtra Amalech, filios Israel impere nitentem, misit Moyses Iosue ad pugnandum. Ipse vero in propria persona non iuit, sed in oratione permansit: & plus fecit orando, quam ille manibus feriendo.

Num. 14. Filij Israel moti, valde animose aggreffi sunt bellum, prohibente Moyses, contra Amalechitas & Chananeos. Illi autem percutientes & concidentes filios Israel, percussi sunt vsque Horma.

Num. 21. Rex Arad pugnavit contra filios Israel, & duxit inde prædam. Illi vero, voto se domino postea obligantes, vicerunt eum, & vrbes hostium subuerterunt.

Num. 31. Ex præcepto domini pugnantes filij Israel contra Madianitas, tantam victoriam habuerunt, quod triginta-duo millia virginum fuerunt in præda, & tamen de populo Israel non fuerunt nisi duodecim millia pugnantium.

UT PLVRIMVM, & C. 232

rum. De quibus nec vnus quidem in
prælio mortuus est.

Vociferante populo, & clangenti- Iosue. 6.
bus tubis, sicut præceperat Iosue, mu-
ri Hiericho corruerunt, & sic capta
est ciuitas.

Occasione præuaricationis Achâ, Iosu. 7. 8.
filij Israel fugati fuerunt ab illis de ci-
uitate Hai. Post expiationem autem
peccati, ad præceptum domini capta
fuit ciuitatis & subuersa.

Quum pugnaret Iosue cōtra quin Iosue. 10.
que reges, qui venerant ad destru-
dum Gabaonitas, misit Dominus
super illos lapides magnos de cœ-
lo: & multo plures de lapidibus mor-
tui sunt grandinis, quàm quos gla-
dio percusserunt filij Israel. Tunc ad
vocem Iosue stetit sol per spatium v-
nius diei, vt posset delere funditus ini-
micos suos.

Notabile est autem, quòd licet in Ibidem.
acquisitione terræ promissionis dica-
tur, quòd Iosue omnem terram per-
cussit.

DE BEL. CORP. ET VIC.

cussit cum regibus suis: & q̄ prater
Gabaon, omnes debellando cepit:
tamē legitur ibi: Dominus autem Is-
rael pugnavit pro eo. Vnde quāvis
filijs Israel manibus fortiter pugnaret,
tamen Deo attribuebatur victoria.

Judic. 1.

Post mortem Iosue, filij Israel non
leguntur iusse ad prælum, nisi prius
cōsulto domino, & sic ierunt. Et tra-
didit dominus Chanaanēum & Phe-
reseum in manus eorum.

Judic. 3.

Multas gētes dimisit dominus in-
ter filios Israel, vt erudiret in eis Is-
raēlem, & omnes qui non nouerant
bella Chanaanēorum, & discerent filij
eorum certare cum hostibus, & habe-
re consuetudinem præliandi.

Ibidem.

Suscitauit dominus Israhēli saluato-
rē nomine Ahud, qui percussit Eglon
regem Moab. Descenderuntque cum
eo filij Israel, ipso in fronte gradiente,
qui dixit ad eos: Sequimini me, tra-
didit enim dominus inimicos nostros
in manus nostras. Et percusserunt de
Moabitibus

Moabitibus circiter decem millia.

Dixit Delbora ad Barach: Surge, Iudic. 4.
hæc est dies in qua tradidit dominus
Sisaram in manus tuas. Perterruitque
dominus Sisaram & omnes currus eius,
ita vt omnis hostium multitudo vsq;
ad interuentionem caderet.

In trecentis viris, qui manebant ad eos Iudic. 7.
proicientes aquas biberunt, liberauit
dominus Israel de manu Madian &
Amalech, qui erant in maxima mul-
titudine, tempore Gedeonis.

Abimelech filius Gedeonis ex concubina, Iudic. 9.
interfecit septuaginta fratres
super vnum lapidem, vt solus posset
dominari. Postea quædam mulier cere-
brum eius fregit, frangam mole iaciens
super ipsum, dum obsederat turrim Si-
chem, reddiditque ei dominus malum, &c.

Transiit Hiephthe ad filios Am- Iudic. 12.
non, vt pugnaret contra eos, quos tra-
didit dominus. Percussitque viginti
ciuitates filiorum Ammon plaga ma-
gnanimitis.

DE BEL. CORP. ET VIC.

Iudic. 13.

Ex magna fortitudine, quam dedit dñs Samsoni, multas victorias obtinuit de Philistæis, qui tunc graui seruitute opprimebant filios Israel.

Iudic. 18.

Sexcenti viri de tribu Dan, venerunt in Lais ad populum quiescentem & securum, & percusserunt eos in ore gladij: urbemque incendio tradiderunt, nullo penitus ferente presidium, eo quòd procul essent à Sidone, & cum nullo hominum haberent quicquam societatis, aut commercij.

Iudic. 20.

Licet filij Israel iustè mouerentur contra filios Benjamin, & essent plures septuplū quàm illi: tamen ipsi fortitudine & numero confidentes, bis fuerunt debellati. Postea verò coram domino flentibus & ieiunantibus dixit eis dominus: Cras tradam eos in manus vestras. Et tunc plenam victoriam habuerunt de ipsis.

1. Reg. 4.

Tempore Eli sacerdotis, filij Israel debellati fuerunt à Philistæis: & postea quasi tentantes Deum, tulerunt arcam

VT PLVRIMUM, &c. 234

arcam domini secum, sperantes per eā
presumptuose victoriam habituros.
Philistæi verò cōfortantes se mutuò,
iterum vicerunt eos, & arcam domi-
ni ceperunt in prælio.

Clamante ad dñm Samuele pro 1. Reg. 4.
filiis Israel, & sacrificium pro eis offe-
rente, intonuit dominus fragore ma-
gno super Philistæis: & cæsi sunt ab
inuicem inter seipsos, & fugati.

Quum obsessi essent viri de Tabes 1. Reg. 12
Galaad, à Nahas rege Ammonitarū,
citò succurrit eis Saul. Nam cū mul-
titudine bellatorum ingressus est ca-
stra, in vigilia matutina, & sic dispersi
sunt inimici, ita vt non relinqueren-
tur in eis duo pariter.

Vidēs Ionathas filius Saul statio- 1. Reg. 14
nem Philistinorum, dixit ad armige-
rum suum: Nō est à domino difficile
saluare in multis, vel paucis. Et accidit
quasi miraculū à Deo, fuit enim mul-
tudo per eos prostrata, & huc illucq;
diffugiens, vbique dispersa.

HH 2

Ad

1. Reg. 16 Ad mandatum Samuelis, percussit Saul Amalech, & apprehendit Agag regem Amalech viuum. Omne autem vulgus interfecit.

1. Reg. 17 Mirabile duellum fuit inter Dauid & Goliath Gethæum gigantem, Dauid enim erat puer ineptus, & sine militaribus armis: ipse autem confidens in domino, præualuit aduersus gigantem armatum, fortem & expertum: & hoc in funda & lapide, in nomine domini.

2. Reg. 30 Audiens Dauid, quòd Amalechitæ succenderunt Sicelag, & captiuas duxerunt mulieres, consuluit dominum, vtrum deberet persequi latrunculos illos. Dixitq; ei dñs: Persequere. Et cū quadringentis viris debellauit eos, & prædam integram reduxit.

2. Reg. 31 Post multas persecutiones iniquas, quas Saul commouit in Dauid, Philistæi pugnaverunt aduersus eum, totumq; pondus prælij versum est in Saul. Ipse verò accipiens gladium, ex
despe-

VT PLVRIMUM, &c. 235

desperatione irruit in eum. Mortuus est ergo Saul & tres filij eius, & vniuersi viri eius.

Crudele bellum fuit inter duodecim pueros David, & 12. ex parte Isboseth filij Saul, quando mutuo se occiderunt. 2. Reg. 2.

Audierunt Philistæi, q̃ David vnctus esset in regē super Israel, & ascenderunt vniuersi, vt quærerent eū. Qui consuluit dominum, & percussit eos. Alia vice accidit ei simile. Postea percussit iterum Philistæos, & tulit frenū tributi de manu eorū. Item percussit Moab, & factus est ei seruiēs sub tributo. Item percussit regem Soba, & de Syria duodecim millia virorum. Seruauitq; Deus David in omnibus, ad quæcunque profectus est. 2. Re. 5. 8.

Videns Ioab q̃ præparatum esset aduersum se prælium, & ex aduerso, & post tergum, dixit Abisai fratri suo: Si prævaluerint aduersum me Syri, eris mihi adiutor. Si autem filij Amnō

HH 3 præua-

DE BEL. CORP. ET VIC.

præualuerint aduersum te, auxillabor
tibi. Esto vir fortis, & pugnemus pro
populo nostro, & ciuitate Dei nostri.
Dominus autem faciet quod bonum
est in conspectu suo, &c. Inito pralio
fugerunt omnes aduersarij.

2. Reg. 18 Bellum inhonestum habuerat Ab-
salon contra patrem suum Dauid, &
male successit ei, & populo qui eidem
adhaesit: ut scias populum non posse
proficere, qui malo principi iniuste
consentit.

3. Reg. 20 Benadab rex Syriæ cum 32. regi-
bus obsidebat Samariâ, & victus fuit
& fugatus ad præceptum domini, pu-
gnantibus contra eorū exercitum tan-
tum pueris principum provinciarum,
qui erant. 232. Sequenti anno venit
iterum Benadab cum maximo exer-
citu, & ceciderunt centum millia pe-
ditum de Syris die vna, pro eo quod
dixerant: Deus est montium domi-
nus, & non est Deus vallium.

4. Reg. 2. Quum essent congregati rex Iuda
& rex

VT PLVRIMVM, &c. 236
& rex Israel & rex Edom, vt pugna-
rent contra Moab, & magnum pate-
rentur aquæ defectum, dixit Eliseus
propheta: Alueus iste replebitur a-
quis. Insuper tradet Moab in manus
vestras.

Samaria tandiu obsessa fuit à rege 4. Re. 6. 7
Syriæ, quòd vendebatur caput asini
8. siclis argenteis, & quarta pars cadi
stercoris columbini. 5. argenteis. Sed
ad verbum Elisei fugati sunt Syri: &
ex hoc habuerunt maximam rerum
abundantiam.

Amasias rex Iuda, obtenta victo- 4. Reg. 14
ria de Edom, misit ad regem Israel,
prouocans eum ad prælium, sed fuit
ab illo fugatus, & magna pars muro-
rum ciuitatis Hierusalem destructa
fuit, occasione elationis ipsius Ama-
siæ.

Licet Hieroboam filius Ioas rex Ibidem.
Israel esset malus, & populus eius, ta-
men dominus per manum illius sal-
uauit eos, & multa bona fecit eis.

HH 4 Bene

DE BEL. CORP. ET VIC.

4. Reg. 15.

Bene & mirabiliter pugnavit dñs pro Hezechia rege Iuda; aduersus Sennacherib regem Assyria, quando angelus domini, vna nocte percussit de exercitu Sennacherib. 185000. Et ipse post à filiis suis occisus fuit.

2. Reg. 13.

Abia rex Iuda cū exercitu suo videns qd instaret bellum ex aduerso, & post tergum, clamavit ad dominum. Et sacerdotes canere tubis ceperunt, & perterruit dominus Hieroboam, & omnē Israel. Et ceciderunt vulnerati ex Israel. 50000. virorū fortū. Humiliatūq; sunt filij Israel vehementissimē, & confortati filij Iuda, eo quod sperassent in domino.

2. Par. 14

Egressus est cōtra Asa regem Iuda Zara Aethiops cum exercitu suo decies centenis millibus. Et inuocavit Asa dominum, dicens: Dñe, non est, apud te vlla distantia; vtrum in paucis auxiliheris, aut in multis, &c. Sequitur: Exterruit itaq; dominus Aethiopes, & ruerūt vsq; ad internecio-

nem

VT PLVRIMVM, &c. 237

hem, quia dño cædente contriti sunt. 2. Par. 20

Cōgregati sunt filij Moab & Am
non, vt pugnarent contra Iolaphat.
At ille contulit se totum ad rogandū
dominum. Quum cœpissent orato-
res domini canere, vertit dominus in
fidias aduersariorum in seipsos, & mu-
tuis vulneribus ceciderunt. 2. Par. 28.

Phacee filius Romelia rex Israel
occidit de Iuda centum viginti millia
in vna die omnes viros bellantes, eo
q̃ reliquissent dominum. Iudith. 16

Victoria, quam dedit dominus po-
pulo Israel, per manū Iudith, famosa
est vt in libro Iudith, quasi per totū.
Vnde ipsa dixit, occiso Holoferne:
Dñs omnipotens nocuit eum, & tra-
didit in manu fœminę, & cōfudit eū. 1. Mach. 3

Videns Iudas Machabæus exerci-
tum Seronis magnum, locis timentibus
ait: Facile est concludi multos in
manu paucorum, & nō est differentia
in cōspectu Dei cœli liberare in mul-
tis, vel in paucis, &c. Et contritus est

HH 5 Seron

DE IMPATIENTIA.

Seron & exercitus.

1. Mach. 4. Idem Machabeus cum tribus milibus virorum qui tegumenta & gladios non habebant, debellauit Gorgiam cum magno exercitu.

2. Mach. 9. Venit Bacchides in viriute multa vt pugnaret contra Ionatham. Et dixit Ionathas ad suos: Pugnemus & clamemus in celum, vt liberemur de manibus inimicorū nostrorū. Quod & factum est.

4. Mach. 61. De Iuda Machabeo satis notabile & 9. est, quod quā toties pugnauerit, & tot probitates fecerit, quando cūque pugnaturus orauit, & diuinum auxilium inuocauit, semper vicit. In duobus autem precipuis bellis orasse non legitur: Vnum fuit contra Antiochū Eupatorem. Secundum contra Bacchidem & Alchinum. Et tunc ipse in praelio cecidit. CAP. LXXXII.

De impatientia & murmure.

Gene. 16. **A** Gar ancilla Sarę non ferens correctionem dominę suę, quę affligebat

fligebat eam propter ipsius superbiā,
fugam iniuit, sed ad mandatum angeli
redit.

Præpositi filiorum Israel dixerunt Exod. 5.

Moyfi & Aaron: Videat dominus &
iudicet, quoniam foetere fecistis odo-
rem nostrum coram Pharaone, &c.

Videntes Aegyptios filij Israel Exod. 14.

xerunt ad Moysen: Forſitan nō erant
ſepulchra in Aegypto, ideo tuliftis
nos, vt moreremur in ſolitudine.

Prima murmuratio filiorum Israel Exod. 15.

in deſerto, fuit pro defectu potus.
Murmurauit populus cōtra Moysen,
dicens: Quid bihemus? &c.

Deinde pro cibo, murmurauit o Exod. 16.

mnis congregatio filiorum Israel, di-
cens: Cur inluxiftis nos in deſertum,
vt occideretis omnem multitudinem
fame? Itē murmurauit poſtquam mi-
ſerat dominus, coturnices & manna,
præ ſitis anguſtia.

Quum patiebatur populus famem Ibidem.

in deſerto, cum murmure & im-
patien-

DE IMPATIENTIA

patientia recordabatur carnum, quas comederat in Aegypto. Sed de durissima seruitute, qua opprimebatur, non faciebat aliquam mentionem.

Exod. 31. Videns populus quod moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus aduersus Aaron, ait: Surge, & fac nobis deos, qui nos praecedant.

Num. 11 Ortum est murmur populi, quasi dolentium praelaborum contra dominum, & accensus est in eos ignis domini, & deuorauit extremam castrorum partem. Et nota peruersitatem illorum dicentium. Recordamur piscium, quos comedeamus in Aegypto gratis: quum ita caremerant.

Num. 16. Post terribilem mortem Chore, & complicum suorum, multitudo murmurauit contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfecistis populum domini.

Num. 26. Rursus propter defectum potus & fructuum murmurauerunt & iurgati sunt

sunt filij Israel contra Moysen, ad 2-
 quas contradictionis.

Videns Achitopel, q̃ non fuisset **Exod. 37.**
 factum iuxta consilium suum in tan-
 tum impatiens fuit, quòd recessit ab
 Absalon, & abiens in domum suam
 suspendio interiit.

Quia durius loquuti sunt filij Juda **2. Reg. 20**
 cum illis de decem tribubus separatus
 est Israel à Dauid, & sequutus est Se-
 bam filium Bochri.

Quum dixisset Tobias de hœdo, **Tob. 2.**
 quem balâtem audiuit. Videte ne fur-
 tius sit: vxor eius impatienter re-
 spondit.

Sara filia Raguelis vnâ de ancil- **Tob. 3.**
 lis suis pro culpa increpabat, & illa ni-
 mis iniuriôsè respondit, dicens: Am-
 plius ex te non videamus filium aut
 filiam super terram, interfectrix viro-
 rum tuorum.

Nuntiatum est Holoferni, q̃ filij **Iudic. 5.**
 Israel preparassent se ad re sistendû:
 & furore nimio exarsit in iracundiam

DE IMPATIENTIA

magnam.

Iudic. 5.

Itē quū cessasset loqui Achior, indignatus est Holofernes vehementer.

Esther. 3.

Pro eo, quōd Mardocheus noluit adorare Aman, ita ille indignatus & impatiens fuit, quōd visus est procurare mortem eius, & omnium Iudæorum.

Hiob. 32.

Vidēs Elihu, filius Barachel, quōd amici Hiob disputantes cum eo, non poterant eū convincere, ostendit multa signa impatientiæ verbis suis.

Dan. 3.

Audiens Nabuchodonosor, quōd socij Danielis auream statuam quam fecerat, adorare volebant, in ira & furore eos coram se adduci præcepit.

Matth. 2.

Audiens Herodes natum esse regē Iudæorum, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo.

Lucæ. 5.

Discumbente domino in domo Matthæi, murmurabant Scribæ & Pharisei, dicentes ad discipulos eius. Quare cum peccatoribus & publicanis manducatis?

Simile

Simile habetur Luc. 15. Erant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, &c.

Item de Zachæo murmurabant, Luc. 19. dicentes: Quia ad hominem peccatorum diuertisset.

Frater filij prodigi audiens festum, Luca. 15. quod faciebat pater adolescentiori filio reuertenti, indignatus est, & noluit introire.

Videntes principes Sacerdotum & Scribæ miracula quæ dominus faciebat, & pueros clamantes: Hosanna filio Dauid, indignati sunt, &c. Mat. 21.

Pharisæi videntes se per illum cæcum natum, à domino illuminatum, verbis efficacibus confutari, maledixerunt ei & dixerunt: Tu discipulus eius sis. Et, In peccatis natus es totus, & docēs nos? Ioan. 9.

Factum est murmur Græcorum aduersus Hebræos, eò quòd despiceretur in ministerio quotidiano viduæ eorum, &c. Act. 6.

Gene. 9.

Q Vum dixissent angeli ad Loth,
In monte saluum te fac. Respon-
dit: Non possum in monte saluari, ne
fortè apprehendat me malum. Et tunc
peius ei accidit.

Exod. 14

Vidètes filij Israel Aegyptios post
se, timuerunt valdè, licet vidissent tot
miracula facta pro eis, potestate di-
uina.

Exod. 20

Loquente domino Moyfi in mó-
te, populus audiebat voces, & lampa-
des, & sonitum buccinæ, montemque
fumigantem, & perterriti ac pauore
perculsi steterunt procul, dicentes
Moyfi: Loquere tu nobis, & audie-
mus. Non loquatur nobis dominus,
ne fortè moriamur.

Numo. 13

Reuelatione facta de conditioni-
& 14. bus terræ promissionis, quæ habebat
cultores fortissimos & vrbes gran-
des atque muratas, dixerunt illi de
populo: Vtinam mortui essemus in
Aegy-

DE PVSSILLANIMIS. 248

Aegypto: & dixerunt: Nuntij terrae
runt nos. Sicut dicit Deut. 1.

Videns Balaac rex Moab omnia, Num. 22.
quae fecerant filij Israel Amorrhæis,
& quod timuisset populus eius, plus con-
fusus est in verbis, quam in armis vn-
de nuntios misit ad Balaam, vt veni-
ret & malediceret filijs Israel.

Exploratoribus, qui venerant ex Iosue. 2.
parte Iosue, dixit Rachab. Noui quod
tradiderit Dominus terram vobis, &
iam irruit in nos terror vester, & elä-
guerunt omnes habitatores terrae.

Postquam Achior tulerat de ana- Iosue. 7.
themate Hiericho, fugauerunt filij
Hai filios Israel, & corruerunt ex eis
triginta sex homines, pertimuitque cor
populi, & instar aquae liquefactum
est: Iosue vero scidit vestimenta.

Gabaonites audientes cuncta, quae Iosue. 9.
fecerat Iosue Hiericho & Hai, timue-
runt, & venientes ad Iosue, fecerunt
pactum ad voluntatem ipsius.

Quum haberet Gedeon in exercitu Iudi. 7.

IN BE PVILLANIMIT.

citu suo triginta duo millia hominū,
clamatū fuit: Qui formidolosus est,
reuertatur. Et reuersa sunt ex populo
vigintiduo millia hominum.

1. Reg. 17

Saul & omnes Israelitæ audientes
sermonē Goliath Philistæi, singula-
re certamē petentis, stupebant nimis.

1. Re. 28.

1. 3. 30. 101

Congregauit Saul vniuersum Is-
rael, & venit in Gelboe, & vidit Saul
castra Philistum, & timuit, & expa-
uit cor eius nimis.

2. Par. 15.

Roboam rudis & corde pauido,
non potuit resistere exercitui, quem
Hieroam congregauit contra eum.

Judith. 15

Quum audissent exercitus Assy-
riorum Holofernem esse decollatū,
fugit mens & consilium ab eis, & so-
lo tremore & metu agitati, fugæ præ-
sidium sumunt.

2. 3. 30. 101

Nuntiatum est domini Dauid, q
rex Israel, & rex Syriæ confederati
deberent cōtra Hierusalē præliari, &
commotum est cor eius & cor populi
eius, sicut commouentur ligna sylua-
rum

rum à facie venti.

Onus Tyri describēs Esāas, di- Esa. 24.
 cebat: Formido & fouea, & laqueus
 super te, qui habitator es terræ.

Propheta Hieremia ex parte do- Hier. 38.
 mini prophetante Hierusalem capien-
 dam esse, dixerunt principes populi
 Sedechiæ: Rogamus vt occidatur ho-
 mo iste, qui tanquam pavidus & mi-
 ser respondit eis: Ecce ipse in mani-
 bus vestris est: Neque enim fas est re-
 gem vobis quicquam negare.

Darius rex Persarum statuit de Dan. 6.
 consilio Satraparum quoddam cru-
 dele decretum. Quod quum trans-
 gressus esset Daniel, missus est in la-
 cum leonum, & tamen displicuit regi,
 sed illis Satrapis viriliter contradice-
 re non audebat.

Videns Iudas Machabeus qd desu- 2. Mac. 9.
 xerat exercitus suus, & bellū perurge-
 bat eū, contractus est corde, & in bel-
 lo illo cecidit. Nec legitur idem Iu-
 das aliās in bellis vel alibi, timuisse.

II 2 Nicanor

DE PUSILLANIMIT.

1. Mac. 14.

Nicanor contraxit amicitias cum Iuda Machabeo, quod displicuit Antiocho regi & mandauit Nicanori, ut hinc mitteret ei Iudam, qui hoc inuito faciebat, sed tamen voluntati regis resistere non audebat. Vade si potuisset, malam voluntatem regis impleisset.

Mat. 14.

Ambulans supra mare Petrus, veniebat ad dominum. Videns autem ventum validum timuit.

Ioan. 3.

Pusillanimitas videtur fuisse in Nicodemo, quod ipse venit ad Iesum nocte, quasi non venire auderet de die.

Mat. 26.

Videntes discipuli capi dominum & ligari, relicto eo fugerunt omnes. Petrus autem sequebatur eum a longe, quis appropriare non audebat.

Mat. 8.

Arguit Dñs. pusillanimitatem discipulorum, quia commotionem maris ipso presente timebant: unde ait: Quid timidi estis modicæ fidei?

Mat. 26.

Pusillanimis Petrus fuit nimis, quando ad vocem vnius ancillæ, dñm post tantæ audaciæ verba negauit.

Simi-

DE FORTITVD AD FAC. 243

Similiter adolescens ille amictus sindone, quum teneretur à ministris, maluit amittere sindonem & nudus aufugere, q̃ ibi amplius remanere. Mar. 14.

Parentes illius cæci nati à domino illuminati, responderunt timide Pharisæis, eo quòd timebant extra synagogam fieri. Ioan. 2.

CAPVT LXXXIIII.

De fortitudine ad faciendum malum.

Cain fuit fortior quàm Abel, quã Cado confurrexit aduersus eum, & interfecit eum. Gen. 4.

Multam laborauerunt illi quatuor reges, qui post magnâ stragem hominum debellauerunt regem Sodomorum cum cæteris, & Loth nepotem suum Abrahæ captiuum duxerunt. Gen. 14.

Abimelech filius Gedeonis fatigationem magnam sustinuit, occidendo 70. fratres suos, & postea Sychimitas oppugnando: & deinde satis cito miserabiliter occisus. Iud. 9.

DE FORTITVDINE AD

1. Reg. 18.

Multis & magnis periculis & laboribus Saul se exposuit ad persequendum Dauid, & nunquam propositum potuit obtinere.

2. Reg. 15.

Abisalon volens expellere patrem suum de regno, grande negotium arripuit, & pessime ei successit.

2. Reg. 12.

Excogitando & bellando multum laborabat Hieroboam, ad hoc qd populum Israel posset a domo Dauid auertere, & auersus retinere.

Iudith. 7.

Terras multas perambulauit Holofernes & deuastauit, vt eas posset domini sui imperio subiugare. Sed tandem vna mulier decapitauit eum, etiam antequam propositum compleuisset.

2. Mac. 9.

Antiochus Epiphanes multos labores sustinuit, vt cultu Dei destrueret in Iudæa, & tandem depauperatus & confusus, in aliena terra miserabili morte defunctus est.

Mat. 26.

Non solum prudentiores, sed etiam potentiores sunt filij huius seculi filius lucis, in generatione sua. frequen-

ter.

FACIENDVM MALVM. 244

ter. Nam discipulis dormientibus, Iudas procurando prodicionem diu sollicitus vigilabat.

Principes sacerdotum multa solitudine & labore fatigati fuerunt ad hoc, quod possent extinguere, & ad nihilum redigere nomē Christi, corruperunt enim custodes dominici sepulchri per copiosam pecuniam quā dederunt, vt dicerent eum per eius discipulos fuisse furatum.

Item & discipulos eius nunc carceribus monuerunt, nunc sermonibus arctauerunt tunc verberibus & contumeliis affecerunt, vt non loquerentur, nec docerent in nomine domini Iesu.

Quum tribunus Lysias vinctum detineret Paulum, fuerunt amplius quā 40. Iudæi, qui voverunt se nō gustaturos quicquam, donec occiderent Paulum, vnde volebāt vt produceretur Paulus in medium, vt eo viso, statim cum impetu occiderent eum.

Mat. 23.

Act. 3. 4.

Actu. 23.

DE HOMICIDIO.

CAPVT LXXXV.

¶ De homicidio.

Gen. 4.
1. Reg. 17.
Exo. 1.
3. Reg. 2.
2. Re. 20.
Mar. 6.
Actu. 5.

Grauitus deus homicidium commissum à Cain puniuit, & tamen nondum erat prohibitum aliqua lege scripta. Occidit Cain Abel fratrem suum: Moyses Aegyptum, Dauid Goliath, Ioab Abner & Amasam, Salomon Abdoman, Ioab & Semei: Herodes Ioannem Baptistam: Petrus Ananiam & Saphiram sed considera varias intentiones & causas. Voluit dominus vt homo vehementer abhorreret homicidium. Vnde & sanguinem in carne prohibuit, Gen. 9.

Gene. 27.

Homicidia deberet reputari quasi occisus, vnde dixit Rebecca: Quis vtroque orbabor filio in ira dei? Quia si occidisset Esau Iacob, vtrumque perdidisset filium reputabat.

Iudi. 8.

Si Zebec & Salmana fratres Gedeonis non occidissent, nequaquam post ab eodem occisi essent.

Iud. 9.

Abimelech filius Hicrobaal, occidit.

cidit. 70. fratres suos, vt solus posset regnare. Sed ipse ibi modico tempore dominatus fuit, multa mala sustinuit, & male vitam finiuit.

Quia sacerdos Abimelech con- 1. Re. 22.
fortauit Dauid, fugientem Saul, ipse
Dauid persecutor Saul, occidit eum
cum aliis sacerdotibus, mulieribus, &
paraulis.

Occidi fecit Dauid adolescentem, 2. Reg. 1.
qui dixit se Saul occidisse.

Itē fecit occidi Uriā per manū Ioab. 1. Re. 11.

Absalon inuitatum ad conuiuium 2. Reg. 13.
fratrem suum Amnon, illum ibidem
occidit.

Tantus est horror effundendi hu- 3. Reg. 7.
manum sanguinem, quòd licet alias
Dauid esset optimus, tamē noluit do-
minus, vt ædificaret ei templum, sed
Salomon filius.

Quauis Ioab fuerit miles probus 3. Reg. 2.
in armis, & domino suo valde fide-
lis, quis tamen occidit duos viros pro-
ditorie, omnes eius gratia, quasi pro-

DE HOMICIDIO.

nihilq; computatæ fuerunt. Vnde fecit eum occidi Salomon, licet teneret cornu altaris.

3. Reg. 21. Procuratæ impia Iezabel, Naboth fuit crudeliter lapidatus.

2. Par. 24. Rex Iuda Ioas iussit Zachariâ filium Ioiadæ sacerdotis à populo lapidari, quû tamen pater illius restituisset illi regnum, & Athaliâ occidisset.

Dan. 13. Duo senes presbyteri, qui mortem Susannę nequissime cogitabant, conuicti per Danielelem, à populo sunt occisi.

1. Mac. 13. Occidit Tryphon Ionatham & duos filios eius: quum tamen recepisset à Simone centum talenta argenti pro liberatione Ionathæ, & duos eius filios pro obsidibus.

1. Mac. 16. Ptolemæus filius Abobi fecit coniuiuium summo sacerdoti & duobus filiis eius; & quû inebriati essent, proditore occidit eos.

CAPVT LXXXVI.

De stragibus hominû diuersis.

Ta.

T Erribilis hominum & aliorum Gen. 7.
animalium strages fuit, quando
tempore Noë, omnes homines, præ-
ter octo diluuiū perierunt.

Illi quatuor reges, qui debellaue- Gen. 14.
runt quinque reges, magnam cædem
hominum fecerunt, veniendo vsque
illuc, & pugnando contra illos, licet
eorum numerus non sit scriptus.

Quod homines diuersis plagis pe Exodi p
rierint in Aegypto, & submersi sint totum.
in mari rubro numerus per scriptu-
ram non potest sciri, sed debet maxi-
mus reputari.

De sexcentis millibus hominum Num. 1.
bellatorū, à 20. annis & supra, qui nu-
merati sunt nullus intrauit promissio-
nis terram, exceptis Caleph, & Iosue,
sed omnes interierunt variis calami-
tibus in deserto.

Maximā cædem fecerunt filij Is- Num. 31.
rael præcepto Moyfi de Madianitis,
quod per prædā, quam rapuerūt po-
testi deprehendi: quia. 320000. vir-
ginum

DE STRAGIBVS

ginum sunt inuenta. Omnes autem mulieres corruptæ, & masculi fuerunt iugulati.

Iud. 7. 8.

Tempore Iosue ingressu terræ promissionis, tam in ciuitatibus, quam in campis, fuit apud homines infinitus numerus occisorum.

Temporibus autem Delboræ, & Gedeonis; & Hiephthe iudicium Israel, multi fuerunt occisi, quâuis certus numerus non possit haberi.

Iud. 20.

Occasione vxoris Leuitæ, fuerunt occisa septuaginta milia hominû bellatorum, præter mulieres & paruulos: qui oēs in tribu Benjamin perierunt.

1. Reg. 4.

In diebus Heli, quando fuit capta arca domini, ceciderunt de Israel 30000. peditum pugnatorum.

1. Reg. 14

Saul qui Amelech deleuit, plurimos ibi occidit.

1. Reg. 17

Et postea interfecto Goliath Philistæo multi Philistæi fuerunt occisi.

1. Reg. 31.

In morte Saul & filiorû eius, multi de Israel ceciderunt.

2. Regum

David

David de suis, & de filiis Ammon, & de Philistæis multum sanguine fudit. Sicut patet in diuersis locis, &c.

Pro peccato elationis David in numeratione populi, ceciderunt. 40000. viro-
rum.

Congregatis. 32. regibus, & nimia multitudi-
ne pugnatorum, Benadab rex Syriæ, bis fugatus est ab Achab rege Israel: & secunda vice centum millia pedum ex parte Assyriorum occisa fuerunt.

Abia rex Iuda, & exercitus eius, vulnerauerunt vno die de exercitu Ieroboam. 50000. viro-
rum fortium.

Asa rex Iuda, habuit in exercitu suo quingenta & octingenta millia: Aethiopes vero fuerunt decies centena millia, & ruerunt Aethiopes, quæ ad internitionem, quia domino cadente contriti sunt.

Rex Israel Phacee filius Romeli, occidit de Iuda centum millia hominum viro-
rum bellatorum die vna, eo quod dereliquissent dominum.

Quinto

Alip. Sa-
mariam.
Hier. 39.

Quando Salmassar cepit Salme-
nam & traxit filios Israel in Assy-
rios, Et quando Nabuchodonosor ce-
pit Hierusalem, & captiuauit regē Iu-
da, satis est verisimile multos hoīes
corruisse, licet numerus nō sit certus.

Esth. 9.

Occasione superbi & crudelis A-
man, qui propter solum Mardocheū
voluit ceteros iugulare Iudeos, &
occiderunt Iudae in regnum Ahasue
rē 750000 hominū, quos suos re-
putabant inimicos.

3. Mac. 12

Misit Ionathas Demetrio apud
Antiochiam. 3000. virorū in auxi-
lium contra illos de ciuitate, qui vo-
lebant Demetrium occidere, & occi-
sa sunt vna die de Antiochenis cen-
tum millia hominum.

a. Mac. 3.

Tanta cædes hominū fuit in Hie-
rusalem, quando Antiochus Epipha-
nes eam cepit, quod toto triduo fue-
rūt interfecti octoginta milia homi-
num, & quadraginta milia vincti,
non minus venundati.

Ad-

Aduersus Galatas, sex millia soli, 2. Mac. 8.
peremerunt ceterum viginti millia, pro
pter auxilium illis datum de coelo, &c.

Præter prælia quæ commisit Iudas Machabæus contra Apollonium, Pugna Iu
das.

& contra Seron principem exercitus
Syriæ, de quibus agit. 1. Mach. 3. Le
gitur ipse Machabæus. 2. specialiter
habuisse conflictus: videlicet, ab octa
uio cap. 2. libri vique, in finē, In qui
bus occiderunt. 9000 hominum de
illis qui erant cum Nicanore.

Deinde. 20000. cum Timotheo
& Bacchide.

Postea vero. 25000. de Idumæis.

Iterum de Idumæis. 24000. in
duabus turribus inimicis.

Cōsequenter. 21000. cū Timotheo.

Item. 12000. cum Lyfia.

Postea. 10000. in quodam prædio
Timothei.

Item. 30000. cum Timotheo.

Deinde. 25000. in Carmon for
tissima ciuitate.

Item.

DE ABSTINENTIA

Item in alia ciuitate nomine Ephro.
25000.

Postea in castris Antiochia & Eu-
patoris interfecit. 14000.

Tandem occisus Nicanor cum
25000. pugnatorum. Summa om-
nium, ducenta & 36000. hominum
prater illos, qui quandoque de Iudæ
exercitu ceciderunt.

Item exceptis illis, qui in diuersis
munitionibus & praliis occubuerunt,
quorum certus numerus non habe-
tur. Non computantur etiam hic qui
in vltimo Iudæ bello contra Bacchi-
dem & Alchinum mortui sunt, vbi
factum est praliū à mane vsque ad
vesperam, vbi etiam dicitur quod Iu-
das cecidit, & ceteri fugerunt.

CAPVT LXXXVII.

Gen. 2.

¶ De abstinentia & sobrietate.
P Ræcepit dominus Adam dicens,
Ex omni ligno paradisi comede,
de ligno scientiæ boni & mali ne co-
medas. In quo abstinentia commen-
datur.

datur, dum non omni cibo voluit ho-
minem vti in paradiso.

Moyſes fuit in montecum domi- **Exo. 24.**
no. 40. diebus & 40. noctibus, &
non manducauit nec bibit. Abſtinētia
enim bona diſpoſitio eſt ad percipien-
das reuelationes diuinas, & homo re-
fectus diuina conſolatione ſolet cor-
porales delicias abhorrere.

Filijs Iſrael præcepit dominus à **Leuit. 11.**
multis cibis abſtinere.

Vir ſiue mulier, quum votum fe- **Num. 6.**
cerit vt ſanctificaretur, & ſe voluit do-
mino conſecrare, à vino & omni co-
quod inebriare poteſt abſtinebat.

Vxori Manuē liberatorem popu- **Iudic. 13.**
li concepturæ, angelus apparens abſti-
nētiā indixit.

Ad commendādam ſobrietatem, **Luca. 5.**
quæ eſt in eſu piſcium, & in abſtinen-
tiā à carnibus, multum facit, quod
dominus in euangelio pluries multi-
plicauit piſces, non carnes. Vnde ad
præceptum dñi concluſerunt diſcipuli
multi-

DE ABSTINENTIA

multitudinem piscium copiosam.

Præterea panes & pisces bis multiplicasse legitur, nunquam carnes: De quinque panibus & duobus piscibus. Mar. 6. Luc. 9. Item de eodẽ Ioan. 6. De septem panibus & paucis pisciculis ab ipso domino multiplicatis habetur Mat. 15. Mar. 8.

Actu. 2.

Volens Petrus rationabiliter ostendere, quod discipuli spiritu sancto pleni, non essent ebrii, dicit quod adhuc nõ erat hora diei tertia. Dans intelligere, quod ante horam tertiam esset inconueniens manducare.

1. Reg. 14.

Populus Israel erat in castris esuriens, & erat mel per agrum & nullus comedit de eo, quàm Ionathas filius Sael.

1. Reg. 23.

Quum desiderasset David aquam decisterna Bethleem aliatam, postea noluit bibere, quia nimis auidẽ concupierat illam.

1. Re. 17.

Tenuis victus sufficiebat Heliz, qui petiit à vidua Sareptana paululũ aquæ, & buccellam panis.

Vxor

Vxor Hieroboam vadens ad Heliam prophetam, tulit decem panes, & vas mellis : non fit ibi mentio de carnibus, quia supposebat Prophetam non vesci talibus cibis. 3. Re. 14.

Notabile est, quod Heliam paue- runt corui carnibus bis in die. 3. Re. 17. Sed angelus domini ostendit ei panem, & vas aquæ semel tantum. 3. Reg. 19

Audiens Achab comminationem sibi factam à domino per Heliam prophetam, post occisionem Naboth, operuit cilicio carnem suam, ieiunauitq; & dormiuit in sacco, & ambulabat demisso capite : propter quod dominus illam quam comminatus fuerat, temperauit pœnam. 3. Reg 21.

Esdra prædicauit ieiunium, & fecit quod omnes affligerent animas suas, quia petierant à domino, vt viam rectam & prosperam daret eis. Sequitur, ieiunauimus & rogauimus dñm, pro hoc & euenit nobis prosperè. 1. Esd. 8.

Congregati sunt filij Heli & filij

KK 2 Am-

DE ABSTINENTIA

Amnon, & cum eis de Ammonitis,
ut pugnarent contro Iosaphat regem
Iuda. Quod ille audiens, totum se
contulit ad rogandum dominū, & præ-
dicauit ieiunium in vniuersa Iuda.
Sequitur, quod victoriam obtinuit.

Nehc. 1.

Rogaturus Nehemias Artaxerxea
regē pro ciuitate sancta, ut muri eius
possent reparari, dicit de seipso, ieiun-
nabam & orabam faciem dei cœli.

Actu. 14.

Paulus & Barnabas quum consti-
tuissent in diuersis ciuitatibus, per suas
gulas ecclesias presbyteros, & ora-
sent cum ieiunationibus, cōmendauit
runt eos domino, in quē crediderūt.

Tob. 9.

De Tobia iuniori & socero eius
ac cæteris amicis dicitur, Cum ti-
more domini cōiunia nuptiarum ex-
ercebant. Angelus etiam postea dicit
vtrique Tobie, Bona est oratio cum
ieiunio & eleemosyna.

Iud. 4.

Audientes filij Israel terribilem
potentiam Holofernīs, humiliauerūt
animas suas in ieiuniis.

De

De Iudith etiam dicitur, quod res Iudith. 2.
iunabat omnibus diebus vite sue,
preter Sabbati & festa & Neomenias
domus Israel.

Allocutura regem Ahasuerum, di-
xit Esther Mardoch. 10, Congrega
omnes Iudeos, quos in Susis repe-
ries, & orare pro me, non comedatis
& non bibatis tribus diebus & tri-
bus noctibus, & ego cum ancillis me-
is similiter ieiunabo.

Commendatur à domino absti- Hier. 35.
nencia Rechabitarum, quia noluerunt
bibere vinum, sicut preceperat eis pa-
ter eorum.

Duram dietam imposuit dominus Ezec. 4.
Ezechieli prophetae, dicens: Sume ti-
bi frumentum, & hordeum, & faba,
& lentem, & milium, & vitiā, &c

Proposuit Daniel in corde suo, ne Dan. 1.
pollueretur de mensa regis. Sequitur,
Pueris illis dedit dominus scientiam
& disciplinam, &c.

Daniel per tres hebdomadas pa- Dan. 10.
nem

DE ABSTINENTIA

rem desiderabilem non comedit, & caro & vinum non introierunt in os eius, & tunc mirabilem ostendit ei dominus visionem. Gregorius in homilia Pentecostes dixit, quod spiritus sanctus abstinentem impleuit puerum, & Prophetam iudicem senum fecit, sicut apparet Danielis. 10.

Dan. 14.

Panem & pulmentum misit dominus per prophetam Abacuc Danieli posito in lacu leonum, non carnes, aut alia cibaria delicata.

2. Mac. 7.

Eleazarus vir etate prouectus, maluit occidi crudeli morte, quam carnes porcinas contra legem manducare, vel etiam simulare se comedisse.

Ibidem.

Contigit septem fratres cum matre eorum compelli à rege carnes porcinas contra legem manducare: illi vero magis elegerunt crudelissima tormenta sustinere.

De beato Ioanne Baptista dicitur, quod eius esca erat locustæ & mel syluestre.

Mul-

Multā abſtinentiam in cibo & potu dicebatur facere, quaſi non manducans nec bibens, ſcilicet Ioannes. Mat. 11.

Anna prophetiſſa filia Phanuel, Lucæ. 2. inter cætera commendatur, quod nō diſcedebat ex templo, ieiuniis & obſecrationibus ſeruieus die ac nocte.

Saluator noſter poſt baptiſmum, Mat. 4. ſtatim ductus eſt in deſertum, & ibi Lucæ. 4. ieiunauit donec eſuriret. Contra illos qui ieiunāt cum ſcderitate conſcientiæ, vel qui nolunt tempore ieiunij eſuriem ſuſtinere.

Filij Iſrael de duodecim tribubus Iudic. 10. primo & ſecundo à filiis Benjamin debellati, poſtea fleuerunt coram domino, & ieiunauerunt die illo, & ſic præualuerunt in illos.

Philiftæi tempore Heli debellauerunt filios Iſrael, vna vice, & altera, & arca domini fuit capta. Tertio poſtea congregati ſunt Philiftæi ſub Samuele. Sed filij Iſrael ieiunauerunt, die illi atque dixerunt, Peccauimus

DE ABSTINENTIA

domine, &c. Sequitur, Quod exis
sunt à filiis Israel.

Ioan. 21.

Post resurrectionem etiam septem
discipulis piscantibus & non pren-
dentibus, manifestauit se Saluator di-
cens. Mittite in dexteram nauigij re-
te, & inuenietis. Sequitur, Quod ex-
traxerunt rete plenū magnis piscibus
& de piscibus illis dedit dominus di-
scipulis suis. Populo autem Iudaico
tanquam carnali & de carne curanti,
dedit Deus carnes ad vescendum, li-
cet in malum ipsius.

Mat. 26.

Multum valet abstinentia, ad hoc,

Mar. 14.

quod homo possit vigilare facilius, &

Luc. 22.

orare. Nā post cœna increpauit dñs
discipulos suos, dicens: Non pote-
stis vna hora vigilare mecum?

Luc. 24.

Saluator noster, cuius actio est no-
stra instructio, nunquam legitur car-
nes comedisse, nisi de agno Paschali.

Ioan. 21.

De pisce vero sibi allato ad mandu-
candum, comedit.

Mittens dominus discipulos ad
predi-

prædicandum dixit, In quâcunq; domum intraueritis, &c. edentes & bibentes, quæ apud illos sunt. Hoc est, ut essent contenti cibariis quæ haberent, non curiose alia quærerent.

Quum esuriret Petrus in domo Simonis coriarij, cecidit super eum mentis excessus, & vidit cælum apertum, &c. In qua etiam visione, oblata sunt sibi animalia, secundum legem vetita. Qui comedere renuit, quauis ut dictum est, esuriret.

Erant in ecclesia, quæ erat Antiochia, propheta & doctores, &c. Ministrantibus autem illis domino, & ieiunantibus illis, dixit illis spiritus sanctus, Segregate mihi Paulum, &c. Actu. 13.

Conuerterunt filij Israel in ieiuniis, & in saccis & humo super eos, &c. Et steterunt, & cōfitebantur peccata sua, & legerunt in volumine legis. Nche. 9.

Quum esset factum prandium bonum in domo Tobie, & audisset uerbum de filio Israel iugulatum iacere Tob. 2.

DE GULA ET

in platea, statim exiliens de accubito, relinquens prandium, ieiunus venit ad corpus.

Dan. 9.

De seipso loquens Daniel ait, Posui faciem meam ad dominum deum, rogans & deprecans in ieiuniis, sacco, & cinere. Et tunc percepit specialem reuelationem de incarnatione, de passionem, & occisione Christi, &c.

Baruc. 1.

Baruc legit verba libri sui ad aures Iechoniae filij Ioachim regis Iuda, & ad aures populi vniuersi, qui audientes plorabant & ieiunabant, & orabant in conspectu domini.

CAPVT LXXXVIII.

¶ De gula & ebrietate.

Gen. 3.

Primum hominis peccatum, vitio gulae fuit completum.

Gen. 9.

Noë bibens vinum inebriatus & nudatus est in tabernaculo suo.

Gen. 19.

Loth inebriatus incestum cum propriis filiabus commisit, &c.

Gen. 25.

Esau pro lētis edulio vēdidit primogenita sua. Sedit populus manducare

care & bibere, & cœperunt ludere.

Dixit Dominus ad Aaron: Vi- **Leuit. 9.**
num & omne quod inebriare potest,
non bibes tu & filij tui quando intra-
bitis in tabernaculum testimonij, ne
moriāmini.

Quicumq; fecerat votum in lege, **Num. 6.**
& se volebat domino consecrare, à
vino & ab omni eo quod inebriare
poterat, abstinere debebat.

Flagrauit populus desiderio car- **Num. 11.**
nium, sedens & flens, & ait: Quis da-
bit nobis ad vestendum car. &c. Pri-
ma tentatio filiorum Israel fuit de po- **Exo. 16.**
tu: secunda de cibo: & postea simile
occasione multoties peccauerunt.

In trecentis viris, qui ad aquas lau- **Jud. 7.**
buerunt, & moderatè biberunt, libe-
rauit dñs Israël de manu Madian.

In epulis fiunt homines audacio- **Jud. 9.**
res & loquaciores.

Inter epulas & pocula, maledice-
bant Abimelech.

Epulantibus Philisteis & letantibus, **Jud. 16.**

do-

domus cecidit super eos.

1. Reg. 2. Nolebant filij Israel carnes coctas ab offerentibus accipere : sed crudas, vt eas sibi lautius prępararent.

1. Reg. 14. Comedit Ionathas modicum mel lis, cōtra inhibitionem patris, & ideo occisus à patre fuisset, nisi populus occurrisset.

1. Reg. 13. Amnon filius Dauid in conuiuio Absalon, temulentus fuit occisus.

3. Reg. 20. Benadab rex Syrię temulentus in tabernaculo suo habebat maximam multitudinem bellatorum, & tamen victus fuit, & fugatus per pueros principum prouinciarum.

Nehe. 9. Comederunt & saturati sunt, impinguari & abundauerunt delitiis in bonitate tua magna, prouocauerunt autem te ad iracundiam.

3. Esd. 3. Pręualeat vinū oībus hominibus, qui bibūt illud, seducit mentē, itemq; regis & orphanī facit mentē vanam.

Iudith. 13. Holofernes bibit vinum multum nimis, quātum vna die vnquā biberat

ET EBRIETATE. 2255
vita sua: & post pauca sequitur: Erat
Iudith sola in cubiculo. Porro Holo-
fernes iacebat in lecto nimia ebrietate
sopitus. Quo facto Iudith habuit o-
portunitatem occidendi eum.

Egressus est Aman à conuiuio re-
gina: letatus & alacer, sed in crastino
fuit tristis & confusus, cum: 100. filiis
suis patibulo crucis affixus.

Nouerat Hiob multa in conuiuio
peccata idcirco postquam epulam fue-
rant filij eius, consurgens diluculo,
offerebat holocausta per singulos.

Pro tempore illo, quo debebat de-
strui Hierusalem, dicitur: Vocauit do-
minus ad fletum & plandum, & ecce
gaudium & letitia: occidere vitulos,
iugulare arietes, comedere carnes, &
bibere vinum. Comedamus & biba-
mus, cras enim moriemur.

Sacerdos & Propheta nescierunt
præ ebrietate, absorpti sunt à vino,
errauerunt in ebrietate. Oēs enim mē-
te repletae sunt vomitu sordiuq; &c.
Pro-

2255

Ester. 5.

Hiob. 1.

Esa. 22.

Esa. 28.

DE GULA ET EBRIET.

1. Mac. 15

Ptolomæus filius Abobi, fecit convivium Simoni Sacerdoti, & duobus filiis eius, & quum inebriati essent, occidit eos.

Gen. 3.

Primi parentes, per esum ligni vetiti, peccauerunt.

7. Gen. 3.

Filij Israël venientes in desertum, primo pro aquis amaris, deinde pro defectu cibi murmurasse leguntur.

Exodi. 16.

Mat. 4.

In tentatione domini secundum Mat. & Luc. legitur: Si filius dei es, dic vt lapides isti panes fiant, &c.

Mat. 14.

Herodes Natalis sui cenam fecit, filia vero Herodiadis ibi saltavit, & Herodi, simulq; recumbentibus placuit. Quia & hac occasione decollatus est Ioannes Baptista, ad petitionem illius saltatricis.

Mar. 6.

Lucæ. 8.

Spiritus immundi loca immunda diligunt. Vnde demoniacus ille, qui habebat legionem in corpore, habitabat in monumentis, & demones illi rogabant dominum Iesum, vt ex-

cun-

cuntes immitterentur in porcos, non
in boues vel agnos, quæ sunt munda
animalia, mundo vescentes cibo.

Contra edaces & commestationi-
bus vacantes, multum valet exemplū
diuitis epulonis, qui conquerebatur
se pati lingua specialem cruciatum.

CAPUT LXXXIX.

De matrimonio.

QUOD vxor debebat esse viro
suo socia & æqualis quoad mul-
ta, non domina, vel ancilla, patet per
hoc, quod Euam formauit dominus
de costa Adæ, non de capite vel pe-
de. Itē patet, quod vir est caput vxor-
is, quia fuit ei quodammodo princi-
pium essendi, & facta est mulier de
viro suo, non vir de muliere. Debet
esse vir magister & doctor. Vnde præ-
ceptum à deo fuit datum Adæ, & per
Adam Eux.

Quod vnus vir, vnā tantū vxorē
habere debeat, sic dominus, di-
cens, ait: Erunt duo in carne vna.

Ante

Luc. 16.

Gen. 2.

Ibidem.

DE MATRIMONIO.

Gen. 4.

Ante diluuium, solus Lamech duas uxores legitur habuisse.

Gen. 7.

In Arca Noë tot viros quot feminas iussit Dominus referuari, ut videlicet esset vnica vnicui.

Gen. 12.

Aegyptij tempore Abraham plus abominari videbuntur adulterium, quàm homicidium: vnde timebat Abraham ne eum occiderent, & postmodum Sarai uxorem suam Pharaoni offerret, quasi nollet eam cognoscere quandiu crederetur maritum habere.

Gen. 14.

Sara vxor Abraham, obediebat marito, & dominum eum vocabat.

Gen. 21.

Item etiam Abraham, illius votis condescendebat interdum.

Gen. 20.

Propter Sarai uxorem Abraham, flagellauit dominus Pharaonem plagis maximis.

Gen. 24.

Abimelech Dominus per somnium ininando exterruit.

Consensus exigitur ad matrimonium: Vocemus puellam, & quaramus ipsius voluntatem.

Ille

DE MATRIMONIO. 257

Ille blasphemus qui fuit lapidatus *Leuit. 24.*
in deserto, fuit filius mulieris Israël-
itidis de viro Aegyptio generatus.
Per quod haberi potest, quod non
expedit de diuersis tribus matrimonia
copulare, quia liberi inde male im-
buuntur.

Secretum quod Samson parenti- *Iudic. 14.*
bus suis dicere noluit, vxor eius ex-
torfit ab eo in damnum ipsius.

Dixit Helcana ad Annā: Nunquid *1. Reg. 1.*
ego melior sum tibi, q̄ decem fili?

Nabal durus & pelsimus & stultus *1. Esd. 10.*
habuit vxorem Abigail, quæ erat pru-
dentissima & speciosissima.

Quauis haberet Dauid multas *Nehe. 3.*
vxores, tamen adulterium cum Beth-
saba commisit.

Ioram rex Iuda, fecit malum corā *Tob. 3.*
domino, & ambulauit in viis Achab.
Et subditur causa huius: Filia enim
Achab erat vxor eius.

Filij transmigrationis, qui duxerūt *Tobię. 6.*
vxores alienigenas, secundum man-
datum

DE MATRIMONIO.

datum Esdræ, dimiserunt eas.

Videns Nehemias Iudæos ducentes vxores alienigenas, obiurgauit eos, & maledixit, & verberauit aliquos, & deculcauit.

Tobiz. 3. Sara filia Raguelis, dicebat in oratione sua. Virum autem domine in timore tuo, non cum libidine mea, consensi suscipere.

Tobiz. 6. Dixit angelus Tobiz: In eos, qui coniugium ita suscipiunt, vt Deum a se & sua mente excludant, & sue libidini ita vacet sicut equus & mulus, habet potestatem dæmonium.

Ibidem. Prima nocte, quando introductus est Tobias iunior cum vxore, hortatus est virginem, dicens ei: Sara surge, & deprecemur dominum hodie & cras & secundo cras, quia istis tribus noctibus Deo iungimur. Tertia autem nocte transacta, in nostro erimus coniugio.

Honestam causam ducendi vxorem exposuit angelus Tobiz: Accipies

DE MATRIMONIO. 258

pies virginem cum timore domini, & amore filiorum magis, quàm libidine ductus.

Parentes Saræ monuerunt eam ho Tob. 10.
norare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & sapiam irreprehensibilem exhibere.

Mulieres translatae de terra Iuda in Hier. 44.
Aegyptum, quæ sacrificabant reginæ coeli, excusabant se per viros suos qui similia faciebant.

Pro seruanda fide matrimonij Susanna exposuit se morti, & infamiae: Dan. 13.
nisi ei per Danielem iustus dominus prouidisset.

Saluator noster coniugio nuptiarum Ioan. 2.
non dedignatus est interesse.

Ioannes Baptista fuit decollatus, Matt. 14.
quia Herodé de adulterio arguebat.

Querentibus Phariseis: Si liceret Matt. 19.
hominem dimittere vxorem quacunque de causa: Dixit dominus: Quos
DEVS coniunxit, homo non separet.

LL 2 Item

DE CASTITATE.

Lucę. 14.

Item ad illos, qui ad cęnam magnam vocati fuerunt, & non iuerunt, ille qui vxorem duxit, non rogauit se excusatum haberi. Quia status ille hominem vehementer allicit, & sapere retrahit à diuinis.

Ioan. 7.

Quantum ad actum coniugalem, ad paria vel similia iudicat Apostolus virum & vxorem: Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

Actu. 5.

Ananias vxore sua conscia Sapphira, fraudem fecit de pretio agri venditi, sed ambo grauissimę sunt puniti.

CAPVT XC.

De castitate.

Gene. 4.

Quandiu primi parentes in paradiso fuerunt, virgines extiterunt, sed ipsi eiectionis dicitur: Adam cognouit Eua vxorem suam.

Gene. 34.

Quum Sichem violasset Dynam filiam Iacob, fratres eius irati sunt valde, eo quod fornicariam rem operatus esset in.

set in Israel: & violata filia Iacob, rem
illicitam perpetrasset. Tandem & vio-
latorem & patrem eius, & eorum po-
pulum occiderunt.

Nota qd hoc fuit ante legem scri-
ptam sub lege naturæ, quantum ergo
sub lege gratiæ virginitas honorari
debet, & stuprum puniri?

Quauis Ioseph esset seruus em-
ptitius, & elegantis formæ iuuenis si-
ne vxore: tamen sollicitatus à domina
sua, recusauit stuprum, & maluit offen-
dere eam, & in carcerem trudi, quàm
perdere castitatem.

Iudas, qui castus non erat, detesta-
tus est fornicationem Thamar.

Post debellationem Madianitarū
factam per Phinees & alios pugnato-
res, iussit Moses mulieres corruptas
iugulari, & virgines reservari.

Mundi esse debebant, maximè à
mulieribus, qui panes sacerdotales co-
medebant.

Quando mulier Sunamitis hospi-
talis erat.

LL 3 ta Eli-

Virginitas
comen-
dato.

Gene. 39.

Gene. 38.

Nume. 31

1. Reg. 11.

4. Reg. 4.

DE CASTITATE.

ta Elisei, volebat ei loqui, mittebat ad eam Eliseus puerum suum, quasi vitans colloquia mulierum.

Tobia. 3. Sara in oratione dicebat: Tu sis domine, quia nunquam concupiui virum, & mundam seruavi animam meam ab omni concupiscentia.

Iudith. 8. Mortuo viro suo Iudith alium non sciuit, & semper castitatem amauit. Sed nota quid faciebat, quia cum puellis suis clausa manebat vel morabatur: & habens cilicium super lumbos suos, ieiunabat omnibus diebus vite sue, præter sabbata & neomenias & festa domus Israel.

Danie. 13. Susanna grauiter pulsata fuit ab illis senibus, sed sue castitati nec famam nec vitam præponendam esse putauit.

Matth. 25 Ad hæc nullus de sola castitate confidat, secundum id quod de virginibus euangelicis fuerunt tot fatuæ, quot prudentes.

Lucæ. 1. Beata virgo ab angelo venerabiliter sal-

DE LVXVR. ET INCON. 260
ter salutata, non est oblita voti & pro-
positæ castitatis, licet angelus promit-
teret ei, quòd ex ea filius altissimi na-
sceretur.

Per hoc quod Saluator dixit, quia Matth. 22
in illo seculo neque nubent, neq; nu-
bentur. Quia virgines illi vitæ beatæ
specialiter appropinquant.

Castitatis argumētum fuit in bea- Lucæ. 20
to Stephano, quia ipse ab Apostolis
fuit deputatus ad ministerium vel cu-
stodiam mulierum.

CAPVT XCI.

¶ De luxuria & incontinentia.

Peccatum carnis præcipua videtur Gene. 6.
fuisse causa propter quam domi-
nus diluuiò deleuerit mundum. Di-
citur enim: Omnis caro corruerat
viam suam.

Nota, quot & quanta mala euene- Gene. 54
rint pro ardētī amore Sichem filij E-
mor, qui violenter Dynam oppressit.

Luxuriosi, quādo cūque luxu- Gene. 38.
riantur, in aliis detestantur. Vt patet de

LL 4 Iuda,

DE LVXVRIA.

Iuda, qui dixit de Thamar: Produci-
te eam, vt comburatur.

Iudic. 20. Occasione vxoris Leuitæ à viris
Belial in Gabaa Benjamin, incredibili
libidinis furore vexante, occisa sunt
plusquam. 60000. hominum.

2. Reg. 3. 4. Isboseth filius Saul redarguit Ab-
ner, qui ingressus fuerat ad concubi-
nam patris sui. Abner autem iratus su-
per hoc procurauit ei auferre terram,
& citò post amisit vterque vitam &
patriam.

2. Reg. 11. Dauid captus amore Bethsaba v-
xoris Vriæ, cum illa adulterium com-
misit, & cum proditione homicidium
perpetrauit.

Iudith. 11 Stetit Iudith ante faciem Holofer-
nis, concussus autem erat cor ipsius,
ardens in concupiscentia.

Tob. 6. Dixit angelus Tobie iuniori, in-
eos, qui coniugium ita suscipiunt, vt
Deum à se & à mente sua excludant,
& suæ libidini ita vacent, sicut equus
& mulus, habet potestatem demoni-
um.

ET INCONTINENTIA. 261

nium. Quid ergo est de fornicatoribus, qui nihil aliud intendunt nisi suam suam expellere libidinem?

Duo senes presbyteri ita fuerunt amore Susannæ decepti, quod quando illa voluntatem eorum facere recusavit, mortem illius procurare conati sunt. Dan. 13.

Tempore Antiochi, templum luxuria & comestationibus gentium erat plenum, & scortantium cum meretricibus, sacratisque ædibus mulieres ultra se ingerebant, &c. 2. Mac. 6.

Occasione Herodiadis, quam contra legem duxerat Herodes, Ioannes Baptista decollatus fuit, ad instantiam peccatricis mulieris. Mat. 14. Marc. 6.

Spiritus immundi loca immunda diligunt. Vnde rogauerunt dominum Iesum, ut permitteret eos intrare in porcos, non in boues vel agnos quæ sunt animalia munda. Matth. 8.

Inter illos, qui vocati sunt ad magnam cœnam, nec iuerunt, ille qui uxorem duxit, non petiit se excusatum. Luc. 14.

LL 5 haberi.

DE INCAUTO

haberi. Per quod patere potest quàm longe sint à cœna domini luxuriosi homines & immundi: si ducere vxorem, ita hominem implicat & inuoluit, q̃ quasi nihil aliud cogitare sinit.

Lucæ. 15. Exemplo filij prodigi, qui dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose, patet quòd id peccatum depauperat. Vnde dicitur: Cœpit egere. Itē vilificat naturam. Sequitur, quòd ipse pascebat porcos, &c. Item non extinguit ardorem libidinis, sed accendit. Dicitur enim ibi: Cupiebat implere ventrem suum de filiquis, quas porci manducabant, &c.

CAP. XCII.

¶ De incauto aspectu.

Gene. 3.

Prima mulier viso ligni vetiti fructu pulchro, tulit de illo, & cœdit.

Gene. 6.

Pulchritudo visa mulierum, fuit occasio multorū malorū. Vidētes filij Dei filias hoim q̃ essent pulchræ, &c.

Gene. 9.

Ex eo q̃ Cham filius Noë, vidit verenda patris, & ipsum nudatū esse, fratri-

fratribusq; nuntiauit, maledictionem patris incurrit.

Abraham dixit vxori suæ Sarai: **Gene. 12.**
 Noui q̃ pulchra sis mulier, & quum viderint te Aegyptij, interficient me, & te reseruabunt.

Volens videre regionis mulieres **Gene. 34.**
 Dyna, ipsa visa & corrupta fuit.

Iudas vidit Thamar in biuiio, & **Gene. 38.**
 eum ea peccauit.

Domina, cui seruiebat Ioseph, o- **Gen. 29.**
 culos in eum iniecit.

Dixit dñs ad Moysen: Contestare **Exod. 19.**
 populum, ne fortè velint transcendere terminos ad videndum dominum, &c.

Vidit Dauid de solarario suo mulierem lauante se ex aduerso, & tulit eā, & post virū illius dolose fecit occidi. **1. Reg. 11.**

Quum intrasset Iudith ante faciem **Iudith. 10.**
 Holofernis, statim captus est ille in oculis suis. Vnde dicitur eiusdem capit. 16. Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captiuam fecit animam eius.

Vide-

DE SILENTIO,

Dan. 13.

Videbant duo senes Susannā quotidie ingredientem & deambulantem, exarseruntq; in concupiscentiam eius.

Mat. 14.

Marc. 6.

Quia filia Herodiadis saltādo placuit Herodi, ipse ei stulte promisit, quod crudeliter impleuit.

CAP. XCIII.

Gen. 2.

¶ De silentio & loquacitate.

PRæceptum dedit dominus Adæ, non Eux, vt mulier haberet minorem occasionem loquendi, sed potius interrogandi à viro & discendi.

Ibidem.

Eua prius legitur cum serpente, q̃ viro habuisse colloquium, quod sibi & posteris damnosum fuit. Ibidem nota, quā male repetit mandatum domini, homini datum.

Gen. 9.

Cham, filius Noë, quum vidisset verenda patris, nūtiavit fratribus suis, & inde maledictionem incurrit.

Exod. 3.

Postquā loquutus est dominus ad Moysen, impeditioris & tardioris lingue fuit. Ex quō innuit, q̃ spirituales viri, qui sæpe cum Deo loquuntur, tardi

ET LOQUACITATE. 263

tardi esse debent ad loquendum.

Axa filia Caleb sedens in asino, & Iosue. 10.
suspiciens, quum suasa esset à viro suo,
monuit patrem, ad quærendum quod
haberet, & post impetrauit à patre ir-
riguum superius & inferius.

Samson decretum, quod parenti- Iudic. 14.
bus dicere noluit, vxori exposuit: quæ
statim illud in damnum mariti publi-
cavit.

Idem indicauit Dalide, quomodo Iudic. 16.
posset amittere fortitudinem suam: il-
laque sine mora hostibus reuelauit.

Anna mater Samuelis, veniens ad 1. Reg. 1.
tabernaculum dñi, loquebatur in cor-
de suo: tantumq; labia sua moueban-
tur, & vox penitus non audiebatur.

Samuel dormiens in tabernaculo, 1. Reg. 3.
ostensam sibi visionem non indicauit
Eli, donec interrogatus & adiuuatus
fuit ab illo.

Quum filij Belial dicerent de Sai 1. Reg. 10
le nouo rege. Num saluare nos pote-
rit iste? Ille dissimulabat se audire. Ex
quo

DE SILENTIO.

quo intelligitur, quòd cautè tacebat.
1. Reg. 15. Quum David contra Nabal tur-
 batus, postmodum per Abigail pru-
 denter loquutam, placatus fuisset: illa
 non indicauit ipsi Nabal viro suo pu-
 fillum, aut grande vsque mane, quum
 vinum quod biberat digessisset.

Tob. 3. Tobias auditis verbis iniurijs ab
 vxore, non legitur ei respondisse, sed
 ingemuit, & cœpit plorare cum la-
 chrymis.

Tob. 3. Quum ancilla Saræ dominæ di-
 xisset grauis improprij & maledi-
 ctionis verbum, Sarâ tacens celsit litui
 & pergens in cubiculum domus suæ,
 deuotè cœpit orare.

Esther. 3. Dñi tacuit Esther, non indicans
 populum suum & patriam, sicut ei
 præceperat Mardocheus, ne scilicet à
 rege haberetur exosa.

Hieb. 2. Beato Hiob à Deo percussio, vxor
 eius stultè loquuta est.

Hieb. 29. Sanctus Hiob magis videtur sci-
 psu reprehendere de actu loquendi,
 quàm

ET LOQUACITATE. 264

quàm de alio quocunq;. Vnde dicit:
Qui leuiter loquutus sum, respondere
non possum: vnum loquutus sum,
quod vtinam nō dixissem. Et cap. 42.
Quia insipienter loquutus sum, &
quæ vltra modum excederent scien-
tiam meam, &c.

Quum Rasin rex Syriæ, & Phacee
rex Israel, proposuissent prahari con-
tra Iudam, dixit Esaïas propheta Achā
regi Iuda: Vade, & noli timere, & cor-
tuum ne formidet, &c. Esaïa. 7.

Mandauit rex Hezechias rex Iuda,
ne populus aliquid responderet Ra-
psaci. Et siluerunt, & non responde-
runt ei verbum. Esaïa. 38.

Hieremias in vtero sanctificatus, &
à domino Propheta datus, excusabat
se, dicens: Ah, ah domine Deus, ecce
nescio loqui, quia puer ego sum. Hiere. 2.

Adducta Susanna, ne iniqui senes
presbyteri ferrent contra eam falsum
testimonium, flens suspexit ad cœ-
lum, & clamauit ad dominum: sed
accusa-

DE SILENTIO.

accusatoribus directè non legitur respondisse.

2. Mac. 12.

Iudæi agriculture operam dabant, sed Nicanor & quidam alij non sinabant eos in silentio agere & quiete.

Luce. 1. 2.

Beata Maria virgo legitur in Evangelio tantummodo loquuta fuisse angelo. Item cum filio suo. Quid fecisti nobis sic? Et apud Ioannem: Vinum non habent.

Ioan. 2.

Et quando ministros nuptiarum instruxerat: Quæcunq; dixerit vobis, &c. Licet aut Elizabeth magnificè eam commendasset, nihil tamen ei respondit, sed ad laudandū dñm se conuertit.

Luce. 7.

Maria peccatrix veniens ad pedes domini, in domo Simonis nihil dixisse fertur, sed lachrymis cœpit rigare pedes eius.

Luce. 10.

Similiter sorori, de ipsa conquerenti, nihil respondit. Rursus etiam discipulis indignè ferentibus effusione vnguenti, & in eam frementibus nihil dixit. Quoniā autem tacuit, Dominus pro

pro ea respondit, & eā ubiq; defendit.

Mulier in adulterio deprehensa co
ram domino excusata, nō legitur ali-
quid loquuta fuisse. Dominus autem
pro ea verbum assumpsit, & eam de-
nique misericorditer absoluit. Mar. 14.

Loquuturus in synagoga Paulus, Actu. 14.
surrexit, & manu silentium iudixit.
Sciebat enim non esse effundendum
sermonem, ubi non est auditus, quod
sepius in scriptura probatur.

Filij Israel fugientes de Aegypto, Exod. 34
viderunt exercitum Pharaonis: & ti-
muerunt valde, quibus ait Moyses:
Dominus pugnabit pro nobis, & vos
tacebitis.

CAPVT XCIII.

¶ De affectu carnali.

Moyses distribuit Léuitis duo- Nume 7.
decim boues, & sex plaustra,
quos obtulerāt principes filiorum Is-
raël, sed nullum dedit filiis Caath, li-
cet essent ei magis propinqui.

Non legitur Moyses alicui de filiis

MM

suis

DE AFFECTV

suis magnum dedisse officium, licet
 ipse à populo in tanta reuerentia ha-
 beretur.

Num. 27. Moriturus Moyſes ſolicite rogauit
 dñm, vt populo de duce idoneo pro-
 uideret. Nullum tamen de generatio-
 ne ſua nominare voluit.

Iofue. 17. Distribuens Iofue terram filiis Iſ-
 raël, ita paruam portionem dedit illis
 de tribu ſua, quod de hoc ſpecialem
 querelam fecerunt. Sed nota reſpon-
 ſionem quam fecit eis.

1. Reg. 4. Audiens Eli mortem filiorū ſuo-
 rum in prælio, non viſus eſt multum
 curare: ſed quum nuntius ille dixiſſet
 arcam Dei eſſe captam, cecidit de ſe-
 la, & mortuus eſt.

2. Reg. 19. Quia Dauid nimis flebat occiſum
 filium ſuum Abſalō, impoſuit ei Ioab
 quod non doluiſſet, ſi totum amiſiſ-
 ſet exercitum.

1. Mac. 7. Supra modum mater mirabilis &
 honorum memoria digna, quæ per-
 eunt ſeptem filios ſub vnius diei te-
 pore

pore cōspiciens, bono animo ferebat.

Euntibus ad prēlium Iudæis contra Nicanorem, pro vxoribus & filiis, itemq; fratribus & cognatis minor sollicitudo, maximus autē & primus pro sanctitate timor erat templi. 1. Mac. 16

Loquente Iesu ad turbas, dixit ei Matth. 12. quidam: Ecce mater tua & fratres tui foris stant quærentes te. Qui respondit: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Quicumque fecerit voluntatem patris mei, &c.

Perenti materteræ Christi secundū Matt. 20. carnem, ut duo filij sui sederent iuxta eum in regno suo, respondit ipse dñs ita durè, ac si fuisset aliena omnino, & ita bonum forum de regno suo paratus est facere tibi, sicut illis.

Quauis beatus Ioānes & duo Iacobi Ioan. 21. essent maximæ sanctitatis, nulli tamen eorum commisit generalem ecclesiæ curam: sed Petrum, qui nō sibi carne attinebat, constituit caput, principem & pastorem.

MM 2 Sal-

DE IRA HOMINIS

Matth. 16

Saluator noster approbans Petri professionem, quam fecit de seipso, quū dixit: Tu es Christus filius Dei viui, consequenter subiunxit: Caro & sanguis non reuelauit tibi. Per hoc innuens, quōd caro prauas reuelationes facere consueuit.

Galat. 1.

Apostolus Paulus commendans suum euangelium dicit: Complacuit ei, qui me segregauit ex utero matris meæ, & vocauit per gratiam suā, &c. Continud non contuli cum carne & sanguine.

CAP. XCV.

Exod. 11.

¶ De ira hominis per zelum. Vm loqueretur Moyſes Pharaoni, & ille nollet audire, exiuit à Pharaone iratus nimis.

Exod. 26.

¶ Præcepit Moyſes filius Iſrael, vt nullus de manna relinqueret vsq; mane. Qui non audierunt eum, sed dimiserunt quidam ex eis vsq; mane, & scatere cœpit vermibus, & cōputruit. Et iratus est Moſes contra eos.

Reuer-

Reuertens Moyſes, quum appropinquasset ad caſtra, vidit vitulum & choroſ, iratuſ proiecit de manibuſ tabulaſ, & confregit eaſ ad radiceſ montiſ.

Quum quaereret Moyſeſ hircum, qui oblatuſ fuerat pro peccato, exultum reperit, iratuſq; contra Eleazar & Ithamar, ait: Cur non comediſtiſ, &c.

Videns Moyſeſ rebellionem Chore & compliceſ ſuorum, iratuſ valde ait ad dominum: Ne reſpicias ſacrificia eorum.

Conſiderans Ionathas filiſ Saul, nequitia patriſ ſui contra David, ſurrexit à menſa in ira furoriſ ſui, & non comedit panem illa die.

Audita David parabola Nathan prophetae, iratuſ indignatione adverſuſ hominem, dixit: Vivit dominuſ, quia filiſ eſt mortis, qui fecit hoc.

Eliaſcuſ iratuſ fuit contra Ioas regem Iſrael, eo qd non percuſiſſet ter-

DE IRA HOMINIS

ram sagitta quinquies aut sexies, vto
tam destruxisset Syriam.

Neh. 5. Audiens Nehemias clamorem po
puli, propter vsuras quas exigebant
optimates, iratus est nimis.

Esther. 5. Audita querimonia, quam dixit
Esther de Aman, qui omnes Iudeos
procurabat occidi, rex Ahasuerus
surrexit iratus de loco communi.

Circumspexit dñs cum ira Iudeos,
qui obseruabant eum, & contristatus
est super cecitate cordis eorum.

CAP. XCVI.

Gene. 4. **R** De ira hominis per vitium.
Esperxit dominus ad Abel, & ad
munera eius. Iratusque est Cam
vehementer, & concidit vultus eius.

Num. 24 Iratus Balaac contra Balaam, com
plosis manibus ait: Ad maledicendum
inimicis meis vocavi te, quibus econ
tra benedixisti.

1. Reg. 18. Audiens Saul post victoriam com
mendari David, iratus est nimis, & di
splicuit in oculis eius sermo, &c.

Quum

Quum excusasset Ionathas David 1.Reg.20
apud patrem suum, Saul iratus aduer-
sus Ionatham, dixit: Fili mulieris vl-
tro virum rapientis, nunquid ignoro,
quia filium Isai diligis in cōfusione
tuam? &c.

Venit Achab rex Israël in domum 3.Reg.22
suā, indignans & frendens super ver-
bum, quod loquutus fuerat ad eum
Naboth Israëlites.

Post facile & salubre consilium E- 4.Reg.5.
lissei, iratus Naaman recedebat, dicēs:
Putabā q̄ egrederetur ad me, & in-
uocaret nomen Dei sui, &c.

Hanai propheta venit ad Asa, in- 2.Par.16.
crepauit eum, quia confusus erat in
Benadab rege Syriæ: iratusque Asa
aduersus Videntem, iussit eum mitti
in neruum.

Separauit Amazias exercitum, qui 2.Par.25.
venerat ad eum ex Ephraim: pro eo
scilicet, quod secū venirent ad bellū.
At illi vehementer irati contra Iudā,
reuerſi sunt in regionem suam.

2. Par. 31. Sacerdotes arguebant Oziam regem Iuda, volentem adolere incensum; iratusq; Ozias, & tenens thuribulum, minabatur illis.

Nehc. 4. Quum audisset Sanaballath, quod edificaretur murus Hierusalem, iratus est valde, & motus nimis substinuit Iudæos.

Tob. 1. Quum reuersus esset Sennacherib, fugiens à Iudæa plagam, quam contra eum fecerat Deus, propter blasphemiam suam, iratus multos occidit Iudæos.

Tob. 2. Tobia dicente de hædo balante: Videte ne furtiuus sit, &c. Vxor eius irata respondit: Manifestè vana facta est spes tua.

Iudith. 5. Nuntiatum est Holoferni, & filij Israel præpararent se ad resistendum ei, furore nimis exarsit, in iracundiam magnam.

Ibidem. Quum dixisset Achior magnam esse potentiam Dei Israel, irati sunt magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum.

Quum

Quum audisset Aman & experi- Esther. 3.
mento probasset, quòd Mardocheus
non sibi fleteret genua, nec se adora-
ret, iratus est valde, &c.

Iratus indignatusque est Eliu Bu- Hiob. 31.
xites aduersus Iob, eo quòd iustum se
esse diceret coram domino.

Principes Iuda putantes q̃ Hier- Hier. 37.
mias fugeret ad Chaldæos, irati sunt
cōtra eum, & cæsum miserunt in car-
cerem.

Nabuchodonosor rex Chaldæo- Danie. 2.
rum, in ira magna sua præcepit, vt pe-
rissent omnes sapientes Babylonix,
pro eo scilicet quòd somnium suum
ei non poterant indicare.

Idem etiam postea in furore & ira Dan. 3.
præcepit, vt tres viri adducerentur in
conspectu eius, &c.

Arguit dominus Ionam, quia ira- Ionæ. 4.
seebatur super hederam.

Audiens Antiochus prælia Iudæ & 1. Mac. 2.
victoriam quam obtinuerat, iratus est
animo, & congregauit exercitum.

MM 5 Tor-

DE IRA HOM. PER VIT.

1. Mac. 5. Tortores Eleazari audiētes verba constantiæ ipsius, in iram versi sunt, qui paulo ante fuerant mitiores.
2. Mac. 7. Post septimi fratris verba rex Antiochus accensus ira in illum, super omnes defecit.
2. Mac. 9. Videns Antiochus, quod non poterat spoliare Pentapolim ciuitatem, elatus in iram, arbitrabatur se inuictum illorum, qui fugauerant, posse in sua oculos retorquere.
1. Mac. 5. Factum est, vt audirent gentes quod edificatum est altare in sanctuarium, sicut prius, irati sunt valde, &c.
- Math. 2. Herodes videns quod illusum esset à Magis, iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros, &c.
- Luce. 4. Quum audissent illi de Nazareth dñm dicentem: Nemo propheta acceptus est in patria sua, &c. Sequitur: Repleti sunt omnes in synagoga irati.
- Actu. 29. Demetrius quidam argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ, conuocatis opificibus illius aris, dixit quia Paulus

DE HUMILITATE. 270

Paulus auertebat multam turbam, dicens: Quoniam non sunt dii, qui manibus fiunt, &c. His auditis, repleti sunt ira.

CAPVT XCVII.

¶ De humilitate.

Dixit angelus ad Agar: Reuertere Gene. 16. ad dominam tuam, & humiliare sub manu ipsius.

Humiliter loquebatur Abrahā do Gene. 12. mino dicens: Loquar ad dominum meum, quum sim puluis & cinis.

Multum humiliavit se Iacob corā Gene. 33. Esau, & sic compescuit iram eius.

Quinques excusauit se Moyses Exod. 3. antequam voluisset accipere ducatum populi: quem tamen dominus imponebat ei, nec acquieuit, donec dominum intellexisset iratū. Vnde textus: Iratus est dominus in Moysen, &c.

Moyses vtile consilium pagani hominis non despexit, sed ei humiliter acquieuit.

Moyses videbat se habere ducatū Num. 10. domini

DE HUMILITATE.

domini specialem, & tamen non dedignabatur rogare Obab filium Raguelis, vt secum veniret, & ductor populi esset.

Iudic. 6.

Gedeon angelo dicente sibi: Vade, in hac fortitudine tua liberabis Israel: Respondit: Ecce familia mea infima est in Manasse, & ego primus in domo patris mei.

Iudic. 8.

Viri Ephraim iurgantes fortiter & tumidi contra Gedeonem, sedati fuerunt per eius mansuetam & humilem responsionem.

Ibidem.

Dixerunt omnes filij Israel ad Gedeonem: Dominare nostri tu, & filius tuus. Quibus ille ait: Non dominabitur in vos filius meus, &c.

1. Reg. 9.

Humilitatem protendebat Saul in opere & sermone, anteq̃ vnctus esset in regē, quādo querebat aſinas patris, & excusabat se apud Samuelem. Et postea dictū est ei cap. 13. eiusdē: Nōne quum paruulus esſes in oculis tuis, cauput in tribubus Israel factus es, &c.

David

Dauid licet per Samuelem esset vn 1.Reg.17.
ctus in regem, tamen de mandato pa-
tris portabat victualia fratribus, qui-
bus praelectus fuerat.

Dauid humiliavit se coram Saule, Ibidem.
quando debebat fieri gener regis.

Item & corā seruo Semei, audiens 2.Reg.16
quòd malediceret ei.

Et coram Deo, quādo saltauit ante 2.Reg.7.
arcam & quādo venit Nathan ad eū,
nuntians ei voluntatem domini, de
perpetuitate regni.

Humiliter respōdit Miphiboseth, 2.Reg.19
iniquē accusatus à seruo suo, & ex-
heredatus iniustē.

Achab, rex sceleratissimus Israel, 3.Reg.22
audiens pœnam sibi pro criminibus
infligendam, humiliatus est coram dō-
mino: propter hoc dominus illā pœ-
nam aliquāliter minorauit.

Princeps ille, qui humiliter loquū- 4.Reg.7.
tus est ad Heliam non fuit tactus ab
igne, sicut alij duo quinquagenarij,
qui venerant ante illum.

Veniens

DE HUMILITATE.

4. Reg. 2. Veniens ad Iordanem Elifæus, primò percussit aquas nihil dicens, & non sunt diuise aquæ. Deinde inuocauit nomen magistri sui, & diuise sunt aquæ.

2. Par. 12. Semeias Propheta dixit ad Roboā & principes eius: Hæc dicit dominus: Vos reliquistis me, & ego reliquam vos. Qui cōsternati dixerunt: Iustus est dominus. Quumq; vidisset dñs, q̄ humiliati essent, factus est sermo domini ad Semeiam, dicēs: Quia humiliati sunt, non disperdam eos.

2. Par. 32. Humiliatus est Ezechias, postquā eleuatum fuerat cor eius in aduentu nuntiorum Babylonis, & idcirco non venit ira domini in diebus illis.

Judith. 8. Audiētes filij Israhēl terribilem potentiam Holofernis, clamauerunt ad dominum cum instātia magna, & humiliauerunt animas suas.

Esth. 14. Esther regina confugit ad dominum, & corpus suum humiliauit ieiuniis, oransq̄ inter cetera dixit: Tu

Tu scis domine, quòd abominor signum superbix, &c.

Quum diceret dominus Hieremiã **Hiere. 2.**
esse Prophetam, ille humiliter se excusavit, & ait: Ah, ah, Domine Deus, ecce nescio loqui, &c.

Nabuchodonosor ambulãs in aula Babylonis, arrogãter loquutus est. **Danie. 4.**
Deinde eiectus ab hominibus & in bestia mutatus, recuperavit sensum & recognouit, quòd omnes habitatores terræ apud Deum in nihilum redacti sunt.

Quum percussus esset Antiochus **2. Mach. 5**
à Deo insanabili plaga, ita ut nec factorem suum ferre posset, ait: Iustum est subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire.

Ioseph humiliter se reputans non **Match. 2.**
esse dignum consortio beatæ Mariæ, quam concepisse videbat, non humano opere, sed diuino munere hoc factum esse credebat, voluitque occultè dimittere eam.

In die-

DE HUMILITATE.

Matth. 2.

In diebus illis: Magis apparet mira fuisse humilitas, quando inuenerūt puerum cū Maria matre eius, & proidentes adorauerunt.

Luc. 3.

Mar. 3.

Ioan. 1.

Dum tantæ esset reputationis Ioannes Baptista, vt populus crederet ipsum esse Christū, dixit: Veniet fortior me, post me, cui non sum dignus soluere calciamenti corrigia.

Mat. 3. 4.

Non erubuit Christus, Dei virtus & sapientia: ab eodem themate prædicationem suam incipere, à quo suam inceperat Ioannes Baptista, Poenitentiam agite, &c.

Luc. 2.

Beata virgo Maria ab angelo tam venerabiliter salutata, & mater filij altissimi appellata, non superbit inde, nec se vocauit matrem Dei, aut domnam, sed ancillam.

Luc. 1.

Item non misit pro Elizabeth cognata sua, sed humiliter iuit ad illam.

Ibidem.

Quā Elizabeth spiritu sancto repleta cognouisset, quod factum fuerat, tunc diuinam cōmendauit misericordiam

cord
gnit
respe
Hu
turio
dum
dign
Vi
ecl
sam,
à me
Sa
la sua
iactan
ret ve
patet
bur c
do &
trans
ritis
Qu
ne
fili
her d

cordiam & potentiā Maria, dicēs: Ma Mat. 8.
gnificat anima mea dominum. Quia
respexit humilitatem ancillæ suæ, &c.

Humiliter & fideliter respōdit Cē-
turio dicens dño, volenti ire ad sanā- Lucæ. 5.
dum puerum suum, &c. Dñe nō sum
dignus, vt intres sub tectum meum.

Videns Petrus ad præceptū domini
cōclusisse multitudinē piscium copios-
sam, procidit ad genua eius, dicēs: Exi Mat. 8.
à me, quia homo peccator sum dñe.

Saluator noster publicare miracu-
la sua prohibebat, vt fugere doceret
iactantiæ, & vanitatis vitium, & da-
ret veræ humilitatis exemplum. Sicut
patet in leproso mundato. Et in duo- 9.
bus cæcis ab eo illuminatis. Itē in sur- Mat. 27,
do & mugo sanato Mat. 9. Et in sua
transfiguratione dixit: Nemini dixe- Mat. 17. 17.
ritis visionem.

Quum dixisset dñs mulieri Chana-
næ: Non est bonum sumere panem
filiorum, & mittere canibus. Illa mu-
lier dixit: Etiā dñe, nam & catelli, &c. Mat. 15.

NN

Quæ-

DE HUMILITATE.

Querentibus discipulis, quis esset maior in regno cœlorum, Respondit Dominus: Quicumque humiliaverit se, sicut paruulus iste, hic maior est in regno cœlorum. Exemplum vel paras

Lucæ. 14.

bolam humilis vrbauitatis induxit dominus: Quum inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco.

Lucæ. 18.

Ad fugiendâ iactantiâ, & humilitatē sectandam, multum valet exemplū, quod inducit Dominus de superbo Phariseo, & humili publicano.

Humilitas Ioānis Baptiste apparet multipliciter: quia videlicet de se humiliter sentiebat, existimāte populo qd fortē ipse esset Christus Ioā. 2. Non sum ego Christus. Itē humiliter loquebatur. Ioā. 1. Ego vox clamantis in deserto, Negauit se esse Christū aut Prophetā. Tū etiā humiliter induebat pilis camelorū. Humilē habitationem eligebat. Luc. 1. Erat in deserto, &c.

Lucæ. 7.

Humiliter Maria Magdalena & 10. frequenter legitur secus pedes Do-

mini

mini se posuisse, &c.

Quarenti domino, an Petrus diligeret eum plus aliis discipulis, respondit humiliter, dicens: Tu scis domine, quia amo te plus aliis, &c.

Præcipua humilitatis exempla accipere possumus & debemus in saluatore nostro, cuius conuersationem in terris considerare possumus, quia ipse concipi voluit in patria despecta, videlicet in Galilæa. De qua loquitur Ioan. 5. Scrutate & videte, quia Propheta à Galilæa non surrexit. Vnde de admirando dixit Nathanaël. A Nazareth potest esse aliquid boni?

Iterum de humili matre natus fuit, quæ dixit: Respexit humilitatē ancillæ suæ, &c. Luc. 1.

In domuncula parua & loco humillimo, Lucæ. 2. Reclinavit eum in præsepio, &c.

Item quasi per annos 30. latuit in mundo, ita quod nihil legitur de eo: nisi quum esset annorum duodecim,

DE HUMILITATE.

remanſit in Hieruſalem, & inuentus eſt in tēplo, audiens & interrogans & determinans. Contra præſumptuoſos, qui nimis feſtinē ad officiū docendi prorumpunt. Sequitur ibi Luc. 2. Deſcendit cum Maria & Ioseph, & erat ſubditus illis.

Mat. 3. Exinde circa annum. 30. ad Ioannem Baptiſtam venit, vt baptizaretur ab eo, non pro eo miſit. Contra multos, qui ad minores ſe pergere de dignatur.

Mat. 14. Item humiles diſcipulos elegit, & cum eis humiliter conuerſatus eſt, & eos præcipue de humilitate docuit: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, vnde & filium hominis ſe dicebat ſæpius, quàm filium dei, licet vtrūque eſſet verum ſecundum duas naturas in ipſo: tamen ab inferiore frequentius ſe nominabat.

Ioan. 2. Cōuerſatus eſt cū hominibus, intereſſe voluit pauperibus nuptiis, vbi vinū deſecit. Nō autē interfuit ſplendidis

didici
ſunt

erant
regen

alien
caput

Et c
pedes
ex itin
liere

Q
nobil
ſed al

T
trem
milita
pulo
ctus e

Pr
ſeipſu
vſque
ſed cr

didis & diuitibus nuptiis, in quibus
sunt frequenter enormes excessus.

Quum cognouisset, quia venturi Ioan. 6.
erant, vt raperent eum, & facerent eū
regem, fugit in montem.

Didrachmam, quasi seruus, aut Mat. 14.
alienus exoluit. Item nō habebat, vbi
caput suum reclinaret. Lucā. 9.

Et circumiēs ciuitates & castella, per Ioan. 4.
pedes ibat, ita q̄ quandoq; fatigatus
ex itinere, sedebat sup fontē, & a mu-
liere Samaritana bibere postulabat.

Quando vero venit Hierusalem Mat. 21.
nobili vectura vti noluit, nō equum,
sed asellum habuit.

Transiturus ex hoc mundo ad pa- Ioan. 19.
trem; relinquere voluit speciale hu-
militatis exemplum: nam pedes disci-
pulorum lauit, & linteo quo praein-
ctus erat, exter sit.

Præcipue autem in passione nimis Phil. 2.
seipsum humiliavit, factus obediens
vsque ad mortem, non quancunque,
sed crucis. Quæ erat genus mortis

DE HUMILITATE.

curpissimum, vt in Euangelis omnibus patet.

De quo notari potest, q̃ superbi & mundi amatores circa septē versari solent & appetere, vel in adeptis specialiter gloriari, quibus constat dñm in cruce caruisse, & cōtraria habuisse. Hæc autē dici possunt: Terrēna affluctia, mundana sapiētia, carnalis lætitia, popularis fama, turba famulorū, deiectio inimicorū, numerositas amicorum. Christus Iesus autem Dominus noster in cruce fuit pauperrimus, quia vestimentis nudatus. Ioan. 19. Fuit stultus & insipiens reputatus. Nā verbum crucis pereuntibus stultitia est. 1. Cor. 1. Item diffamatus fuit, & seductor populi appellatus. Vnde dixerūt de eo principes Sacerdotū: Recordati sumus, quia seductor ille, &c. In cruce insuper quodammodo fuit victus, quia occisus, inclinato capite tradidit spiritum. Ibi etiā amicū nullum habuit. Torcular calcavi solus, & de

Gen
87.
mun
cruc
relic
sum
I
trum
trus
diu
nom
C
trus
proc
sum
A
honi
eos
bāt,
bas
quid
mus
dave
p

Gentibus non est vir mecū. Psalmo.
87. Elongasti à me amicum & proximum. Item famulis & seruitoribus in cruce caruit, vnde dicitur: Discipuli relicto eo omnes fugerūt. Psal. Factus sum sicut homo sine adiutorio, &c.

Mat. 26.

Post miraculum de claudio per Pe Actu. 2.
trum sanato, humiliter locutus est Petrus, non ascribens factum sibi, sed diuinæ virtuti, & per inuocationem nominis Iesu Christi, &c.

Quum introisset Cæsaream Petrus, obuiam venit ei Cornelius, & procidens: Surge, & ego ipse hominum (ait Petrus) Eleuans Cornelium. Actu. 10.

Audientes Paulus & Barnabas, quod Actu. 14.
homines de ciuitate Lystris dicebant eos esse deos, & eis sacrificare volebāt, concisis tunicis exierūt in turbas clamantes, & dixerunt eis, Viri, quid hoc facitis? & nos mortales sumus similes vobis, &c. Tandē vix sedauerunt turbas, ne sibi immolarent.

Paulus apostolus manibus operatur. Actu. 9.

NN 4 batur,

DE HUMILITATE.

batur, vt haberet necessaria sibi & sociis propter quod etiam morabatur cum Aquila & Priscilla, qui erant artis scenofactoria, sicut & ipse.

Actu. 20. Alibi dicit, ad ea quæ mihi opus erant, his qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ.

1. Cor. 1. Humiliter de se sentiebat Paulus, qui fratrum orationibus confidebat. Adiuuantibus vobis in oratione pro nobis, ait.

Rom. 5. Orationes aliorum sollicitè postulauit, vnde ait: Obsecro vos fratres per dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem spiritus sancti, vt adiuuetis me in orationibus.

Ad Cor. 14. & Thessal. 3. Verbis etiam suis veram humilitatem interiorius indicabat. 1. Cor. 15. Ego sum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus, &c.

2. Tim. 1. Et Iesus venit in hunc mundum, peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, &c.

Item

Item ad humilitatem alios solícite Rom. 12.
 inducebat, ait enim: Non alta sapien-
 tes, sed humilibus, &c. Et ad Philip.
 2. In humilitate superiores sibi inui-
 cem arbitantes, &c.

CAPVT XCVIII.

¶ De superbia.

EVa propter appetitum excellen- Gen. 3.
 tiæ, quum audisset à serpente: Eri-
 tis sicut dii, de ligno vetito comedit.

Datum est homini dominium ad
 comedendum super pisces, aues & be-
 stias. Gen. 1. Dominamini piscibus
 maris, & volatilibus cœli, &c. Item
 terror vestester & tremor sit super cun-
 cta animalia terræ.

Superbia volētium ædificare tur- Gen. 15.
 rim usque ad cœlum, damnata fuit
 per confusionem linguarum.

Agar ancilla Sarai concepisse se Gen. 16.
 videns, dominam suam despexit.

Contra gloriantes de primogeni-
 tura, quod Cain fuit natus ante Abel,
 Esau ante Iacob Genesis. 15. & Iudas
 fuit.

DE SUPERBIA.

fuit. 4. genitus inter filios Israël. Genes. 29. & Manasses filius Ioseph natus fuit ante Ephraim Qui tamen habuit benedictionē dextere. Genes. 48. Et David fuit minimus inter fratres suos. 1. Regum. 16. Et Adonias natus fuit ante Salomonē. 2. Reg. 3. & sic de multis aliis.

Exo. 3. Nimis superbe respondit Pharaos, quando dixit: Nescio dominum, & Israël non dimittam.

Num. 16. Rebello Chore & aliorum facta contra Moysen, ex superbia processit. Nam dixit illis Moyses, Multum erigimini filij Leui.

Iud. 9. Percussus Abimelech à muliere, vocauit armigerum suum, & ait ei: Percute me, ne dicatur, quia à scemina interfectus sum.

1. Reg. 15. Saul petiit à Samuële, vt eum coram senioribus populi honoraret.

1. Reg. 24. Grauius fuit puniti elationis peccatum, quando David fecit numerari populum sibi subiectum.

Libido,

Libido, quam habuit Hieroboam 3. Reg. 12.
 dominandi, timens ne populus reuer-
 teretur ad domum Dauid, fecit eum
 excogitare vitulos aureos, quos fecit
 à populo adorari: & maluit eos re-
 cedere à deo suo quàm à dño suo. Iudith. 1.

Post victoriam obtentam de Ar-
 phaxat rege Iudæorum, exaltatum est
 regnum regis Nabuchodonosor Af-
 syriorum, & cor eius eleuatum est. Iudith. 2.

Præceperat Nabuchodonosor Ho-
 loferni, vt omnes deos terræ extermi-
 naret, vt ipse solus Deus diceretur ab
 his regionibus, quæ potuissent Holo-
 fernis potestati subiugari.

Videns superbus Aman, quod Esth. 3.
 Mardocheus ipsum adorare nolebat,
 suasisit regi, vt totus Iudæorum popu-
 lus deleteretur.

Aman superbissimus volebat coram Ibidem.
 se genu flecti, & ab hominibus adora-
 ri. Sed notabile est quòd illa superbia
 tot mala in seipsa causauit, vt iratus
 &

DE SUPERBIA.

& indignans existeret, & omnia alia quæ habebat, quasi nihil reputaret.

Esa. 3.

Signa superbiæ detestatur dominus per Esaiam, dicens: Pro eo quod eleuata sunt superba filiarum Sion, & ambulauerunt collo extenso, &c.

Esa. 14.

De Nabuchodonosor intelligitur ad literam illud Esaiæ, Confendam in cælum dicebat, &c. Ero similis altissimo.

Esa. 16.

De Moab dicitur, Audiuimus superbiâ Moab, superbus est valde, superbia eius & arrogantia eius, & indignatio eius, plusquam fortitudo eius.

Dan. 5.

Quoniam eleuatum fuit cor Nabuchodonosor regis Babylonis, & spiritus illius obturatus est ad superbiam, depositus est de solio suo, & gloria eius ablata est.

Ibidem,

Balthasar filius Nabuchodonosor rex Babylonis non humiliavit cor suum, sed aduersus dominatorem cæli eleuatus est, & ideo interfectus est, & Darius Mædus successit in regno.

An-

Antiochus ascendit Hierosolymā 1. Mac. 1.
in multitudine graui, & intrauit sanctificationem cum superbia, & accepit altare aureum, &c.

Dixerunt illi, quos dimisit Iudas 1. Mac. 5.
Machabæus ad custodiam terre, dum iret ad prælium: Faciamus nomen, & eamus pugnare contra gentes, &c.

Alchinus, qui volebat fieri summus sacerdos & quidam alij iniqui, iuerunt ad regem Demetrium, & accusauerunt Iudam & populum Iudeorum. 1. Mac. 7.

Quum audisset Nicanor holocausta, quæ offerebatur à Iudæis pro rege, irridens spreuit, & locutus est superbe. Ibidem.

Antiochus, æstimabat se præsuperbia terram ad nauigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum, propter mentis elationem. 2. Mac. 5.

Nicanor veniens ad pugnandum contra Iudam & socios eius, ita credebatur esse securus de victoria, quod vendebat.

DE SUPERBIA.

vendebat Iudæos antequam in campo videret eos.

2. Mac. 9.

Fugatus turpiter Antiochus de Perside, superbe locutus est, se venturum Hierosolymam, & congeriem sepulchri Iudæorum eam facturum, sed Deus percussit eum insanabili plaga.

Mac. 15

Nicanor Iudæis dicentibus, Est dominus potens in cælo, qui iussit agi diem septimum. Et ego, inquit, potens sum super terram, qui impero fumi arma, & negotia regis impleri. Sequitur, Et in summa superbia creatus, cogitauerat commune trophæum statuere de Iuda.

Luc. 10.

Quum dixissent discipuli, Domine etiam dæmonia subiungunt nobis in nomine tuo, compefcuit eos dominus, dicens: Videbam Satanam sicut fulgur cadentem de cælo, &c. In hoc tamen nolite gaudere.

Luc. 18.

Superbia Pharisei, qui se iactabat, & proximum condēnabat, damnatur.

Actu. 12.

Statuto die Herodes vestitus

ste regali, sedit pro Tribunali, & cō-
cionabatur ad populum. Populus au-
tem acclamabat: Dei voces, & non
hominis. Confestim autem percussit
eum angelus domini, eo quod non
dedisset gloriam & honorē deo, con-
sumptusque à verinibus expirauit.

CAPVT XCIX.

¶ De iactantia.

GAal filius Obed, dicebat sociis: *Iud. 9.*
Quis est Abimelech, & quæ est
Sichem, vt feruiamus ei? Vtinam da-
ret aliquis populum istum sub manu
mea, vt auferam, & cætera.

Samson leonem manibus inermis *Iud. 14.*
lacerauit, nec tamen tantam probita-
tem indicare voluit.

Goliath Philistæus exprobrauit *1. Reg. 17.*
exercitui Israël, vt aliquis veniret cū
eo ad singulare certamen.

Adonias filius Hagith eleuabatur, *3. Reg. 1.*
dicens: Ego regnabo. Sed parum du-
rauit regnum eius.

Be-

DE IACTANTIA.

3.Reg.20 Benadab rex Syria, misit nuntios regi Israel, & ait: Hoc faciant mihi dii, & hoc addant si suffecerit pulvis Samariae pugillis omnis populi, qui sequitur me. Sed pulchre responsum est ei: ne gloriatur accinctus, aequè ut discinctus, &c.

2.Reg. 18 Grandia verba & superba dixit Rapsaces, ex parte regis Assyriorum, dicens: Nunquid liberauerunt de manu regis Assyriorum, &c.

Judith.6. Holofernes dixit Achior: Quum percußerimus omnes, quasi hominè vnum, tunc etiam ipse cum illis Assyriorum gladio interibis.

Esth.5. Aman inuitatus ad conuiuium Esther, vocauit amicos & uxorem suà, & exposuit illis magnitudinem diuitiarum suarum, & filiorum, & quando apud reginam solus cum rege præsere debebat. Sed nota, quod suspensus fuit in crastino, in eadem trabe, quam parauerat Mardocheo.

Esa.10.

Aperuit Esaias verba regis Assyriorum.

riorum. In fortitudine manus mee feci, & in sapientia mea intellexi, &c. Non fuit qui moueret pennam, & aperiret os suum & ganniret, &c.

De Nabuchodonosor intelligitur Esa. 14. ad literam illud Esaie: Dicebas in corde tuo, In cælum conscendam, supra astra dei exaltabo solium meum, & sis milis ero altissimo.

Per Hieremiam dicitur de Moab, Hier. 48. Summitatem eius & arrogatiam eius, &c. q. nō sit iuxta eā eius virtus, &c.

Nabuchodonosor rex Babylonis, Dan. 3. dixit tribus sociis Danielis, qui noluerunt statuā eius adorare: Quis est deus qui eripiat vos de manu mea?

Deambulans in aula Nabuchodonosor, ait: Nōne hæc est Babylon ciuitas magna, quam ædificaui in domum regni, in robore fortitudinis mee, & in gloria decoris mei? Quumq; adhuc sermo esset vox de cælo ruit, &c.

Audiuit Seron, quod congrega- 1. Mac. 3.
uit

DE IACTANTIA.

uit Iudas ecclesiam fidelium, & ait.
Faciam mihi nomen, & debellabo Iu-
dam, sed ipse e contra fuit cito debella-
tus ab eo.

1. Mac. 10. Demetrius filius Demetrii misit
ad Ionatham : dicens : Descende ad
nos in campū & cōparemus illic in-
uicem, quia mecum est virtus bello-
rū. Interroga, & discce, quis sum ego,
&c. Sed paulò post male successit ei.

2. Mac. 8. Nicanor pugnaturus contra Iu-
dā, vocauit negotiatores, promittēs se
daturum pro vno talento nonaginta
mancia Iudæorum.

2. Mac. 9. Multitudine ad arma concurrente
fugatus est turpiter Antiochus de Per-
sipoli ciuitate Persidis & superbe lo-
cutus est, dicens se venturum Hiero-
solymam, & congeriem sepulchri Iu-
dæorum eam facturum.

2. Mac. 15. Nicanor interrogauit Iudæos. Si
est potens in cœlo qui imperauit diē
Sabbatorū: Respondentibus illis, do-
minus potens in cœlo, qui constituit
diem

DE IACTANTIA. 282

diem septimum, ait, Et ego potēs sum
super terrā, &c. Vt supra precedēti ca.

Petrus valde audacter dixit do- Mat. 26.
mino, Etsi omnes scandalizati fue-
rint, sed non ego. Sed postea longe
aliter accidit.

Qui se iactāt & dilatant maxime, si Mar. 14.
mentiuntur, diabolus specialiter imis Luc. 22.
tantur, qui dixit, quū ostendisset do- Ioan. 17.
mino omnia regna mundi, Mihi tra- Luc. 4.
dita sunt omnia, & cui volo do illa.

Contra iactātes se, & arrogantes, Luc. 18.
inducit dominus exemplū illius Pha-
risei, dicentis: Non sum sicut ceteri
hominum, velut etiā hic publicanus.

Magnæ arrogantie verba dixerūt Ioan. 9.
Pharisei cæco nato, quem dominus
illuminavit & illos rationabiliter con-
fundeat: In peccatis natus es totus,
& tu doces nos?

Arroganter nimis dixit Saluato- Ioan. 19.
ri Pilatus. Nescis quia potestatem ha-
beo crucifigere te, & potestatem ha-
beo dimittere te?

DE ELECTIONIBVS.

CAPVT C.

De electionibus.

Exo. 18.

Confilio Iethro sacerdotis Madian
Moyſes vſus humiliter, elegit Iu-
dices, ſeu praelatos minores, viros po-
tentes & timentes dominũ, in quibus
erat veritas, & qui oderant auaritiã.

Num. 17.

Preceperat dñs Moyſi, vt tolleretur
12. virgæ iuxta numerum tribuum fi-
liorum Iſraël, &c. Et nomen Aaron
erat in Tribu Levi. Quas quum po-
ſuiſſet in tabernaculo, ſequenti die in-
uenit virgam Aaron germinãſſe.

Num. 31.

Volens Moyſes vlcisci Iſraël de
Madianitis, ait: Mille viri de ſingulis
tribubus eligantur ad bellum.

Num. 27.

Moyſes aduertens ſe iuxta volun-
tatem domini, moriturus orauit do-
minum deuote, dicens: Provideat do-
minus Deus ſpiritum omnis carnis
hominem, qui ſit ſuper multitudinem
hanc, &c. Ordinauit autẽ dominus,
quod Joſue filius Nũ eſſet ſucceſſor
ipſius, & dux populi loco eius, &c.

Post

DE ELECTIONIBVS. 283

Post mortem Iosue consuluerunt Iud. 7.

filij Israël dominum dicentes : Quis
ascendet ante nos, & erit dux belli?

Dixitq; dominus, Iudas ascēdet, &c.

Videntes filij Israël, quòd Gedeò Iud. 8.

strenuè pro eis pugnauerat, dixerunt
omnes ad eum, Dominare nostri, &c.

Maiores natu de Galaad, perrexe- Iudic. 11.
runt ad Hiephthe, dixeruntq; ad eū,
Veni & esto princeps noster, & pu-
gna contra filios Amnon.

Erat vir de Benjamin, nomine Cis, 1. Reg. 9.
& ei filius vocabulo Saul electus &
bonus, & non erat vir de Israël me-
lior illo, &c. hunc reuelauit dominus
Samuēli eligendum fore & vngen-
dum super populum Israël.

De mandato domini speciali iuit 1. Reg. 16
Samuel in Bethleem & vnxit Dauid
filiū Isai in regem super Israël &
Hierusalem.

Mortuo autem Saule venerunt vi 2. Reg. 2.
ri de tribu Iuda, & vnixerunt Dauid
super se in regem. Deinde vniuersa.

OO ; vi-

DE ELECTIONIBVS.

2. Reg. 5. tribus Israel venerunt ad eum & vn-
ctus est in regem, super totum popu-
lum Israel. Vnde ipse dicit in Psalmis:
Psal. 77. Elegit David seruum suum. Et alibi:
1. Par. 28. Placuit Domino, vt me eligeret re-
gem super cunctum populum Israel.
Ibidem. Appropinquans morti Dauid, di-
xit maioribus Israel: De filiis meis e-
legit dominus Salomonē, vt sederet
in throno regni domini, super Israel.
1. Reg. 11. Terribili iudicio dei assumptus fuit
Hieroboam, vt esset rex super 10. tri-
bus Israel, & tamen occasio fuit po-
pulo recedendi à deo.
4. Re. 10. Scripsit Iehu literas, & misit in Sa-
mariam ad optimates ciuitatis: Eligi-
te meliorem & eum, qui vobis pla-
cuerit de filiis domini nostri, & po-
nite eum super solium patris sui, & pu-
gnate pro domo domini nostri.
1. Mac. 9. Congregati sunt omnes amici Iu-
dæ, & dixerunt Ionathæ, Ex quo frat-
er tuus defunctus est, vir similis ei
non est, qui exeat contra inimicos nos-
tros.

D
stros
pro eo
ad bel
Vo
& ele
Apo
Po
li stat
Matth
domi
ostend
vnum
ius Ap
Se
placui
Steph
ritu sa
M
no &
sanctu
Barn
psi eo

TL

DE ELECTIONIBVS. 284

stros. Nunc itaque te eligimus esse
pro eo nobis in principem & ducem
ad bellandum bellum nostrum.

Vocauit dominus discipulos suos, Luc. 6.
& elegit duodecim ex ipsis, quod &
Apostolos nominauit.

Post ascensionem domini, discipulis Actu. 1.
li statuerunt duos, scilicet, Ioseph &
Matthiam, & orantes dixerunt, Tu
domine, qui nosti corda omnium,
ostende quem elegeris ex his duobus
vnum, accipere locum ministerij hu-
ius Apostolatus.

Sermo, quem dixerunt Apostoli, Actu 6.
placuit omni multitudini, & elegerunt
Stephanum virum plenum fide & spi-
ritu sancto, & Philippum, &c.

Ministrantibus discipulis domi- Actu. 13.
no & ieiunantibus, dixit illis spiritus
sanctus, Segregate mihi Paulum &
Barnabam in opus ad quod assump-
psi eos.

CAPVT CI.

¶ De bonis Principibus & prelatiſ.

DE BONIS PRINCIPIB.

Exo. 5. 7.
& sequen.

Bonus praelatus Moyses multo-
ties intrauit ad Pharaonem pro
caussa populi, vt eum liberaret de Aeg-
gyptiaca seruitute.

Exo. 14.

Populum timentem Moyses con-
fortabat, dicens: Nolite timere, do-
minus pugnabit pro vobis, & vos ta-
cebitis. Ore quidem verba dicebat,
sed corde dominum exorabat, sicut
apparet ibi.

Exo. 15.

Clamabat pro populo ad dominū
Moyses, quando murmurabat popu-
lus contra eam.

Exo. 16.

Omnia debet retorquere ad do-
minum bonus Praelatus. Vnde dice-
bat Moyses: Nec est contra nos mur-
mur vestrum, sed contra dominum.
Nos enim quid sumus?

Exo. 17.

Quū pugnaret Israël cōtra Ama-
lech, nō iuit Moyses ad prælum, sed
tantū Iosus misit famulum suum, &
tamē erat ex parte ipsius iustissimum
bellum: ipse vero stans in vertice col-
lium, ad orandū dominū se conuertit.
Recessurus

Recessurus à populo Moyses, & Exo.24.
 iturus ad montē, bonos vicarios de-
 reliquit, videlicet Aaron & Hur. Exo.32.

Videbatur velle dominus confun-
 dere & delere populum peccatorem,
 & promittebat Moyfi magnū statum
 & honorē. Et tamen Moyses pro po-
 pulo suo instanter orabat. Et nota quā
 ta seueritate populū puniuit, pro quo
 Deum tamen instanter orabat.

Moyes distribuit Leuitis duo- Num.7.
 decim boues & septem plaustra, quos
 obtulerant principes tribuum filio-
 rum Israël, sed nihil dederat filiis Ca-
 ath, licet essent magis propinqui: quia
 propriis humeris omnia portare de-
 bebant.

Desiderabat Moyses, quòd om- Num.11.
 nes de populo prophetarent, licet ho-
 nor suus minui videretur.

Post reditum exploratorum dixit Num.14.
 dominus ad Moysem, Quousq; de-
 trahet mihi populus iste? Feriam ergo
 pestilentia: te quoq; faciam principem
 OO § super

DE BONIS PRINCIPIIS.

super gentem magnam & fortiorem, quam hic est. Sed noluit Moyses ad maiorem transferri praelationem.

Num. 16. Pereunte populo pro murmure & tumultu, quæ faciebant contra Moysen & Aaron: Dixit Moyses ad Aaron, Tolle thuribulū, & hausto igne de altari, mitte incensum: pergens cito ad populum, ut roges pro eis.

Num. 27. Moriturus Moyses solícite rogauit dominum, ut populo de duce idoneo prouideret. Nullum vero in speciali voluit nominare.

Iosue. 24. Seruierunt Israël domino cunctis diebus Iosue, &c. Bonus enim Praelatus multum confert ad populum, in via domini dirigendum.

1. Reg. 7. Samuel iudicabat Israël, & ibat circumies Bethel & Galgala & Masphar, ut homines, qui eo indigebant facilius possent ad ipsum habere accessum.

1. Reg. 13. Dixit Samuel ad populū, Absit à me hoc peccatū, ut celsim orare pro vobis, & docebo vos viā rectā & bonā.

Vi-

Videns David angelum percutien- 2.Reg.24
tem populum, obtulit se pro eo per-
cutiendum. Vertatur, inquit, obsecro,
manus tua contra me, &c.

Audiuit ois Israël iudicium, quod 3.Reg.3.
iudicasset rex Salomō de duabus mu-
lieribus: & timuerunt regem, viden-
tes sapientiam dei esse in eo.

Signum est quod dominus diligit 2.Par.9.
populum, quando dat ei bonum prae-
latum. Vnde regina Saba dixit: Quia
diligit Deus Israël, idcirco posuit te
regem supra eum, vt facias iudicium
atque iustitiam.

Volens dominus tradere regē Sy- 3.Reg.20
ria in manu regis Israël, mandauit ei
per Prophetam, quod ipse rex debe-
bat incipere praeliari,

Quandiu vixit Ioiada Pontifex, 4.Reg.12
Ioas rex iuda fuit bonus: quo mor-
tuo, multa mala fecit.

Ezechias rex Iuda, fecit serpentem 2.Par.22.
æneum confringi, eo quod esset po-
pulo idololatrandi occasio.

DE BONIS PRINCIP.

4. Reg. 18

Iosaphat rex Iuda constituit iudices super populum, & eos valde fideliter & prudenter instruxit: Videte, inquit, quid facitis.

2. Par. 30.

Perrexerunt cursores cum epistolis, ex regis imperio Ezechie & principum eius in vniuersum Israel & Iuda, precipientes: Reuerimini ad dominum, &c.

1. Esd. 9.

Orante Esdra & fiente pro transgressione populi, collectus est ad eum coetus magnus virorum ac mulierum, & fleuit populus multo fletu ad exemplum eius.

Judith. 4.

Audita Holofernis potentia Eliachim magnus sacerdos circumiuit omnem Israel alloquutus eos, dicens. Scitote quoniam exaudiuit dominus preces nostras: sequi populum bonis exhortationibus confortabat.

Esa. 22.

Bonus praelatus debet esse, quasi bonus pater populi sibi commissi. Nam de Eliachim, quem constituit dominus loco Sobnae praepositi, dicitur apud Esaiam: Erit quasi pater habi-

habitantium in Hierusalem.

Mortuo Iuda Machabæo, emer- 1. Mac. 6.
serunt iniqui in omnibus finibus Is-
raël, & exhortati sunt omnes qui ope-
rabantur iniquitatem. In diebus illis
facta est fames, &c.

Quum crederetur occisus Iona- 1. Mac. 12.
thas à Tryphone, quæsierunt omnes
gentes, quæ erant in circuitu Iudæo-
rum contere eos. Dixerunt enim:
Nō habet principem adiutorem, nūc
ergo expugnemus eos, & tollamus de
hominibus memoriam eorum.

Causa pacis & boni status sanctæ 2. Mac. 2.
ciuitatis, pulchrè dicitur fuisse pru-
dentia & pietas Oniæ summi sacer-
dotis & bonitas subditorum.

Bene restitit Onias Heliodoro, 2. Mac. 3.
volenti spoliare templum, & deposita
viduarum & pupillorum auferre.

Saluator noster dominus Iesus, Ioan. 10.
ubi se bonum pastorem dicit, statim
causam subiungit, dicens: Bonus pa-
stor animam suam dat pro ouibus. Et
post

DE BONIS PRINCIP.

post pauca Animam meam pro ouibus meis pono. In quo dat intelligere, quid exigatur ad hoc, quod aliquis bonus pastor vocari mereatur.

Ioan. 21.

Quando saluator noster post resurrectionem suam, voluit gregem Ecclesie Petro committere. Primò probauit eum dicens: Simon diligis me plus his? Et nota quod examinauit eum de dilectione, non de cognitione. De practica verò, non de theorica, de facto verò, non de iure.

Item non solum interrogauit simpliciter an eum diligeret, sed ter dicit: Si diligis me. Addit ter: Pascere oues meas: non tonde, vel occide. Bonus enim praelatus commissum sibi gregem debet pascere verbo, & exemplo, & temporali subsidio.

Actu. 2.

Videns Petrus ludæos admirantes, & malè de discipulis sentientes, eleuauit vocè & loquitur eis: Viri Iudei &c. Vbi gregem suum cōstater defendit, & aduersarios salubriter superauit.

Con-

Considerari potest hic de Paulo
Apost. eximiae bonitatis praelato. Ad
bonum enim praelatum specialiter &
summè pertinet dilectio, quã habere
debet ad subditos. Sicut diligebat pas-
tor ille optimus princeps pastorum,
qui posuit animam suam pro ouibus
suis. Qui quum dilexisset suos, in fi-
nem dilexit eos. Paulus autem miro
modo ea dilectione feruebat. Vnde 2. Cor. 12.
dicebat: Ego libentissimè impendam,
& superimpendar ipse pro animabus
vestris: licet plus vos diligens minus
diligar à vobis. Et ad Philippen. 4.
Fratres mei charissimi, &c.

Iterum debet in eo esse scientia Phil. 4.
scripturae: Eligite lumen sapientiae, Sap. 6.
quod profit populis. alioquin quomo-
do posset leprã à non lepra discerne-
re, vel cõmissum sibi populum iudi- 1. Co. 2. 3
care? Ipse verò Paulus de diuinis &
humanis excellentissimam cognitio- 2. Cor. 12
nem habebat, qui paruulis in Chri-
sto lac potum dabat, & inter perfectos
sapientia-

DE BONIS PRINCIP.

sapientiam loquebatur. Quippè qui
fuit raptus vsque ad tertium cœlum,
& audiuit arcana verba, quæ non li-
cet homini loqui.

Rom. 12.

Ex amore verò subditorū, & no-
titia scripturarum sollicitudo in præ-
sidente causatur, qui præst in solici-
tudine. Qua quidē sollicitudine, Pau-
lus erga proximos ardentissimè fun-
gebatur, propter quod ait: Præter illa
quæ extrinsecus sunt instantia, mea
quotidiana sollicitudo omnium Ecclesia-
rum. Item & alibi: Volo scire qualem
solitudinem habeam pro vobis. Ex
prædictis tribus debet sequi instru-
ctio peritorum Vnde promittit do-
minus Hierem. 3. Dabo vobis pasto-
res iuxta cor meū, qui pascēt vos sci-
entia & doctrina. Iuxta id qd dixit Ar-
taxerxes Esdræ & iudicibus populi:
Imperitos docete liberè. Et hoc pro-
fectò liquet fecisse Paulum docto-
rem Gentium, qui verbo, vel scripto
docuit vniuersum mundum. Doctor
Gen-

1. Cor. 11

2. Cor. 1.

3. Esd. 7.

1. Tim. 2.

Gen
2. O
man
hæc,

D
cia d
nare:
insti
quag
que i
tera c
quod
reliqu
gas co
presb

It
dos a
do di
timer
Et hæ
ad E
no &
diute
Reco

Gentiū in fide & veritate. Et. 2. Cor.
 2. Odorem notitiæ suæ Deus per nos
 manifestat in omni loco, &c. Et ad
 hæc, quis tam idoneus?

Debet etiam bonus prælatus offi- 2. Cor. 1
 cia disponere inter subditos, & ordi- Exod. 14
 nare: sicut Moyses, qui cōsilio Iethro
 instituit in populo Centuriones quia
 quagenarios & decanos. Paulus quo-
 que in Ecclesia similia faciebat. Cæ-
 tera quum venero disponam? Propter 1. Cor. 14
 quod dicebat Tit. 1. Huius rei gratia
 reliqui te in Creta, vt quæ defunt per-
 gas corrigere & cōstituas oppidatim
 presbyteros, sicut ego tibi ordinā.

Item debet pusillanimes & timi- Exo. 34
 dos animare sicut fecit Moses, quan-
 do dixit populo pauescenti. Nolite
 timere, dominus pugnabit pro vobis,
 Et hoc utiq; Paulus optimè faciebat
 ad Ephe. 6. Confortamini in domi-
 no & in potentia virtutis eius, & in-
 duite vos armaturam Dei, &c. Idem:
 Recogitate eum, qui talem sustinuit
 PP à pec-

DE BONIS PRINCIP.

à peccatoribus aduersus seipsum cōtradictionem, vt non fatigemini animabus vestris deficientes.

2. Mach. 3

Item in bono prælato, debet esse defensio oppressorum: Sicut Onias summus sacerdos, qui constanter resistit Heliodoro, volenti templum dñi spoliare: Quàm viriliter autē Paulus resistit pseudoapostolis Iudeis, patet in Actib. Et ad Corin. In quo quia audet, audeo & ego: & ideo dicebat se pugnare. Sic pugno non quasi aërē verberans. Et. 1. Timoth. 4. Bonū certamē certavi, cursum cōsummaui, &c.

Iudith. 4.

Præterea debet esse consolator afflicto velut Eliachim, quum Holofernes Bethuliam obsedisset. Paulus autē nō erat inferior in hac parte: vnde ait: Benedictus Deus, & pater domini nostri Iesu Christi, qui est pater misericordiarum; & Deus omnis consolationis consolans nos in omni afflictione nostra, vt possimus consolari eos, qui sunt in quauis afflictione. Et ad

ad Hebræos. 3. Rogo vos fratres, vt
sufferatis verbum solatij. Verba enim
consolatoria habuit maximè ad Phi-
lippen. & ad Thessal. vt patet intuenti.

Debet insuper bonus praelatus pi- Gene. 48.
gros & tepidos excitare, quod fecit
Patriarcha Iacob, qui audiens, qd ali-
menta venderentur in Aegypto, dixit
filiis suis. Quare negligitis? Et hoc
strenuus & vigil Paulus optimè no-
uerat facere. Ad Romanos. 14. Hora
iam est, nos de somno surgere. Et ad
Ephesios. 5. Surge qui dormis, & ex-
urge à mortuis & illuminabit te Chri-
stus. Et. 2. Timoth. 1. Commonefa-
cio te, vt resuscites gratiam Dei, quæ
est in te per impositionem manuum
tuarum.

Item debet indigentibus pro pos- 4. Reg. 4
sibilitate sua quantū ad necessaria sub-
uenire. Exēplum est de hoc in Eliseo,
qui quinq; panes fecit distribui filiis
Prophetarum. Quod & Paulus dili- Act. 2.
genter implebat, memor illius verbi:

PP 2 Bea-

DE BONIS PRINCIP.

- Beatus est magis dare quàm accipere.
1. Co. 16. re. prout ipso refert. Quum verò non habebat, quod dare posset, ab aliis sollicitè procurabat: & hoc optimè apparet ad Corin. De collectis autè,
1. Cor. 1. &c. Et alibi: Qui parcè seminat, par-
cè & metet.
- Num. 16 Item ad eum pertinet superbos & tumidos refrenare & humiliare. Quod volens facere Moyses, increpando dicebat: Multum erigimini in filius Levi.
1. Reg. 15 ui. Samuel etiam dixit Sauli. Quare nò audisti vocem domini? &c. In hac arte Paulus erat valdè peritus. Vnde ait: Perinde quasi non venturus sim ad vos, inflati sunt quidam, sed venturam breui ad vos, si dominus voluerit, & cognoscam, non sermonem ipsorù, qui inflati sunt, sed virtutem. Et alio:
1. Tim. 6. Diuitibus in presenti seculo, præcipue elato sint animo.
- Rursus etiam bonus prælatus distantes, & ad eum accedere non valentes debet personaliter visitare. Quod bene

bene Samuel adimplebat, qui ibat circumiens Bethel & Galgala & Masphar: & iudicabat Hierusalem. Et quis hoc unquam exercuit sicut Paulus, qui ab Hierusalem usque ad ultimum mare, repleuit Euangelium Christi? Ita quod Rom. 15. tam suam quandam cursum nominavit. Et sic curro non quasi in incertum. Et iterum: Cursum consummaui.

Item debet delinquentes & transgressores punire, sicut fecit Moyses Exo. 32. quando populus vitulum conflatilem adoravit. In hac etiam parte, Paulus negligens non erat, sed dicebat: Arma militiae nostrae non sunt carnalia, sed potentia deo, &c. Sequitur: In promptu habemus vindictam, adversus omnem inobedientiam. Et, Cum virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu lenitatis? 2. Tim. 4. 1. Co. 10. 1. Cor. 14.

Item bonus praelatus debet contumaces de populo, & pestiferos extirpare: sicut fecit Moyses de Chore, & his qui adhaeserunt sibi. Tu, inquit,

DE MALIS PRINCIP.

quit, & omnis congregatio tua staret
seorsum. Deinde dixit ad alios: Rece-
dite à tabernaculis horum hominum
impiorum. Paulus de illo, qui tenebat

1. Cor. 5.

1. Tim. 2.

nouercam suam, ait: Ego iudicaui tra-
dere huiusmodi satanę in interitū car-
nis: Et post: Expurgate vetus fermen-
tum. Hymenæum & Alexandrū tra-
didit satanę, vt discerent non blas-
phemare.

Postremò debet pro vniuersis ora-

Exod. 32. re, sicut faciebat Moyses. Is orabat do-
1. Reg. 12. minū. Et Samuel: Absit à me hoc pec-
catum, vt cesset orare pro vobis.

Roma. 1.

Hoc autem Paulus diligentissime
adimpleuit. Sine intermissione memo-

Thessal. 1. riā vestri facio semper in orationibus

1. Tim. 2.

meis. Et Thessal. Oramus semper pro
vobis, vt Deus dignetur vos vocare,
&c. Item hoc ipsum fieri hortabatur,
dicens: Obsecro, vt ante omnia fiant
deprecationes pro omnibus homini-
bus, pro regibus, &c.

CAPVT CII.

¶ De

¶ De malis principibus, & prælatis.

Præcepit dominus Moyfi, dicens: Num. 25.
Tolle cunctos principes populi,
& suspende eos contra solem in
patibulum.

Dixit Moyses ad Aaron: Quid Exo. 24.
tibi fecit hic populus, ut induceres su-
per eum peccatum maximum? Quasi
diceret: Multum peccaret prælatus in
subditos, quando eorum prauæ ac-
quiesceret voluntati.

Male corripuit Eli filios suos, quod 1. Reg. 2.
multum displicuit domino. Et tamen
corripuit eos verbo, sed lentè, non vi-
liter & seuerè. Quid ergo de illis, qui
in malis fauent, vel qui dant eis occa-
sionem peccandi.

Etiā malis prælatis debent de- 1. Reg. 24
ferre subditi, sicut Dauid, qui percus-
sit cor suum, quod præciderat oram
chlamydis Saulis illius, nec aliquid
mali voluit facere ei.

Totū pōdus prelij versū est in Saul: 1. Reg. 31.
vnde cecidit in prælio, & occisus est.

DE MALIS PRINCIP.

1. Reg. 14

Propter peccatum, quod commisit Dauid in numeratione populi, mortui sunt ex populo septuaginta millia virorum.

3. Reg. 12.

Quia Roboam populum nimis grauare voluit, magnam partem eius amisit.

Ibidem

Occasionem dedit Roboam populo recedendi à cultu Dei, quando vitulos fecit, & adorari eos praecepit.

3. Reg. 18

Propter malos praelatos subditi interdum temporaliter affliguntur. Vnde Helias dixit Achab: Tu conturbas Israel, & domum patris tui.

3. Reg. 22.

Rex Syriae praecepit principibus curruum suorum: Non pugnabis contra maiorem vel minorem quempiam, nisi contra regem Israel. Solus autem ille erat Achab nequissimus.

2. Par. 33.

Manasses seduxit Iudam & habitatores Hierusalem, vt faceret malum super omnes gentes, quas subuerterat dominus à facie filiorum Israel.

Esaia. 1.

Malorum praelatorum in Hierusalem

Ierem habitantium peccata expressit Esaias, dicens: Principes tui infideles sunt, socij furum, sequuntur munera, diligunt retributiones.

De Nabuchodonosor principe pef Esai. 14. simo dicitur: Tu terram tuam distididisti, tu populum tuum occidisti, &c.

Sobna præpositus templi credebatur Esai. 22. in Hierusalem diu viuere, & moriturus honorificè sepeiliri. Sed mandauit dominus ei. Quid tu hic, aut quasi quis hic? Post pauca sequitur Expellam te de statione tua. Et ille videtur fuisse de his, qui dicebant paulo ante: Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.

Sedechias rex Iuda, dixit principibus Hieremiam occidi petentibus: Ecce in manibus vestris est: non enim fas est regem vobis quicquam negare.

Contra malos prophetas & prælatos dixit Dominus per Ezechielem: Non ascendistis ex aduerso, nec op-

DE MALIS PRINCIPIE.
posuistis murum pro domo Israel, ut
staretis in praelio in die Domini.

Ezec. 34.

Malis praelatis dominus per Ezechielem terribiliter comminatur, dicens: Vae pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascebuntur à pastoribus? Statim describit malorum actus pastorum. Lac, inquit, comedebatis, & lanis operiebimini, & quod crassum erat occidebatis: & agrotum non sanastis, quod fractum erat non alligastis, quod infirmum fuit non consolidastis: & quod abiectum erat, non reduxistis: quod perierat, non quaesivistis: sed cum austeritate imperabatur eis, &c.

Dan. 13.

Mali fuerunt illi presbyteri, qui condemnauerunt Susannam ad mortem, eo quod noluit consentire eis, quum ex hoc inagis meruisset laudari.

1. Mac. 7.

Rex Demetrius Alchinum pro-ditorem impium, constituit in sacerdotio, & mandauit ei facere vitionem in filiis Israel.

Ele-

Elegit Bacchides viros impios, & 1. Mac. 9.
constituit eos dominos regionis, &
expugnauit amicos Iudæ, & adduce-
bant eos ad Bacchidem.

Iason frater Oniæ, qui summum 2. Mac. 4.
sacerdotium emit ab Antiocho, statim
vt obtinuit principatum, ad gentilem
ritum tribulos suos trāsferre cœpit.

Proprietates malorum prælatorum Ex nouo
tangit dominus Iesus. Super cathedrâ testamen.
Moyfi sederūt scribæ & pharisæi, &c. Matth. 23.
Dicunt, & non faciunt: alligant onera
grauia, &c. Addit: Væ qui clauditis
regnum cœlorum ante homines, &
vos non intratis, &c.

Et apud Ioannem. Mercenarius, & Ioan. 13.
qui nō est pastor, videt lupum venien-
tem, & dimittit oves, & fugit. Non
pertinet ad eum de ouibus, sed curat
tantum de pellibus.

Sciebat Paulus, qd Iudæi per inui- Matth. 27
diam dominum tradidissent: sciebat Ioan. 19.
eum esse innocentem, & tamen pro-
pter fauorē populi, & timorem Cæsā
ris, tra-

DE MALIS PRINCIPIE-
ris, tradidit eum voluntati eorum.

Actu. 4.

Principes sacerdotum vocâtes Pe-
trum & Ioannem, denuntiauerunt ne
omnino loquerentur, nec docerent in
in nomine I E S V.

Actu. 5.

Videns princeps sacerdotum mul-
ta signa per Apostolos fieri, exurgens
ipse & omnes qui cum eo erant, in-
iecerunt manus in Apostolos, & po-
fuerunt eos in custodia sua publica.
Angelus autem domini per noctem
eduxit eos. Tunc abiit magistratus cū
ministris, & adduxerunt illos & post
multa cōsilia vocauerunt Apostolos,
& cæsis denuntiauerunt, ne amplius
loquerentur in nomine I E S V.

Act. 6. 7.

Raptus fuit Stephanus à Iudæis,
& adductus in concilium. Quum
plura obicerent ei principes sacerdos-
tum, dixerunt ei: Si hæc ita se habent
Qui quū fideliter se excusaret, & du-
ritiam Iudæorum acriter increparet,
lapidatus est ab eis, prefato principi
nullam displicentiam ostendendo.
Qui-

Quidam homines habentes puel- Actu. 26.
lam, à qua Paulus eiecit spiritū Phy-
tonicum, accusauerunt eum & Silam
eius socium, quòd ipsi ciuitatem tur-
babant. Magistratus autem sine ali-
qua probatione, fecerunt Paulum &
Silam virgis cædi, & in carcerem du-
rum mitti.

Productus Paulus in concilium, Actu. 26.
ceperat rationabiliter loqui: sed ad
primum verbum quod dixit, prin-
ceps sacerdotum fecit eum percuti.
Tunc Paulus dixit: Percutiet te do-
minus paries dealbate, & tu sedens
iudicas secundum legem, & contra
legem iubes me percuti?

Malos præfides & in quos ha- Actu. 28.
buit Paulus, Felicem & Festum, qui
volebant gratiam Iudæis præstare:
& idcirco compulsus est Casarem
appellare.

CAPVT CIII.

¶ De ambitiosis.

Lo-

DE AMBITIOSIS.

Num. 12.

LOquuta est Maria & Aaron contra Moysen, & dixerunt: Nonne & nobis similiter loquutus est dominus? Sed hæc verba videbatur ambire ducatum populi sui.

Num. 16.

Chore & complices sui anhelantes ad regnum populi, condemnauerunt Moysen, & Aaron accusauerunt, dicentes: Sufficiat nobis, quod omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est dominus. Cur eleuamini super populum domini?

Iudic. 9.

Abimelech, filius Gedeonis, callide procurauit se eligi per amicos ex parte matris suæ, sed postea pessime successit vtrisque.

Ibidem.

Parabola illa, quam proposuit Ionathas, quod oliua, vitis, & ficus noluerunt sibi regnum accipere & principatum, Rhamnus vero arbor modica & vilis, regimè usurpare præsumpsit, potest ad ambitiosos aptari.

Ibidem.

Dicebat Gad filius Obed: Vinā daret aliquis populum istū sub manu mea,

mea, vt auferre de medio Abimelech.

Abſalon hominibus ad iudiciũ re- 2. Reg. 15
gis venientibus, Dauid blandiendo,
detrahendo ſimul & ambiendo dice-
bat: Videntur mihi ſermones tui boni
& iuſti, ſed non eſt qui te audiat, con-
ſtitutus à rege. Quis me cõſtituat iu-
dicem ſuper terram? Sed nota, quid ei
poſtea acciderit, Cap 17. 18. eiufdem.

Adonias, filius Hagith, eleuabatur, 3. Reg. 1.
dicens: Ego regnabo.

Dixit Achias Silonites propheta 3. Reg. 11.
ad Hieroboam: Regna ſuper omnia,
quæ deſiderat anima tua. Sed poſtea
adeptus regnum ſuper decem tribus,
peſſimè ſe habuit.

Zambri videns Hela dñm ſuum 3. Reg. 16
regem Iſraël temulentum, occidit eũ,
& regnabat poſt eum ſeptem diebus
tantum.

Athalia, mater Ochozię regis, vi- 4. Reg. 11
dens mortuum filium ſuum, in tantam
exarſit libidinem dominandi, quòd
interfecit omne ſemen regium exce-
pta

DE AMBITIOSIS.

pto Ioas, qui fuit à sorore Ochozæ
furtiuè sublatuſ.

4. Reg. 15. Sellum filius Iabes, coniurauit con-
tra Zachariam regem Iſrael dominum
ſuum: & interfecit eum, & regnauit
pro eo vno meſe.

Iudith. 2. Nabuchodonofor rex Aſſyriorum
vocaui duces belatores ſuos, dixitq;
ſibi cogitationem eſſe, vt omnem ter-
ram ſuo ſubiugaret imperio.

Eſther. 5. Ambitioſi & ſuperbi plus affligun-
tur de paucis, qui eos præcedunt, vel
eis non obediunt, q̃ lætantur de mul-
tis, qui eos ſequentur, vel obſequun-
tur eis. Vnde ſuperbus Aman, qui erat
ſecundus à rege, & filios & diuitias
multas habebat, vel ſe habere putabat,
quandiu videbat Mardocheum ante
fores regias, &c.

2. Mac. 3. Audiuit Seron, q̃ congregauit Iu-
das eccleſiam fidelium, & ait: Faciam
mihi nomen, & glorificabor in regno,
& debellabo Iudam. Sed ipſe cito fuit
debellatus à Iuda.

Alchi-

Alchinus, qui volebat summus sacerdos fieri, & quidam alij iniqui de populo Iudæorum, venerunt ad regē Demetrium, dicentes ei: Perdidit Iudas & fratres eius amicos tuos, & nos disperdidit de terra nostra.

Ptolomeus, rex Aegypti, voluit do 1. Mac. 17.
lo opprimere regnum Alexandri, & tandem obtinuit. Alexandro autē devicto & in Arabiam fugato, abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri, & misit Ptolemæo: qui parū gauisus est, quia mortuus est die tertia.

Ptolemæus, filius Abobi, habebat 1. Mac. 15.
argentum & aurum multum. Exaltatum cor eius est, & volebat obtinere regionem: qua occasione proditiose occidit Simonem summum sacerdotem, & duos filios eius.

Ambiebat Iason super omnes summum sacerdotium: propter hoc adiit regem Antiochum nobilem, promittens ei. 360. argenti talenta, & multa alia. Quod quum rex annuisset, modico

DE AMBITIOSIS.

dico tempore sacerdotij honore functus est, quia Menelaus quem misit ad Antiochum, reuertit in se summum sacerdotium: qui etiam citò fuit amotus, & Lyfimachus frater eius loco illius substitutus.

Actu. 8.

Quò vidisset Simon, quia per impositionem manuum Apostolorum daretur spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date mihi hanc potestatem, ut cuiusque imposuero manus, accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ei: Pecunia tua tecum sit in perditionem.

CAPVT CIIII.

¶ De tentatione diaboli.

Serpens callidus ad tentandum, imò diabolus in serpente, humanum genus ex parte debiliorum, & ad peccandum promptiorum aggressus est. Nò enim Adam primum tentauit, sed Euam. Item explorando à longè inccepit, non statim comedere vetitum fructum ex abrupto suasisit.

Item

D. E. TENT. DIABOLI. 198

Item negauit pœnam sequuturâ, Gene 3.
pro mandati transgressione, & magna
bona asseruit affutura pro vna tali co-
messatione.

Spiritus mendax frequenter in ten Ibidem.
tatione mentitur. Vnde dixit Eue: Luc. 4.
Nequaquam moriemini. Ita dixit Sal-
uatori, quum ostendisset ei omnia re-
gna mundi: Mihi tradita sunt, & cui
volo, do illa.

Tum & scripturam sacram peruer Matth. 4.
se allegat, quum dicit dño angelorū:
Angelis suis mandauit de te, &c.

Consurrexit satan contra Israël, 1. Par. 21.
& incitauit Dauid, vt numeraret Is-
raël.

Petiuit satan à domino, vt Hiob Hiob. 1. 2.
tangeretur in rebus, & liberis, & cor-
pore. In quo potest notari, & callidi-
tas, & malignitas, & infirmitas au-
mici.

Non expedit tentationes suas re- Dan. 13.
uelare alicui homini, quem credit ten-
taturum de simili peccato fore: sed

QQ. 2

magis

Item

DE TENT. DIABOLI.

magis alicui discreto & sancto, qui est confortet in bono. Vnde duos senes quando sibi inuicem concupisceniam suam indicauerunt, ad peius prouocati fuerunt.

Math. 4. Tentatio domini nos instituit ad
Luce. 4. vincendum omne genus tentationis. Fuit enim tentatus à tribus, ad quæ omnia possunt tentamēta reduci. Et nota, qd non per potentiam, sed per scripturam tentatorem vicit.

Luce. 22. Ait dominus Simoni Petro, instans te passione sua: Ecce Sathan expetuit vos, vt cribraret sicut triticum: ego autem rogaui pro te.

Ioan. 13. Diabolus misit in cor Iudæ, vt traderet dominum Iesum Christum.

Actu. 5. Dixit Petrus Anania: Cur tentauit satanas cor tuum mētiri te spiritu sancto, & fraudare de pretio agri?

CAPVT CV.

¶ De peccato in generali, & varijs pœnis, quæ ex peccato consequuntur.

Quod

QUOD peccatū caussēt in homine **Gene. 2. 3.**
 erubescētiā, patet per hoc, q̃
 in statu innocentie erant primi pa-
 rentes nudi, & nō erubescēbant: post
 peccatum verō sibi statim operimen-
 ta fecerunt.

Peccatum infamat peccatōrē. Vnde **Gene. 3.**
 Adam post peccatum quarebat se ab-
 scondere à facie domini.

Peccatum etiā facit hominem ti- **Ibidem.**
 midum. Vnde Adam postquam pec-
 cavit, dixit: Timui eo quōd nudus
 essem, & abscondi me.

Enormitas sceleris clamat, pro vin **Ge. 4. 19.**
 dicta ad aures Dei, vt **Gene. 4.** Vox
 sanguinis fratris tui, &c. Et alibi: Cla-
 mor Sodomorum. In pœna tempo-
 rali punit dominus peccatum quādo-
 que, vt patet in Adam & Eva, **Gene-**
sis tertio. In Cain, **Gene. 4.** In Sodo-
 mis, capite decimonono. Et in filiis
 Israël multoties. Tū & Ioannis quin-
 to: Noli iam peccare, ne deterius tibi
 aliquid contingat.

QQ: Pha-

DE PECCA. IN GEN.

Exo. 10.

Pharao propter peccatū, recognoscerebat se à domino flagellatum, dicens: Peccaui in dominum, & in vos.

Iudic. 2.

Fecerunt filij Israël malum in conspectu domini, iratusque dominus tradidit eos in manibus diripientiū: qui cœperunt eos, & venderunt hostibus.

2. Reg. 24

Peccatum ipsum peccantem quiescere non permittit. Vnde percussit cor David, priusquam numeratus est populus.

Eccle. 47

Salomonem sapientissimum, peccatum infatuauit, ipsius etiam famam maculauit. Dedisti maculam in gloria tua, &c.

4. Reg. 8.

Postquam Ioram rex Iuda cœpit ambulare per vias regum Israël pessimas, recessit Edom de eo, & noluit ei tributum soluere consuetum.

4. Reg. 17

Dereliquerunt filij Israël domini præceptum, & fecerunt sibi deos conflatiles, seruiueruntq; Baal, &c. Sequitur: Translatus est Israel de terra sua.
Factum

ET VARIIS POENIS. 300

Factum est verbum domini contra Iudam, ut auferret cum eorum se, propter peccata Manasse, quæ fecit, propter sanguinem innoxium quem effudit. 4 reg. 14

Deserta est Hierusalem, & omnes urbes Iuda, & non est habitator in eis, propter malitiam, quam fecerunt, ut me ad iracundiam prouocarent. Consuetudine, non casualiter allegari debet. Hier. 44

Tanta est grauitas peccati, quod dicitur Hiere. Non poterat Dominus ultra, propter malitiam studiorum vestrorum. Ibidem.

Propter peccatum debilitatur homo. Peccauit Hierusalem, propterea instabilis facta est. Vnde seruus Salomonis ausus est insurgere in dominum, post ipsius peccatum. 3 Reg. 11

Quum sanasset dominus Iesus hominem languidum, in grabbato iacentem, inuenit eum in templo, & dixit: Ecce sanus factus iam es. Iam noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Ioan. 5.

QQ 4 Mulieri

Joan. 8.

DE CONFESSIOE
Mulieri in adulterio deprehensę &
à Iudeis coram domino accusatę, di-
xit Saluator noster: Vade, & amplius
noli peccare.

CAPVT CVI.

¶ De confessione peccati.

Gene. 3.

Monebat dominus Adam post
peccatū cognoscere culpam suā:
sed ille eam quodammodo retorfit in
Deum & mulierem, & mulier in ser-
pentem. Vnde ait: Mulier, quam de-
disti mihi sociam, &c. Et post: Serpens
decepit me.

Gene. 4.

Cain recognouit peccatum, dicens
Maior est iniquitas mea, quā ut ve-
niam merear.

Exod. 9.

Item Pharaō dixit: Peccaui in do-
minum, & in vos. Et peccaui etiam
nunc. Dominus iustus, & ego & po-
pulus meus impij.

1. Reg. 26

Saul ait: Peccaui, apparet q̄ stultē
egerim, & ignorauerim multa nimis.

Matth. 27

Item Iudas: Peccaui tardēs sangui-
nem iustum. Nullus tamen ex illis ve-
niam

NE
prehensę &
cusatę, di-
& amplius

cati.
dam post
pam suā:
etorsit in
er in ser-
am de-
t; Serpēs

,dicens
ut re-

in do-
etiam
& po-

stultē
mis.
gui-
ve-
iam

PECCATI.

301

niam consequutus est, quia non recto
corde dixerunt.

Simile dixit Dauid corde humili, 2. Reg. 12.
& audire meruit: Dominus transiit
peccatum tuum.

Afflicti filij Israël per ignitos ser- Num. 23.
pentes venerunt ad Moysen, atque di-
xerunt: Peccauimus, quoniam loquu-
ti sumus contra dominū, & contra te.

Vehementer oppressi filij Israël à Iudic. 10.
Philistæis & filiis Amnon, dixerunt
ad dominum: Peccauimus, reddet
nobis quicquid tibi placet, tantū nunc
libera nos.

Reprehensus Dauid à Nathan pro- 2. Reg. 12.
pheta super excessum, quem commi-
serat in Uriam & uxorem eius, pecca-
tum suum humiliter recognouit.

Humiliter recognouit peccatū suū 2. Reg. 24
Dauid, quando fecerat populum nu-
merari, ita quod etiam obtulit se per-
cutiendum loco populi innocentis.

Dixit Nehemias: Confiteor pro Nehe. 1.
peccatis filiorum Israel, quibus pec-

QQ 5

ca-

DE CONFESSIOE.

cauerunt tibi: & ego & domus patris
mei peccauius, vanitate seducti su-
mus.

Tob. 3.

Quamuis Tobias ab infantia desi-
timuerit, & mandata eius custodient,
tamen dicebat humiliter recognoscēs:
Non egimus secundū pręcepta tua, &
non ambulauimus synceriter corā te.

Dan. 3.

Tres socij Danielis, qui ita sanctē
inter Chaldęos vixerant, & pro qui-
bus Deus tantum miraculum faciebat
in fornace, nequaquam contra domi-
num murmurabant, quasi iniustē talia
paterentur, sed dicebat Azarias: Pec-
cauius, iniquē egimus.

Dan. 9.

Orans deum Daniel, confitebatur
peccata sua & populi, dicens: Pecca-
uimus, iniquitatem fecimus, impiē
egimus, &c.

2. Mac 7.

Sextus illorum septē fratrum mori
incipiens, ait: Nos enim propter nos-
metip sos hæc patimur, quia peccaui-
mus in Deum nostrum.

Mac. 3.

Venēbat ad Ioannē Baptisam oī
Iudæa,

Iudæa, & omnis regio trans Iordanē,
confitentes peccata sua, &c.

Prædicante Paulo per Asiam, mul
ti credentium veniebant confitentes
& annuntiantes actus suos.

CAPVT CVII.

De duritia & obstinatione
malorum.

CAin post increpationem, quam Gen. 4.
fecit dominus, peior fuit, & fra-
triduum perpetravit.

Cor Pharaonis nō per blandimēta, Exo. 5.
quæ primò dixit Moyſes ex parte do vsque ad
mini, nec per dura flagella potuit e- 10. cap.
molliri.

Filij Iſraël dicuntur à Domino po Exo. 32.
pulus duræ cervicis, vt patet Leuitic.
pluribus locis.

Heli sermonibus ſuis filios corri- 1. Reg. 2.
puit, ſed nihil eis profuit.

Samuël prædixit populo conditio 1. Reg. 8.
nes regis corū valde graues, & quòd
hoc displicebat Domino, & tamen
noluit deſistere ab incepto.

Non

DE DV. ET OB MALO.

1. Reg. 18. Non per verba Ionathæ, nec per beneficia à David recepta, cor Saul ad diligendum ipsum David potuit prouocari.

1. Reg. 25 De Nahal dicitur, quod erat durus, pessimus & malitiosus.

1. Reg. 2. Obstinatè nimis Asahel persequèbatur Abner.

2. Par. 24. Mittebat dominus viris Iuda prophetas, vt reuenterentur ad eum, quod illi audire nolebant. Imò & Zacharià filium Ioiadæ increpâtem eos, crudeliter occiderunt.

2. Par. 30. Hezechias, rex Iuda, misit nuntios in vniuersum Israël, dicentes: Nolite indurare ceruices, sicut patres vestri, &c. Sequitur: Quod illi irridebant & subannabant eos.

Lucæ 22. Durissima fuerūt corda illorū, qui oan. 18. venerunt ad comprehendendum dominum. Quos quum ad terram prostrauisset solo verbo, & auriculā illius sanasset, non fuerunt moti ad misericordiam, vel ex miraculi manifestatione,

DE PERVER. QVORVN. 303
tione, vel ex beneficij pietate.

Beatus Stephanus, ludæos arden- Actu. 6.
ter increpans, ait: Dura ceruice, & in-
circuncisi corde & auribus, vos sem-
per spiritui sancto resististis.

CAPVT CVIII.

¶ De peruerfitate quorundam.

PRIMA mulier ordinem nature per- Gene. 13.
uertit, quando de fructu vetito vi-
ro dedit, & ille comedit. Quum ipse
vir eā debuisset docere, quid illa de-
beret comedere vel vitare.

Dominus de spoliis Aegyptiorum Exod. 12.
ditauit Hebræos, licet sint multi qui
dirant Aegyptios de spolis Hebræo-
rum. s. vsurarij, &c.

Filij Israël in deserto penuriam pa- Exod. 16.
tientes, dicebant se super ollas carnū
in Aegypto sedisse. sed non faciebant
mētionem de grauissima seruitute, aut
seueritate qua vexabantur.

Dicebat populus in deserto: Re- Num. 11.
cordamini piscium, quos comedeba-
mus in Aegypto gratis. Quum tamē
tunc

DE PERVERSITATE

tunc seruitute grauissima premeretur, nunc liberi in deserto pane angelorum. i. cibo sapidissimo sine labore dato cœlitus alerentur.

Num. 15. Narrantibus exploratoribus conditiones terræ promissionis, voluit populus contra voluntatem domini in Aegyptum redire, & nequaquam ultra procedere. Citò verò post, voluit contra voluntatem domini nimium festinare.

Num. 16. Vocati Dathan & Abyron à Moyse, respóderunt: Non veniemus: Nunquid parum est tibi, quod eduxisti nos de terra, quæ lacte & melle manabat?

Num. 20. Petit Moses à rege Edom, dicēs: Obsecramus, vt nobis transire liceat per terram tuā: non ibimus per agros, sed via publica gradiemur. Respondit tamen ille: Non transibitis per terrā, alioquin armatus occurram tibi.

Num. 21. Simile accidit de Seon rege Amœrhorum, sed quia noluit concedere pauca, amisit multa.

Noluit

Noluit Baiaam maledicere populo, quem credebatur benedictionem habere à Deo, sed sunt multi qui plura mala dicunt de bonis quàm de malis. Et mirum fuit, quod qui noluit eos maledicere, voluit eis malefacere. Nam licet ostendisset ei dominus, quod populus Israël erat benedictus, tamen finaliter dedit prauum consilium, per quod à mulieribus est seductus. Num. 24

Filij Israël audientes mandata domini omnia fecere contraria. Iud. 2.

Viri Ephraim rogati à Iephthe, vt secum venirent ad praelium, noluerunt. Quo post victoriam redeunte, quasi eos non vocasset contra eum iurgari coeperunt. Iud. 12.

Dauid psallebat coram Saule à domo mone vexato, & ipsi vtiliter seruiebat. 1. Reg. 18. & 19.

Et tamen ipse Saul voluit configere eum parieti, cum lancea, quam tenebat. 2. Reg. 20.

Saul voluit occidere filium suum Ionatham, quia excusabat Dauid innocentem.

Dicebat

DE PERVERSITATE.

1. Reg. 22. Dicebat Saul seruos suos cōiurasse
aduersus eum, & Dauid insidiari ei,
quem etiam ad mortem quærebat, &
inuenire, vel capere non poterat, &c.

2. Reg. 10 Rex filiorum Amnon, videns q̃
iniuriā fecisset Dauid: voluit impu-
gnare eum, quum magis debuisset la-
borare ad placandum eum.

2. Reg. 13. Amnon filius Dauid, Thamar so-
rorem suam violenter oppressam, à se
expelli fecit.

2. Reg. 15. Absalon filius Dauid, contra patrē
malitiosē se amouit, & ad concubinas
illius vidēbus cunctis intrauit, ipsum
patrem suum, vita & regno priuare
voluit.

3. Reg. 13. Sublimatus à dño Hieroboam su-
per decem tribus Israël, statim auertit
populum à cultu Dei, & monitus per
Prophetam præcepit eum capi.

3. Reg. 16 Ahab rex Iuda altare dñi trāstulit
& fecit fieri altare ad similitudinē il-
lius, quod viderat in Damasco, & su-
per illud offerri holocausta præcepit.
Idolo-

Idololatria, sortilegia, homicidia, 2. Par. 33.
& diuersa scelera, quæ commisit Ma-
nasses rex Iuda, satis narrantur. 4. Re-
gum. 21.

Quum debellasset Amasias Idu- 2. Par. 25.
maos, & filios Scir, & tulisset deos
eorum, adorauit eos: & illis adoleuit
incensum. Propter quod dominus eū
arguit per prophetam dicentem sibi:
Cur adorasti deos, qui non libera-
uerunt populum suum de manu tua?

Achaz rex Iuda immolauit victi- 2. Par. 28.
mas diis Damasci percussoribus suis,
& dixit: Dij regum Syriæ, auxilian-
tur eis. Quos ego placabo hostiis &
aderunt mihi. Quum econtra ipsi fue-
rint ruina ei, & vniuerso Israel.

Quia vnus solus Mardocheus nō Esther. 3.
adorabat Amā superbissimū, ipse A-
man procurabat apud regem Assyrio-
rum omnes Iudæos debere interfici.

Arguente Hieremia Propheta po- Hier. 44.
pulum, pro eo, quod sacrificabat diis
alienis, responderūt: Ex eo quod ces-

RR

laui-

DE PERVERSITATE

lauimus sacrificare reginæ cœli, & libare ei libamina, indigemus omnibus, & gladio & fame consumpti sumus.

Dan. 6. Principes & Satrapæ Darij regis Persarum, accusauerunt Danielem, quod tribus temporibus per diem orabat Dominum suum.

Dan. 13. Duo senes presbyteri, qui videntur Susannam esse cōstantissime castitatis, debuerant valde eā diligere & laudare. Ipsi verò e contra detraxerūt ei, & conati sunt eam condemnare morti: sed dominus eā mirabiliter per abstinentem puerum liberauit.

1. Mac. 7. Alcimus impius de Gente Iudeorum, qui debebat diligere Iudam, & fratres eius, iit ad regem Demetriū, & quidam alij iniqui ex Israël dicentes: Perdidit Iudas & fratres eius omnes amicos tuos, & nos disperdidit de terra nostra.

2. Mac. 9. Quum velles Antiochus ciuitatē Pentapolim spoliare, fugatus est multum.

titudine ad arma concurrente. Quam iniuriā in Iudæos voluit retorquere.

Ioppitæ crudele flagitium perpe- 2. Mac. 12.
traverunt, rogauerunt ducentos Iudæos, vt ascenderent naues. Qui quum essent in alto mari, submerserunt eos.

Nec austerus victus Ioannis, nec Mat. 11.
concedens manducatio saluatoris placuit Iudæis.

Pharisæi videntes dominum dæ- Luc. 11.
monia eiicientem turbis stupentibus, Mat. 12.
blasphemabant, dicentes: Hic non eicit, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.

Nimia fuit peruersitas in Iuda, Mat. 26.
qui pro tringinta argenteis tradidit saluatorem.

CAPVT. CIX.

De nequitia tyrannorum.

Varias adinuenit nequitiās Pharaon vt posset extinguere, vel ad Exo. 1.
numērū parvū redigere filios Israel.
Imprimis eos duris laborib⁹ præcepit

R. 2. affligi:

DE NEQVITIA

Exo. 10. affligi: deinde mafculos occidi, po-
ftea eos mandauit in fluuium prouci,
& fœminas referuari. Primò simpli-
citer dixit Pharaο: Nefcio Dominũ,
& Ifrael non dimittam. Deinde con-
cefsit, dicens: Ite facificate Domino
in terra hac. Poftea dimittere eos vo-
luit, vt facificarent Domino in de-
ferto. Veruntamen longius ne abi-
rent, poftmodum voluit vt viri irent
dum tamen oues & armenta dimit-
terent.

Exo. 5. Poftquam intellexit Pharaο, quòd
filij Ifrael voluerunt facificare Do-
mino durius afflixit eos.

Iud. 1. Septuaginta reges, amputatis ma-
nuum ac pedum fummitatibus, col-
ligebant reliquias fub menfa Ado-
nibezech.

Iud. 9. Abimelech filius Gedeonis vfur-
pato dominio fuper populo, feptua-
ginta viros fratres fuos occidit fuper
lapidem vnum.

1. Reg. 21. Poft multa beneficia à Dauid per-
cepta,

cepta, Saul quæ sunt cum ad mortem;
& occidit octogintaquinque viros,
portantes Ephod.

Virum Dei arguentem Hieroboam 3.Reg.15.
pro altari sacrilego, quod construxerat,
præcepit ipse Hieroboam apprehendi.

Iezabel fecit Heliam ad mortem quæ 3.Re.19.
ri, quia propheta Baal fecit occidi.

Naboth Israelites lapidatus fuit, 3.Reg.21.
procurante Iezabel, & fecit falsos tes-
tes contra illum produci.

Achab rex Israel fecit poni Michæam 3.Reg.22.
Prophetam in carcerem, & sustentari
pane tribulationis & aqua angustiae.

Quum factum esset verbum domini 3.Re.16.
ni in manu Iehu Prophetæ, contra
Baasa regem Israel, & contra domum
suam, occidit prædictum Prophetam.

Manasses rex Iuda sanguinem in- 4.Re.21.
noxium effudit & implevit Hierusa-
lem cruore innocentum.

Quum reuersus esset Sennacherib Tob.1.
fugiens à Iudæa, plagam quam con-
tra eum fecerat Deus propter blasphemiam

DE NEQVITIA

etiam suam, iratus multos Iudæos occidit, &c.

Iudith. 2. Nabuchodonosor dixit Holoferni: Nō parces oculus tuus illi regno.

Iudith. 3. De Holoferne verò postea legitur: Quòd tātus metus illis prouincis incubuit, vt vniuersarū vrbium habitatores exirent obuiā venienti, excipientes eum cū coronis & lampadibus, ducentes choros in tibis & tympanis, nec tamen ista facientes, ferocitatem pectoris eius mitigare potuerunt.

Esth. 3. Quia Mardocheus superbissimo Aman genua non flectebat, magis elegit Aman procurare omnes Iudæos occidi, quā parcere vni soli.

Hier. 38. Ad petitionem principum populi, præcepit Sedechias rex Iuda Hieremiam Prophetam mitti in lacum, in quo non erat aqua nec lumen.

Hier. 39. Rex Babylonis occidit filios Sedechiæ regis Iuda in oculis eius in Reblatha, oculos quoque eius eruit, & vinxit eum compedibus, vt adduceretur

retur in Babylonem.

Nabuchodonosor rex Babylo- Dan.2.
nis, in furorem versus praecepit, vt
perirent omnes sapientes Babylonis:
pro eo scilicet, quod non poterant ei
somnia, quod viderat indicare.

Mira crudelitas fuit cum Nabu- Dan.3.
chodonosor rege Babylonis, quum
fecit socios Danielis in fornacē ignis
ardentis mitti.

Antiochus ascendit Hierosolymā, 1.Mac.1.
& fecit cādem hominum. Et iterum
postea sui effuderunt sanguinem in-
nocentem per circuitum sanctificatio-
nis Hierusalem, &c.

Comprehendit exercitus Antio- 1.Mac.7.
chum filium Antiochi, & Lyfiam, &
deduxit eos ad Demetriū, qui voluit
videre eos, & occidit eos exercitus.

Tryphon cepit Ionathā proditiose. 1.Mac.13?
Quumq; teneret eū, petiit p eius libe-
ratione. 200. talēta argēti, & duos fi-
lios eius p obsidibus. Quos quū habe-
ret, occidit nequissime patrē cū filiis.

DE NEQVITIA

1. Mac. 4. Rogatus à Menelao Androni-
cus, & per munera quæ accepit ab eo
corruptus, occidit Oniam summum
sacerdotem.

Ibidem. Rex Antiochus Menelaum ho-
minem sacrilegum de sceleribus mul-
tis accusatum absoluit, & accusatores
eius morte damnauit, & eum immu-
nem dimisit.

2. Mac. 6. Nimiam crudelitatem in Eleaza-
rum illi tyranni ab Antiocho missi
exercuerunt, & similiter in illos septē
fratres, & eorum matrem.

Mat. 2. Videns Herodes, quod illusus es-
set à Magis, iratus est valde, & mit-
tens occidit omnes pueros, qui erant
in Bethleem, & in omnibus finibus,
à bimatu, & infra.

Mat. 14. Sciebat Herodes Tetrarcha, Io-
annem Baptistam esse virum iustum
& sanctum. Et tamen ad petitionem
vnius meretricis, fecit eum in carcere
decollari.

Mat. 27. Pilatus sciebat, quod Iudæi per
ini-

inuidiam tradidissent dominum, & nullam causam poterant inuenire. Tamen eorum consentiens clamoribus, & timens perdere amicitiam Cæsaris, ipsum flagellatum tradidit voluntati eorum.

Accesserunt quidam Phariseorum Luc. 5. ad dñm Iesum dicentes, Exi, & vade hinc quia Herodes vult te occidere.

Herodes Tetrarcha multo tempore cupiebat videre Iesum, & viso eo gauisus est valde: & tamen spreuit illum cum exercitu suo, & illudit, & indutum illum veste alba dimisit ad Pilatum. Lucæ. 23.

Misit Herodes rex Agrippa magnus, vt affligeret quosdā de ecclesia. Actu. 12. Occidit autē Iacobum fratrē Ioānis. Videns autem, quia placeret Iudeis, apposuit vt apprehenderet & Petrum.

A quibusdam fuit Paulus mendaciter, accusatus, pro eo quod ipse spiritū Pythonicum eiecerat à quadam puella. Magistratus autem miserunt eum. Actu. 19.

DE OPPRESSIO.

eum & Silam eius sociū, & virgis ege-
di, & in carcerem mitti, & pedes eorū
ligno stringi.

Actu. 14.

Felix præses sperabat, quod pecu-
nia ei daretur à Paulo, quem tenebat
vinctum: propter quod frequēter ac-
cessit eum, loquebatur cum eo. Sue-
cessit autem ei Festus, & volēs Felix
gratiam præstare Iudæis, & Paulū gra-
uare, vinctum reliquit: propterea Pau-
lus compulsus est Cæsare appellare.

CAPVT CX.

¶ De oppressione bonorum
per malos.

Gen. 4.

Cain nequam & inuidus præua-
luit aduersus Abel iustum, & oc-
cidit eum.

Gen. 19.

Sodomitæ animam Loth multipli-
citer affligerunt.

Gen. 27.

28.

Oderat semper Esau Iacob, di-
xitq; in corde suo, Veniet dies lu-
ctus patris mei, & occidam fratrem
meum. Vnde & compulsus est Iacob
fugere ad Laban auunculum suum.

Ode-

Oderat filios Israël Aegyptij, & af Exo. 1.
fligebant illudentes eis, atq; ad amara-
ritudinem perducebat vitam eorum.

Abimelech ambiens principatum Iud. 9.
vel regnum, occidit. 70. fratres suos.

Saul diu persecutus est Dauid, qui 1. Re. 17.
tamen ei fideliter & vtiliter seruebat.

Absalon in tantum commouit po 2. Reg. 15.
pulum aduersus Dauid, quod com-
pulsus est exire Hierusalem, licet cito
fuerit reuocatus.

Impiissima Iezabel minata & co- 3. Re. 19.
nata est, qd occideret hominem He-
liam: ita quod ille timens abiit, quo-
cunque eum ferebat voluntas.

Rex Israel Ioram pessimus, audi- 4. Reg. 6.
ens quod maxima fames esset in ciui-
tate, misit virum ad amputandum ca-
put Elisei.

Ad imperium Ioas regis Iuda, la- 2. Par. 24
pidatus est Azarias filius Ioiaz, pro
eo quod arguebat regem & populū,
sculptilibus seruientes.

Nabuchodonosor praecepit Ho- Iudith 1.
lofer-

Ioserni, vt omnes deos terræ exterminaret, videliter vt ipse solus Deus diceretur: & propter hoc multa regna destruxit, & populum dei, qui nuper redierat de captiuitate Babylo-
nis, afflixit.

Esth. 3. 4.

Aman superbus, crudelis & impius, ita potens fuit, quòd pro nihilo habuit procurare necem omnium Iudeorum: sed diuina prouidentia eius conatibus obuiavit.

Hier. 20.

Percussit Phashur Hieremiā prophetam, & misit eum in ueruum.

Hier. 28.

Ananias prophetauit plane contra illud quod dicebat Hieremias, & tulit catenam ligneam de collo Hieremiæ, & confregit eam, & abiit Hieremias in domum suam, quasi confusus ab illo mendaci propheta.

Dan. 5. 13

14.

Nabuchodonosor rex Babylonis Azariam & socios eius in fornacem mitti iussit, eo quod illi adorare noluerunt statuam: quam ipse idolorum iniquus crexit. Et Daniel bis fuit mis-

sus in lacum leonum, procurantibus
pessimus hominibus.

Antiochus ascendit Hierosoly- 1. Mac. 1.
mam in multitudine graui cum super-
bia: & fecit ibi terribilem hominum
cadem.

Bacchides, & Alchinus proditor, 1. Mac. 9.
missi à rege Demetrio, tantum exer-
citum produxerunt contra Iudá Ma-
chabæum, quod ipse Iudas cecidit in
bello, & ceteri commilitones sui fu-
gerunt.

Proditor & dolosus Tryphó qui 1. Mac. 13.
dominum suum regem Anthiochum Mar. 6.
adolescentem dolo occidit, Ionathan
& duos eius filios nequiter interfecit.

Ioannem Baptistam, totius exem- Mat. 14.
plar sanctitatis, ad petitionem vnius
meretricis Herodes adulter vilissi-
mus decollauit.

Saluator mundi dominus Iesus Mat. 28.
fuit percussus & delusus ab Anna, Ioan. 18.

Caipha & ab Herode Tetrarcha, & Luc. 24.
tandem à præfide Pilato iudicatus &

cruci-

crucifixus, imò ab ipsis latronibus blasphematus.

Actu. 5. Princeps sacerdotum & omnes qui cum illo erant, iniecerunt manus in apostolos, & posuerunt eos in custodia publica, & postea fuerunt cæsi, & denuntiaturum est eis, ne amplius loquerentur in nomine Iesu.

Act. 6. 7. Quidam Iudæi commouerunt plebem & seniores & scribas, & rapuerunt Stephanum, & statuentes duos falsos testes contra eum, lapidauerunt ipsum.

Actu. 12. Misit Herodes Agrippa rex magnus, ut affligeret quosdam de ecclesia. Oecidit autem Iacobum fratrem Iohannis gladio, & insuper incarcerationuit Petrum.

Actu. 13. Iudæi concitauerunt religiosas mulieres & primos ciuitatis, & excitauerunt persecutionem in Paulum & Barnabam, & eiecerunt eos de finibus suis.

Actu. 14. Quum Paulus & Barnabas essent
Ly-

Ly-
illi ho-
volue-
dei, &
lum, e-
stimant
Q-
mulier
monie
runt p
tate Ph
socius
re mit

PLu-
ra p
set inte
ais lue
Fra
uicé, M
caum
venit s

Lystris ciuitate ita honorati, quòd illi homines ipsis quasi diis sacrificare voluerunt, superuenerunt quidam Iudei, & persuasis turbis, lapidantes Paulum, extraxerunt extra ciuitatem, existimantes eum mortuum esse.

Quidam quæstuarij ducentes vnâ mulierem Phytomissam, à qua demonium Paulus eiecerat, ita concitauerunt principes & magistratus de ciuitate Philippis, quòd Paulus & Silas socius eius iussi sunt cedi, & in carcere mitti, & pedes eorû ligno astringi.

Actu. 16.

CAPVT CXI.

De tribulatione, & eius utilitatibus.

PLUS creuit Ioseph in exilio inter ra paupertatis suæ, quàm creuisset inter fratres suos in terra natiuitatis suæ.

Gen. 41.

Fratres Ioseph loquuti sunt ad inuicem, Merito hæc patimur. Quia peccauimus in fratrem nostrum, idcirco venit super nos tribulatio.

Filij

Exo. 1.

Filij Israel creuerunt ex oppressionibus & tribulationibus Pharaonis. Quanto enim opprimebant eos Aegyptij, tanto magis multiplicabantur & crescebant.

Num. 21.

Afflicti filij Israël à serpentibus ignitis, dixerunt ad Moysen, Peccauimus quoniam loquuti sumus cōtra dominum & contra te, &c. Antequam vero dominus illos serpentes immitteret, nec peccatum suum recognoscebant, nec diuinum auxilium postulabant.

Iosue. 1.

Tanto tempore principatus Iosue, quando filij Israel grauissima praelia habuerunt, non leguntur à domino recessisse, sed cito post, quando in abundantia & quiete fuerunt.

1. Reg. 7.

Audierunt filij Israel quod Philistaei essent congregati, vt venirent contra eos, & timentes dixerunt Samuēli, Ne cesses pro nobis clamare ad dominum.

2. Re. 16.

Fugiens Dauid à facie Absalom, ser-

EIV

seruo
fuit. Se
quando

Vid
catū el
cognov
met pu

Hel
bel per
tauit, 8

Pan
stiz iust
stentari

noluit
responde

Vol
fligeren
distanti

tutus reg
Pos

est, ora
ctus in
valde c
dominu

EIVS UTILITATIBVS. 313

seruo suo maledicente sibi, patiens fuit. Sed obtenta victoria superbiuit, quando iussit populum numerari. **Ibidem.**

Vidēs David dominū propter peccatū elationis eius iratū, humiliter recognouit culpam suā, & petiit vt ipse met puniretur; & populo parceretur.

Heliam fugientem reginam Iezabel persequentem, angelus dñi confortauit, & panem & aquam ei ostendit. **3.Re.19.**

Pane tribulationis & aqua angustie iussus est Michæas propheta sustentari in carcere. Propterea, quia noluit Achab iuxta suam voluntatem respondere. **3.Re.22.**

Voluit dominus vt viri Iudæ affligerentur à rege Aegypti, vt scirent distantiam seruitutis diuinæ & seruitutis regni terrarum. **2.Par.12.**

Postquam Manasses angustatus est, orauit dominum, quum eisset victus in Babylone, & egit poenitentia valde coram domino, & exaudiuit dominus orationem eius. **2.Par.33.**

Nehc. 9.

In tribulationis tempore clamaue-
runt ad te, & tu de cælo exaudisti
eos, & super miserationes tuas mul-
tas dedisti saluationes.

Tob. 2.

Permittente deo, post bona opera
Tobias fuit excecatus, & deinde de-
risus est ab illis, qui eum debuerant
consolari. Sed postea dominus multis
pliciter consolatus est eum.

Iudith: 8.

De populo suo loquens Iudith, di-
xit, Memores esse debetis, quando
Abraham pater vester tentatus est, &
per multas tribulationes probatus, dei
amicus effectus est.

Iob. 30.

Tribulationes sustinuit Iob in a-
nima, per vxoris & amicorum suorum
opprobria, & cõtumelias, quæ ipsum
ad tristitiam prouocare debebant. In
corpore, de grauissima infirmitate,
quæ totum corpus à planta pedis vs-
que ad verticem occupabat. In amif-
sione rerum & liberorum. In subtractio-
ne solatij, quia anhelitum vxor eius
abhorrebat. Alij etiam iuuenes, seu
vires

RIVS VTIETATIBVS. 314
viles homines, ipsum deridebant, &
eius faciem conspuebant.

Sanctificatus in utero Hieremias, Hier. 15.
& prophetia spiritu plenus dicebat
de se: Quod erat vir rixæ & discor-
diæ in vniuersa terra, & quod omnes
maledicebant ei.

Pro veritate vero, quam populo Hier. 36.
prædicabat, fuit quandoq; percussus,
pluries incarceratus cap. 38. Et tandē
ab ipso populo lapidatus.

Exul Ezechiel in Chaldaea, in me Ezech. 1. &
dio captiuorum, vidit mirabiles dei demceps.
visiones. Per quod patet, quoniam tri-
bulationibus frequenter Deus homi-
nem consolatur.

Bene apparet dñm esse cum ho- Dan. 3.
mine in tribulatione, per illos socios
Danielis, cum quibus vidit Nabucho
donosor quartum, similem filio dei.

Nabuchodonosor in prosperitate Dan. 4.
fuit arrogans & superbus: ideo eie-
ctus ab hoibus & in bestia mutatus,
recuperavit sensum quem amiserat in

DE TRIBVLAT. ET

honore elatus, & laudauit altissimum quem blasphemauerat prius.

Dan. 1. 3.

Tantum vel amplius laudatus fuit Deus ex trium puerorum patientia, quam habuerunt in fornacis tribulatione, quàm ex Danielis sapietia, quàm habuit in somniorum expositione seu interpretatione.

Dan. 13.

Susanna in condemnatione mortis posita, nec habens recursum ad humanum adiutorium, flens respexit ad cœlum, Sicut auis in terra ab hominibus & canibus circumcincta, non habet refugium, nisi eleuet se in altum.

1. Mac. 9.

Post obitū Iudæ Machabæi emergerunt iniqui, & facta est fames valida, & abstulit Bacchides impius dominos regionis, & facta est tribulatio magna in Israël.

2. Mac. 6.

Decretum exiit contra Iudæos, tamen iniquum ut omnes trucidarentur, qui sacrificare nolebant. Erat ergo Iudææ miseria magna.

3. Mac. 9.

Antiochus quū esset sanus, fuit crudelis

EIVS UTILITATIBVS. 315

delis homicida, superbus: postea percussus à deo grauissima & insanabili plaga, propositum & verba mutauit.

Natus in mundo cito passus est Mat. 2.
dominus pressuram mundi: ita quod Ioseph accepit eum & matrem eius, & fugit in Aegyptum. De multis afflictionibus & iniuriis quas passus est, require in cap. De misericordia & patientia.

Apostoli præcepto magistratuum Act. 5.
flagellati, ibant gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

Quamquam vero Paulus tunc non Rom. 1.
esset cum illis, tamen ipse postea de se dixit, Gloriamur in tribulationibus. Et ad Cor. Libenter glorior in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me 2. Co. 12.
virtus Christi.

Lapidato à Iudæis Stephano, facta est magna persecutio in Ecclesia, Act. 8.
quæ erat Hierosolymis, ac omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Sa-

DE TRIBVLAT. ET

maria, præter Apostolos. Sed nota, quod multum profuit ad diuulgationem Euangelij.

Actu. 9. Haberi potest ex Actibus apostolorum quòd Paulus tribulationes seu persecutiones passus est, post conuersionem suam.

Ibidem. Consilium fecerunt Iudæi, ut interficerent eum nocte, parabantur insidiæ, & dimissus est in sporta per murum.

Actu. 13. Quòd essent in Antiochia Pisidiæ Paulus & Barnabas, disseminauerunt verbum dei per vniuersam regionem: Iudæi excitauerunt persecutiones in eos, & eiecti sunt de finibus Israël. At illi excusso puluere pedum in eos, venerunt Iconium.

Actu. 14. In ciuitate Lystris etiam propter hominem claudum, quæ curauit Paulus in tanto honore fuerunt, quod homines illis sacrificare voluerunt. Superuenerunt autem quidam Iudæi & persuaserunt turbis, lapidantesq; Paulum,

DE HIS UTILITATIBVS 316
lum, traxerunt extra ciuitatem, alti-
mantes eum mortuum esse.

Deinde in Macedonia occasione **Actu. 16.**
puellæ à qua Paulus eiecit spiritum
Phytonem, domini illius dolentes
de quæstu amisso, apprehenderunt
Paulum & Silam socium eius, & di-
xerunt eos esse turbatores ciuitatis.
Magistratus autem iussit eos virgis
cædi, & in carcerem mitti, & pedes
eorum ligno stringi.

Postea apud Thessalonicam, quæ **Actu. 17.**
multi credidissent, zelantes Iudæi cō-
citauerunt per quosdam malos homi-
nes ciuitatem, fratres vero confestim
per noctem dimiserunt Paulum & Si-
lam in Berrhœam. Vbi etiam quum
multi verbum dei suscepissent, Iudæi
hoc cognito, venerunt illuc, commo-
uentes multitudinem & turbantes:
statimq; Paulum dimiserunt fratres,
& per mare deduxerunt Athenas.

Apud Corinthum quoq; instabas
verbo Paulus, testificans Iudæis esse.

SS 4 Chri-

DE TRIBVLAT. ET

Christum Iesum. Contradicientibus autem illis & blasphemantibus, excutrens vestimenta sua, dixit ad eos, Sanguis vester super caput vestrum.

Actu. 18. Gallione autem proconsole Achaiae, insurrexerunt vno animo Iudaei in Paulum & adduxerunt eum ante tribunal, dicentes: Quod hic homo contra legem persuadet hominibus colere Deum.

Actu. 19. Exeunte Paulo Epheso & fidutialiter loquente verbum dei, multaque ibidem miracula faciente, Demetrius quidam argentarius, faciens eodem Dianae, conuocatis artificibus, concitauit maximam turbationem aduersus Paulum, quem dicebat auertere turbam à cultu deorum. His auditis repleti sunt ira, & clamauerunt, dicentes: Magna Diana Ephesorum.

Actu. 20. Paulo nauigante de Graecia in Syriam, factae sunt ei insidiae à Iudaeis, habuitque consilium, vt feueretur per Macedoniam. Comitati sunt autem

tem eū multi fratres de diuersis locis.

Quidam Iudæi Assyriani, quum **Actu. 21.**

vidissent in templo Paulum, concitauerunt omnem populum, & iniecerunt manus in eum, clamantes: Viri Israëlæ adiuuate. Et apprehendentes Paulum trahebant extra templum.

Querētibus autem illis occidere, nūtiatum est Tribuno, quòd tota confunderetur Hierusalem: qui assumptis militibus, decurrit ad illos. Videntes autem Tribunum & milites, cessauerunt percutere Paulum. Tunc apprehendit Tribunus eum, & iussit alligari catenis duabus.

Vociferantibus Iudæis aduersus **Actu. 22.**

Paulum & proiicientibus vestimenta sua & puluerem iactantibus in aërem, iussit eum Tribunus duci in castra & flagellis cædi, & torqueri, vt scirent propter quam causam sic acclamarent ad eum.

Quum esset Paulus à Tribuno de **Actu. 23.**

tentus, Iudæi plus quàm. 40. dixerūt

DE TRIBVLAT. ET

principi sacerdotum, Deuotione deuouimus, nos nihil gustaturos donec occidamus Paulum. Nunc ergo faciat, vt adducatur, & nos priusquam appropinquat, parati sumus occidere. Sed Tribunus à nepote Pauli monitus, fecit eum ad Felicem presidem, cum manu forti & cautela deduci.

Actu. 25.

Existens corà Felice præsida Paulus, fuit à Iudæis tanquam seditiosus & pestifer accusatus, qui quum eum & Iudæos frequenter audisset & tempus ita transisset, habuit quēdam Festum nomine, suo loco Cæsaree successorem. Volens autem Felix gratiam præstare Iudæis, reliquit Paulū vincitum. A quo iudice Festo, Paulus sentiens se grauari, Cæsarem appellauit.

Actu. 27.

& 28.

Postea (supple post appellationē) Romā venit catena vinctus, & tempore hyemali naufragium passus, multas tribulationes & angustias tolerauit.

Actu. 14.

Paulus & Barnabas hortabantur, vt permanereat in fide, quia per multas

RIVS UTILITATIBVS. 318
tas tribulationes oportet nos intrare
in regnum dei.

De seipso scribens Apostolus, ait: 2. Cor. 1.
Nolumus vos ignorare fratres de
tribulatione nostra, quæ facta est in
Asia, qua supra modum grauati su-
mus, supra vires nostras, vt taderet
nos etiam viuere.

Quum venissemus Macedoniam, 2. Cor. 7.
nullam requiem habuit caro nostra,
sed omnē tribulationem passi sumus.
Foris pugna, intus timores.

Commendans Apostolus Thessa 1. Thes. 1.
Ionicenses, ait: Vos imitatores nostri
facti estis, & domini accipientes ver-
bum in tribulatione multa, cum gau-
dio spiritus sancti.

Ab aduentu spiritus sancti in di- Apo. 1. &
scipulos, vsque ad tempus illud, quo per totū.
sub Domiciano Ioannes Apost. fuit
exilio relegatus, fluxerūt anni circiter.
50. nec toto illo tempore legitur tot
& tantas consolationes diuinas ha-
buisse, quot habuit modico tempore,
que

DE MULTITUDINE
quo tribulationem perpeſſus eſt ſicut
apparet Apoc. i.

CAPVT CXII.

¶ De multitudine malorum.

Gen. 6. 9. **Q**uum factum fuit diluuiū, octo
homines tantū ſaluati ſunt. Ois
quippe caro corruerat viam ſuam.

Gen. 25. Plures fuerunt filij Iſraēl, quàm fi-
lij Iſaac, & plures filios ſuſcepit Abra-
ham de Agar, quàm de Sara.

Gen. 19. In quinque ciuitatibus Sodomo-
rum, non erant inuenti decem iuſti:
Ergo erat ibi multitudo malorum, &
paucitas bonorum.

Gen. 37. Inter omnes fratres Ioseph non
fuerunt niſi duo, Ruben & Iudas, qui
laborauerunt ipſum liberare, ſed pre-
ualuerunt mali.

Num. 13. Moyſes exploratores miſit ad cō-
ſiderandum terram promiſſionis, ſed
duo tantum erant boni. ſ. Caleph &
Iofue.

Num. 1. Sexcenta millia pugnatorum nu-
merati fuerunt, De quibus duo tan-
tum

tum, Caleph & Iosue intrauerunt terram promissionis.

Plures fuerunt cum Absalon, re- 3. Reg. 15
gnum patris vsurpare nitente, quam
cum Dauid bene & iuste regnante.

Maiores pars filiorum Israël fuit in 2. Re. 12.
regno Samariæ, quia decem tribus,
ubi erant homines multo peiores: mi-
nor autem in regno Hierusalem, quia
duæ tantum tribus.

Tantus erat numerus bellatorum 3. Reg. 20
regis Syriæ, qui pugnabant contra
Israël, quod dicebat ipse rex: Pulue-
rem Samariæ non sufficere pugillis
eorum.

In exercitu Holofernis tantus erat Iudith. 2.
numerus bellatorum, quod cooperue-
runt faciem terræ sicut locustæ.

Omnis populus habitantium in Hier. 44
terra Aegypti, & mulieres, quarum
stabat multitudo grandis, sacrifica-
bant diis alienis.

Non remanserunt cum Iuda Ma- 1. Mac. 7.
chabæo nisi octingenti viri, & erant
in

DE BONIS LATENTIB.
in exercitu Bacchidis & Alchini pro-
ditoris. 10000. virorum, & duo
millia equitum.

Ioan. 19. Quum esset in Hierusalem tempo-
re paschali, quo passus est dominus,
maxima populi multitudo, nō est in-
uentus vir, qui se opponeret manife-
ste morti tā nequiter procuratē: Cla-
mauerunt enim omnes. Non hunc di-
mitte, sed Barrabam.

Actu. 28. Quidā Iudæi, quos inuenit Pau-
lus Romæ in primo aduentu suo, di-
xerunt ei: Defecta hac Christiano-
rum notum est nobis, quodd vbiq; ei
contradicitur. CAP. CXII.

Gen. 6. ¶ De bonis latentibus inter malos.
¶ Vanuis scriptum sit: Ois caro
corripereat viam suam, tamen di-
xit dominus ad Noë: Te vidi iustū
coram me, in generatione hac.

Gen. 13. Loth iustus habitauit in medio So-
domorum.

Gen. 39. Ioseph in Aegypto, castam atque
fidelem vitam duxit.

Ap-

Apparuit dominus Moyſi in terrâ Exo. 3.
Madian, quum oues ſoceri ſui Iethro
paſceret in deſerto.

Samuel inter filios Heli peſſimos, 1. Reg. 2.
ſanctus & innocens fuit.

Sub Achab & Iezabel Helias om- 3. Reg. 19
nes ſe ſolo excepto reputabat idolo-
latras: ſed dixit ei per reſponſum Do-
minus: Relinquam mihi. 7000. vi-
rorum, quorum genua non ſunt cur-
uata ante Baal. De quo etiâ ad Rom.
11. An nescitis, &c.

Tobias natus fuit ex tribu Nepta- Tob. 1.
lim ſub regno Samarizæ, in quo ferè
oës putabantur idololatria & vitiis di-
uerſis infecti. Vnde iſte in captiuitate
poſitus, viam veritatis non deſeruit.

Mardocheus erat viſus, vbi quaſi Eſth. 3. 4.
omnes adorabant Aman ſuperbiſſi-
mum, ipſe verò Mardocheus genua
non illi flecebat.

Sanctus Hiob Gentilis fuit, & de Hiob. 2.
Eſau dicitur deſcendiſſe, què tamen
conſtat ſide & moribus mirabiliter
cla-

DE BONIS LATENTIB.

claruisse, qui de seipso dicebat: Frater
sui draconum, & socius struthionum.

Hier. 43.

Hieremias Propheta erat cum po-
pulis qui remanserant in Iudæa post
destructionem Hierusalem, qui pro
ipsis orabat, & ipsis voluntatem do-
mini monstrabat. Illi verò dicebant:
Mendacium tu loqueris, non te misit
Dominus, sed Baruch incitat te ad-
uersus nos, vt tradat nos in manus
Chaldæorum.

Ezec. 2.

Dixit dominus Ezechieli: Tu fili
hominis, ne timeas eos: quoniam in-
creduli, & subuersores sunt tecum, &
cum scorpionibus habitas.

Dan. 3. 6.

& 14.

Daniel, Ananias, Azarias, Misael
habitauerunt cum Chaldæis idolola-
tris, qui eos ad idololatriam induce-
re, & à cultu veri Dei retrahere labo-
rauerunt.

Dan. 13.

Susanna fuit castissima in Babylo-
ne, vbi senes presbyteri erant impu-
dici, & iudices iniqui.

1. Mac. 2.

Videbatur tempore Antiochi Epi-
phanis,

phanis, quod Iudæi erant ad ritum Gentium translati, sed inuenti sunt Mathathias, & filius eius Eleazarus, & multi alij, in lege Dei valde stabiles & firmi.

Commendans dominus fidem & deuotionem Centurionis de Capernaum, dixit: Quod non inuenerat tantam fidem in Israël. Matth. 13.

Nicodemus Princeps Iudæorum venit ad Iesum nocte & planè confessus est: Rabbi, scimus quia à Deo venisti magister. Ioan. 3.

Postea crucifixo domino, venit ad sepeliendum eum, portans centum libras vnguenti pretiosi. Ioan. 20.

Ioseph nobilis decurio ab Arimathia, discipulus erat Iesu, occultus autem propter metum Iudæorum: deposito tamen metu, audacter intrauit ad Pilatum, & deuotam petitionem fecit, petens corpus Iesu ab indeuoto tyranno. Mar. 15.

Honorabilis doctor Gamaliel le- Actu. 3.

DE MOBILITATE

gis, erat Phariseus, & dedit bonum
& nobile consilium pro Apostolis,
principibus sacerdotum.

Actu. 10.

Vir quidam erat in Caesarea, no-
mine Cornelius, religiosus & timens
Deum cum omni domo sua, faciens
eleemosynas plebi & deprecans do-
minum semper.

CAPVT CXIIII.

De mobilitate populi.

Exo. 4. 5.

REdiens Moyses de terra Madian
in Aegyptū, narrauit omnia ver-
ba domini pro quibus miserat eum.
Sequitur: Crexeruntq; audie-
runtq; qd sanctificasset dominus filius
Israēl, & prout adorauerūt. Postea ve-
rō quum essent afflictī ab exactoribus
Pharaonis, dixerunt Moysi & Aaron:
Videat dñs & iudicet: quoniam fecerē
fecistis odorem nostrum coram Pha-
raone & seruis eius, & praeuistis eis
gladium, vt occiderent nos.

Exod. 14

Quum post multas Aegypti pla-
gas, citati, & armati egredierentur filij
Israēl

Israël de Aegypto, domino præcedente, & viam etiam eis per nubem & igne ostendente, viderunt Aegyptios post se venientes, & timuerunt valde & dixerunt ad Moysen: Forsitan non erant sepulchra in Aegypto, ideo tulisti nos vt moriamur in solitudine. Deinde confortati sunt per Moysen, quum dominus mare rubrum diuississet, & populus sicco pede transisset. Submersus autem est exercitus Pharaonis, & timuit populus dominum, & crediderunt domino & Moyfi seruo eius, dicentes: Cantemus domino gloriose, &c.

Exod. 15.

Satis autem citò post venientes in Ibidem. Marath, murmurauit populus propter aquas nimis amaras, quibus per lignum appositum dulcoratis: consequenter murmurauerunt pro defectu cibi, dixeruntq; ad Moysen & Aaron, Vtinam mortui essemus in Aegypto, quando sedebamus super ollas carnis, &c. Et misit dominus vespere coturnices,

Exod. 16.

II 2 & man-

DE MOBILITATE

- & manna pluit eis de cælo manē.
- Exod. 19.** Post hoc quum daturus esset eis legem, dixerunt: Cuncta quæ loquutus est dominus, faciemus.
- Exod. 23.** Quum narrasset eis Moyses verba & præcepta, quæ à domino acceperat, similia verba dixerunt.
- Exod. 32.** Quum autem morâ faceret Moyses in monte cum domino in descriptione tabernaculi, congregatus est populus aduersus Aaron, & ait: Fac nobis deos, qui nos præcedant.
- Num. 11.** Deinde quum erectum esset tabernaculū, & factæ oblationes principū, post numerationē bellatorū & Leuitarum, quum essent omnia ordinata, quomodo debebant proficisci in viam, post modicū ortum est murmur populi, quasi dolentium præ labore.
- Num. 13. & 14.** Post modicum audita relatione exploratorum, murmuraui populus & fleuit, dixitq; alter ad alterū. Constituamus nobis ducem & reuertamur in Aegyptum.

Audien-

Audientes quòd displicuit domino Ibidem.
murmur eorum, voluerunt ascendere
montē, & contra voluntatem Moyſi
pugnare: & tunc fuerunt ab hoſtibus
debellati.

Rurſus in ſeditione Chore multi Num. 16.
ſurrexerūt contra Moſen & Aaron.
Quibus terribiliter caſtigatus mur-
murauit etiā multitudo filiorū Iſraēl
contra Moyſen & Aarō, dicens: Vos
interfeciftis populū dñi. Quumq; ori-
retur ſeditio, & tumultus creſceret, &c.

Quum autem per miraculū virgē Num. 17.
Aaron conſequeſſet eos dñs, dixe-
runt: Ecce conſumpti ſumus, & om-
nes perimus: quicumq; accedit ad ta-
bernaculum domini, moritur.

Vlterius procedentes venerunt ad Num. 20.
Aguas cōtradictionis, Vbi taliter iur-
gati ſunt aduerſus Moyſen & Aaron,
quòd ipſi etiā diffiſi ſūt de diuina vir-
tute: propter q̃ & puniti ſunt a dño.

Poſtea fornicatus eſt populus cū Num. 23.
ſiliabus Moab, quæ vocauerunt eos

DE MOBILITATE

ad sacrificia sua : & initiatus est Israël
Beelphegor. Et precepit dñs principes
suspendi contra solem in patibulis.

Iudic. 8. Quum liberaffet Gedeo populum
filiorum Israël de manu Madian, &
occidisset Zebec & Salmana, dixe-
runt omnes filij Israël ad eum : Do-
minare nostri tu, & filius tuus, & filij
tui. Ipso tamen mortuo, quum habe-
ret septuaginta filios, nullum de ipsis
assumere in dominum & principem
curauit.

1. Reg. 8. Samuël propheta liberauit popu-
lum Israël de manu Philistinum, & re-
cuperauit vrbes, quas illi abstulerunt
Israëli. Postea congregati sunt, & pe-
tierunt regem sibi constitui contra vo-
luntatem domini & Samuëlis.

2. Reg. 15 Quanuis David ita bene populum
rexisset, & tot victorias habuisset, ta-
men satis citò facta est coniuratio va-
lida contra eum. Populus verò con-
currens augebatur eum Absalon.

2. Reg. 19 Notandum verò, quum redierat
David

David in Hierusalem, & populus il-
 luc certatim volebat eum reducere cū
 honore. Sed pro eo, quod viri Iuda 2. Re. 20.
 loquuti sunt cum illis de decem tri-
 bubus, separatus est omnis Israël à
 David, sequutusque est Sebam filium
 Bochri.

Sub Salomone filij Israël tempo- 3. Reg. 12.
 raliū rerum abundantia habuerunt,
 & honore maximo floruerunt. Sed
 tamen à filio suo pro maiori parte, oc-
 casione vnus duri verbi, citius reces-
 serunt.

Audientes filij Israël terribilem po-
 tentiam Holofernis, præoccupauerūt
 omnes vertices mōtium, & muros cir-
 cundederūt vicos suos, & congrega-
 uerunt frumenta in præparationē pu-
 gnæ. Postmodū quū vidissent se artari
 ab exercitu, cōgregati sunt ad Oziam
 omnes simul, & dixerunt: Iudicet dñs
 inter nos & te, quoniam fecisti in nos
 mala, nolēs loqui pacificè cū Assyriis.

Quum compleisset Hieremias ver- Hier. 26.
 ba, quæ

DE MOBILITATE

ba, quę præceperat ei dominus, vt loqueretur ad populum, apprehenderūt eum sacerdotes & omnis populus, dicentes : Morte moriatur. Et post pauca dixerunt principes & omnis populus ad sacerdotes : Non est viro huic iudicium mortis.

Hier. 42. Accesserunt omnes à paruo vsq;
43. ad maximum ad Hieremiam prophetam, & dixerunt : Omne verbum, in quo miserit te Deus ad nos, faciemus, siue bonū siue malum. Quumq; post decem dies intimasset eis Hieremias domini volūtatē, dixerūt ei : Mendacium tu loqueris: nō misit te dominus, sed Baruch filius Nerie incitat te aduersum nos. Et non audiuit vnīuersus populus vocem Domini, &c.

Dan. 13. Cito credidit duobus presbyteris senibus multitudo, & condemnauerunt Susānnam ad mortem. Et paulō post : Reuersus est populus cū festinatione, & consurrexerunt aduersus duos presbyteros : & fecerūt eis, sicut malē,

malè egerant aduersus proximam

Cognouit Simon, quòd Tryphò 1. Mac. 13.
eum dolo loqueretur, petens duos fi-
lios Ionathæ, & centū talenta argenti:
iussit tamen dari, ne inimiciā magnā
sumeret ad populum Israël, dicentem:
Quia non misit argentum & pueros,
propterea perit.

Quum quadam die esset Domi- Luc. 4.
nus in ciuitate Nazareth, & dicerent
ei Iudæi, satis bono modo, vt faceret
ibi miracula, sicut in Capernaum fe-
cerat, post modicam increpationem
quam dixit eis, repleti sunt ira, & eie-
cerunt eum extra ciuitatem, & volue-
runt eum præcipitare de supercilio
montis.

Quando satiauerat Dñs quinq; Ioan. 6.
millia hominum de quinq; panibus
& duobus piscibus, voluerunt eum
rapere, & facere regem. Citò autem
post cœperunt increduli disputare &
querere: Quod signum facis, vt cre-
damus tibi?

TT 5 Viden-

DE MOBILITATE

Matth. 21

Videntes illi de populo Iudæorum

Luce. 19.

Lazarum suscitatum, & multa alia fa-

Ioan. 12.

cta miracula per dominum Iesum, ve-

nerunt ei obuiam cū magno honore. Attamen in sero circumspēctis omni-

bus, nō inuenit qui eū ad hospitium in-

uitaret. De his narratur apud Mat. 21. Luce. 21. Ante quinq; dies paschæ dominū

Matth. 23

Iesum recepit populus cū magno tri-

Ioā. 18. 19

pudio & honore, & per hebdomadā omnis populus erat suspensus ad ver-
ba eius, & mane veniebant ad eum in
templo audire eum. FERIA VERŌ sexta,
in die parasceue, clamauerunt omnes:
Crucifige eum.

Actu. 2.

Facta voce spiritus vehementis su-
per discipulos veniētis, conuenit mul-
titudine, & mente confusa est. Quidam
autem irridebant, dicentes: Quia mu-
lto pleni sunt isti. Instans autem Pe-
trus, loquutus est eis multa, discipu-
los excusans, & verba Iohelis alle-
gans. Quibus auditis sunt corde com-
puncti, petentes quid facere deberent.

Et

Et baptizati sunt illo die circiter
3000. hominum.

Quodam sabbato penè vniuersa Actu. 15.
ciuitas conuenit audire verbum dñi,
quod Paulus & Barnabas prædica-
bant. Iudæi autè contradicebant blas-
phemantes. Tandem Paulus & Bar-
nabas conuersi sunt ad prædicandum
gentibus: & audientes gentes gauisæ
sunt. Paulò pòst Iudæi concitauerunt
religiosas mulieres & primos ciuitatis,
& excitauerunt persecutionē in Pau-
lum & Barnabam, & eiecerunt eos de
finibus suis. Et illi excusso puluere pe-
dum in eos, venerunt Iconium.

Quum Paulus & Barnabas essent Actu. 14.
Lystris ciuitate Lycaoniæ, & quidā
claudus per Paulum fuisset curatus,
turbæ ipsos esse Deos clamabant, &
eis sacrificare volebant. At illi dicen-
tes se esse mortales, sedauerunt tur-
bas, ne sibi immolarent. Superuene-
runt autem quidam Iudæi, & persua-
sis turbis, lapidantesque Paulum,
extraxe-

DE MOBILITATE

extraxerunt extra ciuitatem, existimantes eum esse mortuum.

Actu. 16. Quidam questuarij habentes vnam mulierem cum spiritu Phytónico, à qua Paulus eiecit demoniū, ita concitauerunt principes & magistratus ciuitatis quòd factus est populi cōcursus aduersus Paulū & Silam sociū eius. Et scissis eorū tunicis, fuerūt virgis caesi, & in carcerem missi, ac pedes ligno stricti. Et in sequenti die fuerunt rogati recedere.

Actu. 19. Paulo apud Ephesum existente, & multa ibidem miracula faciente, Demetrius quidā argentarius, faciens aedes argenteas Dianæ, conuocatis artificibus, cōcitauit tantā turbationē in ciuitate, quòd tota impleta est cōfusione: & impetū fecerūt vno animo in theatrum, & tamē plures nesciebāt quæ ex causa conuenissent. Tunc fuerunt in magno corporum periculo Paulus & socij eius. Sed scriba populū pulchrè alloquēs, & discretè sedauit, & ad propria

pria remisit.

Quadā die tanta fuit in Hierusalē Actu. 23.
aduersus Paulū turba, & populi concursio, quòd percutiebāt eum, & extrahebant extra templū: & vix potuit eripi à Tribuno cohortis, qui cum militibus superuenit. Postea verò quū narrasset quæ ei acciderant, cuncti de Damasco leuauerunt vocē, dicentes: Tolle de terra eius memoriā, nō enim est fas eum viuere. Sequenti autē die exclamauit Paulus in concilio: Viri fratres, ego Phariseus sum, filius Pharisei. Et facta dissensione inter Phariseos & Saduceos, soluta est multitudo. Et surgētes quidā Pharisei pugnant, dicentes: Nihil mali inuenimus in homine isto: q̃ si spiritus loquutus est ei aut angelus, ne repugnem⁹ Deo.

Dum calefaceret se Paulus ad ignē Actu. 28.
post naufragium tempore hyemali, vipera à calore procedens, inuasit manus eius. Quod videntes Barbari, ad inuicem dicebant; Vtique homicida est ho-

DE OPERATIONE

est homo hic: qui quum euaserit de mari, ultio eum viuere non finit. Paulus autem bestiam excuties in ignem, nihil mali passus est. Illi verò videntes nihil mali in eo fieri, dicebant eum Deum esse: sicque citò mutauerunt opinionem.

CAPVT CXV.

¶ De operatione bonâ.

Gene. 2.

Posuit Deus hominem in paradiso voluptatis, vt operaretur & custodiret illum. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et post emisit eum dñs Deus de paradiso voluptatis, vt operaretur terram, de qua natus est, præcipiens illi cap. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et sic nota, qd Deus hominem voluit operari in statu innocentia, & post peccatum.

1. Reg. 11

Tempore quo solent reges ad bella procedere, Dauid in domo sua remansit, & illo otio adulterium cum proditione commisit.

3. Re. 6.7

Salomon edificauit domum Dei & do-

& domum suā. Sed nota, quòd prius domū Dei. Et licet opus esset maius, tamen in minori tempore compleuit omnia.

Egerunt hi, qui operabantur in- 2. Par. 24. dultic, & suscitauerunt domum Dei in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt.

Hezechias rex Iuda operatus est 2. Par. 31. bonum & rectum, & verū coram domino, volens requirere dñm in toto corde suo. Fecit, & prosperatus est.

Anno secundo redivus filiorum Iu 1. Esd. 5. da de Babylone, cœperunt fundare templum. Iosue verò filius Iosedech & fratres eius instabant super eos, qui faciebant opus.

Præcepit rex Darius, vt ædificare- 1. Esd. 6. tur domus domini in Hierusalem, & daretur sumptus de arca regis, ne impediretur opus.

Nota, q̃ opera quæ fecerunt filij Esdræ & Israël transmigrationis in fundatio- Nehemiæ ne templi, & in ædificatione muri per totā ciuita-

DE OPERATIONE

ciuitatis, multos habuerunt impeditores, vt pater 2. Esdrae.

Ionæ. 3. Vidit Deus opera Niuiuitarum, & miserus est eorum.

Mat. 20. Otiosi arguuntur operarij, & ad mercedem vocantur.

Math. 25. Seruus qui accepit quinq; talenta, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque, commendatus est à dño. Similiter & qui duo acceperat, & lucratus est alia duo. Alius aut qui vnũ accepit, & non multiplicauit, & inutiliter reseruauit, reprobus fuit.

Luce. 24. Illi duo discipuli, qui secum manere dominum coegerunt, quandiu fuerunt cum eo, in verbis non cognouerunt eum, sed in opere hospitalitatis & fractione panis.

Marc. 14. Opus Marię Magdalene. quando vnxit dominum recubentem frementibus discipulis, ab ipso domino approbatum est.

Ioan. 8. Laudabilia opera patrũ à filiis imitanda esse ostendit, dicens; Si filij Abrahę estis,

liae estis, opera Abraham facite.

Opera bona comparat Apostolus 2. Cor. 9.
semini, de quo satis modicum iacit &
multum metit. Et alibi: Qui parcè se-
minat, parcè & metet.

Grauitè reprehèdit Paulus The- 2. Thes. 3.
salonicenses otiosos, licet ipsos aliàs
commendaret. Qui non vult operari,
non manducet.

Tabitha erat Christi discipula, ple 2. Act. 9.
na operibus bonis & eleemosynis,
quas faciebat. Ideo ipsa mortua multi
fuerunt moti ad rogandum Petrum
pro ea, quòd suscitauit eam.

In omni gète qui timet dominũ & 2. Act. 10.
operatur iustitiam, acceptus est illi.

Apud Corinthios manebat Pau- 2. Act. 18.
lus cum Aquila & Priscilla, quia eius-
dem artis erat, & operabatur.

CAPVT CXVI.

¶ De recta intètione habita in opere.

O Ccidit Cain Abel fratrem suũ,
Moses Aegyptium, Dauid Go-
liath, Ioab Abner & Amasiam, Salo-

DE RECTA INTEN.

mon Abdoniam, Ioab, & Semei: Herodes Antipas Ioannem Baptistam, Agrippa Iacobum: Petrus autem solo verbo Ananiæ & Saphiram. Sed considera varias intentiones & causas.

Gene. 17. Abraham risit in promissione filij
18. nascituri. Sara quoque risit: sed risus Abrahæ fuit commendatus, Saræ vero reprehensus.

Dixit Pharao, Peccaui, &c. Exo. 9.
Dixit Saul: Peccaui, &c. 2. Reg. 12.
Hoc ipsum dixit Manasses. 2. Par. 33.
Dixit Iudas etiã se peccasse, Mat. 27.
Sed affectiones & intentiones cordiũ valde diuerse fuerunt.

Similia ferẽ verba dixit Moyses in Raphidim, quando petiit populus aquam ad bibendum, Exo. 17. Et ad aquas contradictionis, Nume. 20. Sed prima vice nõ hæsitauit in corde. Secunda verò, sicut patet ex pœna, quæ sequuta fuit.

Iosue. 22. Filij Rubẽ & Gad, & dimidia tribus Manasse edificauerunt altare: sed longè

longè alia intentione, quàm crederent
alij filij Israël.

Commendauit dñs multum bonā 2.Reg. 7.
voluntatem Dauid, quam habuit de
ædificatione templi, licet noluerit q̃
templum ædificaretur per eum.

Misit Dauid pro Vria, qui erat in 2.Reg. 12.
exercitu, non vt ille quiesceret, sed vt
ipse peccatum quod cum eius vxore
commiserat, occultaret.

Ornauit se Iudith valde curiose, Iudith. 13.
sed omnis illa compositio non ex li-
bidine, sed ex virtute pēdebat, Scilicet
ad liberandum populum Dei de ma-
nibus pessimi inimici.

Quod Mardocheus Amā nolebat Esther. 4.
adorare vel corā eo genu flectere, non
faciebat pro inobediētia vel contēptu,
sed quia diuinū honorē nolebat ho-
mini mortali deferre, sicut ipse testat̃.

Dixit Herodes Magis, vt quū pue Matth. 2.
rum inuenissent, renuntiarent ei, vt &
ipse adoraret eum: sed valde aliud in-
tendebat, & aliud prætendebat.

DE RECTA INTEN.

Matth. 9. Prohibuit dominus cæcis illuminatis duobus ab eo, ne quis hoc sciret: & tamen sequitur: Illi diffamauerunt eum in tota terra illa, nec tamen illi arguuntur transgressionis.

Mat. 7. 19 Signanter addit dominus finem & intentionē, quam quisq; debet habere, bona faciendo vel mala patiēdo. Beati eritis quum maledixerint vobis homines, &c. propter me, vel propter nomen meum. Item: Quicumque potum dederit aquæ, &c. Qui dereliquerit domum, &c. Mat. 19.

Matt. 5. 7. Eleemosynā dare & ieiunare præcepit dominus non propter homines fieri, ne contingat tam bona opera, praua intentione corrumpi.

Lucæ. 14. Quidam sequebantur dñm, vt eū nequiter obseruarent: Aliqui, vt de panibus eius manducarent: Alij vt ipsi, vel eorū amici à languoribus sanarentur: Alij verò, vt æternaliter saluarentur.

Ioan. 6. Herodes multo tempore cupiebat videre

DE ACEDIA VEL NEG. 33r
videre Iesum, sed non causa pietatis,
sed quia sperabat signum aliquod ab
eo fieri: & ideo nil profuit ei videre
Iesum. CAP. CXVII.

¶ De acedia vel negligentia.

AUdiens Iacob, qd alimenta ven- Gen. 42.
derentur in Aegypto, dixit filiis
suis: Quare negligitis? Descendite, &
emite nobis necessaria.

Panem angelorum habebant filij Num. 11.
Israël in deserto, & tamē excacati de-
siderabant cibos Aegypti.

Acedia vel tedium homini est cau Ibidem.
sa impatientiae & carnalis desiderij, &
caussa multiplicis mendacij: sicut pa-
tet Numeri: Recordamur pisciū, &c.
aiebat populus.

Profecti sunt filij Israël de monte Num. 21.
Hor, & tædere cœpit populum itine-
ris & laboris, loquutusq; contra do-
minum & Moysen, ait: Anima nostra
nauseat super cibo isto leuissimo.
Quamobrem misit dominus in popu-
lum ignitos serpentes.

VV 3 Negli-

1. Reg. 26. Negligenter custodiebat Abner dominum suum Saul. Nam quando David venit ad castra eius, neminem reperit vigilantem.

2. Reg. 4. Dormiens fuit percussus Isboseth filius Saul, & occisus.

2. Reg. 11. Tempore quo solent reges ad bella procedere, remansit David in domo: vbi graue adulteriū, & grauissimū homicidiū hac occasione cōmisit.

1. Par. 24. Placuit Ioas regi Iuda, vt instauraret domum domini: & praecepit Leuitis, ut circa hoc essent solerti. Porro Leuitae egerunt negligentius; quae de causa & rex arguit Ioadā sacerdotē.

Matt. 13. Quum dormirent homines, venit inimicus, & superseminauit zizania in medio tritici.

Arguuntur otiosi, & remunerantur operarii. Matth. 20.

Ion. 1. Facta tempestate in mari, Ionas descendit ad interiora nauis, & dormiebat sopore graui: & accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore

VEL NEGLIGENTIA. 332

pore graui deprimeris? Surge inuoca
Deum tuum.

Durè reprehendit dominus seruū Matth. 25
malum & pigrum, qui multiplicare
neglexit commissum sibi talentum.

Virgines dormitantes, quarū lam- Ibidem.
pades non fuerunt prius ornatae, fue-
runt postea à nuptiis exclusæ.

Valde videntur fuisse acediosi di- Matth. 26
scipuli hora illa, postquam rogati à Mar. 14.
domino vigilare, continuò dormie-
bant.

CAPVT CXVIII.

¶ De pueris bonæ indolis.

Non legitur Isaac murmurasse Gene. 28.
vel fugisse, quando eius pater ex
præcepto domini ipsum voluit im-
molare.

Ioseph accusauit fratres suos apud Gene. 37.
patrem crimine pessimo: quod erat
in eo signum detestationis peccati: &
patri dicenti: Veni mittam te ad fra-
tres tuos, obedienter respondit, Præ-
sto sum, &c.

VV 4 Samuel

DE PVERIS.

1. Reg. 2. 3. Samuël adhuc puer, erat minister in cōspectu domini, vbi erat arca Dei.

1. Reg. 16. Quando debuit in regem inungi Dauid, erat in agro paruulus & pascebat oues, tanquam patri obediens humiliter & abiectè.

3. Par. 24. Ioas filius Ioram regis Iuda, puer septem annorum, quum regnare cœpisset, fecit quod bonū erat corā dño, cunctis diebus Ioiadæ sacerdotis.

4. reg. 22. Octo annorum erat Iosias, quum regnare cœpisset, fecitq; quod placitū erat coram domino, & tamē pelsimos patrem & aum habuerat.

Tobiz. 1. Tobias, quum esset minor omnibus in tribu Nephtalim, nil tamen puerile gessit in opere. Et idem quum postea filium genuisset, ipsum ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato.

Dan. 1. Sine propheta, sine sacerdote, sine magistro Daniel & tres socij eius legē Dei obseruantes, sobriè, & iustè, & piò vixerunt inter pueros gentiles.

Frates

Fratres illi septem adolefcētes mi- 2. Mac. 7.
ram sapientiam in responsionibus, &
patientiam in tribulationibus habue-
runt.

Beatus Ioannes Baptista puer cre- Lucæ. 1.
scebat & confortabatur spiritu, & erat
in deserto vsque in diem ostensionis
sue ad Israël.

Saluator noster puer duodenus exi Ibidem.
stans in carne, inuentus est in templo
& in medio doctorum, audiens illos
& interrogans. Deinde descendit cum
Maria & Ioseph, & erat subditus illis.

CAP. CXIX.

¶ De societate bonorum.

Considerandum est valde, q̄ si Gene. 8.
inuenti fuissent decem viri iusti in
quinq; peccatricibus ciuitatibus, pro-
pter illos pepercisset dominus vni-
uersis.

Dixit Iacob ad Laban: Modicum Gene. 30.
habuisti antequam venire ad te, &
nunc diues effectus es, benedixitque
tibi dominus ad introitum meum.

DE SOCIETATE

Gen. 39. Benedixit dominus domui Aegypti propter Ioseph & multiplicauit.

Gen. 35. Bene fuit associatus Iacob, qui dixit: Faciamus altare domino, quoniam exaudivit me in die tribulationis meae, & fuit socius itineris mei.

Iosue. 24. Seruiuit Israël domino cunctis diebus Iosue & seniorum, qui nouerant omnia opera domini, quae fecerat in Israël.

Iudic. 18. Filij Danielis ceperunt Laïs, & occiderunt homines, qui cum nullo hominum habebat quicquam societatis.

1. Reg. 19. Ex parte Saulis multi sunt lictores ad capiendum Dauid, moratam cum Samuele & alijs prophetis, qui prophetare ceperunt: & venit Saul & prophetauit ipse cum eis.

4. Reg. 3. Propter honorem Iosaphat regis Iuda Deum colentis, Eliseus propheta impetrauit aquas, dari exercitui in quo erant duo alij mali reges.

Tob. 2. 4. Homines Deum timentes, volebat habere secum Tobias in conuiuio, &

hoc ipsum docuit filium suum. Noli-
te māducare cum peccatoribus. Idem
diligenter voluit scire cum quo itu-
rus esset filius. Cap. 5. 9.

Dicebat vxor Tobix iunioris: **Tobix. 3.**
Nunquam cum ludetibus miscui me,
nec cum his qui in leuitate ambulant
participem me præbui.

Audito crudeli mandato regis Na **Dan. 2.**
buchodonosor, ꝓ debebant interfici
cuncti sapientes Babylonis, clamaue-
runt ad socios suos, vt quærent si-
mul misericordiam à domino, & re-
uelata est nocte visio Danieli. Vnde
occasione Danielis serui sui pepercit
rex Magis & sapientibus Babylonis.

Post obtū Iudæ Machabæi, emer- **3. Mac. 9.**
serunt iniqui, & facta est fames vali-
da, & impios constituit Bacchides do-
minos regionis. Et facta est tribulatio
magna in Israël. Quæ omnia mala for-
sitam non fuissent, nisi adhuc Iudæ so-
cium ac dominum habuissent.

Quum primus illorum septem fra- **2. Mac. 7.**
trum

DE SOCIETATE

trum in sartagine torreretur, ceteri cū
matre ad moriendum fortiter se iuui-
cem hortabantur.

2. Mac. 12.

Veniebat Iudas Machabæus ad ca-
piendam Scythopolim ciuitatem, sed
propter Iudæos, qui intus habitabāt,
erga quos Scythopolitę benigni erāt,
nihil eis mali fecit. Imò gratias agens
hortatus est eos de cetero, erga genus
suum benignos esse.

Matth. 26.

Quandiu Petrus fuit cum aposto-

Mar. 14.

lis, fixus & securus stetit, sed quando

Luce. 22.

fuit in atrio summi sacerdotis, cū mi-
nistris illius calefaciens se ad ignem,

Ioan. 18.

dominum negare incepit.

Ioan. 9.

Statim quando cæcus natus à do-
mino illuminaretur, fuit extra syna-
gogam à Phariseis eiecтус: à benigno
autem domino Iesu inter suos fideles
receptus est.

Actu. 2.

Quū essent omnes discipuli pari-
ter perseuerātes vnanimiter in oratio-
ne, venit spiritus sanctus in eos, & ipsos
inestimabiliter roborauit & docuit.

De

De fidelibus qui erant in Ecclesia Actu. 2.
 primitiua, dicitur: Omnes qui crede-
 bant, erant pariter, & habebant omnia
 communia. Sequitur: Sumebant ci-
 bum cum exultatione & simplicitate
 cordis, collaudantes dominum, & ha-
 bentes gratiam ad omnem plebem.

Post conuersionem suam Saulus Actu. 9.
 veniens Hierosolymam, tentabat se
 iungere discipulis, & omnes time-
 bant & fugiebant eum, non credentes
 quod esset discipulus. Barnabas verò
 apprehensum illum duxit ad Apo-
 stolos, &c.

Homines, qui erant cum Paulo in Actu. 23.
 nauis grauissimæ tempestatis tempore,
 occasione ipsius Pauli, quem habe-
 bant secum in socium, fuerunt omnes
 saluati. Nam dixit ei angelus domini:
 Ecce donauit tibi Deus omnes, qui
 nauigant tecum.

CAPVT CXL.

¶ De societate malo-
 rum.

Salu-

Gene. 11. **S**alutriter exiuit Abram de Chal-
 15. dra, vbi erant homines corrupti i-
 dololatriæ; vnde postea hoc pro bene-
 ficio dñs commemorat, dicens: Ego dñs,
 qui eduxi vos de Hur Chaldæorum.

Gene. 22. **N**on solum corpore, sed etiam co-
 gitatione & affectione est patria relin-
 quenda. Vnde dixit dominus ad A-
 bram, quum iam corpore exiret: Egre-
 dere de terra tua, &c. Nota item pro-
 missiones ibi factas.

Gene. 13. **Q**uandiu fuit Abraham cum per-
 15. 17. 18. uerfis hominibus in Hur Chaldæo-
 rum, non legitur ei dominus appa-
 ruisse, licet bonus fuisse credatur. Sed
 postquam inde exiuerat, legitur mul-
 toties diuinis apparitionibus fuisse
 visitatus.

Gene. 13. **I**niurias & iacturas passus est Loth
 19. à pessimis Sodomitis cum quibus ha-
 bitabat, vel ipsorum occasione.

Ibidem. **Q**uam graue sit malorum consue-
 tam societatem dimittere, patet per
 Loth, qui de medio Sodomorum vix
 per

per angelum extrahi potuit.

Ludus Ismaëlis cum Isaac, displi- Gene. 27.
cuit Saræ.

Fugientem Iacob malum fratrem, Gene. 28.
dñs multipliciter confortauit.

Noluit Iacob ambulare cum malo Gene. 33.
fratre, licet placasset eum muneribus,
& ille satis instaret, & signa dilectio-
nis ostenderet.

Dixit Moyses ad turbam filiorum Num. 16.
Israël: Accedite à tabernaculis homi-
num impiorum, & nolite tãgere, quæ
ad eos pertinent, ne inuoluamini in
peccatis eorum.

Dixit dominus Moyfi: Præcipe Num. 33.
filiis Israël, vt intrantes terram Cha-
naan, disperdant cunctos habitatores
regionis illius. Si autem nolueritis in-
terficere, qui remanserint erunt vobis
quasi clauis in oculis & lanceæ in late-
ribus, &c.

Occasione Achan, qui tulit de a- Iosue. 7.
nathemate Hiericho, fuit populus in
prælio superatus.

Propter

DE SOCIETATE

Propter quosdam filios Belial, qui in uxorem Leuitæ detestabile flagitiū perpetrarunt, omnes filij Beniamin, paucis exceptis, trucidati fuerunt.

Iudic. 1. 2. Noluerunt delere filij Israël habitatores terræ, sicut præceperat eis dominus, sed percusserunt fœdus cum eis, & malè accidit eis.

2. Reg. 13. Amicitia, quam habuit Aman filius Dauid cum Ionadab, dedit ei viam ad hoc, quòd Thamar sororem suam opprimeret.

2. Reg. 15 Rebellionem disponente Absalon contra patrem suum, inierunt multi cū eo simplici corde, licet contra Dauid nihil machinati fuissent, si cum bonis pacificis in Hierusalem remanissent.

2. Reg. 21 Propter quosdam superstites de domo Saul, facta est fames in terra, donec ad petitionem Gabaonitarum crucifixi fuerunt.

3. Reg. 22 Rex Iudæ Iosaphat, fuit ferè occisus vadens cum Achab ad prælium,
2. Par. 19. & reprehensus fuit per Prophetam Domini

Domini dicentem: Impio præbes auxilium, & iis qui oderunt dominum, amicitia iungeris, & idcirco iram domini merebaris, &c.

Ochozias rex Iuda ambulauit in 3.Re.10. viis Achab, & fecit malum coram domino. Sequitur causa: Gener enim erat regis Achab.

Eliseus Propheta dixit Iosaphat re 2.Par.26. gi Israël: Quia habuisti fœdus cum Ochozia, percussit dominus opera tua, contritæq; sunt naues.

Venit homo dei ad Amasiam re 2.Par.25. gem Iuda, & ait: O rex, ne egrediatur exercitus Israël tecum. Non enim est dominus cum Israël: & si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus.

Aedificantibus filiis Iuda templū 1.Esd.3. post reditum de Babylone, hostes eorum voluerunt ædificare cum illis. Illi verò bono vñ consilio renuerunt.

Quum irent omnes ad vitulos aureos, quos Hieroboam fecerat, Tob.1. Tobias

DE SOCIETATE

bias solus fugebat consortia omnium,
& pergebat in Hierusalem.

Hiob. 30.

Esa. 6.

Beatus Hiob dixit: Frater sui draconum, & socius Struthionum. Quia dixisset Esaias: Vir pollutus labiis ego sum; causam insinuans subdidit: In medio populi polluta labia habentis ego habito.

Ezec. 2.

Dictum fuit Ezechieli: Increduli & subuersores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas.

Dan. 13.

Mali nocent sibi inuicem. Nam duo senes ex hoc acceperunt audacia acculandi Susannam, quia in eadem malitia conuenerunt.

1. Mac. 8.

Quandiu Iudas Machabeus confidens de diuino auxilio, gessit bella pro populo suo, bene ei successit: quia vero constituit amicitiam & societatem cum gentilibus Romanis, licet tunc potentissimis, cito post superatus fuit, & in bello cecidit.

Simile accidit Ionathae fratri Iudae. 1. Machabeorum. 11.

Perus

Petrus existens cum discipulis no- Mat. 26.
 ste in cœna domini, multum erat au- vt supra
 dax & securus. Quum autem venit ad
 assium summi sacerdotis, dominum
 ad vocem vnius ancillæ negauit.

Cæcus secus viam sedens mendli- Lucæ. 18.
 cans, clamabat ad dñm Iesum, & qui
 præibant increpabant eum, vt taceret.

Non fuit inter fideles Christi nu- Ioan. 9.
 meratus cæcus ille natus, quem do-
 minus videre fecit, donec fuit de Sy-
 nagoga à Phariseis eiectus.

Plures mali interdum in vnam ma Num. 22.
 lam societatem conueniunt, vt bonis
 auferant hocumentum. Ita conuene-
 runt Balaac & Balaam ad maledicen-
 dum filiis Israël.

Adonizedech rex Hierusalem, & Iosue. 10.
 alij quatuor reges, eò quòd illi fece-
 rant pacem cum Iosue, conuenerunt
 aduersus Gabaonitas.

Item Iabin rex Asor, & alij reges Iosue. 11.
 triginta contra Iosue & filios Israël.

Item quinq; satrapæ Philistinorū, Ibidem.

DE SOCIETATE

- Chananeæ, Sidonij & Euæi, &c.
Iud. 7. Item Madian & Amalech, & ceteri Orientalium nationum.
Esa. 6. Sic autem intelligitur illud Esaie: Requieuit Syria super Ephraim, id est, Decem tribus & rex Syriæ concordauerant in vnum, ad regem funditus extirpandum.
Luc. 23. Rursus in passione domini Herodes & Pilatus facti sunt amici.
Phil. 2. Philppenses commendat Apostolus, dicens: In medio nationis prauæ & peruersæ inter quos lucetis, sicut luminaria in mundo.
Actu. 2. Petrus Apostolus dixit quibusdam Iudeis audientibus verbum dei. Saluamini à generatione ista praua.
Actu. 13. Proconsul Paulus desiderabat audire verbum Dei, sed erat cum eo Elymas magus pseudopropheta Iudeus, qui resistebat Paulo & Barnabæ, quærens pervertere proconsulem à fide.
Actu. 14. Ciuitate Lystris homines tantæ simplicitatis erant, quod ipsi Paulum & Barnabæ

Barnabam deos ad terram descendisse putabant. Quum autem vix sedasset eos Paulus, & cœpisset eis viam ostendere veritatis, superuenerunt quidam Iudæi, qui ita persuaserunt turbis, quod Paulus fuit ibi lapidatus, & quasi pro mortuo derelictus.

Quum verbum Dñi fortiter in Epheso cresceret, & dominus per Paulum ibidē miracula faceret, quidā Demetrius faciēs ædes argēteas Dianę, conuocatis opificibus illius artis, seditionem contra Paulum concitauit. Actu. 19.

CAPVT CXXI.

¶ De prosperitate bona.

Abundantia rerum temporalium sæpe fit multorum occasio peccatorum: sicut in illa regione, quę irrigabatur sicut Paradisus, in qua habitabant Sodomitę pessimi. Gen. 13.

Gedeon quū paruus homo esset, Iud. 8.
& in area frumentū excuteret, bonus fuit, & eū angelus dñi visitauit: post obtentam victoriam malè se habuit.

DE PROSPERITATE BONA.

1. Reg. 13. Saul antequam rex esset, bonus fuit, & postquam regni gubernacula suscepit, intumuit: & mandatum domini prateriuit.
2. Reg. 11. Post multa bella & victorias de inimicis obtentas, David remanens quietus in Hierusalē, comisit adulterium, & exinde sequutum est homicidium.
2. Re. 24. Occasione multitudinis subditorum David in superbiam elatus est, & fecit populum numerari. Sed nota quàm grauer fuit punitus.
3. Re. 10. Non erat argentum alicuius pretij
3. Reg. 11. in diebus Salomonis, quia tanta erat in Hierusalem argenti abundantia, quanta est lapidum. Sed nota quàm mirabile, & quàm terribile fuit, quòd plus nocuit ei rerū copia, quàm profuit tanta sapientia.
3. Re. 12. Antequam Hieroboam haberet deum minium super decem tribus, non legitur fuisse malus, sed magis adolescens bonæ indolis & indutritus. Statim verò, ut regnum adeptus est, fecit vitulos

vitulos aureos, & auertit populum à deo ne auerteretur ab eo.

Amasias rex Iuda debellauit Edó, 4. Rc. 14.
& inde eleuatum est cor eius, & uoluit contra Ioas regem Israël praeliari, sed male successit ei.

Quum roboratum fuisset regnum 2. Par. 12.
Roboam & confortatum, dereliquit legem domini, & omnis Israël cū eo.

Quum roboratus esset Ozias rex 2. Par. 26.
Iuda, eleuatum est cor eius in interitum suum. Ingressusque in templum adolere uoluit incensum.

Manasses rex in Hierusalē fuit pessimus, postea in Babylone uinctus & coangustatus, orauit dominū & egit penitentiam valde coram domino.

Comederunt, & saturati sunt & impinguati, & abundauerunt delictis in bonitate magna: Prouocauerunt autem te ad iracundiam. Nche. 9.

Quandoque mūdāna prosperitas Tob. 2. 7.
multum multiplicat carnales amicos, & cōgregat quos aduersitas saepe fugat.

DE PROSP. BONA.

gat. Vnde Tobia à cæcitate sanato & ditato, venerunt consobrini eius ad eum, gaudentes & congratulantes ei: quod non leguntur fecisse quando prius erat cæcus, & vxor eius ibat ad extrinsecum opus.

Judith. 1. Post victoriam obtentam de Asphaxat rege Medorum, exaltatum est regnum Nabuchodonosor regis Assyriorum, & cor eius eleuatum est.

Esth. 5. Quauis Aman esset secundus à rege potentissimo Ahafuero, & haberet multas diuitias, & filios, & amicos, ita tamè torquebatur, ex eo quod Mardocheus ei genua non flectebat, quasi nihil haberet.

Iob. 24. Nota breuitatem illius prosperitatis, quandiu durauit plaga dñi super Hiob, licet venerint ad eum aliqui amici, fuerunt tamè ei cōsolatores onerosi, nec leguntur ei dedisse aliquid. Postquam autem addidit dñs omnia quęcumq; fuerāt Hiob duplicia, venerunt ad eum oēs fratres sui, & cuncti qui noue-

nouerant, & consolati sunt : & dederunt ei vnusquisque ouem vnā , & in aurem auream vnā.

Statuā quā vidit Nabuchodonosor quē percussā à lapide abscisso de mōte, redacta est in fauillā, satis indicat prosperitatem mundanā nihil esse. Dan. 2.

Filij Zambri faciebant nuptias magnas & venerunt Iudæi Ionatha duce, & occiderunt multos . Conuersæ sunt nuptiæ in luctum , & vox ipsorum musicorum in lamentum. 1. Mac. 9.

Ptolemæus rex Aegypti Alexandro rege Syriæ debellato , & in Arabiam fugato, exlatatus est, & abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri , & sic misit Ptolemæo, & rex Ptolemæus mortuus est die tertia.

Adolescens qui quæsiuit à Christo, quomodo posset habere vitam æternā, multas habebat possessiones. Et idcirco abiit tristis, quando dominus dedit ei consilium per sectionis.

Petrus post animositatem negauit

DE PROSP. BONA.

uit dominum in atrio principis sacerdotum. Mat. 28.

Mar. 21. Magnum festum fecerant Iudæi domino Hierusalem venienti, & circumspectis omnibus, quum iam vespera esset hora, exiit in Bethaniam,

Mar. 11. quum non inueniret, qui eum hospitio reciperet.

Luc. 12. Ad contemnendam temporalium rerum abundantiam multum facit exemplum, quod ponit dominus in illo diuite, cuius ager vberes fructus attulit. Quum autem sollicitus cogitaret destruere horrea sua, & facere maiora, ait illi Deus: Stulte, hac nocte reperiens diaboli animam tuam à te, & quæ aggregasti, &c.

Luc. 14. Emptores villæ & boui, & ille qui uxorem suam duxerat, vocati ad cœnam domini, se excusauerunt tanquàm aliis occupati. Pauperes autem & debiles fuerunt introducti.

Luc. 19. Videns dominus ciuitatem Hierusalem pacem temporali fruenter, & super-

superuenturas miseras ignorantem,
fleuit super illam dicens: Quia si co-
gnouisses, & tu, scilicet, fleres.

Quum populus Herodi magno Actu. 12.
regi vestito veste regali, & sedeti pro
tribunali, acclamaret: Voces dei & nō
hominis: confestim percussit eum an-
gelus domini, & consumptus à ver-
mibus, expirauit.

CAPVT CXXII.

¶ De curiositate mundana.

Primarię transgressionis occasio, Gen. 3.
Portū habuisse videtur ex eo, quōd
Eua serpentem curiose audiuit, & li-
gnum vetitum curiosere spexit.

Egressa est Dyna filia Lyę, vt vi- Gen. 34.
deret mulieres regionis illius: Sequi-
tur, quōd visa, rapta, & oppressa fuit.

Præcepit dominus Moyse, vt dices Exo. 19.
fet populo, Cauete ne ascendatis in
montē, nec tangatis fines illius. Om-
nis qui tetigerit montē morietur. Et
post pauca: Contestare populum, ne
forte velit transcendere terminos ad

DE CVRIOSITATE

videndum dominum, & pereat ex eis plurima multitudo.

Num. 4. Dixit dominus ad Moysen, Vt Aaron & filij eius tantum intrarent sancta sanctorum. Alij verò nulla curiositate viderent, quæ erant in sanctuario priusquam essent omnia inuoluta alioquin morerentur.

2. Par. 26. Ozias rex Iuda ingressus templum domini, accepit thuribulum, & voluit adolore incensum super altare thymiamatis, quod non ad suum, sed ad sacerdotum pertinebat officium, statum quæ orta est lepra in fronte eius.

Luc. 11. Quum viderent Iudei miracula à domino Iesu fieri manifesta & utilia, videre nolabant, sed de celo signa quærebant.

Ioa. 23. Herodes Tetrarcha viso Iesu gaudius est valde, non tamen pietatis, sed curiositatis causâ, quia sperabat signum aliquod ab eo videre fieri, & propter hoc visio illa domini Iesu nihil profuit ei, sed magis obsuit.

Cu-

Curiositatem discipulorum, sci- Actu. 2.
re volentium tempus secundi aduen-
tus, compescuit dominus, dicens: Nō
est vestrum nosse tempora vel momē-
ta, quæ pater posuit in sua potestate.

Curiositas videtur fuisse, quare Si Actu. 8.
mon magus voluit baptizari, quia
(videlicet) videbat signa, quæ Philips
pus faciebat.

Athenienses omnes & aduenæ & Actu. 17.
hospites ad nihil aliud vocabant Pau-
lum, nisi vt aut discere, aut videre, vel
audire aliquid noui vellent.

Prædicante Paulo in Epheso ciui- Actu. 19.
tate, multi qui fuerant curiosa sectati,
contulerunt libros, & combusserunt
coram omnibus.

Reprehendit Apostolus quosdam 2. Thes. 3.
Thessalonicenses, in quiete ambulan-
tes, & nihil operantes.

Adolescentiores viduas monet 1. Tim. 5.
postolus esse deuittandas. Frequenter
vero vagas, otiosas & curiosas arguit,
& vitare monet quæ discunt domos
circum-

DE FIDE MAGNA

circumire, & vagabundè discurrere, &
& se ostentare ac vendere, & loquuntur
quæ illicita sunt. Et quæ luxuria-
ta fuerint, nubere volunt.

CAPITULUM CXXII.

De fide magna mulierum.
Heb. 11. Commendat Apostolus fidē Ra-
Iosue. 2. ab qua non petiit cum iis, qui
non obedierant, quum excepisset ho-
spitio exploratores pacificē.
Ruth. 1. 2. Ruth adhaesit socruī suæ Noëmi
dicens: Populus tuus & Deus tuus,
Deus meus. Vnde Booz postea dixit
ei: Reddat tibi dominus plenam mer-
cedem ad quam venisti, & sub cuius
confugisti alas.

3. Reg. 17. Mulier vidua Sarephtha credidit
verbis Heliae prophetae, licet rem sa-
tis difficilem illi faciendam iuberet.

2. Mac. 7. Mundi creationem & corporum
resurrectionem, optime confiteba-
tur mirabilis illa mater, quæ septem
fratres filios torqueri vno die vidit,
& ipsos ad moriendum pro dei legi-
bus

bus fortiter animauit.

Circa mysterium dominicæ incar- Lucæ. 1.
nationis, fuerunt mulieres ad credē-
dum promptiores q̄ viri. Nam Za-
charias pater Ioannis Baptistæ, incre-
dulitatis fuit ab angelo redargutus.
Pro eo, quòd non credidisti verbis
meis, &c. Elizabeth aut̄ non reprehē-
sibilis, sed cōmendabilis legitur extri-
xisse, quæ statim in aduentu beatæ vir-
ginis exclamauit, Benedicta tu, &c.

Similiter commendatur beata vir- Ibidem.
go, quæ credidit angelo dicenti sibi,
Quòd conciperet de spiritu sancto.

Item Anna vidua prophetissa lo- Lucæ. 2.
quebatur de puero nato omnibus, qui
expectabant redemptionem Israel.

Maria Magdalena dixit dñs. Fi- Lucæ. 7.
des tua te saluam fecit, vade in pacē.

Tantam fidem habebat ad domi- Mat. 9.
num mulier Hæmorrhōissa, & sufficie Lucæ. 8.
bat ei, vt tantummodo tangeret fim-
briam vestimenti eius. Ideo meruit
audire verbum dulce: Confide filia,
fides

DE FIDE MAGNA

fides tua te saluam fecit.

Mar. 15. Nec longa expectatione nec dura
responsione destitit clamare ad domi-
num mulier Chananæa. Idcirco tan-
dem audiuit: O mulier magna est fi-
des tua, fiat tibi sicut vis.

Ioan. 4. Mulier Samaritana plane confessa
est, dicēs: Quia Messias venit qui di-
citur Christus. Et postea multi Sama-
ritanorum crediderunt in dominum
propter verbum mulieris illius.

Ioan. 11. Confessio fidei Marthæ, quæ di-
Mat. 16. xit, Ego credidi, quia tu es Chri-
stus filius dei viui, qui in hunc mun-
dum venisti, satis similis fuit confes-
sioni Petri.

Mar. 16. De resurrectione domini legimus
Mat. 28. multos viros dubitasse, & dominum
Iesum illorum incredulitatem, & cor-
dis duritiam exprobrasse: de mulieri-
bus autem, nihil tale legitur. Sed sur-
gens dominus primo apparuit mulie-
ri, scilicet Magdalenz, & illa currens
discipulis lugentibus nuntiavit.

Quæ-

Quædam mulier nomine Lydia Actu. 16.
purpuraria audiuit prædicationē Pau-
li, cuius dominus aperuit cor, & ba-
ptizata est, & domus eius.

CAPVT CXXIIII.

¶ De sapientia mulierum.

SAra prudenter intellexit ludum in Gene. 11.
Isaac & Ismaële non esse bonum,
& voluit dominus vt Abraham ac-
quiesceret illius voluntati.

Rebecca fuit valde argumentosa Gene. 27.
ad procurandum, quòd Iacob bene-
dictionem à patre, quæ debebatur
primogenito, obtineret: & postea fecit
eum cautè iram Esau declinare.

Rachab meretrix discretè explora- Iosue. 2.
tores abscondit, & per hoc se & totā
domum suam integraliter liberauit.

Debora vxor Lapidoth, qui & Iudic. 4.
Barach, iudicauit populum, & docuit
Barach filium Abinoam, quid factu-
rus esset, vt populum dei de manu Sis-
saræ liberaret.

¶ Sollicita fuit Noëmi & astuta ad Ruth. 2.

DE SAPIENTIA

modum inueniendum, quo Ruth alienigena nurus sua nubere posset Boaz inelyto & potenti.

1. Reg. 1. Mater Samuelis Anna discretè se excusauit ab eo, quod Heli sacerdos ei imposuit quando filium à domino postulauit.

1. Reg. 25. Per sapientiam, & eloquentiam suam & liberalitatem satis modicam, Abigail viro suo Nabal vitam seruauit, & Dauid ab homicidio impediuit.

2. Reg. 14. Sapiens mulier Thecunis induxit Dauid ad hoc, quòd filium suum Absalon exulem reuocaret.

1. Re. 10. Obsidente Ioab ciuitatem Achelam, mulier sapiens taliter docta est ei, & postea populo ciuitatis, quòd ille cum totius patrie vilitate ab obsidione recessit.

3. Reg. 1. Bethsaba mater Salomonis, sapienter verbum proposuit coram rege Dauid, vt filius Salomon post illum regnare deberet.

3. Reg. 3. Duarum mulierum coram Salomone

mone contendentium, illa prudenter
& piè respondit, quæ dixit, Obsecro
te domine, dato illi infantem viuum.

Magna sapientia fuit in regina Sa- 3.Re.10.
ba, quòd ipsa venit audire sapientiam
Salomonis.

Mulier Sunamitis hospita Elisei 4.Reg.4.
prudenter adhæsit ei, nec voluit eum
dimittere propter Gihezi, donec eius
filium suscitasset.

Holda prophetae vxor Sellum, Io 4.Reg.22
siam regem confortauit. Populo mala
ventura propter eorum peccata dixit.

Sara filia Raguelis discretè & deuo 3.
tè orauit dominum, vt liberaret eâ de
improperio, quod audierat ab ancilla.

Miram prudentiam & constantiam 3.
ostendit Iudith alloquendo populû,
& decipiendo Holofernem tam po-
tentem tyrannum. Iudith ab.
8. vsq; ad
finem.

Esther cum magna cautela fecit 3.
petitionem suam, postquam regem
ad prandium inuitauerat, & ille vino
incaluerat. Esth.7.

DE SAPIENTIA

Luc. 1.

Elizabeth mater Ioannis Baptiste discretè cognouit aduentum beatæ virginis, & ipsam matrem domini nō minauit.

Tam tacendo, quàm loquendo patet beatā virginem Mariam mirabiliter fuisse prudentem. Tacēdo quidē, quia pauca verba dixisse inuenitur. Locuta est cum angelo discretè querendo, & discretius acquiescendo.

Quomodo fiet istud? Item, Ecce ancilla domini. Item cum sancta Elizabeth ipsam salutando. Et nota, quod post laudes magnas, quas Elizabeth illi dixit, nihil ei directè respondit, sed ad laudandum dominum se conuertit, dicens, Magnificat anima mea dominum, &c.

Ioan. 2.

Itē locuta fuit cū filio, ipsum dulciter interrogādo. Fili, quid fecisti nobis sic? &c. Et pro verecūdis pauperibus deprecando, Vinū nō habent, ait.

Luc. 7.

Maria Magdalena valde prudenter agebat in eo, quod ad pedes domini

Ioan. 11.

mini se ponebat. Ad pedes enim do- Mat. 27.
mini impetrauit veniam pro se, vitam & 28.
pro fratre, audiebatque diuinam sa-
pientiam, Luc. 10. Et exhibuit Chri-
sto deuotam reuerentiam.

Vxor Pilati, dū loquuta est ei: & si
Pilatus credidisset, prudenter egisset.

CAPVT CXXIV.

¶ De pietate & compassione
mulierum.

Rebecca videns seruum Abrahæ, Gene. 24.
hominem peregrinum & bibere
petentem, sine mora respondit, Bibe
domine mi: quin & camelis tuis hau-
riam aquam donec cuncti bibant.

Timuerunt obstetrices deū, & nō Exod. 8.
fecerūt iuxta præceptum regis Aegy-
pti, sed conseruabant mares.

Cernens filia Pharaonis vagientē Exo. 2.
puerum, miserta est, & ait, De infan-
tibus Hebræorum est hic: & faciens
eum nutrirī, in filium adoptauit.

Raab meretrix audiens explora- Iosue. 2.
tores Iosue ad mortem quæri, com-
passa

DE PIETATE ET

passa est eis, & ipsos abscondens liberauit, & sanos remisit.

2.Reg.17. Nuntij euntes ad Dauid, absconditi fuerunt in puteo, & saluati per mulierem, quæ posuit velamen super os putei, & eos qui quærebant delusit.

3.Reg.3. Duarum mulierum coram Salomone contendentium, illa pium cor habuit, quæ liti cedere voluit, cuius viscera super filium comota fuerunt.

3.Reg.17. Vidua mulier Sareptana fuit hospitata Helie propheta, & apud illam sustentabatur.

4.Reg.4. Mulier Sunamitis induxit virum suum ad hoc, vt fieret in domo sua Eliseo locus aptus ad manendum.

4.Reg.11. Quum occideret Athalia omne semen regium, Iosaba filia regis Ioram, tulit Ioas vnum de filiis regis, & abscondens saluauit eum.

Esth.4. Compatiens populo morti addito Esther, magno se exposuit periculo, & apud Ahasuerum Iudeorum liberationem & sublimationem obtinuit.

Pietas

COMPASS. MULIERVM. 348

Pietas beatæ virginis Mariæ mul- Ioan. 2.
tum apparet in hoc, quòd ad paupe-
res nuptias ire voluit: & deficiente
vino non requisita ab aliquo, sed
sponte verecundorum pauperum ad-
uocata, dixit filio: Vinum non ha-
bent. Per hoc etiam potest innui lar-
gitas eius magna: quia quum à Ma-
gis aurum, thus, & myrrham, quæ
obtulerant recepisset, paulò post in
purificatione sua non potuit habere
agnum quem offerret. Supponen-
dum est, quod illa munera pauperibus
erogauerat.

Ambulans per mundum Saluator Ioan. 12.
mundi, in domo Marthæ, & Mariæ
specialius hospitium legitur habuisse.

Mulier illa Chananæa, miseriam Mat. 15.
filix suæ propriam reputabat, dicens:
Miserere mei domine fili Dauid, filia
mea male à dæmonio vexatur.

Mulieres ministrauerunt domi- Luca. 8.
no prædicanti & per castella & ciui-
tates eunti.

DE PIETATE ET

- Luc. 16. Astiterunt patienti, & sequeban-
 Ioan. 19. tur dum ad crucem duceretur ab apo-
 Mar. 16. stolis derelictum.
 Ioan. 20. Item studiosè obsequi voluerūt ei
 Luc. 21. in sepulchro iacenti. Mat. 28. Luc. 23.

Prætulit dominus duo æra minuta
 pauperculæ viduæ, quæ misit in Ga-
 zophylacium, muneribus diuitum.
 Quia, scilicet, illa de eo quod erat in,
 tantum ei dederat: & quia plus pon-
 derat dominus mētis pietatem, quàm
 muneris quantitatem.

Ibidem. Blasphemantibus miracula domi-
 ni Scribis & Pharisæis, mulier quæ-
 dam deuotè audiens verba eius, ex-
 tulit vocem, dicens: Beatus vëter qui
 te portauit.

Matth. 27 Vxor Pilati magis conata fuit im-
 pedire dominicam passionem & in-
 iustam affectionem ipsius quàm ali-
 quis homo, de quo scriptura testatur.

I. Cor. 9. Innuit Apostolus Corinthiis, per
 quod aliqui apostoli prætendebant
 mulieres sorores circūducere: ad eis,
 scilicet,

scilicet, necessaria ministranda.

Propter opera pietatis & eleemo- Actu. 9.
synas quas Thabita viduis faciebat,
rogauerunt flentes Petrum, vt ad de-
functam veniret. Et motus lachrymis
eorum Petrus ponens genua, orauit,
& eam suscitauit.

Exiens de carcere Herodis Petrus, Actu. 12.
venit ad domū Mariæ matris Ioānis,
qui cognominatur Marcus, vbi erant
multi congregati orantes. Per hoc pas-
tet, piam fuisse & bonam mulierem,
& hospitam discipulorum domini.

Quædam mulier purpuraria nomi- Actu. 16.
ne Lydia credens ad prædicationem
Pauli, & baptizata cum domo sua, de-
precata est, dicens: Si iudicasti me fi-
delē domino meo esse, intrate domū
meam & manete. Et cōggit nos, ait
Lucas. Vbi etiam satis innuit, quod
mulieres promptē & deuotē audiunt
verbum dei.

CAPVT CXXVI.

¶ De fortitudine mulierum.

YY 5

Bx-

DE FORTITVDINE

Iud. 4.

BArach filius Abinoam noluit ducere exercitum contra Sisaram, nisi Delbora vxor Lapidoth iret cum eo, quæ dixit, Ibo quidè tecum, sed in hac vice victoria nō reputabitur tibi, quia in manu fœminæ tradet Sisara.

Ruth. 3.

Dixit Booz ad Ruth, quæ reliquerat patriam & deos suos, Scit communis populus, qui habitat inter portas vrhis, mulierem te esse virtutis.

1. Reg. 19

Viriliter saluauit Dauid virum suum Michol, quū quæreretur ad mortem à Saluē patre suo.

1. Reg. 25.

Quon vidisset Abigail virum suū Nabal durè respondisse nuntiis Dauid, festinauit, & tulit diuersa xenia, & Dauid iratum placauit.

Tob. 5.

Grauem contumeliam ab ancilla prolatam, valde patienter tulit Sara filia Raguelis, nec ei quid respondit. Sed ad orationem se conuertit.

Esther. 5.

Esther regina exposuit se periculo moriendi pro liberatione populi sui, quando non vocata, ad regem ire pra-

præsumpt.

Supra modum mater mirabilis, quæ 2. Mac. 7.
pereuntes septem filios sub vnius diei
tempore conspiciens, bono animo fe-
rebat, & fœminæ cogitationi mascu-
linum animum inferebat.

Fortissima fuit beato virgo Maria in
continendo gaudiū quod habuit de fi-
lij conceptione, natuitate, Magorū a-
doratiōe, & ipsius educatiōe, prædica-
tione, miraculorū operatione, resurre-
ctione. Rursum sustinendo dolorem,
quem passa fuit in ipsius filij passione.

Valde fuit mirabile de audacia Ma-
riæ Magdalenæ, quæ passioni Domi-
ni affuit, & toties ad sepulchrum do-
mini venit: recedentibus etiam disci-
pulis dilectissimis, non recedebat, sed
stans ibidem plorabat. Ipsam etiam ni-
mis audacem faciebat amor, quum di-
cebat: Domine, si tu sustulisti eum,
dicito mihi.

Ioan. 20.

CAP. V. CXXXVII.

¶ De auditate mulierum.

Prima

DE AVIDITATE

Gene. 3. Prima mulier vidit lignum pulchrum & delectabile: & statim sequitur, q̄ sine deliberatione tulit de fructu illius & comedit.

Gene. 16. Sara licet esset bona, tamē ita desiderabat habere filios, q̄ prius voluit habere de ancilla filium, inquiēs: Ingredere ad ancillam meam, &c.

Gene. 24. Interrogata Rebecca, an vellet ire cum famulo Abrahe, continuo respondit: Vadam. Non dixit, volo ire, si placeat vobis, vel huiusmodi.

Gene. 19. Filie Loth potius voluerunt de patre liberos suscipere, quā sine liberis permanere.

Gene. 30. Cernens Rachel q̄ infœcunda esset, invidit sorori, & ait marito suo: Da mihi liberos, alioquin moriar.

Gene. 34. Dyna cupiens videre mulieres regionis illius, visā fuit à quodam viro, Sichē videlicet, & oppressa est ab eo. Quid ergo de illis, quę volunt videre viros, & videri ab eis? Non est mirum, &c.

Domi-

Domina, cui seruiebat Ioseph, non Gene. 30
expectabat quòd sollicitaretur ab eo,
sed ipsum nimis procaciter requisit.

Axa filia Caleph, obtinuit à patre Iosue. 15.
terram irriguam : Quia. sciam instan-
ter suspirando petiuit.

Tantum institit vxor Samson a. Iudic. 14.
pud eum quòd ipse dixit ei propo-
sitionem obscuram, quam parentibus
noluerat indicare. At illa statim reue-
lauit amicis suis, quanquam esset in
damnum viri sui.

Dalida per importunitatem euicit, Iudic. 16.
vt Samson diceret, in quo eius fortitu-
do maximè consistebat.

Anna mater Samuëlis præ deside- 1. Reg. 1.
rio habendi liberos flebat, & non ca-
piebat cibos.

Multum desiderabat habere fili- 3. Reg. 3.
um illa quæ rapuit alienum.

Ita concupiuit Iezabel vineā Na- 3. Reg. 12.
both tradere viro suo, quòd produ-
cens falsos testes, id nequiter procu-
rauit : & fecit Naboth crudeliter la-
pidari.

DE AVIDITATE

- pidari.
- 4.Reg.4. Quum vellet ire Sunamitis ad Eliseum, & vir eius non plenarie consentiret, respondit illa, Vadā statimq; stravit illa asinam & præcepit puero in via: Propera ne mihi moram facias in eundo, & hoc age qd præcipio tibi.
- 4.Re.11. Athalia mater Ochoziæ regis, concupiscens regnare super terram, interfecit omne semen regium, excepto Ioas infantulo, qui furtim absconditus fuit.
- Tob.10. Anna vxor Tobie circūspiciebat quotidie & circumibat vias, per quas spes redeundi videbatur, vt si posset procul videre filium venientem.
- Esth.9. Esther non fuit contenta ex eo, quod rex dederat ei domum Aman, & quod occiderant sola ciuitate Susis quingentos viros, sed etiam in crastino fecit trecentos occidi.
- Mat.17. Mulier Chanaanæ sanitatem filii obtinuit precibus importunis.
- Mat. 20. Mater filiorum Zebedæi, non expecta-

pectavit, q̄ dominus remuneraret filios secundum excellentiam meritorum, sed petiit ante tempus vnum poni ad dexterā Domini in regno suo, & alium ad sinistram.

Puella nomine Rhode intelligens Petrum pulsare ad ianuam, præ gaudio non aperuit, sed dimittens illum foras, cucurrit & intrò stantibus nuntiavit. Actu. 12.]

Herodias insidiabatur Ioanni Baptistæ, tantoq; odio insidiabatur ei, quòd magis elegit filiam suam petere corpus ipsius, quàm dimidiā partem regni Herodis. Mat. 11.

Ponit Dominus exemplū viduæ, quæ ita fuit molesta iudici, Deum etiam non timenti, vt tandem ipsam à suo aduersario vindicauerit. Luc. 29.

CAPVT CXXVIII.

¶ De fallaciis mulierum.

O Ccasione Eux deceptus est Adam: licet non fuit seductus in eo, in quo Eua fuit seducta, sed quum deli- Gen. 3.

DE FALLACIIS.

Gene. 18. Deligno vetito, Eua suadete comedit.
Sara risit, audita promissione & conceptione filij: Redarguta autem à domino eius diffidentia, seipsam mendaciter excusauit.

Gene. 19. Duæ filiæ Loth volentes ex patre suo concipere, cum verbis eum fortassis ad hoc inducere non auderent, mediante vino propositum peregerunt. Bene ergo alium hominem deceptissent, quando nec patri proprio pepercerunt.

Gene. 31. Rachel patrè propriū querentē idola sua, pulchra adinventionē delusit.

Gene. 39. Domina Ioseph, ipsum apud virū suum nequiter accusauit, vt seipsam mendaciter excusaret, & deinceps apud virum suum de ipso Ioseph se impiissimè vindicauit.

Exod. 1. Obstetrices Hebræorum licet piā intentionem habuerint, in reseruatione puerorum, tamen Pharaonem regē Aegypti adinventionē mendacij fefellerunt.

Mulieres

Mulieres Moabite filios Israël de- Num. 25.
ceperunt, contra quos Balaam Ha-
riolus cum omnibus magicis artibus
suis nihil potuerat operari.

Raab meretrix abscondit explora- Iosue. 2.
tores Iosue, & eos qui querebant eos
fecit currere vsque ad vada Iordanis
dicens: Quòd exierint clausa porta.

Egressa Iahel in occursum Sisara, Iudic. 4.
dixit ad eum: Intra ad me, domine
mi, ne timeas. Et postremò illum dor-
mientem occidit.

Vxor Samsonis fundes apud eum Iudic. 14.
lachrymas, dicebat: Odisti me idcir-
co problema non vis mihi exponere
tamen illi in damnum proprium re-
uelauit.

Dalida molesta fuit Samsoni iu- Iudic. 16.
giter, per multos dies spatiu ad quie-
tem non tribuens: defecit anima eius,
& ad mortem vsque lassata est. Tunc
victus fortissimus Samson, stultè a-
peruit ei totum.

Michol intelligens, quòd Saul pa- 1. Reg. 19.
ter suus

DE FALLACIIS MULIER.

ter suis quæreret Dauid virum suum ad mortem, fecit eum fugere, & posuit simulachrum super lectum eius.

2. Reg. 17

Viri qui nuntiare debebant Dauid statum Absalon, fuerunt positi in puteo, & mulier quædam ponens velamen super os putei, quasi siccans pituitas, ipsos recessisse mentita est.

Iudit. 10.

Fefellit Holofernem Iudith, à facie cuius terra tremere videbatur, quâuis optima intentione.

Mar. 6.

Herodes timebat Ioannem Baptistam, sciens eum virum iustum. Et tamen Herodias intantum laboravit, quod fecit eum in carcere decollari.

Actu. 5.

Saphira vxor & Ananias mentitus fuit Petro de agri pretio. Sed illud mendacium fuit per Petrum grauissimè punitum.

CAPVT CXXIX.

¶ De mulierum stultiloquio.

Gene. 3.

E

Va primò legitur loquuta fuisse cum serpente, quàm cum Deo, adorando.

orando, vel cum viro suo ad aliquam
eruditionem percipiendam.

Promittente domino quòd Sara Gene. 18.
esset filium paritura, & primò illa ri-
sisset præ diffidentia, negavit postea se
risisse.

Cernens Rachel quòd infœcunda Gene. 30
esset, ait marito suo: Da mihi liberos,
alioquin moriar. Quasi esset in ip[su]s
Iacob potestate, de sterili fœcundam
facere.

Vxor Samsonis statim vt sciuit Iudic. 14.
propositionem obscuram viri sui, in-
dicavit ciuib[us] suis in damnum ma-
riti sui.

Quò vidisset Dalida, quòd Sam- Iudic. 16.
son confessus esset ei omnem animum
suum quomodo fortitudinem amit-
tere posset: inimicos illius vocauit, &
statim eis reuelauit.

Quia Dauid præ magna deuotio- 2. Reg. 4.
ne saltauerat coram arca domini: Mi-
chol filia Saul, ironice dixit ei: O q[ua]n-
to gloriosus fuit hodie rex Israël.

ZZ. 2. Quum

DE MULIERVM

Tob.2.

Quum dixisset Tobias de hædo:
Videte ne furtiuus sit, Anna vxor eius
irata respondit: Manifestè vana facta
est spes tua.

Tobiz. 3.

Sara filia Raguelis increpante an-
cillam iustè, illa impatenter & iniu-
riose respondit: Amplius ex te non
videamus filiū aut filiā super terram.

3.Reg.3.

Quum contenderent duæ mulie-
res meretrices ceram Salomone, illa
stultè & nequiter loquuta est, quæ
dixit de infante: Nec mihi, nec tibi,
sed diuidatur.

Esther. 5.

Vxor Aman audiens querimoniā,
quam vir faciebat de Mardocheo, re-
spondit: Iube parari excelsam trabem,
vt appendatur in ea.

Hiob.2.

Sedente Hiob in sterquilinio, &
faniem defluentem testa tradente, di-
xit ei vxor sua: Benedic domino, &
morere: sed ille bene & discretè re-
spondit: Quasi vna de stultis mulieri-
bus loquuta es.

Math.20

Petitio matris filiorum Zebedæi.

STULTILOQVIO. 355

non fuit à domino approbata, quado
dixit: Dic vt hi duo fedent, vnus à
dextris, alter à finistris.

Ad vocem vnus ancillæ, negauit Matth. 28.
Petrus dominum.

Multa verba, & simplicia dixit do, Ioan. 4.
mino mulier Samaritana, antequam
impingeret in veritatem.

CAP. CXXX.

De mulierum ornatu superfluo.

Tamar nurus Iudæ filij Iacob, Gene. 38.
volens socerū allicere, vt ex illo
conciperet, depositis viduitatis vesti-
bus ornavit se, & assumpsit teristrum.

Audito aduētū Iehu, qui occiderat
Ioram regem Israël, Iezabel depinxit 4. Reg. 9.
oculos suos stibio, & ornavit caput
suum.

Testatur Iudith, q̃ ornamenta quæ Iudith. 16
assumpsit, deceperūt Holofernē. In-
duit enim se vestimento lætitiæ, vnxit
faciem suam vngueto, colligauit cin-
cinno suos intra, ad decipiendum
ipsum.

DE MUL. OR. SUPERF.

Esther. 2.

De Esther legitur, quod quando debuit intrare ad regem, non quæsiuit muliebrem cultum, sicut faciebant alię mulieres.

Esaia. 3.

Comminando dicit Esaia: Aufert dominus ornamenta calceamentorum, & lunulas & torques, monilia & armillas, & mitras, & discriminalia: & multa alia ponit ibi.

Prou. 7.

Reprehensibilem habitum malę mulieris describit Salomon: Considero vecordem iuuenem. Occurrit illi mulier ornatu meretricio, preparata ad capiendas animas: garrula & vaga, quietis impatiens.

Eccle. 9.

Non sine causa monet Sapiens, quando ait: Auerte faciem tuam a muliere compta: Mulier enim composita & ornata, magis incitat ad peccatum.

1. Pet. 3.

Mulierum non sit extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut vestium cultus, &c.

CAP. CXXXI.

De morte generali.

Quia

Quia vera est sententia Dei, qua **Gene. 2.**

dixit homini: In quacunque hora comederitis ex eo, morte moriemini: planum est, quod statim post peccatum homo moritur. Vnde homo viuens quasi continuè moritur: secundum August. lib. 14. de ciuitate Dei.

Quum tot annis vixerint homines **Gene. 9.**
ante diluuium, signanter tamen dicit scriptura post tempus descriptionis vitæ eorum. Et mortuus est.

Si antiqui patres mortem timebant **Gene. 19.**
& longam vitam optabant, non erat mirum. Nam ipsi non poterant adhuc in cælum ascendere, nec diuina perfrui visione, donec Saluator aduenit, qui aperuit ianuam paradisi. Vnde sanctus Loth admonitus est ab angelo, vt saluum faceret se in monte. Timuit ille ire, ne fortè apprehenderet eum malum, & ibi moreretur.

Etiam mali optât bene mori. **Num. 23.**
Moriatur anima mea morte iustorum, dixit Balaam.

DE MORTE

Deute. 4. Quauis Moyſes obedire nollet imperio Domini, qui voluit eū tranſire Iordanem: tamen ſatis videtur, q̄ libenter plus vixiſſet, ſi dominus voluiſſet. Vnde ait: Iratus eſt dominus contra me. Ecce morior in hac humo, non tranſibo Iordanem.

Deut. 22. Magna pars mercedis Moſaice legis in longa vita conſiſtere videbatur. Ponite corda veſtra in omni verbo, quæ ego teſtificor vobis, quæ facientes longo perfeueretis tempore in terra, ad quam ingredimini poſſidendā.

Iudic. 3. Maluerunt Zebec & Salmana occidi manu Gedeonis, ſtrenui viri, q̄ manu Iether iuuenis filij ſui.

2. Reg. 12. Noluit Dauid flere pro filio mortuo, qui fleuerat eo infirmo.

3. Reg. 19. Quum federet Helias ſubter vnā iuniperum, petiuit animæ ſuæ vt moreretur, & ait: Sufficit mi domine, tolle animam meam.

Iſaia. 30. Hezechias rex Iuda, ambulauit corā domino in veritate, & fuit bonus: camen

tamen quando nuntiatum fuit ei per
Esaïam, quia mori deberet, orauit do-
minum fletu magno, vt adhuc ei vi-
tam prolongaret.

Tobias prouocatus audita respon- **Tobiaz. 5.**
sione vxoris ingemuit, & cœpit orare
cum lachrymis, dicens: Iustus es do-
mine, præcipe in pace, recipi animam
meam. Expedi enim mihi mori, ma-
gis, quàm viuere. Sequitur. 4. capite.
Quum putaret orationem suam exau-
diri, vocauit filium suum, &c.

Sara filia Raguelis accepta ab vna **Ibidem.**
ancillarum graui contumelia, orauit
dominum, dixitque inter cætera: Pe-
to domine, vt de vinculo huius im-
properij me absoluas, aut certè de-
super terram eripias me.

Coram rege Sedechia prostrauit **Hiere. 3.**
Hieremias preces suas, ne interficeret
eum, & iuberet reduci eum in carcerem,
in quo prius fuerat, ne moreretur.

Post mortem crucis, quam Saluator **Match. 20**
voluit sustinere, ostendit manifestè,

DE MORTE GENERALI.

non solū mori, sed & quodcunq; genus mortis ab homine iusto, pro diuina obedientia promptè debere sustineri.

Matth. 26

Ante aduentum spiritus sancti nimis timuerunt mortem apostoli, qui comprehenso dño, oēs eum reliquerunt: postquam verò fuerunt virtute ex alto roborati, ducti corā principibus & tyrānis, fiducialiter loquebātur.

Actu. per totum.

Parum timebat, imò non timebat mortē Paulus, qui dicebat: Nō solum alligari, sed & mori paratus sum propter nomen domini Iesu.

Actu. 21.

Idē: Si notū sit Iudæis, aut dignū morte aliquid feci, non recuso mori.

Aduertendum est autem, quia plerunque insidias deuitans Iudæorum, de ciuitate in ciuitatem fugiebat. Non timore mortis hoc faciebat, sed quia furori malorum cedens, pluribus se vtilem reseruabat.

CAP. CXXXII.

De sepulturis.

Cum

Cum magna diligētia emit Abra- Gene. 23.
ham agrum, in quo vxorē mor-
tuam sepeliuit.

Noluit Iacob sepeliri cum malis Gene. 47
hominibus in Aegypto, sed adiurauit
Ioseph vt cum mortuum ad patrum
suorum sepulturam deferret. Hoc ip-
sum repetiit post benedictionem fi-
liorum instante morte sua. Quod Io-
seph sollicitus adimpleuit.

Exiens Moyses de Aegypto, tulit Exod. 31.
ossa Ioseph secum.

Commēdauit Dauid multum vi- 1.Reg. 31.
ros, Iabes Galaad, eo quòd cadauera 2.Reg. 1.
Saulis & filiorum eius reuerenter tra-
diderant sepulturæ.

Pœna viri Dei, qui panem contra 3.Reg. 13.
diuinum mandatū in domo mali Pro-
phetæ comedit, fuit vna, quòd non
fuit sepultus in sepulchro patrum
suorum.

Iehu, rex Israël, qui fecerat occidi 4.Reg. 9.
Iezabel, fecit eam sepeliri, eò quòd
fuit filia regis.

Cera-

DE SEPULTVRIS.

Tob. 1.2. Commendatus est Tobias de hoc quòd cum periculo vitæ suæ corpora occisorum rapiebat, & sepulturam eis sollicitè exhibebat.

Tobię. 4. Prima admonitio inter illas salubres, quas fecit Tobias filio suo, fuit de sua & vxoris suę sollicita sepultura.

3. Mac. 4. Iudæi accusatores impij Menelai fuerunt per iudicem iniquum morte damnati: quamobrem Tyrij quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt.

2. Mac. 12. Post prælium contra Gorgiã commissum venit Iudas Machabæus, vt corpora prostratorum tolleret, & cum parentibus sepeliret.

Discipuli beati Ioannis Baptiste, audito quòd decollatus erat ab Herode, venerunt & tulerūt corpus eius & sepelierunt eum.

Ioan. 12. Apparet dominum Iesum, de sua sepultura curasse, per quod respondit Iudæ murmuranti de vngueto, quòd secundum sententiam suã venundari debuisset.

debuisset: Sine, inquit, vt in diem sepulturae meae seruet illud.

Sepultus fuit dominus per Ioseph Matth. 27
& Nicodemum, in sepulchro nouo Mar. 15.
exciso in petra, in quo nondum quis- Lucæ. 23.
quam positus fuerat. Ioan. 20.

Curauerunt viri timorati à Iudeis Actu. 8.
lapidatum Stephanum, & fecerunt
planctum magnum super eum.

CAP. CXXXIII.

¶ De horrenda morte malorum.

Cain, qui occidit fratrem suum, Gene. 4.
occisus est à Lamech.

Dominus pluit super Sodomam Gene. 19.
& Gomorrhā sulphur & ignem de
cælo, & subuertit quinque ciuitates,
detestabili peccato foetentes.

Sichem filius Emor, qui depressit Gene. 34.
Dynam filiam Iacob, interfectus est à
filiis Iacob, & oīs ciuitatis populus.

Aquæ maris rubri cooperuerunt Exod. 14.
currus & equites cunctos exercitus
Pharaonis, nec vnus quidem remansit.
Et quidem satis iuste, vt cuius cor nō
potuit

DE HORRENDA

potuit emolliri, corpus eius in aquis
totaliter mergeretur.

Leuit. 10

Nadab & Abihu filij Aaron, offe-
rentes ignem alienum coram dño,
deuorati sunt ab igne dñi, & mortui.

Leuit. 24

Præcepto domini filij Israël edu-
xerunt blasphemum extra castra, ac
lapidibus obruerunt.

Num. 16.

Chore, Dathan & Abiron, ac eo-
rum complices Moyſi rebellâtes, de-
scenderunt viui in infernum, operi
humo.

Alij etiam murmurantes, & diuer-
ſa committentes peccata, variis mor-
tibus interierunt in deſerto: ita quòd
de ſexcentis milibus hominum pu-
gnatorum, duo tantum terram pro-
miſſionis intrauerunt.

Iofue. 7.

Quoniam Achan tulit furtiuè de
anathemate Hiericho, lapidauit eum
omnis Israël: & cuncta quæ eius erât,
igne conſumpta ſunt.

Iudic. 4.

Tulit Iahel vxor Abner Cinzi cla-
uum tabernaculi, & deſixit in cerebrũ
Sisarg:

Sisara: qui soporem morti socias defecit, & mortuus est.

Si Zebec & Salmana seruassent fra Iudic. 8.
tres Gedeonis, pepercisset eis Gedeo:
& quia eos occiderunt, & ipsi à Gedeone occisi fuerunt.

Cóprehenderunt filij Israël Adonibezec cæsis summitatibus manuū Iudic. 1.
eius ac pedum (& ita fecerat ipsa septuaginta regibus) adduxerūt in Hierusalem, & ibi mortuus est.

Vna mulier iaciens super caput Abimelech, fragmine molæ confregit Iudic. 9.
cerebrum eius. Qui vocauit armigerū suum, & iussit se interfeci: & reddidit ei dominus malum quod fecerat interficiens septuaginta fratres suos.

Quum audisset Heli arcam domini esse captam, cecidit de sella retrorsum iuxta ostium, & fractis cervicibus I. Reg. 4.
mortuus est.

Superbū Goliath & blasphemū, Dauid puer inermis nō habens vsum armorū, gladio illius proprio interfecit. I. Reg. 17.
Saw

DE HORRENDA

1. Reg. 31. Saul quadā iniqua inuidia motus
& persequutus fuerat Dauid. Tādem
arripuit gladium suum irruens super
eum, & mortuus est.

2. Reg. 13. Primogenitus Dauid oppressit so-
rorem suam Thamar, & paulopōst oc-
census est; iubente Absalon fratre suo,
quum comederet cum eo.

2. Reg. 18. Libidine dominandi Absalō mul-
tum afflixit patrem suum Dauid, sed
antequam assequutus esset propositū,
suspensus fuit inter coelum & terram.

2. Reg. 17. Videns Achitophel, q̄ non fuisset
acceptum consilium suum quod de-
derat contra Dauid, abiit in domum
suam, & suspensio interit.

2. Re. 20. Seba, filius Bochri, concitauit po-
pulum contra Dauid, & fugiens in
Abelem ciuitatem, vbi putabat habe-
re refugium & auxilium, decapitatus
fuit ibidem.

3. Reg. 6. Adolescens, qui dixit se Saul occi-
disse, iubente Dauid occisus est, quum
putabat prospera se nuntiare.

Simile

MORTE MALORVM. 361

Simile accidit duobus latronibus, 1. Reg. 4.
qui caput Isbofeth filij Saul tulerunt.

Quauis Ioab fuisset miles strenuus & fidelis, quia tamen occidit duos viros proditoriè, iussus est occidi monente Salomone.

Regi Israël pessimo Hela, rebellauit Zambri contra dominum & occidit eum, qui post septem dies ingressus est regium thalamum, & succendit se cum ipsa domo regia.

Vulneratus in bello Achab mortuus est vesperi, & linxerunt canes sanguinem eius in eodem loco, in quo linxerunt sanguinem Naboth, qui dissimulante ipso Achab quum euitare deberet & posset, lapidatus & mortuus est. Ibidem.

Quum ascenderet Eliseus in ciuitatem Bethel, quidam pueri malè eruditi illudebant ei, egressique sunt duos, & dilacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros.

Vnus de duobus qui aderant cum 4. Reg. 7.

AAA rege

DE HORRENDA

rege Israël, noluit credere verbis Eli-
sæi, futuram abundantiam prædican-
tis: in crastino verò conculcavit eum
turba hominum, ad spolia concurren-
tium, & mortuus est.

4.Reg.8. Benadab rex Syriæ, qui multa ma-
la intulit filiis Israël, fuit demum ab
Asahel filio iugulatus.

4.Reg.9. Videns Iehu Iezabel impiam, que
fuerat multorū causa malorum, iul-
sit eam præcipitari deorsum, & fuit
ita equorum vngulis conculcata: quæ
licet esset filia regis, non fuit tradita
sepulture. Tantum enim caluaria ca-
pitis aderat.

4.Reg.11 Athalia mater Ochoziæ, interfecit
omne semen regium, vt posset regna-
re super populum: & postmodum tur-
piter interfecta fuit, iussu Ioiadæ sa-
cerdotis.

4.Reg.12 Rex Iuda malus & ingratus Ioas,
qui fecit Zachariam filium Ioiadæ
sacerdotis crudeliter lapidari, postea
interfectus est à seruis suis.

Re

Rex Assyriorū Sennacherib super- 2. Reg. 19
bissimus, & in Deū cœli blasphemus,
postquam de terra Iuda confusus au-
fugit, à filiis suis interfectus fuit.

Sedechias rex Iuda malus apud 4. Re. ult.
Deum & homines, comprehensus est
fugiens. Ante curus oculos rex Baby-
lonis proprios filios fecit occidi, de-
inde exoculatus fuit, & ductus in Ba-
bylonem, & ibidem miserabiliter mor-
tuus.

Multas terras cœpit & destruxit Iudith. 13;
Holofernes, tandem dormiens ine-
briatus, per manum mulieris decapi-
tatus fuit.

Superbissimus Aman, qui faciebat Esther. 7.
se ab hominibus adorari, suspensus est
in patibulo, quod ipse parauerat Mar-
docheo.

Balthasar rex Babylonis, non est Dan. 3. 5.
correctus per exemplum Nabucho-
donoser patris sui, qui ante eū fuerat
mutatus in bestia. Et in cōuiuio vidit

Scripturam in pariete : Mane, Thetel,
Phares . Eademque nocte interfectus
est, & regnum eius ad Medos & Per-
sas translatum.

Dan. 6. Accusatores Danielis, iubente Da-
rio rege Persarum, missi sunt in lacum
leonum, & à leonibus deuorati . Si-
mile accidit cap. 14.

1. Mac. 1. Postquam Alexander decidit in le-
ctū, dicitur quòd cognouit quia mor-
reretur, quasi antea mortis memoriam
seu notitiam non haberet.

1. Mac. 9. Percussus fuit Alchinus proditor,
& dissolutus est paralyti, nec ultra po-
tuit loqui & mandare de domo sua:
& mortuus est cum tormēto magno.

2. Mac. 4. Contristatus rex Antiochus de hoc,
quod Andronicus iniuste occiderat O-
niam summum sacerdotem: occidi in
eodem loco iussit Andronicū, in quo
nimiam impietatem commiserat.

2. Mac. 7. Multis sacrilegis à Lyfimacho cō-
missis in templo, congregata est mul-
titudo aduersus eum, & ipsum secus
arantū

MORTE MALORVM. 363

erarium interfecerunt.

Iason impius, qui fratrem propriū 2. Mac. 5.
captiuauerat, & multos de patria sua
expulerat, peregrè periit: & insepul-
tus, & illamentatus abiectus fuit.

Antiochus, qui multorum torserat 2. Mac. 9.
viscera, passus durum dolorem visce-
rum, miserabili obitu in montibus vis-
ta defunctus est.

Menelaus, qui malitiosè obtinuit 2. Mac. 13
modico tempore principatum, de al-
ta turri fuit præcipitatus in aggestum
cineris.

Homo ille diues, cuius ager vberes Lucæ 11.
fructus attulit, quum cogitaret de-
struere horrea sua & facere maiora,
plus credebat habere de vita. At autē
illi dominus: Stulte hac nocte peribis.

Terribile est valde illud exemplū
de diuite famoso, & epuloso, qui mor-
tuus est & sepultus, atque in infernū
delatus.

Ananias & vxor eius Saphira, quia
fraudaerunt de pretio agri venditi,

AAA ; ad

DE EXCOMMUNIC.
ad increpatione Petri terribiliter ex-
pirarunt.

Actu. 12. Herodes sedens pro tribunali, &
vestitus veste regali, concionabatur
ad populum: Populus autem accla-
mabat, Dei voces, & non hominis.
Confestim autem percussit eum an-
gelus domini, eò quòd non dedisset
honorem Deo. Et consumptus à ver-
mibus expirauit.

CAPVT CXXXIIII.

¶ De excommunicatione.

Math. 18. SI autem ecclesiam non audierit, sit
tibi sicut ethnicus & publicanus.

I. Cor. 5. Scripsi vobis in epistola, ne com-
misceamini fornicariis, non utiq; for-
nicariis huius mundi, aut avaris, aut
rapacibus, aut idolis seruientibus. A-
lioquin debueratis de hoc mundo ex-
isse. Nunc autem scripsi vobis, non
cōmisceri, si is qui frater nominatur
inter vos, est fornicator, aut avarus,
aut idolis seruienti, aut maledictus, aut
ebriosus, aut rapax, cum eiusmodi nec
cibum

cibum sumere . Auferte malum ex vobisipfis.

Si quis nō amat dñm nostrū Iesum 2. Cor. 16.
Christum sit anathema, maranatha.

Sed licet nos, aut angelus de cœlo Galat. 1.
euangelizet vobis præter quàm quod
euangelizauimus, anathema sit.

Quòd si quis non obedierit ver- 2. Thes. 1.
bo nostro per epistolam, hunc notate,
& non commisceamini cum illo, vt
confundatur.

Si quis venit ad vos & hanc do- 2. Ioan. 2.
ctrinam nō affert, nolite recipere eum
in domum, nec aue ei dixeritis . Qui
enim dicit illi aue communicat operi-
bus eius malignis . Ecce prædixi vo-
bis, vt in die dñi non confundamini.

Ego quidem absens corpore, præ- 1. Cor. 5.
sens autē spiritu, iam iudicaui vt præ-
sens, tradere huiusmodi hominem sa-
thanæ in interitum carnis, vt spiritus
saluus sit in die domini.

Quos tradidi sathanæ, vt discant 1. Timo. 1.
non blasphemare.

DE PRETIOSA.

Ioan. 9. Iam enim conspirauerant Iudæi,
vt si quis eum confiteretur esse Chri-
stum extra synagogam fieret.

Ioan. 16. Absque synagogis facient vos. Sed
venit hora vt omnis qui interficit
vos, arbitretur obsequium se presta-
re Deo.

Eccle. 34. Vir in multis expertus cogitabit
multa, qui non est expertus pauca re-
cognoscit.

CAPVT CXXV.

¶ De pretiosa morte iustorum.

Gene. 4. **Q**Uum essent in agro Cain &
Abel, consurrexit Cain aduer-
sus Abel, & interfecit eum. Rationem
tangit Ioanes. Quoniam opera ipsius
mala erant, fratris autem iusta.

Gene. 5. Ambulauit Enoch cum Deo, &
non apparuit, quia tulit eum Deus.

Gene. 25. Mortuus Abraham in senectute
bona, prouectæque ætatis & plenus
dierum, congregatusque est ad popu-
lum suum.

Gene. 35. Completi sunt dies Isaac. 180. an-
norum,

MORTE IVSTORVM. 365
norum, consumptusque ætate mortuus est, & appositus populo suo senex & plenus dierum.

Iacob finitis mandatis, quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum suum & obiit, & appositus est ad populum suum. **Gene. 49**

Quum adiurasset Ioseph fratres suos, atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate vobiscum ossa mea de loco isto, &c. mortuus est. **Gene. 50**

Ascenderunt Moyses & Aaró iuxta mandatum domini in montem Hor, coram omni multitudine. Quumque Aaró expoliasset se vestibus suis, induit eis Eleazarum, & mortuus est ibi Aaron. **Num. 20**

Mortuus est Moyses servus domini in terra Moab, iubente domino: & sepeliuit eum dominus, & non cognovit homo sepulchrum eius usque in præsentem diem. **Dent. 34**

David post instructionem filij sui Salomonis, & orationem, quam fecit **1. Par. 22**

AAA § ad do-

DE PRETIOSA.

ad dominum pro eo & pro toto populo, mortuus est in senectute bona, plenus dierum, & diuitiis & gloria.

4^a Reg. 2. Quum pergerent simul Helias & Eliseus, ecce currus igneus & equi ignei diuiserunt utrunque, & ascendit Helias per turbinem in cælum.

2^a Par. 24 Spiritus domini induit Zachariam filium Ioiadæ, & dixit populo: Quare transgredimini præceptum domini? Quod vobis non proderit. Qui congregati aduersus eum, miserunt lapides iuxta regis imperium, & interfectus est.

Tob. 14. Tobias in hora mortis suæ vocauit Tobiam filium suum, & septem iuuenes nepotes suos, & dixit eis: Prope est interitus meus. Et de filio eius paulò post dicitur: Completis annis octogintanouem in timore domini, cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius, &c.

Iob. vii. Vixit Hiob post flagella centum quadraginta annis, & vidit filios filiorum

MORTE IUSTORVM. 366

liorum vsque ad quartam generationem, & mortuus est senex & plenus dierum.

Noluit Dauid flere pro filio inno- 2.Reg. 18.
cente mortuo, qui fleuerat pro infir- & 17.
mo. Sed multum fleuit pro fratricida
& patricida Absalon suspenso.

Post instructionem & conforta- 1.Mac. 1.
tionem filiorum, Mathathias benedi-
xit eos, & defunctus est, & positus ad
patres suos.

Videns Iudas Machabæus multi- 1.Mac. 9.
tudinem hostium & paucitatem suo-
rum, ait. Si appropinquauit tempus
nostrum, moriamur in virtute propter
fratres nostros.

Eleazarus post multa tormenta sibi 2.Mac. 16
illata, vita decessit. Vniuersæ gēti me-
moriā mortis suæ ad exemplum vir-
tutis & fortitudinis relinquens.

Septem illi fratres cum pia matre 2.Mac. 7.
sua, finem miro modo laudabilem fe-
cerunt. Et possunt ibi notari multa
virtutis exempla.

Pro

DE PRETIOSA

Marc. 6. Pro veritate & maritali honestate, Ioannes Baptista decollatus fuit ab Herode Tetrarcha.

Luce. 16. De illo famoso paupere Lazaro scriptum est: Factum est vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ.

Luce. 23. Qualitercunque vixerit ille latro, cui pendenti dixit Christus: Hodie mecum eris in paradiso, feliciter mortuus est.

Act. 7.8. Quum lapidaretur beatus Stephanus, inuocabat dominum, & dicebat: Domine Iesu, accipe spiritum meum. Positis autem genibus exclamauit voce magna, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum, &c. Et quum hoc dixisset, obdormiuit in domino. Cui nostram faciamus similem.

Et Saluator noster dominus Iesus Christus, qui secundum Augustinam libro quarto de Trinitate, per singularem mortem suam, nostram destruxit duplicem. Qui, vt ait idem Augustinus

Finis decimo quarto de Ciuitate dei,
 tantam fidei contulit gratiam, ut mor-
 tis (quam vitæ constat esse contrariā)
 instrumentum fieret, per quod transi-
 retur ad vitam. Quam nobis conce-
 dat ipse verus author salutis æternæ:
 Quia est via, veritas, & vita. Qui vi-
 tæ & mortis habet imperium. Qui
 cum patre & spiritu sancto

viuit, & regnat Deus,

per interminabi-

lia secula.

A M E N.

FINIS.

DECEM DEI

VERBA SIVE

præcepta.

PRA-

PRIMÆ TA-

BVLAE PRAE-

cepta.

PRIMUM.

- Exod. 20. Ego sum dominus Deus tuus, qui
eduxi te de terra Aegypti, de domo
Deute. 6. seruitutis. Dominum Deum tuum ti-
10. mebis, & illi soli serues.

SECUNDVM.

Non habebis Deos alienos coram
me.

TERTIVM.

Non assumes nomen domini Dei
tui in vanum. Nec enim habebit in-
fontem dominus eum, qui assumpse-
rit nomen domini Dei sui frustra.

QVARTVM.

Memento vt diem sabbati sancti-
fices.

QVINTVM.

Honora patrem tuum, & matrem
tuam: vt sis longaeuus super terram.

SECVN-

A-
SECUNDÆ
TABVLAE PRAE-
cepta.

SEXTVM.

Non occides.

SEPTIMVM.

Non moechaberis.

OCTAVVM.

Non furtum facies.

NONVM.

Non loquēris contra proximum
tuum falsum testimonium.

DECIMVM.

Non concupisces domum proxi-
mi tui, nec desiderabis vxorem eius,
non seruum, non ancillam, non bo-
uem, non asinum, nec omnia quæ il-
lius sunt.

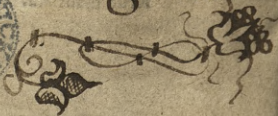
MAT. XIX.

Si vis ad vitam ingredi,
serua mandata.

§
¶

Cui Fortuna aduersa
Eius amicos non habet.

de vtro xviij prophetarum suscita
bo eis de medio fratrum eorum
similem tui et ponam verba
mea in ore eius. Loquetur quod
omnia ad eos que precepit illis
qui sunt vbi eius que lo
quuntur in nomine meo audire
voluerit ego vltor existam
prophetam autem quod arrogantia de
promatque voluerit loqui in
nomine meo que ego non pre
cepit illi ut dicit autem ego no
mine aliorum deorum interpretet

Quintus
Centimus seq in egiis p^u
pe castra est opus egi
Ginz 63 no sit m^u
ad astra
Nam no p toto libro
tagard^u alterius no
sit in suis esse pot^u
Vendit^u

pgt tvoj
sitz in lepr
nisi sale sit
et sic sperabitur am
Cigna memoria

In sacro fusa meret
in domo adusa na
etaz nec stramina
sub scabular
et sic sunt commin

potz luforn multoz
p zefoloz parib
p fufos amtoz ppe
etuk adufus

Si nif landaz bi huf
Carg noaz stas ad
amtoz qz tales made
sunt Cuz

panem

induc

fuert

Qui sa

vti die

Ad re

Dee

da pecc

Lapl. et

ras. R.

Dicet dn

mēdemu

r patie

virtutis e

mala. **¶**

nona ma

virtutis d

metipfos i

¶ Septie

lis

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

14069

CKA

